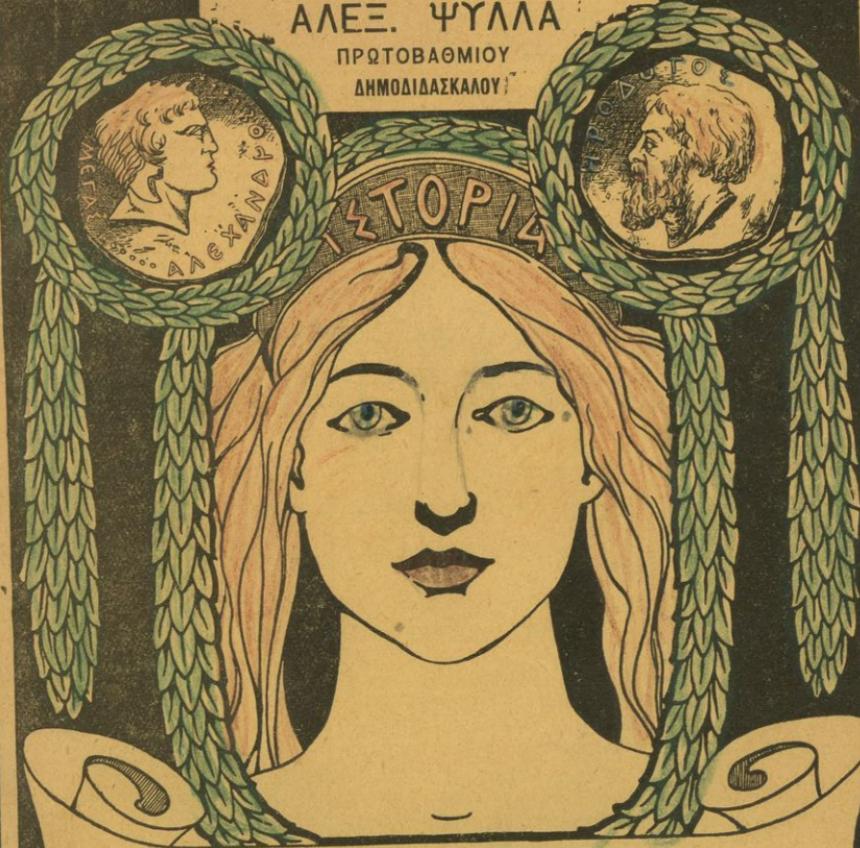

ΑΛΕΞ. ΨΥΛΛΑ

ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΟΥ

ΔΗΜΟΔΙΔΑΣΚΑΛΟΥ

ΤΗΣ

ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΔΙΑ ΤΗΝ Γ'

Δηματικῶν

ΚΑΙ Δ' ΤΑΞΙΝ

Σχολείων

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ
Ε. ΧΑΛΚΙΚΟΠΟΛΙ

Ψηφιοποήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

E120

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΨΥΛΛΑ
Πρωτοβαθμίου δημοδιδασκάλου

ΙΣΤΟΡΙΑ
ΤΗΣ
ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΔΙΑ ΤΗΝ Γ' ΚΑΙ Δ' ΤΑΞΙΝ
ΤΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΤΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΕΤΑΡΤΗ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΙΩΑΝΝΟΥ Ν. ΣΙΔΕΡΗ
46 ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ — ΜΕΓΑΡΟΝ ΑΡΣΑΚΕΙΟΥ

1926

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΤΑΞΙΣ Γ'

ΜΑΘΗΜΑ 1ον

/ Οι θεοὶ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων.

Οἱ πρόγονοὶ μας οἱ ἀρχαῖοι Ἑλληνες, ἐπίστευον εἰς πολλοὺς θεούς. "Ολα τὰ στοιχεῖα καὶ δῆλας τὰς δυνάμεις τῆς φύσεως,

ἔθεωρουν ώς θεούς,
ἔφαντάζοντο αὐτοὺς
μὲν μορφὴν ἀνθρωπί-
νην καὶ ἔδωσαν εἰς
αὐτοὺς ἴδιατερα ὄνό-
ματα. Οἱ μεγαλύτεροι
θεοὶ τῶν Ἑλλήνων
ἡσαν δώδεκα καὶ ὀνο-
μάζοντο Ὀλύμπιοι,
διότι οἱ Ἑλληνες ἐπί-
στευον δι ταύτην τοῦ
εἰς τὸ ὅρος Ὀλυμπον.
Οἱ θεοὶ αὐτοὶ ἡσαν
οἱ ἔξηντες:

"Ο Ζεύς, ὁ μεγα-
λύτερος ἀπὸ δλους, ὁ
πατὴρ τῶν θεῶν καὶ
τῶν ἀνθρώπων.

"Η Ἡρα, σύζυγος
τοῦ Διός.

"Η Ἄθηνᾶ, κόρη

Εἰκ. 1.—Ζεύς.

τοῦ Διός, θεὰ τῆς σοφίας.

"Ο Ἀπόλλων, θεὸς τοῦ φωτὸς καὶ τῆς μουσικῆς.

"Η Ἄρτεμις θεὰ τοῦ κυνηγίου.

‘Ο Ποσειδῶν, θεὸς τῆς θαλάσσης.

‘Ο Ἀρής, θεὸς τοῦ πολέμου.

‘Η Ἄφροδίτη, θεὰ τῆς ὁραιότητος.

‘Ο, “Ηφαιστος, θεὸς
τοῦ πυρός καὶ τῆς τέχνης.

‘Η Δημήτηρ, τῇ θεάς
γεωργίας.

‘Η Ἔστια, θεὰ τῆς
οἰκίας.

‘Ο Ἐρμῆς, θεὸς τοῦ
ἔμπορίου καὶ τῶν γραμ·
μάτων καὶ ἄγγελος τῶν
θεῶν.

“Ἄλλοι δὲ θεοίκατώ·
τεροι ἀπὸ ἀύτουν δὲ ἡσαν
Πλούτων, θεὸς τοῦ Ἄδου,

Eἰκ. 2.—Δημήτη.

Eἰκ. 3.—Ἀθηνᾶ.

διόνυσος, θεὸς τοῦ οἴνου, ἡ Θέμις, θεὰ τῆς δικαιόσυνης, δὲ
Πᾶν, θεὸς τῶν ποιμένων, αἱ τρεῖς Χάριτες, αἱ ἐννέα Μοῦσαι
καὶ πολλαὶ ἔλλας τῶν δασῶν, τῶν πηγῶν καὶ τῶν ὁρέων.

ΜΑΘΗΜΑ 2ον

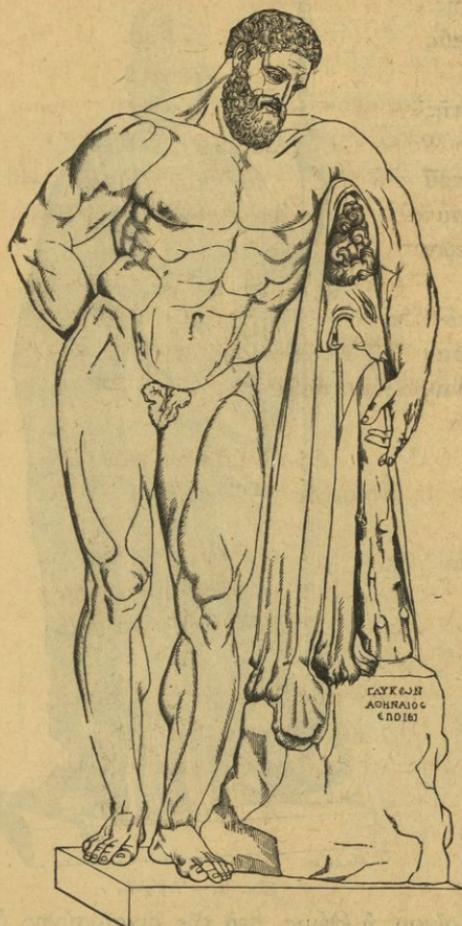
‘Ο Ήρακλῆς.

Εἰς πολὺ παλαιοὺς χρόνους ἀνεφάνησαν εἰς τὴν Ἑλλάδα

πολὺ ἀνδρεῖοι καὶ πολὺ δυνατοί ἄνθρωποι, οἱ δοποῖοι ὠφέλησαν πολὺ καὶ ἐδόξασαν τὴν Ἑλλάδα μὲ καλὰς πράξεις καὶ μεγάλας ἀνδραγαθίας, τὰς δοπίας δὲν ἡμποροῦν νὰ κάμουν οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι.

Τοὺς ἀνθρώπους αὐτοὺς οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ὀνόμαζον ἥρωας καὶ ἐνόμιζον ὅτι ἦσαν τέκνα θεῶν. Μετὰ τὸν θάνατόν των δὲ τοὺς ἑλάτρευον ὡς ἡμιθέους. Οἱ κυριώτεροι ἥρωες ἦσαν ὁ Ἡρακλῆς καὶ ὁ Θησεύς.

‘Ο Ήρακλῆς ἦτο γά τις τοῦ Ἀμφιτρίονος καὶ τῆς Ἀλκμήνης, οἱ δοποῖοι ἦσαν ἀπὸ τὸ Αργος. Οἱ ἄνθρωποι διμοις ἐπίστευον ὅτι πατήρ του ἦτο ὁ Ζεύς. ‘Ο Ήρακλῆς ἐγεννήθη εἰς τὰς θήβας. Κανεὶς

Εἰκ. 4.—·Ο Ήρακλῆς.

ἄνθρωπος δὲν ὑπῆρξε ποτὲ δυνατὸς δσον ὁ Ήρακλῆς.

“Οταν ἡτο ἀκόμη νήπιον, ἐπνιξε μὲ τὰς χεῖρας του δύο φοβεροὺς ὄφεις, τοὺς ὅποιους ἔστειλεν εἰς τὸ λίκνον του νὰ τὸν φάγουν ἡ θεὰ Ἡρα, ἡ ὁποία ἐμίσει τὸν Ἡρακλέα.»

“Οταν ὁ Ἡρακλῆς ἐμεγάλωσε καὶ ἔγινεν ἔως δέκα ὀκτὼ ἑτῶν ἐγυμνάζετο εἰς τὸ ὄφος Κιθαιρῶνα. Ἐκεῖ μίαν ἡμέραν ἐκάθητο καὶ ἐσκέπτετο ποῖον δρόμον νὰ ἀκολουθήσῃ εἰς τὴν ζωήν του. Τότε ἔξαφνα βλέπει δύο γυναῖκας νὰ ἔρχονται πρὸς αὐτόν. Ἡ μία ἡτο πολύσαρκος καὶ ψιμυθιωμένη εἰς τὸ πρόσωπον διὰ νὰ φαίνεται λευκοτέρα καὶ ώραιοτέρα ἀπὸ δσον ἡτο, ἐφόρει πολυτελῆ φορέματα καὶ ἐβάδιζε μὲ ὑπερηφάνειαν. Ἡ ἄλλη ἡτο ὡραία καὶ ἐντροπαλή καὶ ἐφόρει. ἀπλοῦν καὶ λεικὸν φόρεμα καὶ ἐβάδιζε μὲ σεμιότητα.

“Οταν ἐπλησίασεν τὸν Ἡρακλέα, ἡ πρώτη ἔτρεξε πρὸς αὐτὸν διὰ νὰ προλάβῃ καὶ παρεκίνει τὸν Ἡρακλέα, νὰ τὴν ἀκολουθήσῃ καὶ τοῦ ὑπέσχετο, διὰ τὸ ἀπολαύσῃ δλα τὰ ἀγαθὰ τῆς ζωῆς χωρὶς κόπον καὶ ἐργασίαν, ἀρκεῖ νὰ ἀρπάζῃ ἀπὸ τοὺς ἄλλους διὰ τοῦ χρειάζεται.

Τότε ὁ Ἡρακλῆς τὴν ἡρώτησε πῶς ὀνομάζεται. Καὶ ἐκείνη ἀπεκρίθη: «Οἱ φίλοι μου μὲ ὀνομάζουν Εύτυχίαν, οἱ δὲ ἐχθροί μου Κακίαν.»

“Επειτα ἐπλησίασε καὶ ἡ ἄλλη γυνή, ἡ ὁποία τοῦ εἶπεν διὰ τὴν τὴν ἀκολουθήσῃ θὰ ζήσῃ εὐτυχῆς καὶ θὰ ἀποκτήσῃ δλα τὰ ἀγαθὰ καὶ θὰ δοξασθῇ, ἀν κοπιάσῃ, καὶ ἐργασθῇ καὶ εὐεργετήσῃ τὸν ἀνθρώπους καὶ τὴν πατρίδα του.

Τότε ὁ Ἡρακλῆς τὴν ἡρώτησε πῶς ὀνομάζεται. «Ἀρετή», ἀπεκρίθη ἐκείνη. «Ο Ἡρακλῆς δὲν ἔδίστασε καθόλου, ἀλλὰ ἡ ιουλούθησε τὸν δρόμον τῆς Ἀρετῆς καὶ δι’ αὐτὸν τὸ ὄνομά του ἔγινεν ἔνδοξον εἰς δλην τὴν Ἑλλάδα.»

ΜΑΘΗΜΑ 3ον

Οἱ ἄνθρωποι τοῦ Ἡρακλέους.

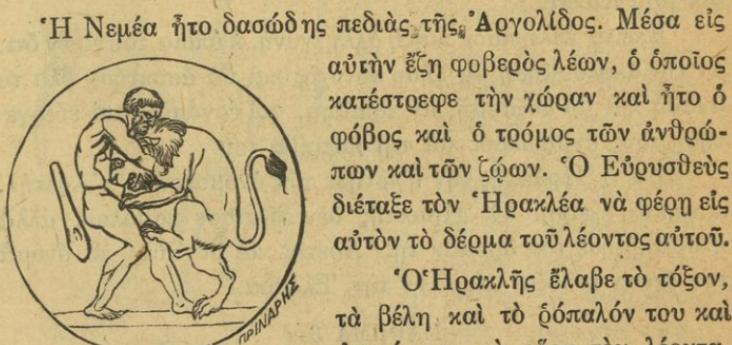
“Οταν ὁ Ἡρακλῆς ἐφθασεν εἰς ἀνδρικὴν ἡλικίαν ἐνυπεύθη τὴν Μεγάραν, ψυγατέρα τοῦ βασιλέως τῶν Θηβῶν Κρέ-

οντος. Ὁ Ἡρακλῆς ἀπέκτησεν ἀπὸ αὐτὴν τοία τέκνα. Μίαν δομως ἡμέραν κατελήφθη ἀπὸ τόσην μανίαν, ώστε ἐφόρνευσε καὶ τὴν σύζυγόν του καὶ τὰ τέκνα του. Ὄταν συνῆλθε, μετενόησε πολὺ διὰ τὴν πρᾶξιν του αὐτὴν καὶ ἐπῆγεν εἰς τοὺς Δελφούς. Ἐκεῖ ὑπῆρχε τὸ περίφημον μαντείον τοῦ Ἀπόλλωνος, τὸ ὅποιον ἥρωτησε τὶ πρέπει νὰ κάμῃ διὰ νὰ καθαιρισθῇ ἀπὸ τὸ ἀμάρτημά του. Τὸ μαντείον τῶν Δελφῶν τοῦ ἀπήντησεν, ὅτι πρέπει νὰ ὑπηρετήσῃ ἐπὶ δώδεκα ἔτη τὸν Εὑρυσθέα καὶ νὰ κάμῃ ὅ, τι ἔκεινος τὸν διατάξῃ.

Ο Εὑρυσθεὺς ἦτο βασιλεὺς τῶν Μυκηνῶν καὶ ἔξαδελφος τοῦ Ἡρακλέους. Ἀλλ ὁ Εὑρυσθεὺς ἐφύπει τὸν Ἡρακλέα διὰ τὴν ἀνδρείαν του καὶ ἥθελε νὰ τὸν καταστρέψῃ. Διὰ τοῦτο τὸν διέταξε νὰ ἔκτελέσῃ δώδεκα πολὺ δύσκολα καὶ ἐπικινδυνα ἔργα μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι εἰς αὐτὰ θὰ εὑρισκε τὸν θάνατόν του. Ἀλλ ὁ Ἡρακλῆς κατώρθωσε νὰ τὰ κάμῃ δλα. Τὰ δύσκολα καὶ ἐπικινδυνα αὐτὰ ἔργα ὄνομάζονται ἄθλοι τοῦ Ἡρακλέους.

ΜΑΘΗΜΑ 4ον

Ο λέων τῆς Νεμέας.

Εἰκ. 5.—Λέων.

Ἡ Νεμέα ἦτο δασώδης πεδιάς τῆς Ἀργολίδος. Μέσα εἰς αὐτὴν ἔζη φιβερὸς λέων, ὁ ὅποιος κατέστρεψε τὴν χώραν καὶ ἦτο ὁ φόβος καὶ ὁ τρόμος τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ζῷων. Ο Εὑρυσθεὺς διέταξε τὸν Ἡρακλέα νὰ φέρῃ εἰς αὐτὸν τὸ δέρμα τοῦ λέοντος αὐτοῦ.

Ο Ἡρακλῆς ἔλαβε τὸ τόξον, τὰ βέλη καὶ τὸ ὁπόπαλόν του καὶ ἀνεχώρησε νὰ εύρῃ τὸν λέοντα. Επὶ πολλὰς ἡμέρας ἔζήτει αὐτὸν

εἰς τὸ δάσος τῆς Νεμέας, ἀλλὰ ματαίως. Τέλος μίαν ἡμέραν ὁ Ἡρακλῆς εἶδε τὸν λέοντα. Αμέσως τότε τὸν ἐτόξευσε καὶ

τὸν ἐκτύπησε μὲ τὸ βέλος εἰς τὴν πλευράν. Ἀλλὰ ὁ λέων δὲν ἔπληγώθη. Τὸ βέλος ἐτινάχθη πρὸς τὰ ὄπίσω. Τότε ὁ Ἡρακλῆς κατεδίωξε τὸν λέοντα μὲ τὸ ὁόπαλον. Ὁ λέων φεύγων ἐμβῆκεν εἰς ἓν σπήλαιον, τὸ ὅποῖον εἶχε δύο στόμια. Ὁ Ἡρακλῆς διὰ νὰ μὴ φύγῃ ὁ λέων, ἐκλεισε τὸ ἓν στόμιον τοῦ σπηλαίου καὶ ἐμβῆκεν ἀπὸ τὸ ἄλλο. Ὡρμησε τότε ἐναντίον τοῦ λέοντος, τὸν... ἥρπασεν ἀπὸ τὸν λαιμὸν καὶ τὸν ἔπινξε. Ἐπειτα ὁ Ἡρακλῆς ἔφερε τὸν νεκρὸν λέοντα εἰς τὰς Μυκήνας πρὸς τὸν Εὔρυσθέα, δ ὅποιος τόσον ἐφοβήθη, ὥστε ἐκρύβη μέσα εἰς ἓνα χάλκινον πίθον. Ἀπὸ τότε ὁ Ἡρακλῆς ἔφερε πάντοτε τὸ δέρμα τοῦ λέοντος ιῆς Νεμέας.)

ΜΑΘΗΜΑ 5ον

Ἡ Λερναία "Υδρα.

Ἡ Λέρνη εἶναι μικρὰ καὶ ἀβαθῆς λίμνη τῆς Ἀργολίδος πλησίον τοῦ Ἀργολικοῦ κόλπου. Κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Ἡρακλέους μέσα εἰς αὐτὴν τὴν λίμνην ἐκρύπτετο ἡ "Υδρα. Αὐτὴ ἦτο πολὺ μέγας ὄφις, ὡς ἐκατὸν πήχεων, καὶ εἶχεν ἐννέα κεφαλάς, ἀπὸ τὰς ὁποίας ἡ μεσαία ἦτο ἀθάνατος. Ἡ "Υδρα πολὺ συχνὰ ἐξήρχετο ἀπὸ τὴν λίμνην, ἐκυλίετο εἰς τὰ σπαρτὰ καὶ τὰ κατέστρεφε, κατέτρωγε τὰ ποίμνια καὶ ἐκαμε πολλίς ἄλλας ζημίας εἰς τὴν χώραν. Ὁ Εύρυσθεὺς διέταξε τὸν Ἡρακλέα νὰ φονεύσῃ τὴν Λερναίαν "Υδραν, διότι ἦλπιζεν ὅτι θὰ ἐφονεύετο ἀπ' αὐτήν.

Ο Ἡρακλῆς ἀνεχώρησεν ἀπὸ τὰς Μυκήνας μὲ ἄμαξαν, ἐπῆρε δὲ μαξύτου καὶ τὸν ἀνεψιόν του Ἰόλαον. Ἄμα ἔφθασαν εἰς τὴν Λέρνην, δ Ἡρακλῆς ἤρχισε νὰ ὁίπτῃ πυρακτωμένα βέλη, ὡς δτου ἡνάγκασε τὴν "Υδραν νὰ

Εἰκ. 6.—Λερναία "Υδρα.

ἔξελθη ἀπὸ τὴν φωλεάν της. Τότε ἡ "Υδρα ὥρμησεν ἐναντίον του. "Αλλ" ὁ Ἡρακλῆς χωρὶς νὰ φοβηθῇ ἐποχώρησε καὶ ἐπάτησε τὴν "Υδραν ἐπάνω εἰς τὴν κοιλίαν της καὶ ἤρχισε νὰ κόπη μὲ τὸ δόπαλον τὰς κεφαλάς της. "Αλλὰ δὲ κατώρθωντε τίποτε διότι δταν ἐκόπτετο μία κεφαλή, ἀμέσως ἀπὸ τὸ ἴδιον μέρος ἐρύτρων δύο ἄλλαι. Ἐκτὸς δὲ αὐτοῦ, μέγας καρκίνος ἔξηλθεν ἀπὸ τὴν λίμνην καὶ ἐδάγκασε τὸν γυμνὸν πόδα τοῦ "Ἡρακλέους, μὲ τὸν δποῖον ἐπάτει τὴν "Υδραν. Καὶ τὸν μὲν καρκίνον ἐφόνευσεν ὁ Ἡρακλῆς μὲ τὸ δόπαλον, ἡναγκάσθη δὲ νὰ καλέσῃ εἰς βοήθειαν τὸν Ἰόλαον. Οὗτος ἦναψε πυρὰν καὶ μὲ τοὺς ἀνημμένους δαυλοὺς ἔκαιε τὸ μέρος τοῦ λαιμοῦ, ἀπὸ τὸ δποῖον ἐκόπτετο κάθε κεφαλὴ καὶ τοιουτοτρόπως δὲν ἐφύτρωντον ἄλλαι. Τελευταῖον ἔκοψε καὶ τὴν ἀθάνατον κεφαλήν, τὴν δποίαν ἔθναψε καὶ ἐσκέπασε μὲ μέγαν βράχον. "Ἐπειτα ὁ Ἡρακλῆς ἤνοιξε τὴν κοιλίαν τῆς "Υδρας καὶ ἔβαλε τὰ βέλη του εἰς τὴν φαρμακερὰν χολήν της. "Οστις δὲ ἐπληγώνετο ἀπὸ αὐτὰ δὲν ἔθεραπεύετο.

"Ἐπειτα ὁ Ἡρακλῆς ἐπέστρεψεν εἰς τὰς Μυκήνας καὶ εἶπε τὸ μέγα κατόρθωμά του εἰς τὸν Εὔρισμέα, ὁ δποῖος δὲν τὸ παρεδέχετο, ἐπειδὴ ἐβοήθησε τὸν Ἡρακλέα καὶ ὁ Ἰόλαος. Κατόπιν δὲ Εύρυσθεὺς κατὰ διαταγὴν τοῦ Διὸς παρεδέχθη καὶ τὸ κατόρθωμα αὐτὸ τοῦ Ἡρακλέους.

ΜΑΘΗΜΑ· 62

Αἱ Στυμφαλίδες ὅρνιθες.

Εἰς τὴν Στυμφαλίδα λίμνην τῆς Κορινθίας ἔζων πολλὰ ἄγρια καὶ μεγάλα πτηνά, τὰ δποῖα είχον τὰς πτέρυγας, τὸ δάμφιος καὶ τοὺς πόδας χαλκούς· ἐλέγοντο δὲ Στυμφαλίδες ὅρνιθες. Τὰ πτηνὰ αὐτὰ κατέστρεφον τὴν χώραν καὶ μετεκειόζοντο τὰ πτερά των ὧς βέλη, μὲ τὰ δποῖα ἐφόνευον ἀνθρώπους καὶ ζῷα. "Ο Εύρυσθεὺς διέταξε τὸν Ἡρακλέα νὰ φονεύσῃ τὰς Στυμφαλίδας αὐτὰς ὅρνιθας.

"Ο Ἡρακλῆς ἐδυσκολεύετο πολὺ εἰς αὐτό, διότι δὲν ἐγνώ-

ριζε ποῦ ἔκρυπτοντο. Τότε ἡ θεὰ Ἀθηνᾶ ἔδωκεν εἰς αὐτὸν χάλκινα κρόταλα. Ὁ Ἡρακλῆς ἀνέβη τότε εἰς ἦν ὑψωμα, πλησίον τῆς λίμνης, καὶ ἐκτύπα δυνατὰ τὰ κρόταλα, τὰ δὲ πτηνὰ φοβούμενα ἐπέτων ἔξω ἀπὸ τὰς φωλεάς των. Τότε ὁ Ἡρακλῆς ἔλαβε τὸ τόξον καὶ ἐφόνευσε τὰ περισσότερα, δσα δὲ ἐσώμησαν ἔφυγον καὶ δὲν ἐπέστρεψαν πλέον εἰς τὴν λίμνην.

Εἰκ. 7.—Στυμφαλίδες ὅρνιθες.

ΜΑΘΗΜΑ 7ον

Ἡ κόπρος τοῦ Αὐγείου.

Ο Αὔγειας ἦτο βασιλεὺς τῆς Ἡλιδος καὶ εἶχε χιλιάδας βιοῶν καὶ ἀμέτρητα ποίμνια. Εἰς τοὺς σταύλους τοῦ βασιλέως αὐτοῦ ἡ κόπρος τῶν ζῷων εἶχε σωρευθῆ ἐπὶ πολλὰ ἔτη, ὥστε κανεὶς δὲν είμπρόρει νὰ τὴν καθαρίσῃ. Ο Εύρυσθεὺς διέταξε τὸν Ἡρακλέα νὰ καθαρίσῃ τοὺς σταύλους τοῦ Αὐγείου ἀπὸ τὴν κόπρον εἰς μίαν ἡμέραν.

Ο Ἡρακλῆς ἤλθεν εἰς τὴν Ἡλιδα καὶ παρουσιάσθη εἰς τὸν βασιλέα Αὐγείαν, μὲ τὸν ὅποῖον ἐσυμφώνησαν νὰ καθαρίσῃ τοὺς σταύλους εἰς μίαν ἡμέραν καὶ νὰ λάβῃ τὸ δέκατον τῶν βιοῶν του. Τότε ὁ Ἡρακλῆς ἐστρεψε τὸ ὁρεῦμα τῶν δύο ποταμῶν τῆς Ἡλιδος τοῦ Πηνειοῦ καὶ τοῦ Ἀλφειοῦ, πρὸς τοὺς σταύλους τοῦ Αὐγείου. Τὰ ὄντα τῶν ποταμῶν παρέσυραν τὴν κόπρον καὶ οἱ σταύλοι ἐκαθαρίσθησαν. Ἀλλ' ὁ Αὐγείας, ἐπειδὴ ἐμαθεν δι τὸν Ἡρακλῆς ἔκαμε τὸ κατόρθωμα αὐτὸν κατὰ διαταγὴν τοῦ

Εἰκ. 8.—Σταύλοι τοῦ Αὐγείου.

Εύρυσθέως, ἡρονήθη νὰ τοῦ δώσῃ τὴν ἀμοιβήν, ποῦ είχον συμφωνήσει. Τότε ὁ Ἡρακλῆς ἐμπλέευσε μερικοὺς γενναίους ἄνδρας, ἐκυρίευσε τὴν πόλιν, ἐφόνευσε τὸν Αὔγειαν καὶ ἔκαμε βασιλέα τὸν υἱὸν τοῦ Αὔγειου, τὸν Φιλέα.

ΜΑΘΗΜΑ 8ον

Παρασκευή.
Οἱ ἄλλοι ἄθλοι καὶ ὁ θάνατος τοῦ Ἡρακλέους.

*Ἐπειτα ἀπὸ τοὺς ἄθλους αὐτοὺς ὁ Ἡρακλῆς ἔξετέλεσε κατὰ διαταγὴν τοῦ Εύρυσθέως καὶ ἄλλους δκιδῷ ἄθλους.

Εἰκ. 9.—"Ἐλαφος τῆς Ἀρτέμιδος. ἔφερες ζωντανὴν εἰς τὸν Εύρυσθέα.

Οἱ Ερυμάνθιοι κάπροι. — Εἰς τὸ δρός Ερύμανθον τῆς Ἀχαΐας ἔζη εἰς κάπρος φοβερός, ὁ ὅποιος κατέβαινεν εἰς τὴν πεδιάδα καὶ ἔκαμψε μεγάλας καταστροφάς εἰς τὰ σπαρτά, εἰς τοὺς ἀνθρώπους καὶ εἰς τὰ ζῷα. Ὁ Ἡρακλῆς κατεδίωξε τὸν κάπρον μέχρι τῆς κόρυφῆς τοῦ δρούς, ὃπου ἀπὸ τὰς πολλὰς χιόνας δὲν ἥμπόρει νὰ τρέξῃ, καὶ ἀφοῦ τὸν συνέλαβε, ἔφερες ζωντανὸν εἰς τὰς Μυκήνας.

Εἰκ. 10.—Ἐρυμάνθιος κάπρος

Οἱ ταῦροι τῆς Κερήτης. — Εἰς τὴν Κερήτην ἔζη ταῦρος τόσον φοβερός καὶ ἄγριος, ὃστε κανεὶς δὲν ἥμπόρει νὰ τὸν πλη-

σιάσῃ. Τὸν ταῦρον αὐτὸν εἰχε δῶσει ως δῶρον εἰς τὸν βασιλέα Μίνωα ὁ Ποσειδῶν, ὁ θεὸς τῆς θαλάσσης. Ὁ Ἡρακλῆς ἐπῆγεν εἰς τὴν Κρήτην καὶ ἔζη-
τησε τὸν ταῦρον ἀπὸ τὸν Μίνωα.

Ο Μίνως τοῦ ἔδωκε τὴν ἄδειαν
νὰ τὸν λάβῃ. Τότε ὁ Ἡρακλῆς συνέλαβε τὸν ταῦρον ἀπὸ τὰ κέ-
ρατα, τὸν ἔδεσε καὶ τὸν ἔφερεν εἰς τὰς Μυκήνας πρὸς τὸν Εύρυσθέα,
ὁ δόποιος τὸν ἀφῆκεν ἐλεύθερον.

Ο ταῦρος αὐτός, ἀφοῦ ἔκαμε πολλὰς ζημίας εἰς τὴν Πελοπόν-
νησον, ἐπέρασεν ἀπὸ τὸν ίσθμὸν
τῆς Κορίνθου καὶ ἤλθεν εἰς τὸν

Μαραθῶνα τῆς Ἀττικῆς καὶ κατέστρεψε τὴν χώραν.)

Εἰκ. 11.—Ταῦρος.

Tritaphē Αἱ ἵπποι τοῦ Διομήδους.—Ο Διομήδης ἦτο βασιλεὺς τῆς Θράκης καὶ εἶχεν ἀγρίας ἵππους ἀνθρωποφάγους, τὰς δόποις ἔτρεφε μὲ τὰ κρέατα τῶν ξένων, οἱ δόποι οἱ ἐπήγαινοι ἐκεῖ. Ο Ἡρακλῆς ἤλθεν εἰς τὴν Θράκην καὶ, ἀφοῦ ἐφόνευσε τὸν βασιλέα Διομήδην, ἔδωσε τὸ σῶμά του ως τροφὴν εἰς τὰς ἀγρίας ἵππους, αἱ δόποι αἱ ἀπὸ τὴν στιγμὴν ποῦ ἔφαγον ἀπ' αὐτὸν ἔγιναν ἡμεροί. Τότε ὁ Ἡρακλῆς ἐλαβεν αὐτὰς καὶ ἔφερεν εἰς τὸν Εύρυσθέα, ὁ δόποιος τὰς ἀπέλυσεν εἰς τὰ ὅρη, ὅπου κατεφαγώθησαν ἀπὸ τὰ θηρία.

Εἰκ. 12.—Ἴπποι τοῦ Διομήδους.

Η Ιππολύτη ἦτο θυγάτηρ τοῦ θεοῦ Ἄρεως καὶ βασίλισσα τῶν Αμαζόνων. Ἡσαν δὲ αἱ Αμαζόνες γυναῖκες ἀνδρεῖαι καὶ ἀρισταὶ ἵππεῖς καὶ τοξεύτριαι καὶ κατόχουν εἰς τὴν Μικρὰν Ασίαν. Η Ιππολύτη ἐφόρει ζώνην ὡραιοτάτην, δῶρον τοῦ πατρός της. Ο Ἡρακλῆς ἐπλευσε μὲ ἄλλους συντρόφους

εἰς τὴν χώραν τῶν Ἀμαζόνων καὶ μετὰ πεισματώδη μάχην ἐνίκησε τὰς Ἀμαζόνας, ἐφόνευσε τὴν Ἰππολύτην καὶ ἔλαβε

τὴν ζώνην τῆς, τὴν ὅποιαν ἔφερεν εἰς τὸν Εὐρυσθέα.

Eiz. 13.—Τυρηόνης.

κέφαλος κύων. Ὁ Ἡρακλῆς ἔπλευσεν εἰς τὴν νῆσον τοῦ Γηρυόνου, τὸν ὄποιον ἐφόνευσε. Ἀφοῦ δὲ ἐφόνευσε καὶ τὸν δικέφαλον κύνα, ἔλαβε τοὺς βοῦς καὶ ἔφερεν αὐτοὺς εἰς τὰς Μυκήνας.

Tὰ χρυσᾶ μῆλα τῶν Ἐσπερίδων. — Τὰ χρυσᾶ μῆλα εὗροσκοντο εἰς τόπον πολὺ μακρυνόν καὶ ἀγνωστον ἐφύλαττον δὲ αὐτὰ τέσσαρες παρθένοι, αἱ δόποιαι ἐλέγοντο Ἐσπερίδες, καὶ εἴς φοβερὸς καὶ ἀκούμητος δράκων μὲν ἑκατὸν κεφαλάς. Ὁ Ἡρακλῆς, ἀφοῦ περιεπλανήθη εἰς πολλὰς χώρας, ἐφύπασεν εἰς τὸν Ἀτλαντα, ὁ ὄποιος ἐκράτει εἰς τοὺς ὄμοις του, τὸν οὐρανόν. Ὁ Ἀτλας ἔδωκεν εἰς τὸν Ἡρακλέα καὶ ἐκράτησε τὸν οὐρανὸν εἰς τοὺς ὄμοις του, αὐτὸς δὲ ἐπῆγε καὶ ἔφερε τὰ χρυσᾶ μῆλα καὶ τὰ ἔδωκεν εἰς τὸν Ἡρακλέα, ὁ ὄποιος τὰ ἔφερεν εἰς Μυκήνας πρὸς τὸν Εύρυσθέα.

Ο Κέρβερος. — Ὁ Κέρβερος ἦτο κύων μὲ τρεῖς κεφαλὰς καὶ οὐράν, ἡ δόποια εἶχεν εἰς τὸ ἄκρον κεφαλὴν δράκοντος,

Eiz. 14.—Μῆλα τῶν Ἐσπερίδων

έφύλαττε δὲ τὴν θύραν τοῦ Ἀδου. Ὁ Ἡρακλῆς κατέβη εἰς τὸν Ἀδην, καὶ, ἀφοῦ ἐνίκησε τὸν Κέρβερον, ἔφερεν αὐτὸν εἰς τὸν Εὔρωσθέα. Κατόπιν δὲ ἔφερεν αὐτὸν πάλιν εἰς τὸν Ἀδην.

Θάνατος τοῦ Ἡρακλέους.

Ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς ἄθλους αὐτοὺς δοῦλος Ἡρακλῆς ἔκαμε καὶ ἄλλα πολλὰ καὶ μεγάλα κατόρθωματα. Πάντοτε ἐπροστάτευε καὶ ἐβοήθει τοὺς ἀθανάτους, ἐλευθερώνει τοὺς βασανίζομένους καὶ ἐτιμώρει τοὺς κακούς.

Τέλος δοῦλος Ἡρακλῆς ἐννοήσας τὸν θάνατόν του, ἀνέβη μὲν τὸν υἱόν του "Υλλον καὶ μὲ τὸν φίλον του Φιλοκτήτην ἐπάνω εἰς τὸ δόρος Οἴτην, διόπου ἐσώρευσε πολλὰ ξύλα. Ἀφοῦ δὲ ἀνέβη ἐπὶ τὸν σωροῦ διέταξε τὸν υἱόν του νὰ θέσῃ πῦρ. Ἐπειδὴ δὲ οὗτος δὲν ἔτολμα, ἔθεσε πῦρ δοῦλος Φιλοκτήτης καὶ ὡς ἀμοιβὴν ἔλαβε τὰ δόρα τοῦ Ἡρακλέους. Ἐνῷ δὲ τὰ ξύλα ἔκαιοντο, σύννεφον μὲ βροντὴν ἐσήκωσε τὸν Ἡρακλέα καὶ τὸν ἔφερεν εἰς τὸν Ὄλυμπον, διόπου ἔγινεν ἀθανάτος. Τότε συνεφιλιώθη μὲ τὴν Ἡραν, τὴν σύζυγον τοῦ Διός, καὶ ἔλαβεν ὡς σύζυγον τὴν θυγατέρα της Ἡβῆν, θεὰν τῆς νεότητος.

ΜΑΘΗΜΑ 9ον

Ο Θησεύς.

Ο Αἰγεύς, ὁ βασιλεὺς τῶν Αθηνῶν, εἶχεν ὑπάγει εἰς τὴν Τροιζῆνα, διόπου ἐνυμφεύθη τὴν Αἴθραν, τὴν θυγατέρα τοῦ βασιλέως Πιτθέως. Ο Αἰγεύς διέμεινεν εἰς τὴν Τροιζῆνα ὅλιγον καιρὸν. Οταν δὲ ἀτεφάσισε νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὰς Αθήνας, ὠδηγήσε τὴν Αἴθραν ἐώ τῆς πόλεως. Ἐκεῖ ἐκρυψεν εἰς τὴν γῆν τὸ ἔιφος καὶ τὰ πέδιλά του καὶ ἐπάνω ἐκύλισε μέγαν λίθον· εἶπε δὲ πρός τὴν σύζυγόν του:

— Αἴθρα, ἀν τὸ τέκνον ποῦ θὰ γεννήσῃς εἶναι ἀρσενικόν, νὰ τὸ ἀναθρέψῃς καλά. Οταν δὲ μεγαλώσῃ, νὰ τὸ ὀδηγή-

Εἰκ. 15.—Κέρβερος τοῦ Ἀδου.

σης ἐδῶ χωρὶς νὰ εἴπῃς ποῖος εἶναι ὁ πατήρ του καὶ ἀνὴμπο-
ρέση νὰ σηκώσῃ τὸν λίθον αὐτόν, ἀς λάβῃ τὸ ξίφος καὶ τὰ
πέδιλά^{μου} καὶ ἀς ἔλθῃ εἰς τὰς Ἀθήνας.

Εικ. 19.—Ο Θησεύς, ἀποκυλίων τὸν λίθον.

‘Αφοῦ ὁ Αἰγεὺς εἶπεν αὐτά, ἀπεχαιρέτισε τὴν Αἴθραν καὶ
ἀνεχώρησεν εἰς Ἀθήνας. ‘Ἐπειτά ἀπὸ δλίγον καιρὸν ἡ Αἴθρα
ἐγένηνησε τὸν Θησέα, τὸν δόποιον μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ πατρός
της Πιτθέως ἀνέθρεψε καλῶς. ‘Οταν δὲ ὁ Θησεὺς ἔφυμασεν
εἰς ἡλικίαν 18 ἔτῶν, ἡ μῆτηρ του τὸν ὠδήγησεν εἰς τὸν μέγαν
λίθον καὶ ἔκει τοῦ διηγήμη τὴν παραγγελίαν τοῦ πατρός του.
Τότε δὲ Θησεὺς μὲ πολλὴν εὐκολίαν ἐσήκωσε τὸν λίθον, ἔλαβε
τὸ ξίφος καὶ τὰ πέδιλα καὶ ἀπεφάσισε νὰ ὑπάγῃ εἰς τὰς Ἀθήνας.

‘Ο πάππος του Πιτθεὺς καὶ ἡ μῆτηρ του Αἴθρα τὸν ἐσυμ-
βούλευον νὰ ὑπάγῃ εἰς τὰς Ἀθήνας μὲ πλοιον, διότι διὰ ξη-

ρᾶς θὰ ἔκαινδύνευε νὰ φαγωθῇ ἀπὸ τὰ θηρία ἢ νὰ φονευθῇ ἀπὸ τοὺς λῃστὰς καὶ τοὺς κακούργους, οἱ ὁποῖοι παρεφύλαττον εἰ; τὸν δρόμον. 'Ο Θησεὺς δμως εἶχε μάθει τὰ μεγάλα καὶ ἔνδοξα κατορθώματα τοῦ Ἡρακλέους καὶ ἥθελε νὰ δοξασθῇ καὶ αὐτὸς καὶ ἀπεφάσισε νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸν πατέρα του πεζός. 'Απεχαιρέτισε λοιπὸν τὸν πάππον του καὶ τὴν μητέρα του καὶ ἀνεχώρησε δι'. Ἀθήνας.

Κατὰ τὸ ταξεδιόν του αὐτὸ δ Θησεὺς συνήντησεν εἰς τὸν δρόμον πολλοὺς κακούργους, τοὺς ὁποίους ἐφόνευσε.

Καὶ πρῶτον εἰς τὴν Ἐπίδαυρον συνήντησε τὸν τρομερὸν κακούργον Περιφῆτην, ὁ ὁποῖος μὲ ἐν μέγα σιδηροῦν ρόπαλον ἐφόνευε τοὺς διαβάτας καὶ τοὺς ἐλίτστευε. 'Ο Θησεὺς ἐφόνευσε τὸν κακούργον αὐτόν, ἔλαβε τὸ ρόπαλόν του, καὶ διημύνθη πρὸς τὸν Ἰσθμὸν τῆς Κορίνθου.)

Εἰς τὸν Ἰσθμὸν ἦτο ἄλλος κακούργος, ὁ ὁποῖος ὠνομάζετο Σίνης. Αὐτὸς ἐλύγιζε δύο πίτυς, δηλαδὴ πεῦκα ὑψηλά, καὶ ἔδενεν εἰς αὐτὰ τοὺς πόδας τῶν διαβατῶν, ἔπειτα δὲ ἀφήνει τὰ δένδρα ἐλεύθερα. Τότε τὰ δένδρα ἐστριώνοντο μὲ δριμὴν διὰ νὰ ἐπανέλθουν εἰς τὴν θέσιν των καὶ ἔξεσχιζον τοὺς διαβάτας. 'Ο Θησεὺς, ἀφοῦ συνέλαβε τὸν κακούργον Σίνην, τὸν ἐφόνευσε μὲ τὸν ἵδιον τρόπον καὶ διημύνθη πρὸς τὴν Μεγαρίδα.

Εἰς τὴν Μεγαρίδα ἦτο ὁ κακούργος Σκείρων, ὁ ὁποῖος ἐκάθητο πλησίον τῆς παραλίας, ἐπάνω εἰς ὑψηλὸν καὶ ἀπόκρυμνον βράχον, καὶ ἡνάγκαζε τοὺς διαβάτας νὰ πλύνωσι τοὺς πόδας του. Τότε μὲ ἐν λάκτισμα τοὺς ἐκρήμνιζεν εἰς τὴν θάλασσαν. 'Ο Θησεὺς ἐφόνευσε καὶ τὸν Σκείρωνα μὲ τὸν ἵδιον τρόπον. 'Απὸ τότε οἱ βράχοι ἐκεῖνοι ὠνομάσθησαν Σκειρωνίδες πέτραι, σήμερον δὲ λέγονται Κακὴ Σκάλα.

'Επειτα δ Θησεὺς ἐξηκολούθησε τὸν δρόμον του πρὸς τὰς Ἀθήνας. Πλησίον τοῦ ποταμοῦ Κηφισσοῦ τῆς Ἀττικῆς ὁ Θησεὺς συνήντησε τὸν κακούργον Προκρούστην, ὁ ὁποῖος ἐξήπλωνε τοὺς διαβάτας ἐπάνω εἰς σιδηρᾶν κλίνην· καὶ ἀν μὲν τὸ σῶμά των ἦτο μεγαλείτερον ἀπὸ τὴν κλίνην, ἀπέκοπτε τὸ περιστεύον μέρος, ἀν δὲ ἦτο μικρότερον, τὸ ἐτέντωγεν ἕως διου

ἔξηθρων τὰ μέλη των καὶ τοιουτορόπτως ἀπέμνησκον. Ὁ Θησεὺς ἐφόνευσε τὸν κακοῦργον αὐτὸν μὲ τὸν ἔδιον τρόπον.

Τέλος δὲ Θησεὺς ἐφύπασεν εἰς Ἀθήνας καὶ ἤλθεν εἰς τὰ ἀνάκτορα τοῦ πατρός του Αἴγαιως, δὲ ὅποιος τὸν ἀνεγνώρισεν ἀπὸ τὰ πέδιλα καὶ ἀπὸ τὸ ἔιφος. Τότε δὲ Αἴγενς ἐνηγκαλίσθη μὲ μεγάλην χαρὰν τὸν Θησέα, ἐκάλεσε τοὺς πολίτας καὶ τὸν παρουσίασεν ὡς υἱὸν καὶ διάδοχὸν του.

Ἄλλα τὴν ἐποχὴν ἐκείνην δὲ λαὸς ὑπέφερε πολὺ ἀπὸ τὰς καταστροφάς, τὰς ὁποίας ἔκαμνεν εἰς τὴν πεδιάδα τοῦ Μαραθῶνος, δὲ ἄγριος ταῦρος, τὸν ὅποιον εἶχε φέρει δὲ Ἡρακλῆς ἀπὸ τὴν Κρήτην πρὸς τὸν Εὐρυσθέα. Ὁ Θησεὺς, ἀμα ἔμαθεν δῆλα αὐτά, ἐπῆγεν εἰς τὸν Μαραθῶνα, συνέλαβε τὸν φοβερὸν ταῦρον καὶ τὸν ἐφέρε ζωντανὸν ἐπὶ τῶν ὕμων του εἰς τὰς Ἀθήνας, διποὺ τὸν ἐθυσίασεν εἰς τὸν Ἀπόλλωνα. Τότε δὲ δὲ λαὸς τῆς Ἀττικῆς ὑπεδέχθη τὸν Θησέα μὲ ἄσματα καὶ χορούς.

ΜΑΘΗΜΑ 10ον

‘Ο Μινώταυρος τῆς Κρήτης.

Τὸ σπουδαιότατον κατόρθωμα τοῦ Θησέως ἦτο δὲ φόνος τοῦ Μινώταυρου τῆς Κρήτης.

Ο Μινώταυρος ἦτο τέρας ἀνθρωποφάγον μὲ κεφαλὴν

Εἰκ. 19.—Ο Θησεὺς φονεύων τὸν Μινώταυρον.

δοποῖος ὠνυμάζετο Ἀνδρόγυεως. Οταν οἱ Ἀθηναῖοι εἶχον τὴν

ταύρου καὶ σῶμα ἀνθρώπου. Τὸν εἶχε δὲ κλείσει δὲ Μίνως, δὲ βασιλεὺς τῆς Κρήτης, μέσα εἰς ἓν βαθύτατον καὶ σκοτεινὸν σπήλαιον, τὸ δοποῖον ἐλέγετο Λαβύρινθος. Ο Λαβύρινθος εἶχε τόσουν περιπλεγμένους διαδρόμους, ὥστε δοποῖος ἦθελεν ἔμβη εἰς αὐτὸν ἦτο ἀδύνατον πλέον νὰ ἔξελθῃ.

Ο δὲ Μίνως εἶχεν υἱόν, δὲ

έορτὴν τῶν Παναθηναίων, ἥλθε καὶ ὁ Ἀνδρόγεως καὶ ἔλαβε μέρος εἰς τοὺς ἀγώνας. Ἐπειδὴ δὲ ἐνίκησεν ὅλους τοὺς ἀγωνιστάς, ἀπὸ φθύνον τὸν ἐφόνευσαν. Τότε ὁ βασιλεὺς τῆς Κερήτης Μίνως ἔξεστρατεύσει κατὰ τῶν Ἀθηνῶν. Ἀφοῦ δὲ ἐνίκησε τοὺς Ἀθηναίους, τοὺς ὑπερχρέωσε νὰ στέλλουν κατ' ἔτος ὡς φόρον ἐπτὰ νέους καὶ ἐπτὰ παρθένους, τοὺς δποίους ὁ Μίνως ἔρριπτεν εἰς τὸν Μινώταυρον καὶ τοὺς ἔτρωγε.

Οταν λοιπὸν ἦλθεν ὁ καιρὸς νὰ στελλουν οἱ Ἀθηναῖοι εἰς Κερήτην τὰς ἐπτὰ παρθένους, ὁ Θησεὺς ἀπεφάσισε νὰ ἀπαλλάξῃ τὴν πατρίδα του ἀπὸ τὸν βάροβαρον αὐτὸν φόρον. Παρεκάλεσε λοιπὸν τὸν πατέρα του νὰ τὸν ἀφῆσῃ νὰ ὑπάγῃ καὶ αὐτὸς εἰς Κερήτην μὲ τοὺς νέους καὶ τὰς νέας καὶ ὑπερχρέψῃ διτι θὰ φονεύσῃ τὸ θηρίον καὶ θὰ ἐπιστρέψουν πάλιν δλοι εἰς τὰς Ἀθήνας. Ως σημείον δὲ τῆς σωτηρίας των εἶπεν διτι τὸ πλοίον θὰ ἀναχωρήσῃ μὲ μαῦρα πανιά καὶ εἰς τὴν ἐπιστροφὴν θὰ φέρῃ λευκά. Ο Αἴγενς παρεδέχθη καὶ ὁ Θησεὺς ἀνεχώρησε μαζὸν μὲ τοὺς ἄλλους.

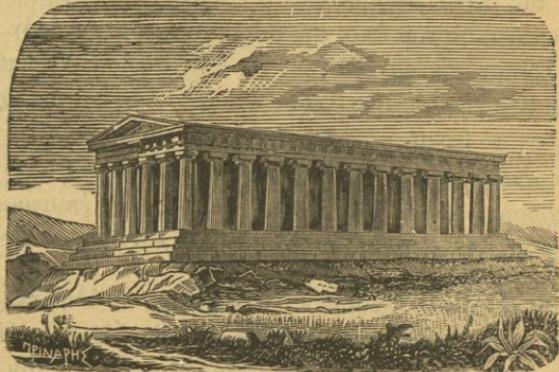
Οταν τὸ πλοίον ἐφθασεν εἰς Κερήτην, ὁ Θησεὺς μὲ τοὺς νέους καὶ τὰς νέας, παρουσιάσθησαν εἰς τὸν Μίνωα. Ή θυγάτηρος δμως τοῦ Μίνωος Ἀριάδνη, ἐλυπήθη πολὺ διὰ τὸν ὁραιὸν καὶ ἀνδρεῖον Θησέα καὶ ἀπεφάσισε νὰ τὸν σώσῃ. Ἐδωσε λοιπὸν εἰς αὐτὸν κρυφίως νῆμα καὶ τὸν ἐσυμβούλευσε πῶς νὰ τὸ μεταχειρισθῇ διὰ νὰ ἔξελθῃ ἀπὸ τὸν Λαβύρινθον. Οταν δὲ ὠδήγησαν εἰς τὸν Λαβύρινθον τοὺς νέους καὶ τὰς νέας καὶ τὸν Θησέα, αὐτὸς ἔδεσε τὴν ἄκραν τοῦ νήματος εἰς τὴν εἵσοδον καὶ ἐποχώρει μέσα εἰς τὸ βάθος τοῦ σπηλαίου. Ο Μινώταυρος ἐμούγκριζε φοβερά, δλοι δὲ ἔτρεμον καὶ ἔκλαιον. Ο Θησεὺς δμως μὲ θάρρος δρμῷ καὶ τὸν φονεύει ἐπειτα δδηγούμενος ἀπὸ τὸ νῆμα ἔξῆλθε μὲ τοὺς ἄλλους συντρόφους του, ἐμβῆκαν εἰς τὸ πλοίον καὶ ἔφυγον ἀπὸ τὴν Κερήτην. Άλλὰ ἀπὸ τὴν μεγάλην χαράν του ὁ Θησεὺς ἐλησμόνησε νὰ ἄλλάξῃ τὰ μαῦρα πανιά.

Ο Αἴγενς, ὁ δποίος κάθε νημέραν ἐπήγαινε εἰς τὴν παραλίαν καὶ ἐπερίμενε τὸ πλοίον, δταν εἰδε αὐτὸ ἀπὸ μακρὰν μὲ

"Ιστορία τῆς Αρχαίας Ελλάδος" Εκδόσις Γ'

μαῦρα πανιά, ἐνόμισεν δτι ὁ υἱός του ἀπέθανε καὶ ἔπεσεν ἀπὸ τὴν λύπην του εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἐπνίγη. Ἀπὸ τότε δὲ ἡ θάλασσα αὕτη ὀνομάζεται Αἴγαῖον πέλαγος.

Ο Θησεὺς ἐλυπήθη πολὺ, ἀμα ἔμαθε τὸν θάνατον τοῦ πάτρος του. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι, ἃν καὶ ἐλυπήθησαν πολὺ διὰ τὸν θάνατον τοῦ βασιλέως των, ὑπεδέχθησαν μὲ μεγάλας τιμᾶς τὸν Θησέα καὶ τὸν ἔκαμαν βασιλέα των. Ο Θησεὺς ἔκυβέρ-

Εἰκ. 18.—Θησεῖον (ὅπως οώζεται σήμερον).

νησε καλῶς τὴν χώραν καὶ εὐηργέτησε πολὺ τοὺς κατοίκους. Ἀπέθανε δὲ εἰς τὴν νῆσον Σκῦρον, ὅπου ἐφονεύθη δολίως ἀπὸ τὸν βασιλέα Δυιομήδην, ὁ δοποῖος τὸν ἐκρήμνισεν ἔξαφνα ἀπὸ ἕνα ὑψηλὸν βράχον.

Ἐπειτα ἀπὸ πολλὰ ἔτη ὁ στρατηγὸς Κίμων μετέφερε τὰ ὅστα τοῦ Θησέως εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ ἔθαψε αὐτὰ εἰς τὸν ναόν, τὸν δοποῖον ἔκτισε πρὸς τιμήν του καὶ ὠνόμασε Θησεῖον. Ο ναὸς αὐτὸς σφέζεται μέχρι σήμερον ἀκέραιος.

ΜΑΘΗΜΑ 12ον

‘Η “Αλκηστις.

“Η “Αλκηστις ἦτο κόροι τοῦ Πελίου, βασιλέως τῆς Ἰωλκοῦ. Ἡτο δὲ ὠραιοτάτη καὶ ἐνάρετος Τὴν “Αλκηστιν ἐξήτησε νὰ νυμφευθῇ ὁ βασιλεὺς τῶν Φερῶν Ἀδμητος. Ο Πελίας δμως, ἐπειδὴ δὲν ἥθελε νὰ δώσῃ τὴν θυγατέρα του εἰς τὸν Ἀδμητον

καὶ διὰ νὰ μὴ θεωρήσῃ οὗτος τὴν ἀρνησίν του ὡς προσβολήν, ὑπεσχέθη νὰ τοῦ τὴν δώσῃ, ἢν κατορθώσῃ νὰ ἔλθῃ νὰ τὴν παραλάβῃ μὲ ἄμαξαν, τὴν ὅποιαν νὰ σύρουν εἰς λέων καὶ εἰς κάποιος. Ο "Αδμητος ἔφυγεν ἀπὸ τὴν Ἱωλκὸν ἀπηλπισμένος, διότι ἦτο ἀδύνατον εἰς αὐτὸν νὰ ἐκτελέσῃ τὸν δρον αὐτόν. "Αλλ' ἀπὸ τὴν στενοχωρίαν του τὸν ἀπίγλιαξεν δὲ ὑπηρέτης του, ὁ ὅποιος ἦτο ὁ θεὸς Ἀπόλλων. Διότι δὲ πατήρ του Ζεὺς πρὸς τιμωρίαν, τὸν εἶχε ἐκδιώξει ἀπὸ τὸν "Ολυμπὸν καὶ τὸν εἶχε διατάξῃ νὰ ὑπηρετήσῃ ὡς δοῦλος εἰς τὸν βασιλέα" Αδμητον. "Οταν λοιπὸν δὲ Ἀπόλλων ἔμαθε τὴν αἰτίαν τῆς λύπης τοῦ Αδμήτου, ἀπεφάσισε νὰ τὸν βοηθήσῃ νὰ ἐκτελέσῃ τὸν δρον, τὸν ὅποιον ἐπρότεινεν δὲ Πελλας. Τὴν πρωῖαν τῆς ἀλλης ἡμέρας μία ἄμαξα ζευγμένη μὲ ἔνα λέοντα καὶ ἔνα κάπρον ἡμερωμένους ἦτο ἔμπροσθεν τῶν ἀνακτόρων τοῦ Αδμήτου. Γεμάτος ἀπὸ χαρᾶν τότε δὲ Αδμητος ἀναβαίνει εἰς τὴν ἄμαξαν, πηγαίνει εἰς τὴν Ἱωλκὸν καὶ λαμβάνει σύζυγον τὴν "Αλκηστιν.

"Οταν ἐτελείωσεν δὲ χρόνος τῆς ὑπηρεσίας τοῦ Απόλλωνος, ἔφανερώθη εἰς τὸν Αδμητον καὶ, ἀφοῦ τὸν ηύχαριστης διὰ τοὺς καλοὺς τρόπους, μὲ τοὺς ὅποιους τοῦ ἔφερθη, τοῦ εἴπε : «Οταν ἔλθῃ δὲ καιρὸς νὰ ἀποθάνηση, θὰ ἀπαλλαχθῆς ἀπὸ τὸν θάνατον, ἢν δεχθῇ νὰ ἀποθάνῃ ἀντὶ σοῦ δὲ πατήρ σου ἢ ἡ μήτηρ σου, ἢ ἡ σύζυγός σου ἢ ἄλλος φίλος σου».

"Αλλ' ὅταν ἦλθεν δὲ καιρὸς νὰ ἀποθάνῃ δὲ Αδμητος, κανεὶς δὲν ἀπεφάσισε νὰ ἀποθάνῃ ἀντὶ αὐτοῦ, οὐδὲ αὐτοὶ οἱ γέροντες γονεῖς του. Τότε ἡ Αλκηστις ἔδειξε πόσον ἥγάπα τὸν σύζυγόν της. "Οταν ἔμαθεν δὲ, ἢν ἀποθάνῃ αὐτή, θὰ ἐσφύζετο δὲ σύζυγός της, ἀπεφάσισε νὰ θυσιάσῃ τὸν ἑαυτόν της. Παρεκάλεσε λοιπὸν τοὺς θεοὺς καὶ ἀμέσως ἔπεισε ἀσθενής καὶ μετ' ὀλίγον ἀπέθανε.

"Ολοι ἐλυπήθησαν διὰ τὸν θάνατον τῆς καλῆς βασιλίσσης καὶ περισσότερον ἀπὸ δλους δὲ Αδμητος, δὲ ὅποιος ἦτο ἀπαρηγόρητος. Διέταξε δὲ νὰ πενθήσουν δλοι οἱ Θεσσαλοί, νὰ κόψουν τὴν κόμην των καὶ τὴν χαίτην τῶν ἵππων των καὶ νὰ μὴ

άκουσμθή ḥσμα ἐπὶ ἐν ἔτος. Ἐκήδευσαν δὲ τὴν "Αλκηστιν μεγαλοπρεπῶς.

Τότε ἐπῆγεν εἰς τὰς Φεράς καὶ ὁ Ἡρακλῆς καὶ ἐφιλοξενήθη εἰς τὰ ἀνάκτορα τοῦ Ἀδμήτου. Παρετήρησεν δικιάς δι τοῦ ἡσαν λυπημένοι καὶ δακρυσμένοι. "Οταν δὲ ἔμαθε τὴν αἰτίαν τῆς λύτης, ἐλυπήθη καὶ αὐτὸς πολὺ καὶ πηγαλνει ἀμέσως εἰς τὸν τάφον τῆς βασιλίσσης, παλαίει μὲ τὸν θάνατον, τὸν νικῆ, ἀρπάζει τὴν "Αλκηστιν καὶ τὴν φέρει πάλιν πρὸς τὸν "Αδμήτον.

"Ο "Αδμήτος ἔχάρῃ πολὺ, ἐπειδὴ ἀπέκτησε καὶ πάλιν τὴν ἀγαπητήν του "Αλκηστιν, ηγκαρίστησε τὸν εὐεργέτην του καὶ διέταξε νὰ γίνουν ἕορται μεγάλαι εἰς δλην τὴν Θεσσαλίαν.

ΜΑΘΗΜΑ 13

Η ΑΡΓΟΝΑΥΤΙΚΗ ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑ

Tὸ χρυσόβμαλλον δέρας.

Εἰς τὸν Ὁροχομενόν, πόλιν τῆς Βοιωτίας, ἦτο μίαν φορὰν βασιλεὺς ὁ Ἀθάμας, υἱὸς τοῦ Αἰόλου καὶ τῆς Ἐναρέτης. "Ο Ἀθάμας ἔλαβε σύζυγον τὴν Νεφέλην, ἀπὸ τὴν διπολίαν ἀπέκτησε δύο τέκνα, τὸν Φοίξον καὶ τὴν Ἑλλην. "Αφοῦ δικιάς ἀπέθανεν ἡ Νεφέλη, ὁ Ἀθάμας ἔλαβε σύζυγον τὴν Ἰνώ, ἡ διπολία δὲν ἤγάπα τὰ τέκνα τῆς πρώτης συζύγου καὶ ἥθελε νὰ τὰ καταστρέψῃ. Πρὸς τοῦτο ἐπεισεις τὰς γυναικας τῆς χώρας νὰ φρυγανίσουν κρυψίως ἀπὸ τοὺς ἀνδρας των τὸν σῖτον, τὸν διοιον ελχον φυλάξει πρὸς σποράν. Διὰ τοῦτο δέ, διαν ἔσπειραν, ἡ γῆ δὲν ἔδωκε καρπὸν καὶ οἱ κάτοικοι ὑπέφερον ἀπὸ τὴν πείναν.

Τότε ὁ Ἀθάμας ἔστειλεν ἀνθρώπους εἰς τοὺς Δελφοὺς νὰ ἐρωτήσουν τὸ Μαντεῖον τοῦ Ἀπόλλωνος ποία ἦτο ἡ αἰτία τῆς ἀφορίας καὶ τι νὰ κάμη διὰ νὰ σωθῇ ἡ χώρα ἀπὸ τὴν ἀκαρπίαν τῆς γῆς. "Η Ἰνώ ἐπεισεις κρυψίως μὲ δῶρα τοὺς ἀνθρώπους νὰ εἴπουν, διτὶ ἡ ἀκαρπία θὰ παύσῃ, διαν ὁ Ἀθάμας θυσιάσηεις τὸν Δια τὸν Φοίξον καὶ τὴν Ἑλλην.

Ο Αθάμας ἐλυπήθη πολὺ διὰ τὴν ἀπάντησιν αὐτὴν τοῦ Μαντείου καὶ δὲν ἤθελε νὰ θυσιάσῃ τὰ τέκνα του. Ἡ Ἰνώ δμως διέδωσε τὸν χρησμὸν εἰς τοὺς κατοίκους, οἱ ὄποιοι ἡνάγκασαν τὸν Ἀθάμαντα νὰ δώσῃ τὰ τέκνα του πρὸς θυσίαν. Ὅταν τὰ παιδία ἐπήγαινον εἰς τὸν βωμόν, παρετήρησαν ἐκεῖ πλησίον ἕνα ωραῖον κριόν, τοῦ ὅποιου τὰ μαλλιά ἔλαμπον ὡς χρυσᾶ. Τὸν κριόν αὐτὸν εἶχε στελλεῖ ἡ μήτηρ τῶν Νεφέλη. Ὁ κριός ἐπλησίασε τὰ δύο παιδία καὶ τότε ὁ Φρέξος ἀνέβη εἰς τὴν ράχιν του· τὸ ἵδιον ἔκαμε καὶ ἡ Ἐλλη. Τότε δμως ὁ κριός ἤρχισε νὰ ὑψώνεται εἰς τὸν ἀέρα. Ἐπέρασαν ὅρη, ποταμοὺς καὶ πεδιάδας καὶ ἔφθασαν εἰς τὸ στενὸν τῆς θαλάσσης ποῦ χωρίζει τὴν Θράκην ἀπὸ τὴν Μικρὰν Ασίαν. Ἐκεῖ δμως ἡ Ἐλλη ἔζαλισθη καὶ ἐπεσεν εἰς τὴν θάλασσαν (πόντον) καὶ ἐπνίγη. Ἀπὸ τότε δὲ ἡ θάλασσα ἔκεινη ὠνομάσθη Ἐλλήσποντος, δηλαδὴ θάλασσα τῆς Ἐλλης.

Εἰκ. 19.—Φρέξος καὶ Ἐλλη ἐπὶ τοῦ κριού.

Ο Φρέξος ἐλυπήθη πολὺ καὶ ἔκλαυσε διὰ τὸν θάνατον τῆς ἀδελφῆς του· ἔξηκολούνθησε δὲ μόνος ἐπάνω εἰς τὸν κριόν τὸν δρόμοντος. Ἐπέρασε τὴν Προποντίδα, τὸν Βόσπορον καὶ τὴν Μαύρην θάλασσαν πρὸς ἀνατολὰς καὶ ἔφθασε εἰς χώραν μεγάλην, ἡ ὄποια ὠνομάζετο Κολχίς. Βασιλεὺς τῆς Κολχίδος ἦτο τότε ὁ Αἴγτης, ὁ ὄποιος ἐδέχθη καλῶς καὶ ἐπεριποῆθη τὸν Φρέξον. Ο Φρέξος ἀπὸ εὐγνωμοσύνην ἔθυσίασε τὸν κριόν εἰς τὸν Δία, τὸ δὲ χρυσόμαλλον δέρμα τοῦ κριοῦ ἔδωκεν ὡς δῶρον εἰς τὸν Αἴγτην. Οὗτος δὲ τὸ ἀφέρωσεν εἰς τὸ ιερὸν δάσος τοῦ Ἀρεως, δῆπου τὸ ἐφύλαττεν ἀγρύπνιως φοβερός δράκων.

ΜΑΘΗΜΑ 14ον

Πελίας καὶ Ἰάσων.

Εἰς τὴν Ἰωλκὸν πρὶν ἀπὸ τὸν Πελίαν βασιλεὺς ἦτο ὁ Κρηθεύς, ὁ μεγαλύτερος ἀδελφὸς τοῦ Ἀθάμαντος. Ἄμα ἀπέ-

Εἰκ. 20.—Κένταυρος.

θανεν ὁ Κρηθεύς, ἔγινε βασιλεὺς ὁ μεγαλύτερος υἱός του Αἴσων. Μετά τινα δικαιώντων ὁ νεώτερος ἀδελφός του Πελίας ἥρπασε τὸν θρόνον καὶ ἐβασίλευεν αὐτός. Τότε ὁ Αἴσων ἔφυγε, τὸν δὲ μικρὸν υἱόν του Ἰάσονα παρέδωκε πρὸς ἀνατροφὴν εἰς τὸν σοφὸν Κένταυρον Χείρωνα. Ὁ Χείρων ἀπὸ τὴν κεφαλὴν ἔως τὴν μέσην εἶχε σῶμα ἀνθρώπου καὶ πρὸς τὰ κάτω σῶμα ἵππου. Ὁ Χείρων εἶχε τὴν κατοικίαν του μέσα εἰς ἓν σπήλαιον ἐπάνω εἰς τὸ ὄρος

Πήλιον. Ὁ Ἰάσων ἀνετράφη καὶ ἔξεπαιδεύθη καλῶς ἀπὸ τὸν Κένταυρον Χείρωνα μὲν ὅλους ἥρωας συμμαθητάς του, ἔμεινε δὲ ἕκεī ἔως διου ἔφινεν εἰς ἡλικίαν εἰκοσιν ἐτῶν, διε τὸ θώραῖος καὶ ἀνδρεῖος νέος.

Τότε ὁ Ἰάσων ἔμαθεν διε τὸν αὐτὸς ἦτο ὁ κληρονόμος τῆς βασιλείας τῆς Ἰωλκοῦ καὶ ἀπεφάσισε νὰ ὑπάγῃ ἔκεī καὶ νὰ πάρῃ τὸν θρόνον ἀπὸ τὸν Πελίαν. Ἀπεχαιρέτισε λοιπὸν τὸν ἀγαπητὸν του διδάσκαλον Χείρωνα καὶ τοὺς συμμαθητάς του καὶ ἀνεχώρησε. "Οταν ἔφινεν εἰς τὸν Ἀναυρον ποταμόν, εἶδεν εἰς τὴν ὄχθην μίαν γραῖαν, ἡ δοποία δὲν ἥμπόρει νὰ περάσῃ, ἐπειδὴ ὁ ποταμὸς εἶχε πλημμυρίσει. Ὁ Ἰάσων ἐπῆρε τὴν

γραῖαν ἐπάνω εἰς τοὺς ὄμους του καὶ τὴν ἐπέρασεν εἰς τὴν ἄλλην ὅχθην. Ἀλλὰ τὸ ὁεῦμα τοῦ ποταμοῦ εἶχε παρασύρει τὸ ἐν σάνδαλον τοῦ Ἰάσονος καὶ διὰ τοῦτο ἡναγκάσθη κατὰ συμβουλὴν τῆς γραίας νὰ ἔξακολουθήσῃ τὸν δρόμον του μὲν ἐν σάνδαλον. Ἐφθασε δὲ εἰς τὴν Ἰωλκὸν τὴν στιγμὴν ποῦ ἐπρόκειτο ὁ Πελίας νὰ προσφέρῃ θυσίαν εἰς τὸν Ποσειδῶνα πλησίον τῆς παραλίας.

“Ολοι ἔβλεπον αὐτὸν μὲν θαυμασμὸν διὰ τὸ ὑψηλόν του ἀνάστημα, τὴν ὥραίν μορφήν του, τὴν μαχοῦν κόμην του καὶ τὰ λαμπρὰ δπλα του. Τότε εἰς γέρων τὸν ἐπλησίασε καὶ τοῦ εἴπει χρυφίως :

— Καλέ μου νέε, νὰ προφυλάττεσαι ἀπὸ τὸν Πελίαν. Διότι τὸ μαντεῖον τοῦ εἴπει νὰ φυλαχθῇ ἀπὸ τὸ μονοσάνδαλον.

— Δὲν πειράζει, σεβαστὲ γέρων, ἀτεκρίθη μὲ εὐγένειαν ὁ Ἰάσων.

‘Αφοῦ ἐπροχώρησεν ὁ Ἰάσων, ἥλθεν εἰς τὸν τόπον τῆς θυσίας καὶ παρουσιάσθη εἰς τὸν Πελίαν. Μόλις δὲ Πελίας εἶδε τὸν Ἰάσονα μὲν ἐν σάνδαλον ἐταράχθη, ἀλλ’ ἔκρυψε τὴν ταραχήν του. “Οταν δὲ ἐτελείωσεν ἡ θυσία, προσεκάλεσε τὸν Ἰάσονα εἰς τὰ ἀνάκτορά του καὶ τὸν ἡρώτησε, ποῖος εἶναι καὶ τί θέλει.

— Εἶμαι ὁ ἀνεψιός σου Ἰάσων, τοῦ ἀπεκρίθη, καὶ ἥλθον νὰ μοῦ δώσῃς τὴν βασιλείαν, τὴν δύοιαν ἡρπασες ἀδίκως ἀπὸ τὸν πατέρα μου.

‘Ο Πελίας τότε ὑπεσχέθη εἰς τὸν Ἰάσονα δτι θὰ τοῦ ἐπιστρέψῃ τὸν θρόνον, ὃν εἶνε ἄξιος δι’ αὐτὸν. Καὶ θὰ ἐπεδείκνυε τὴν ἀξίαν του, ὃν ἔφερε τὸ χυνσόμαλλον δέομα ἀπὸ τὴν Κολχίδα. ‘Ο Ἰάσων ἐδέχθη μὲ προθυμίαν.)

ΜΑΘΗΜΑ 5ον

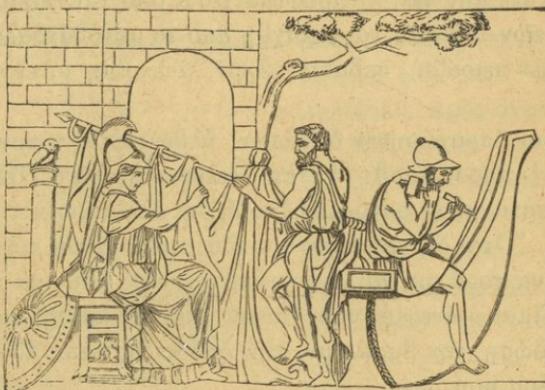
(Πλοῦς τῶν Ἀργοναυτῶν εἰς Κολχίδα.

‘Ο Ἰάσων ἔστειλε κήρυκας εἰς δλην τὴν Ἑλλάδα καὶ προσεκάλεσε τὸν ἀρίστους ἡρωας διὰ νὰ ἐκστρατεύσωσιν εἰς τὴν Κολχίδα. Μὲ μεγάλην προθυμίαν ἐδέχθησαν οἱ περισσότεροι

ἥρωες τὴν πρόσκλησιν. Ἡλθον δὲ εἰς τὴν Ἰωλκὸν δὲ Ἡρα-
κλῆς, δὲ Θησεύς, δὲ Κάστωρ καὶ Πολυδεύκης, δὲ Ζήτης καὶ Κά-
λαῖς, δὲ Πηλεύς, δὲ περίφημος μουσικὸς Ὄφεύς, δὲ περίφημος
ναυπηγὸς Ἀργος, καὶ πολλοὶ ἄλλοι, ἐνδόλῳ πεντήκοντα.

Οὐ οὐδὲ τὰς δόδηγίας τῆς Ἀθηνᾶς κατεσκεύασε
ώραιοτατον καὶ ταχύτατον πλοῖον, τὸ ὅποιον πρὸς τιμὴν τοῦ
ναυπηγοῦ ὀνομάσθη Ἀργώ. Απὸ τὸ πλοῖον οἱ ἥρωες, οἱ
ὅποιοι ἔλαβον μέρος εἰς τὴν ἐκστρατείαν, ὀνομάσθησαν Ἀργο-
ναῦται καὶ ἡ ἐκστρατεία Ἀργοναυτική.

Αφοῦ δὲ λα ἡτοι μάσθησαν, οἱ Ἀργοναῦται ἐμβῆκαν εἰς τὸ

Εἰκ. 21.—Κατασκευὴ τοῦ πλοίου «Ἀργώ».

πλοῖον καὶ ἀπέπλευσαν. Οὐ οὐδὲ παρέπλευσε τὴν παραλίαν
τῆς Θεσσαλίας, τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Θράκης καὶ ἔφθασεν
εἰς τὸν Ἑλλήσποντον. Ἐκεῖ οἱ ἀργοναῦται ἐσταμάτησαν, ἔκα-
μαν μνημείον εἰς τὴν Ἐλλήνην καὶ ἐσυμβούλευθησαν ἵνα γέροντα
καὶ τυφλὸν μάντιν, τὸν Φινέα, διὰ τὸ ταξείδιόν των. Αὔτδε
δὲ τοὺς ἐσυμβούλευσε πῶς νὰ περάσουν τὰς Συμπληγάδας πέ-
τρας, αἱ ὁποῖαι ἤσαν εἰς τὴν ἔξοδον τοῦ Βοσπόρου.

Αἱ Συμπληγάδες ἤσαν δύο μεγάλοι βράχοι ἐντὸς τῆς θα-
λάσσης, οἱ δόποιοι ἔκινοῦντο μὲ μεγάλην ταχύτητα καὶ ἤνοιγον
καὶ ἔκλειον διαρκῶς. Διὰ τοῦτο δχι μόνον πλοῖα, ἄλλα καὶ
πτηνὰ δὲν ἤμπόρουν νὰ περάσουν ἀπὸ τὸ μέρος ἐκεῖνο. Κατὰ

τὴν συμβουλὴν λοιπὸν τοῦ Φινέως, οἱ Ἀργοναῦται, ἀφοῦ ἐπέρασαν τὴν Προποντίδα καὶ τὸν Βόσπορον καὶ ἔφθασαν εἰς τὰς Συμπληγάδας πέτρας, ἀπέλυσαν ἀπὸ τὴν πρῷραν περιστεράν· αὕτη δὲ ἐπέρασεν ἀπὸ τὰς Συμπληγάδας χωρὶς νὰ πάθῃ τίποτε. Μόνον τὰ ἄκρα τῆς οὐρᾶς της ἑκόπησαν ὀλίγον. Τότε καὶ οἱ Ἀργοναῦται, μόλις ἥρχισαν νὰ ἀνοίγουν οἱ βράχοι, ἥρχισαν νὰ κωπηλατοῦν μὲ δύναμιν καὶ κατορθώνουν νὰ περάσουν. Μόνον τὸ ἄκρον τῆς πρύμνης ἐκόπη ὀλίγον. Ἀπὸ τότε δμως αἱ Συμπληγάδες πέτραι ἔμειναν ἀκάνητοι.

Ἐπειτα οἱ Ἀργοναῦται ἔπλευσαν δλην τὴν βιορέαν παραλίαν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας πρὸς ἀνατολὰς καὶ ἔφθασαν εἰς τὴν Κολχίδα, εἰς τὸ μέρος δηνού ὁ ποταμὸς Φᾶσις χύνεται εἰς τὴν θάλασσαν.

ΜΑΘΗΜΑ 16ον

Ἡ ἀρπαγὴ τοῦ δέρματος καὶ ἡ Μήδεια

Ἄφοῦ τὸ πλοῖον ἐσταμάτησεν ἐκεῖ, ὁ Ἰάσων ἐπῆγεν ἀμέσως εἰς τὸν βασιλέα Αἰήτην καὶ ἐξήτησε τὸ χρυσόμαλλον δέρμα. Ἄλλ' ὁ Αἰήτης, ἐπειδὴ δὲν ἥθελε νὰ τὸ δώσῃ εἰπεν εἰς τὸν Ἰάσονα: « Θὰ σου δώσω, Ἰάσον, τὸ χρυσόμαλλον δέρμα, ἀν κάμης τὰ ἔξης: Νὰ ἡμερώσῃς τοὺς δύο ἀγοίους χαλκόποδας ταύρους μου, οἱ δόποιοι ἀπὸ τοὺς ὁρθῶντας ἑκβάλλουν φλόγας. Νὰ ζεύξῃς αὐτοὺς εἰς τὸ ἄροτρον καὶ νὰ ὀργώσῃς τὸν ἀγρὸν τοῦ Ἀρεως. Εἰς τὸν ἀγρὸν αὐτὸν θὰ σπείρῃς ὅδοντας δράκοντος, ἀπὸ τοὺς δόποιους θὰ φυτρώσουν ἄνδρες ὠπλισμένοι. Ἀφοῦ πολεμήσῃς μὲ αὐτοὺς καὶ τοὺς νικήσῃς, πάρε το, ἀν ἡμιπορέσῃς διότι τὸ φυλάττει ἀκολυμητος δράκων».

Ἄφοῦ ὁ Αἰήτης εἰπεν αὐτά, ἀφῆκε τὸν Ἰάσονα, οὔτος δὲ ἐσκέπτετο πῶς θὰ κατώρθωνε νὰ ἐκτελέσῃ τόσον δύσκολα καὶ φοβερὰ ἔργα.

Ο Αἰήτης είχε μίαν θυγατέρα, ἡ ὁποία ὠνομάζετο Μήδεια, ἥτο δὲ αὕτη περίφημος μάγισσα. Μόλις ἡ Μήδεια είδε τὸν ωραῖον καὶ ἀνδρεῖον Ἰάσονα, τὸν ἐλυπήθη. Ἐνῷ δὲ ὁ Ἰάσων

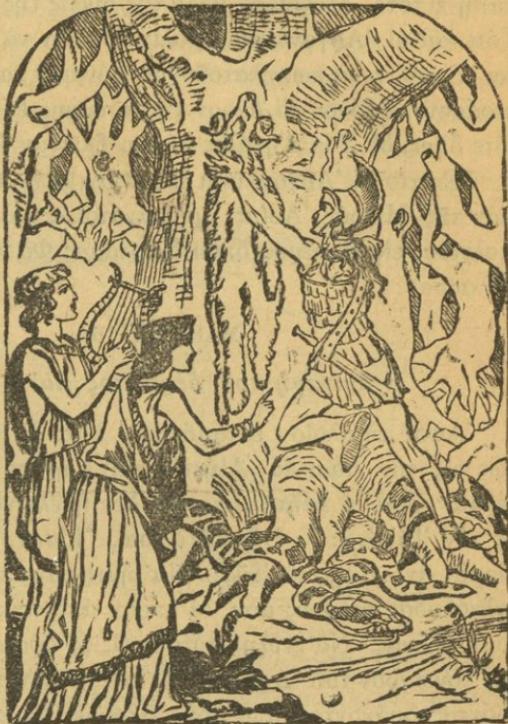
έσκεπτετο, παρουσιάσθη εἰς αὐτὸν καὶ τοῦ ὑπεσχέθη ὅτι θὰ τὸν βιοηγήσῃ. "Εδωκε λοιπὸν εἰς τὸν Ἱάσονα ἐν φάρμακων καὶ τὸν ἔσυμβούλευσε πῶς νὰ μεταχειρισθῇ καὶ τί νὰ κάμῃ. 'Ο Ἱάσων λοιπὸν ἤλειψε μὲ τὸ φάρμακον τὸ σῶμά του καὶ τὰ ὄπλα του καὶ ἔτειτα παρουσιάσθη εἰς τὸν Αἴγην καὶ ἐξήτησε νὰ ἐκτελέσῃ τοὺς δ.

ρους του. "Ἐπει-
τα ἐπῆγεν εἰς τὸ
Ιερὸν δάσος τοῦ
Ἀρεως, δ ποὺ
συνέλαβε τοὺς
χαλκόποδας
ταύρους, τοὺς
ἔζευξεν εἰς τὸ
ἄροτρον καὶ
ἔσπειρε τοὺς ὀ-
δόντας τοῦ δρά-
κοντος. Εύθὺς
δὲ ἐπετάχησαν
ἀπὸ τὴν γὴν ἄν-
δρες ὡπλισμέ-
νοι, οἵ δόποιοι
ῶρμισαν κατὰ
τοῦ Ἱάσωνος.

Τότε δ Ἱάσων
ἐκρύφθη δ πι-
σθενδένδρου καὶ
χωρὶς νὰ τὸν

ἴδουν ἔρριψεν εἰς τὸ μέσον τῶν πολεμιστῶν τὴν περικεφαλαῖαν του καὶ ἐκτύπησεν ἔνα. Οἱ πολεμισταὶ, ἐπειδὴ ἐνόμιζον ὅτι μεταξύ των ἦτο καὶ ὁ Ἱάσων, ἥρχισαν νὰ πολεμοῦν ἀναμεταξύ των καὶ νὰ φονεύωνται, ἔως διού δὲν ἔπεισαν νεκροῖς.

'Αλλ ὁ Αἴγης παρέβη τὴν ὑπόσχεσίν του καὶ δὲν ἔδιδε τὸ χρυσόμαλλον δέομα· ἥθελε μάλιστα νὰ καύσῃ τὴν Ἀργώ καὶ

Εἰκ. 22.—Ο Ἱάσων ἀρπάζων τὸ χρυσόμαλλον δέομα.

νὰ συλλάβῃ καὶ φονεύσῃ τοὺς Ἀργοναύτας. Τότε ἡ Μήδεια ὀδήγησε τὸν Ἰάσονα τὴν νύκτα εἰς τὸ ιερὸν δάσος, ὃπου ἦτο τὸ δέρμα, καὶ μὲ τὴν μαγικὴν τέχνην τῆς ἀπεκούμισε τὸν δράκοντα. ὁ δὲ Ἰάσων ἥρπασε τὸ χρυσόμαλλον δέρμα καὶ ἔτρεξεν εἰς τὴν Ἀργώ. Ἀφοῦ δὲ οἱ Ἀργοναῦται ἐπῆραν μαζύ των καὶ τὴν Μήδειαν, ἀπέπλευσαν τὴν ίδίαν νύκτα εἰς τὴν Ἑλλάδα.

ΜΑΘΗΜΑ 17ον

Περιπετειώδης ἐπιστροφὴ τῶν Ἀργοναυτῶν.

Οἱ Ἀργοναῦται εἰς τὴν ἐπιστροφήν των ὑπέφεραν πολλὰ βάσανα. Παρεπλανήθησαν εἰς πολὺ μακρυνὰ μέρη καὶ τέλος ἐπέστρεψαν εἰς Ἰωλκὸν πρὸς τὸν Πελίαν, πρὸς τὸν διοῖον ἔφεραν τὸ χρυσόμαλλον δέρμα. Ὁ λαὸς ὑπεδέχθη τοὺς ἥρωας μὲ ἕιρτὰς καὶ ἄσματα καὶ χοροὺς καὶ μεγάλας τιμάς, ἀλλ᾽ ὁ Πελίας δὲν ἥθελε νὰ δώσῃ τὸν θρόνον εἰς τὸν Ἰάσονα. Διὰ τοῦτο ἡ Μήδεια ἔξεδικήθη τὸν Πελίαν μὲ τὸν ἔξῆς σκληρότατον τρόπον.

Ἐνώπιον τῶν θυγατέρων τοῦ Πελίου πρὸς τὰς δύοις προσεποιεῖτο φιλίαν, ἐπῆρεν ἐν ἡλικιωμένον πρόβατον, τὸ ἔκοψεν εἰς τεμάχια καὶ μὲ ἐν μαγικὸν φάρμακον τὸ μετέβαλεν εἰς μικρὸν καὶ ὡραῖον ἀρνίον. Εἶπε δὲ εἰς αὐτάς, ἂν θέλουν, νὰ μεταβάλῃ εἰς ὡραῖον καὶ ὡμαλέον τὸν γέροντα πατέρα των. Ἐκεῖναι ἔδέχθησαν. Ἐκοψαν λοιπὸν τὸν πατέρα των εἰς τεμάχια καὶ ἔζήτησαν ἀπὸ τὸ μαγικὸν φάρμακον τῆς Μήδειας. Ἀλλὰ δὲν κατώρθωσαν οὕτε τὴν νεότητα, οὕτε τὴν ζωὴν νὰ δώσουν εἰς τὸν πατέρα των Πελίαν.

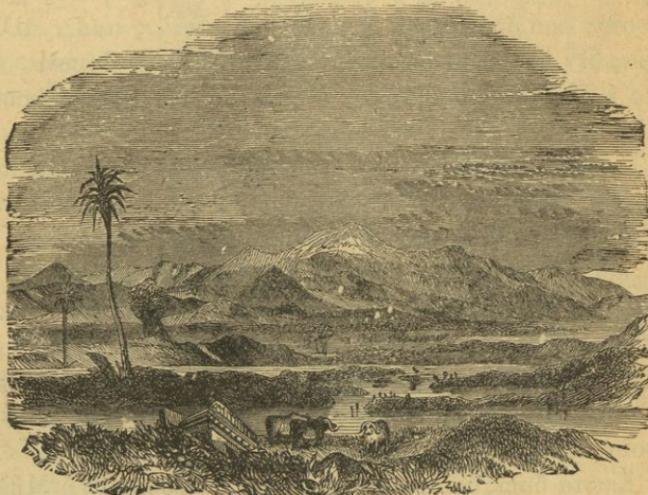
Ἐπειτα δύως ἀπὸ τὸ ἔγκλημα αὐτὸ δὲν Ἰάσων καὶ ἡ Μήδεια ἔξωρίσθησαν ἀπὸ τὴν Ἰωλκὸν καὶ ἐπῆγαν εἰς τὴν Κόρινθον. Καὶ ἡ μὲν Μήδεια, ἀφοῦ ἔκαμε καὶ ἄλλα πολλὰ ἔγκλήματα, ἔφυγεν εἰς τὴν Ἀσίαν, ὃπου ἀπέθανε· ὁ δὲ Ἰάσων ἐφονεύθη ἀπὸ ξύλου, τὸ διοῖον ἔπεσεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του ἐνῷ ἔκοιμάτο μέσα εἰς τὴν Ἀργώ, ἡ ὁποία ἦτο ἀφιερωμένη εἰς τὸν Ποσειδῶνα, εἰς τὸν Ἰσθμὸν τῆς Κορίνθου.

ΜΑΘΗΜΑ 18ον

ΤΡΩΙΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ

Αφορμὴ τοῦ πολέμου.

Εἰς τὰ παράλια τῆς Μικρᾶς Ασίας, πλησίον τοῦ Ἐλλησπόντου, ἦτο μία πόλις μεγάλη καὶ πλουσία, ἡ ὥποια ὀνομάζετο Τροία. Ἡ πόλις αὐτὴ ἦτο κτισμένη εἰς θέσιν ὑψηλὴν καὶ εἶχε γύρω ὑψηλὰ καὶ ἵσχυρὰ τείχη. Κατὰ τὸ ἔτος 1200 περὶ ποδὸς τῆς γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ, βασιλεὺς τῆς Τροίας ἦτο ὁ Πριάμος, ὁ ὅποιος εἶχε σύζυγον τὴν Ἐκάβην καὶ ἐθεωρεῖτο

Εἰκ. 23.— Η Τροάς.

εύτυχῆς διὰ τὰ πλούτη καὶ διὰ τοὺς πολλοὺς υἱοὺς καὶ θυγατέρας. Ἀπὸ τοὺς υἱοὺς τοῦ Πριάμου ὁ ὀραιότατος ἦτο ὁ Πάρος ἢ Ἀλέξανδρος. Ο Πάρος δὲν ήνταριστείτο νὰ μένῃ εἰς τὰ ἀνάκτορα τοῦ πατρός του· ἥθελε νὰ ταξιδεύσῃ μακρὰν ἀπὸ τὴν πατρίδα του καὶ γὰρ ἵδη ἔνας χώρας καὶ πόλεις. Διὰ τοῦτο

έτοιμασε πλοϊον και, ἀφοῦ ἐμβῆκεν εἰς αὐτὸν μὲ τὸν ἔξαδελφόν του Αἴνειαν και ἄλλους συντρόφους, ἀπέπλευσε διὰ τὴν Ἐλάδα. Ἐπειτα ἀπὸ ταξείδιον πολλῶν ὥμερῶν ὁ Πάρις ἔφθασεν εἰς τὴν παραλίαν τοῦ Λακωνικοῦ κόλπου, ὅπου ἀφῆκε τὸ πλοϊον, αὐτὸς δὲ ἀνέβη εἰς τὴν Σπάρτην, ὅπου ἐφιλοξενήθη εἰς τὰ ἀνάκτορα τοῦ Μενελάου.

‘Ο Μενέλαος ἦτο υἱὸς τοῦ Ἀτρέως και εἶχε σύζυγον τὴν Ἐλένην τὴν ὡραιοτέραν γυναικα τοῦ κόσμου. ‘Ο Πάρις, μόλις εἶδε τὴν Ἐλένην, τόσον ἐγοητεύμη ἀπὸ τὸ κάλος της, ὡστε ἐπεύμησε νὰ τὴν λάβῃ σύζυγον. Τότε ὁ Μενέλαος εἶχε μίαν πολὺ σπουδαίαν ὑπόθεσιν εἰς τὴν Κρήτην και ἡναγκάσθη νὰ ὑπάγῃ ἐκεῖ. Ἀφῆκε ὅμως παραγγελίαν εἰς τὴν Ἐλένην νὰ περιποιηθῇ τὸν ἔνον. Τότε ὁ Πάρις εὑρῆκε εὔκαιριαν και κατώρθωσε νὰ πείσῃ τὴν Ἐλένην νὰ ἀφήσῃ τὰ ἀνάκτορα τοῦ συζύγου της και νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ. Ἀφοῦ δὲ ἔλαβον πολλοὺς θησαυροὺς τοῦ Μενελάου, φεύγοντες κρυψίως, ἔρχονται εἰς τὸ πλοϊον και ἀποπλέουν διὰ τὴν Τροίαν.

‘Οταν δ Μενέλαος ἐπέστρεψεν ἀπὸ τὴν Κρήτην, εὗρε τὰ ἀνάκτορα ἔρημα και τοὺς θησαυροὺς ἀνηρπασμένους. Ἐσκέφθη δὲ νὰ καταδιώξῃ τὸν ἀσεβῆ ἔνον και τὴν ἀπιστον σύζυγον, ἀλλ’ ἦτο ἀργά πολὺ. Καταλυπημένος τότε και ὠργισμένος ἐπῆγεν εἰς τὰς Μυκήνας διὰ νὰ συνεννοηθῇ μὲ τὸν ἀδελφόν του Ἀγαμέμνονα, ὁ δοποῖς ἦτο βασιλεὺς τῶν Μυκηνῶν και ὁ ἴσχυρότερος βασιλεὺς τῆς Ἐλλάδος. ‘Οταν δ Ἀγαμέμνων ἔμαθε τὰ συμβάντα ὠργίσθη πολὺ διὰ τὴν προσβολὴν και ἀπεράσισε νὰ καλέσῃ δλους τοὺς βασιλεῖς τῆς Ἐλλάδος διὰ νὰ τιμωρήσουν τὸν ὑβριστὴν και παραβάτην τῆς φιλοξενίας.

Eἰκ. 24.— ‘Ο Πειραίμος.

ΜΑΘΗΜΑ 19ον

Συμμετοχὴ τῶν ἀρίστων ἡρώων τῆς Ἑλλάδος
μετὰ τῶν λαῶν των εἰς τὸν πόλεμον.

Ολοι οἱ Ἑλληνες ἡγεμόνες, ἂμα ἔλαβον τὴν πρόσκλησιν καὶ ἔμαθον τὴν αἰτίαν αὐτῆς, ἐθεώρησαν δι τὴν ἡ ἀρπαγὴ τῆς Ἐλένης δὲν ἦτο προσβολὴ μόνον τοῦ Μενελάου καὶ τοῦ Ἀγαμέμνονος, ὅλλα καὶ δῆλης τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἐδήλωσαν δι της προσυμψίας θὰ βοηθήσουν τοὺς δύο ἀδελφούς. Συνεννοήθησαν δὲ νὰ συναντηθοῦν δλοι εἰς τὴν Αὔλιδα, πόλιν παράλιον τῆς Βοιωτίας, εἰς τὸν Εύβοϊκὸν κόλπον. Ἐκεῖ ἐπῆγαν δλοι οἱ ἡγεμόνες τῆς Ἑλλάδος μὲ τοὺς στρατοὺς καὶ τὰ πλοῖα των οἱ σπουδαιότεροι δὲ ἦσαν ὁ Ἀγαμέμνων ὁ βασιλεὺς τῶν Μυκηνῶν, ὁ ὄποιος ὡς ἰσχυρότερος ἀπὸ δλους ἦτο καὶ ὁ ἀρχιστράτηγος, ὁ ἀδελφός του Μενέλαιος ὁ βασιλεὺς τῆς Σπάρτης, ὁ σοφὸς γέρων Νέστωρ βασιλεὺς τῆς Πύλου, ὁ Ὄδυσσεὺς ὁ πολυμήχανος βασιλεὺς τῆς Ἰθάκης, ὁ Διομήδης ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἀργούς, ὁ πελώριος Αἴας ὁ υἱὸς τοῦ Τελαμῶνος βασιλεὺς τῆς Σαλαμῖνος, ὁ Αἴας ὁ μικρὸς ὁ βασιλεὺς τῶν Λοκρῶν, ὁ Μενεσθεὺς βασιλεὺς τῶν Ἀθηνῶν, ὁ Ἰδομενεὺς βασιλεὺς τῆς Κρήτης, ὁ Πρωτεύλαιος βασιλεὺς τῆς Πτελεοῦ, ὁ Ἀχιλλεὺς ὁ ὥραιότατος καὶ ἀνδρείότατος τῶν Ἑλλήνων, βασιλεὺς τῶν Μυρμιδόνων, ὁ πιστὸς καὶ ἀχώριστος φίλος του Πάτροκλος ἐκ Θεσσαλίας καὶ πολλοὶ ἄλλοι. Ολος δὲ ὁ στρατὸς τῶν Ἑλλήνων ἦτο περισσότερος ἀπὸ ἑκατὸν χιλιάδας ἄνδρας, τὰ δὲ πλοῖα 1200.

ΜΑΘΗΜΑ 20ον

· Απόπλους ἐκ τῆς Αὐλίδος. · Η Ἰφιγένεια.

Οι Ἑλληνες ἔμειναν εἰς τὴν Αὔλιδα ἐπὶ πολὺν χρόνον, διότι δὲν ἐπνεεν εὔνοϊκὸς ἄνεμος διὰ νὰ ἀποπλεύσουν. Ο στρατὸς ἤρχισε νὰ στενοχωρῇται καὶ ὑπώπτευον δι της κάποιος

Θεδες ἦτο θυμωμένος ἐναντίον των. Τότε δι μάντις Κάλχας, δι
διποῖος ἡκολούθει τὸν στρατόν, εἶπεν δι τῇ θεὰ Ἀρτεμίσι εἰναι
ῳδηγισμένη κατὰ τοῦ Ἀγαμέμνονος, ἐπειδὴ εἶχε φονεύσει εἰς τὸ
κυνήγιον τὴν ιερὰν
ἔλαφόν της. Διὰ νὰ
ἔξιλεωθῇ δὲ ἡ θεὰ
πρέπει δι Ἀγαμέ-
μνων νὰ θυσιάσῃ
εἰς αὐτὴν τὴν θυ-
γατέρα του Ἰφι-
γένειαν. Ὁ Ἀγα-
μέμνων κατ' ἀρχὰς
δὲν ἥθελε νὰ θυ-
σιάσῃ τὴν ἀγαπη-
τὴν θυγατέρα του.
Κατόπιν διμως διὰ
τὸ συμφέρον τῆς
Ἐλλάδος ἀπεφά-
σισε νὰ τὴν θυ-
σιάσῃ. Τότε δι Ἀ-
γαμέμνων ἔγραψεν εἰς τὰς Μυκήνας πρὸς τὴν σύζυγόν του
Κλυταιμνήστραν νὰ στείλῃ τὴν Ἰφιγένειαν εἰς τὴν Αὔλιδα, διὰ
νὰ τὴν ὑπανδρεύσῃ μὲ τὸν Ἀχιλλέα. Ἄλλη δὲ Κλυταιμνήστρα
ἐπῆγε μαζὶ μὲ τὴν κόρην της εἰς τὴν Αὔλιδα. Ὅταν δὲ δι
Ἀγαμέμνων ἐφανέρωσεν εἰς τὰς δύο γυναικας τὸν σκοπόν του,
ἡ Κλυταιμνήστρα ἥρχισε νὰ κλαίῃ καὶ νὰ παρακαλῇ τὸν σύ-
ζυγόν της νὰ λυπηθῇ τὴν ἀτυχῆ κόρην του. Ὁ Ἀγαμέμνων
ἐπέμενεν εἰς τὴν ἀπόφασίν του. Ἄλλα καὶ ἡ Ἰφιγένεια, δταν
ἥκουσεν δι τὴν ἔποετε νὰ θυσιασθῇ διὰ τὸ κοινὸν συμφέρον τῆς
πατρίδος, ἔδειξεν δι τῇ γνησίᾳ Ἐλληνίς. Ἀπεφάσισε νὰ θυ-
σιασθῇ μὲ προθυμίαν χάριν τῆς πατρίδος.

Ἡ Ἰφιγένεια γεμάτη ἀπὸ θάρρος καὶ ὑπεριφάνειαν ὠδη-
γήθη εἰς τὸν βωμὸν τῆς Ἀρτέμιδος. Τὴν στιγμὴν διμως ποῦ δι
μάντις Κάλχας ἔσυρε τὴν κοπτερὰν μάχαιραν καὶ κατέφερεν

Εἰς. 25.—Θυσία τῆς Ἰφιγενείας.

αύτὴν κατὰ τοῦ τραχήλου τῆς κόρης, ἡ Ἀρτεμις ἥρπασε τὴν Ἰφιγένειαν καὶ μετέφερεν αὐτὴν εἰς τὴν Ταυρίδα ὡς ἵέρειαν εἰς τὸν ἔκει ναόν της, εἰς τὴν θέσιν της δὲ ἔθεσεν ἥλαφον, τὴν δούλαν ἐμυσίασεν ὁ Κάλχας.

*Αμέσως τότε ἥρχισε νὰ φυσῷ εύνοϊκὸς ἄνεμος καὶ οἱ Ἐλληνες γεμάτοι ἀπὸ χαρὰν ἐμβῆκαν εἰς τὰ πλοῖα καὶ ἀπέπλευσαν διὰ τὴν Τροίαν.

M A Θ H M A 21ον

Πολιορκία τῆς Τροίας. Δεκαετής διάρκεια
τοῦ πολέμου.

Οι Ἐλληνες διὰ νὰ ἀποφύγουν τὴν ἀνοικτὴν θάλασσαν ἔπλευσαν πρὸς τὴν νοτιοδυτικὴν παραλίαν τῆς Εὐβοίας καὶ ἀνάμεσα ἀπὸ τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου πελάγους μετὰ πολλὰς ἡμέρας ἔφθασαν εἰς τὴν παραλίαν τῆς Τροίας.

Οι Τρῷες εἰς τὸ μεταξὺ διάστημα ἔμαθον ὅτι ἐτοιμάζεται ἐναντίον των πολὺς Ἐλληνικὸς στρατὸς καὶ ἐκάλεσαν εἰς βοήθειαν πολλοὺς γειτονικοὺς λαούς. Ἡλθον δὲ εἰς βοήθειαν των ἀπὸ μὲν τὴν Εὐρώπην οἱ Θρᾷκες, ἀπὸ δὲ τὴν Ασίαν οἱ Μυσοί, οἱ Φρύγες, οἱ Παφλαγόνες καὶ ἄλλοι.

“Οταν οἱ Ἐλληνες ἔφθασαν εἰς τὴν παραλίαν τῆς Τροίας, οἱ Τρῷες ὥπλισθησαν καὶ κατέβησαν διὰ νὰ τοὺς ἐμποδίσουν νὰ ἀποβιβασθοῦν. Ἀλλ’ οἱ Ἐλληνες τοὺς ἐνέκησαν καὶ τοὺς ἡνάγκασαν νὰ κλεισθοῦν εἰς τὰ ὑψηλὰ καὶ δυνατὰ τείχη τῆς πόλεως. Ἐπειτα ἔσυραν τὰ πλοιά των εἰς τὴν ξηράν, ἔστησαν πλησίον αὐτῶν σκηνὰς καὶ κατεσκεύασαν γύρῳ ἀπὸ τὸ στρατόπεδόν των τάφρον καὶ τείχος. Καὶ τοιουτορόπως ἥρχισεν ἡ πολιορκία τῆς Τροίας. Οἱ Τρῷες ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Ἐκτορος, τοῦ υἱοῦ τοῦ Πριάμου, τοῦ ἀνδρειοτάτου τῶν Τρῷων, πολλάκις ἐπειθεντο κατὰ τῶν Ἐλλήνων. Ἀλλὰ καὶ οἱ Ἐλληνες ἐπειθεντο κατὰ τῶν Τρῷων, τοὺς ἐνέκων καὶ τοὺς ἡνάγκαζον νὰ κλείωνται ἐντὸς τῶν τειχῶν. Τοιουτορόπως ἐπέρασαν ἐννέα ἔτη. Οὔτε οἱ Ἐλληνες ἡμπόρεσαν νὰ κυριεύσουν

τὴν Τροίαν, οὕτε οἱ Τρῶες νὰ νικήσουν καὶ νὰ ἐκδιώξουν τοὺς Ἕλληνας. Πολλοὶ δὲ ἐφονεύμησαν καὶ ἀπὸ τὰ δύο μέρη. Κατὰ τὸ διάστημα δὲ αὐτὸ οἱ Ἑλληνες ἔκαιμον συχνὰ καὶ ἐπιδρομὰς εἰς τὴν πέριξ τῆς Τροίας χώραν, τὴν δποίαν διήρπαζον καὶ ἐλάμβανον ζωοτροφίας καὶ αἰχμαλώτους.

ΜΑΘΗΜΑ 22ον

Ογκος. **Μῆνις τοῦ Ἀχιλλέως.**

Κατὰ τὸ δέκατον ἕτος τῆς πολιορκίας τῆς Τροίας συνέβη φοβερὰ φιλονικία διὰ τὰ λάφυρα, μεταξύ τοῦ Ἀχιλλέως κοὶ τοῦ Ἀγαμέμνονος. Εἰς μίαν ἐπιδρομὴν συνέβη νὰ αἰχμαλωτισθῇ ἡ ὁραία Χρυσῆς, κόρη τοῦ Χρύσου τοῦ ιερέως τοῦ Ἀπόλλωνος, τὴν δποίαν ἔλαβεν δὲ Ἀγαμέμνων διὰ νὰ τὸν ὑπηρετῇ. Τότε ὁ πατὴρ τῆς Χρυσῆδος ἤλθεν εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Ἐλλήνων μὲ πολλὰ δῶρα καὶ παρεκάλεσε τὸν Ἀγαμέμνονα νὰ τοῦ δώσῃ δύπισσα τὴν κόρην του. Ὁ Ἀγαμέμνων δμως δχι μόνον δὲν ἐδέχθη τοῦτο, ἀλλ’ ἀπεδίωξε μὲ κακὸν τρόπον τὸν γέροντα ιερέα.

‘Ο Χρύσης ἔψυγεν ἀπὸ τὸ στρατόπεδον τῶν Ἐλλήνων καταλυπημένος καὶ μὲ θερμὰ δάκρυα παρεκάλεσε τὸν θεὸν Ἀπόλλωνα νὰ τιμωρήσῃ τοὺς Ἕλληνας διὰ τὴν ἀσέβειάν των. Ὁ Ἀπόλλων εἰσήκουσε τότε τὴν δέησιν τοῦ ἀγαθοῦ γέροντος καὶ φοβερὸς λοιμὸς ἔπεσεν εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Ἐλλήνων. Πολλοὶ Ἐλληνες ἀπέθυνησκον καθ’ ἔκάστην καὶ τὸ στρατόπεδον ἐγέμισεν ἀπὸ πυράς, εἰς τὰς δποίας ἔκαίοντο τὰ σώματα τῶν νεκρῶν. Τότε οἱ ἀρχηγοὶ τῶν Ἐλλήνων ἐκάλεσαν τὸν μάντιν Κάλχαντα διὰ μάθουν ἀπ’ αὐτὸν διὰ ποίαν αἰτίαν ὠργισθησαν τόσον οἱ θεοὶ ἐναντίον των. Ὁ μάντις ἡναγκάσθη τότε νὰ τοὺς ἔξηγήσῃ, διτι ἡ αἰτία τοῦ κακοῦ ἦτο ὁ ἀρχιστράτηγος Ἀγαμέμνων, δὲ ποῖος δὲν ἀπέδωσε τὴν Χρυσῆδα εἰς τὸν γέροντα πατέρα της, τὸν ιερέα τοῦ Ἀπόλλωνος.

‘Ο Ἀγαμέμνων ἥρεθισθη πολὺ ἀπὸ τοὺς λόγους τοῦ Κάλχαντος, ἀλλ’ ἡναγκάσθη νὰ ἐπιστρέψῃ τὴν Χρυσῆδα εἰς τὸν *Τατορία τῆς Ἀρχαίας Ἐλλάδος, Εκδοσις Γ'*

πατέρα της· ἔστειλεν δικιάς καὶ ἀφῆρεσε διὰ τῆς βίας ἀπὸ τὴν σκηνὴν τοῦ Ἀχιλλέως τὴν Βρυσηῖδα, τὴν δποίαν εἰχε λάβει αὐτὸς ἄλλοτε ὡς δῶρον. Διὰ τοῦτο δὲ Ἀχιλλεὺς ἤλθεν εἰς λόγους πρὸς τὸν Ἀγαμέμνονα καὶ ὠργίσθη τόσον πολύ, ὅτε ἔσυρε τὸ ξέφος του διὰ νὰ τὸν σφάξῃ. Τότε ἐπενέβησαν οἱ ἄλλοι ἀρχηγοὶ τῶν Ἑλλήνων καὶ κατεπράῦναν τὸν Ἀχιλλέα, αὐτὸς δὲ ἀπὸ τότε ὠργίσθη νὰ μὴ λάβῃ πλέον μέρος εἰς τὰς μάχας καὶ ἔμενεν εἰς τὴν σκηνὴν του.

ΜΑΘΗΜΑ 23ον.

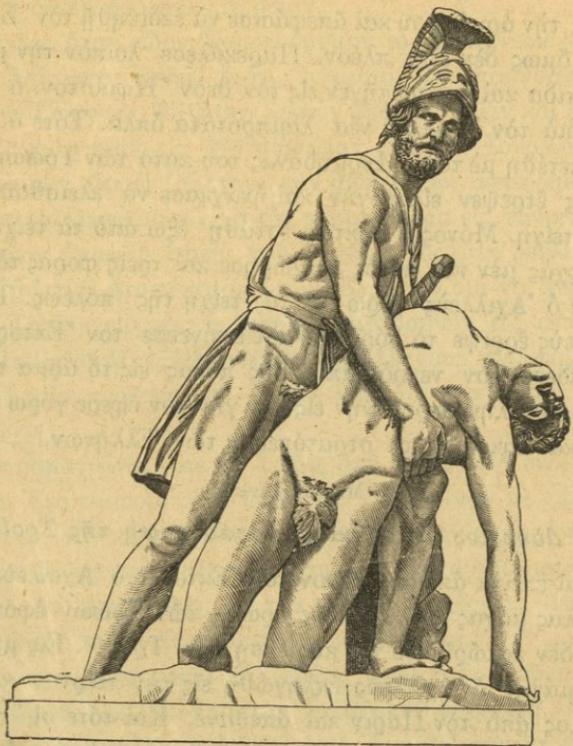
Θάνατος τοῦ Πατροκλοῦ.

Οἱ Τρῶες, ἐπειδὴ δὲν ἔβλεπον πλέον τὸν Ἀχιλλέα νὰ λαμβάνῃ μέρος εἰς τὰς μάχας, ἔλαβον θάρρος καὶ ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Ἐκτορος ἐπετέμησαν πολλάκις κατὰ τῶν Ἑλλήνων, τοὺς δποίους ἐνίκησαν καὶ κατεδίωξαν ἔως εἰς τὸ στρατόπεδόν των. Ὁλοὶ οἱ βασιλεῖς τῶν Ἑλλήνων ἐπολέμησαν μὲ μεγάλην ἀνδρείαν καὶ πολλοὶ ἀπὸ αὐτοὺς ἐπληγώθησαν. Παρεκάλεσαν τότε τὸν Ἀχιλλέα νὰ παύσῃ τὴν ὁργήν του καὶ νὰ βοηθήσῃ τοὺς κινδυνεύοντας Ἑλληνας, δὲ δὲ Ἀγαμέμνων ἐδέχθη νὰ τοῦ δώσῃ πάλιν τὴν Βρυσηῖδα καὶ πολλὰ ἄλλα δῶρα. Ἄλλ' αὐτὸς ἦτο ἀμετάπειστος. Ἐπὶ τέλους εἰς μίαν μάχην οἱ Τρῶες κατεδίωξαν πάλιν τοὺς Ἑλληνας ἔως τὰ πλοιά των καὶ μάλιστα ἔθεσαν πῦρ εἰς ἐν. Μόνος ὑπερασπιστής ἐκ τῶν Ἑλλήνων ἀρχηγῶν ἀπομένει ὁ πελώριος καὶ ἀνδρεῖος Αἴας, δὲ δποίος ὀπορούνει μὲ τὸ δόρυ του τοὺς πυροπλητὰς Τρῶας.

Τότε ὁ πιστὸς φίλος τοῦ Ἀχιλλέως Πάτροκλος, βλέπων τὴν καταστροφὴν καὶ τὴν ἀπελπισίαν τῶν Ἑλλήνων, τρέχει εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ ἥρωος καὶ μὲ δάκρυα τὸν παρακαλεῖ νὰ ἀφήσῃ τὴν ὁργήν του καὶ νὰ βοηθήσῃ τοὺς Ἑλληνας. Ἄλλὰ καὶ πάλιν δὲ Ἀχιλλεὺς ἥρνήθη. Τότε δὲ Πάτροκλος τὸν παρεκάλεσε νὰ τοῦ δώσῃ τὰ ὅπλα του καὶ τοὺς Μυρμηδόνας καὶ νὰ ἐπιτεθῇ αὐτὸς κατὰ τῶν Τρώων. Τέλος δὲ Ἀχιλλεὺς συνεκινήθη καὶ ὑπεχώρησεν εἰς τὴν νέαν αὐτὴν πρότασιν, ἀλλὰ συνεβούλευσε τὸν

φίλον του νὰ μὴ ἔκτεινῃ πολὺ εἰς τοὺς κινδύνους τῆς μάχης.

Φόβος καὶ τρόμος κατέλαβε τοὺς Τρῶας, δταν εἰδον τοὺς Μυζηδόνας νὰ δρομοῦν ἐναντίον των μὲ τὸν Πάτροκλον, διότι

Εἰκ. 26.—Ο Μενέλαος φέρων τὸν Πάτροκλον.

ἐν δρισαν δτι ἦτο δ ἵδιος δ Ἀχιλλεύς, καὶ ἐτράπησαν εἰς φυγήν.
Αλλὰ δ Πάτροκλος εἰς τὴν δρμὴν τῆς μάχης ἐλησμόνησε τὴν πομπαγγελίαν τοῦ Ἀχιλλέως καὶ ἐπροχώρησε πολὺ, δτε συνήντησε τὸν Ἐκτορα, μέ τὸν δόρυν ἐμονομάχησεν. Ο Ἐκτωρ δμιως τὸν ἐφόνευσε μὲ τὸ δόρυ του καὶ ἐπῆρε καὶ τὰ δπλα τοῦ Ἀχιλλέως. Μὲ μεγάλην δυσκολίαν οἱ ἄλλοι ἥρωες, καὶ πρὸ

πάντων δὲ Μενέλαιος, κατώρθωσαν νὰ πάρουν ἀπὸ τοὺς Τρῶας τὸ σῶμα τοῦ Πατρόκλου γυμνὸν καὶ νὰ τὸ φέρουν πρὸς τὸν Ἀχιλλέα.

“Οταν δὲ Ἀχιλλεὺς εἶδε τὸν φίλον του νεκρὸν, ἔπαινεν ἀμέσως τὴν δοργήν του καὶ ἀπεφάσισε νὰ ἐκδικηθῇ τὸν Ἐκτορα. Ὅπλα δικαὶα δὲν εἶχε πλέον. Παρεκάλεσε λοιπὸν τὴν μητέρα του Θέτιδα καὶ αὐτὴ ἐπῆγεν εἰς τὸν θεὸν Ἡφαιστον, ὁ ὅποιος ἔκαμε διὰ τὸν Ἀχιλλέα νέα λαμπρότατα ὅπλα. Τότε δὲ Ἀχιλλεὺς ἐπετέθη μὲ τοὺς Μυῳμηδόνας του κατὰ τῶν Τρώων, τοὺς διοπίους ἔτρεψεν εἰς φυγὴν καὶ ἡνάγκασε νὰ κλεισθοῦν μέσα εἰς τὰ τείχη. Μόνος δὲ Ἐκτωρ ἐστάθη ἔξω ἀπὸ τὰ τείχη. Καὶ κατ’ ἀρχὰς μὲν καὶ αὐτὸς ὑπεχώρησε καὶ τρεῖς φορᾶς τὸν ἐκυνήγησε ὁ Ἀχιλλεὺς γύρω εἰς τὰ τείχη τῆς πόλεως. Τέλος δὲ Ἀχιλλεὺς ἔρριψε τὸ δόρυ του καὶ ἐφόνευσε τὸν Ἐκτορα. Ἐπειτα ἔδεσε τὸν νεκρὸν ἀπὸ τοὺς πόδας εἰς τὸ ἄρμα του καὶ μὲ τὴν κεφαλὴν συρρομένην εἰς τὴν γῆν τὸν ἔφερε γύρω εἰς τὴν πόλιν καὶ ἔπειτα εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Ἑλλήνων.

· ΜΑΘΗΜΑ 24·

· Ο Δούρειος ἵππος καὶ ἡ καταστροφὴ τῆς Τροίας.

Καὶ ἔπειτα ἀπὸ τὸν φόνον τοῦ Ἐκτορος δὲ Ἀχιλλεὺς ἔκαμε καὶ ἄλλας μάχας καὶ πολλοὺς ἥρωας τῶν Τρώων ἐφόνευσεν, ἀλλὰ δὲν κατώρθωσε νὰ κυριεύσῃ τὴν Τροίαν. Εἰς μίαν μάλιστα μάχην δὲ Ἀχιλλεὺς ἐπληγώθη εἰς τὴν πτέρωνα κρυφίως μὲ βέλος ἀπὸ τὸν Πάροιν καὶ ἀπέθανε. Καὶ τότε οἱ Ἑλληνες ἀπηλπίσθησαν. ‘Αλλ’ δι, δὲν κατώρθωσαν μὲ τὴν ἀνδρεία κατώρθωσαν μὲ τὴν πανουργίαν τοῦ Ὀδυσσέως.

Οι Ἑλληνες κατὰ συμβουλὴν τοῦ Ὀδυσσέως κατεσκεύεισαν ἔνα μεγάλον ξύλινον ἵππον, ὁ ὅποιος δύνομάσθη Δούρειος. Εἰς τὴν κοιλίαν τοῦ Δουρείου ἵππου ἐκλείσθησαν οἱ ἀνδρεῖοι τεροι ‘Ἑλληνες, μεταξὺ δὲ αὐτῶν δὲ Ὁδυσσεὺς καὶ δὲ Μενέλαιος. Τὸν ἵππον αὐτὸν οἱ Ἑλληνες ἀφῆκαν εἰς τὸ στρατόπεδόν των, ἔπειτα δὲ ἔκαυσαν τὰς σκηνάς των, ἐπεβιβάσθησαν εἰς τὰ

πλοιά των καὶ ἀπέπλευσαν δῆθεν εἰς τὰς πατρίδας των. Μόλις δμως ἀπεμακρύνθησαν, ἐκρύβησαν δὲ πιστὸν ἀπὸ τὴν νῆσον Τένεδον, ἡ ὅποια ἦτο πολὺ πλησίον.

Οἱ Τρῶες, δταν εἶδον ἔξαφνα ἔργημον τὸ Ἑλληνικὸν στρατόπεδον, ἐχάρησαν πολὺ, διότι ἐνόμισαν δτι πραγματικῶς ἔφυγαν οἱ Ἑλληνες. Ἐξῆλθον λοιπὸν ἀπὸ τὴν πόλιν καὶ ἔτρεξαν ἀπὸ περιέργειαν εἰς τὴν παραλίαν. Διὰ τὸν Δούρειον δὲ ἵππον ἐνόμισαν δτι οἱ Ἑλληνες τὸν ἀφῆκαν ὡς ἀφιέρωμα εἰς τὸν ὑερὸν καὶ ἀπεφάσισαν νὰ τὸν φέρουν μέσα εἰς τὴν πόλιν. Ὁ Λαιοκόων δμως ὁ ἴερεὺς τοῦ Ἀπόλλωνος, δὲν ἦθελε καὶ εἶπεν, δτι δὲ ἵππος ἦτο τέχνασμα τῶν Ἑλλήνων διὰ νὰ κυριεύσουν τὴν Τροίαν καὶ νὰ μὴ ἔχουν ἐμπιστοσύνην εἰς αὐτοὺς. Ἐνῷ δὲ ἔλεγεν αὐτά, ἐξῆλθον ἀπὸ τὴν θάλασσαν δύο φοβεροὶ ὄφεις, οἱ ὅποιοι περιετύλιξαν αὐτὸν καὶ δύο τέκνα του καὶ τὸν ἔπνιξαν.

Κατατρομαγμένοι τότε οἱ Τρῶες ἀπὸ τὸ συμβάν ἐνόμισαν δτι τοῦτο ἦτο τιμωρία τῶν θεῶν καὶ ἀπεφάσισαν νὰ φέρουν τὸν ἵππον εἰς τὴν πόλιν. Ἐπειδὴ δὲ ἡ θύρα τοῦ φρουρίου δὲν τὸν ἔχωρει, ἐκρήμνισαν μέρος τοῦ τείχους καὶ ἀνεβίβασαν τὸν ἵππον εἰς τὴν Ἀκρόπολιν, εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἀθηνᾶς. Ἐπειτα οἱ Τρῶες ἐπεδόθησαν εἰς χοροὺς καὶ διασκεδάσεις.

Τὴν νύκτα δμως, ἐνῷ οἱ Τρῶες ἐκοιμῶντο ἥσυχοι, οἱ Ἑλληνες ἥρωες ἐξῆλθον ἀπὸ τὴν κοιλιὰν τοῦ δουρείου ἵππου ὠπλισμένοι, ἐφόνευσαν τὸν φύλακας, ἔκαμαν σημεῖα εἰς τὰ πλοῖα μὲ πυρὰς καὶ ἤνοιξαν τὰς θύρας τοῦ τείχους. Τότε ἦλθον καὶ οἱ ἄλλοι οἱ κρυμμένοι Ἑλληνες καὶ τὴν μὲν πόλιν διήρπασαν καὶ κατέκαυσαν, τοὺς δὲ Τρῶας κατέσφαξαν ἀσπλάγχνως πολλὰς δὲ γυναικας ἔλαβον αἰχμαλώτους.

ΜΑΘΗΜΑ 25ον

Ἐπιστροφὴ τῶν Ἑλλήνων.

Οἱ Ἑλληνες νικηταὶ πλέον, ἀπεφάσισαν νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὴν πατρίδα των. Ἀλλά, ἐπειδὴ οἱ θεοὶ ἥσαν ὠργισμένοι κατ' αὐτῶν, διότι δὲν ἐσεβάσθησαν τοὺς ναοὺς καὶ διέπραξαν πολλὰ

άνόσια ἔργα, ὑπέφεραν πολλὰ βάσανα. Καὶ ἄλλοι μὲν ἐχάμησαν εἰς τὴν θάλασσαν, ἄλλοι δὲ περιεπλανήθησαν ἐπὶ πολλὰ ἔτη καὶ ἐπέρασαν πολλοὺς κινδύνους, ἵως ὅτου φθάσουν εἰς τὴν πατρίδα των καὶ ἄλλοι εὔρον θάνατον μόλις ἐφθασαν ἐκεῖ.

‘Ο Αἴας δὲ Λοκρὸς ἐπνίγη εἰς τὴν βραχώδη παραλίαν τῆς Εὐβοίας, δῶν εἴσπασε τὸ πλοϊόν του.

‘Ο Νέστωρ, δὲ Ἰδομενεὺς καὶ διοικήτης ἐχασαν τὸν δρόμον των καὶ ἐφθασαν εἰς τὴν Ἰταλίαν, δῶν ἔκτισαν ἀποικίας.

‘Ο Μενέλαος ἔλαβε τὴν Ἐλένην, ἥ δύοια εἶχε μετανοήσει, καὶ περιεπλανήθη ἐπὶ ὀκιώ ἔτη εἰς τὴν Αἴγυπτον, Φοινίκην, Κύπρον, Κρήτην καὶ ὅλας χώρας, ἵως ὅτου ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Σπάρτην, δῶν εἴησε πολλὰ ἔτη εὐτηχής.

‘Ο Ἀγαμέμνων, μόλις ἐπέστρεψεν εἰς τὰς Μυκήνας, ἐφονεύθη ἀπὸ τὴν ἀπιστον σύζυγον του Κλυταιμνήστραν καὶ ἀπὸ τὸν ἔξαδελφόν του Αἴγιρθον, δὲ ποιος ἐβασίλευσεν εἰς τὰς Μυκήνας ἐπὶ ἐπτὰ μόνον ἔτη, φονευθεὶς ἀπὸ τὸν Ὁρέστην, υἱὸν τοῦ Ἀγαμέμνονος.

Περισσότερα δημοσίᾳ ἀπὸ δλοις ὑπέφερεν ὁ βασιλεὺς τῆς Ιθάκης Ὁδυσσεύς, δὲ ποιος περιεπλανήθη δέκα ἔτη ἵως ὅτου ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν πατρίδα του.

ΜΑΘΗΜΑ 26ον

ΠΕΡΙΠΛΑΝΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΟΔΥΣΣΕΩΣ ΕΙΣ ΙΘΑΚΗΝ

‘Αναχώρησις ἐκ τῆς Τροίας.

Μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Τροίας δὲ Ὁδυσσεὺς ἀπέπλευσε μὲ τὰ δώδεκα πλοιά του καὶ τοὺς συντρόφους του καὶ ἐφθασε κατ’ ἀρχὰς εἰς τὴν Ἰσμαρόν, παραλίον πόλιν τῶν Κικόνων ἐπὶ τῆς Θράκης, τὴν δύοιαν ἐκυρίευσε. Κατόπιν δημοσίᾳ ἵλθον εἰς βιοήθειαν τῶν Κικόνων δσοι κατώκουν εἰς τὰ μεσόγεια, οἱ δποιοι ἐπετέθησαν κατὰ τοῦ Ὁδυσσέως καὶ τῶν συντρόφων

του καὶ τοὺς ἔτρεψαν εἰς φυγήν, ἀφοῦ ἐφόνευσαν ἑβδομήκοντα δύο ἄνδρας.

’Απ’ ἐκεῖ ἀπέπλευσαν πολὺ λυπημένοι, διότι ἔχασαν τοὺς συντρόφους των, καὶ διητυθύνθησαν πρὸς δυσμάς. Ἐνῷ ὅμως παρέπλεον τὸν Μαλέαν, κύματα μεγάλα καὶ δυνατὸς βόρειος ἄνεμος ἔσπρωξεν τὰ πλοϊά των πρὸς τὴν Λιβύην καὶ ἐφύασαν εἰς τὴν χώραν τῶν Λωτοφάγων. Ἐκεῖ μερικοὶ σύντροφοι τοῦ Ὀδυσσέως ἐπροχώρησαν εἰς τὸ ἐσωτερικόν, ὅπου οἱ Λωτοφάγοι τοὺς ἐπεριποιήθησαν καὶ τοὺς ἔδωκαν νὰ φάγουν λωτούς, καρποὺς ἐνὸς δένδρου τῆς χώρας. Ἄλλοι αὐτοί, δταν ἐφαγον λωτόν, ἐλησμόνησαν τὴν πατρίδα των. Τότε ἐπῆγεν ἐκεῖ καὶ ὁ Ὀδυσσεύς, ὁ δόποιος τοὺς ἡνάγκασε διὰ τῆς βίας νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὰ πλοϊά των. Τότε ὁ Ὀδυσσεὺς διέταξε καὶ τοὺς ἄλλους νὰ εἰσέλθουν ταχέως εἰς τὰ πλοῖα καὶ ἀπέπλευσαν.

ΜΑΘΗΜΑ 27ον

Οἱ Κύκλωπες.

’Αφοῦ ἔφυγεν ἀπὸ τὴν χώραν τῶν Λωτοφάγων, ὁ Ὀδυσσεὺς ἐφύασεν εἰς τὴν χώραν τῶν Κυκλώπων. Οἱ Κύκλωπες ἦσαν ἄνθρωποι γιγαντώδεις καὶ ἄγριοι καὶ εἶχον ἕνα μόνον ὄφθαλμὸν εἰς τὸ μέσον τοῦ μετώπου. Οὗτοι κατώκουν εἰς τὰς ὑψηλὰς κορυφὰς τῶν ὁρέων μέσα εἰς βαθέα σπήλαια καὶ καθεὶς ἐκυβέρνα τὴν οἰκογένειάν του χωρὶς νὰ φροντίζῃ διὰ τοὺς ἄλλους. Ως μόνην δὲ ἐργασίαν εἶχον τὴν βιοσκὴν τῶν προβάτων.

’Ο ὁδυσσεὺς ἐπλησίασε τὴν χώραν τῶν Κυκλώπων μὲν μόνον τὸ ἴδιον του πλοῖον, τὰ δὲ ἄλλα ἀφῆκεν εἰς τὸν λιμένα

Εἰκ. 27.—Ο Κύκλωψ Πολύφημος.

μιᾶς μικρᾶς νήσου, ἡ ὅποια ἦτο ἐκεῖ πλησίον. Ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὸ πλοιόν του ἐπῆρε μόνον δώδεκα ἄνδρας καὶ ἕνα ἀσκὸν οἴνου καὶ ἐπροχώρησεν εἰς τὸ ἑσωτερικόν. Μετ' ὀλίγον ἔφθασαν εἰς ἓν μέγα σπήλαιον, διο πιστήλθον ἀπὸ περιέργειαν. Ἐκεῖ εὔρον ἀφύσιον τυρὸν καὶ γάλα, ἀπὸ τὰ ὅποια ἔφαγον. Μετ' ὀλίγον ὅμως ἔφθασε μὲ τὸ ποίμνιόν του καὶ ὁ κάτοικος τοῦ σπηλαίου,

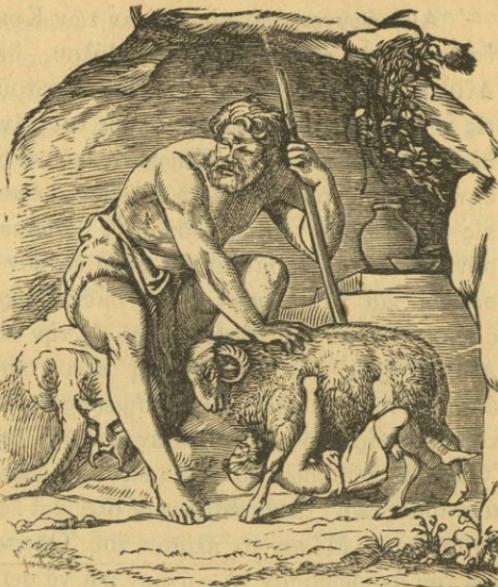
Εἰκ. 28 – Ὁ Ὄδυσσεὺς προσφέρων οἴνον. Ξενήση. Τότε ὁ Κύκλωψ ἐσηκώθη, ἥρπασε δύο συντρόφους τοῦ Ὄδυσσέως καὶ τὸν ἔφαγε. Τὸ ἴδιον ἔκαμε καὶ τὴν πρωτίαν ὁ Κύκλωψ καὶ κατόπιν ὠδήγησε τὸ ποίμνιον εἰς τὴν βοσκήν, ἀφοῦ ἔκλεισε τὴν εἰσόδον τοῦ σπηλαίου μὲ τὸν ἴδιον βράχον. Ὁ Ὄδυσσεὺς καὶ οἱ σύντροφοί του κλεισμένοι τώρα εἰς τὸ σπήλαιον ἐσκέπτοντο πᾶς νὰ σωθοῦν. Τέλος ὁ Ὄδυσσεὺς ἔλαβεν ἐν χονδρὸν ἔνιον, τὸ ἐπελέκησεν ἀπὸ τὴν μίαν ἄκραν καὶ τὸ ἔκαμε μυτερὸν καὶ τὸ ἔκρυψεν εἰς τὴν κόπρον. Τὸ βράδυ ὁ Κύκλωψ ἐπέστρεψεν εἰς τὸ σπήλαιον, ἔμβασε μέσα τὸ ποίμνιον καὶ ἔκλεισε τὴν εἰσόδον μὲ τὸν βράχον. Ἐπειτα ἤναψε φωτιάν καὶ ἥρπασε πάλιν δύο συντρόφους τοῦ Ὄδυσσέως καὶ τοὺς ἔφαγε. Τότε ὁ Ὄδυσσεὺς ἔδωσεν εἰς τὸν Κύκλωπα γλυκὺν

οὐκέτι Πολύφημος, τοῦ Ποσειδῶνος. Ὁ Πολύφημος ἔμβασε μέσα εἰς τὸ σπήλαιον τὸ ποίμνιόν του καὶ ἔκλεισε τὴν εἰσόδον μὲ πολὺ μεγάλον βράχον, τὸν ὅποιον οὕτε εἴκοσιν ἀμάξια δὲν ἡμπόρουν νὰ σηκώσουν. Ἐπειτα ἤναψε φωτιάν καὶ, ἀμα εἶδε τοὺς ξένους, τοὺς ἡρώτησε ποιοὶ ἦσαν καὶ ἀπὸ ποῦ ἥρχοντο. Ὁ Ὄδυσσεὺς τοῦ ἀπήντησεν διὰ εἶναι Ἑλληνες καὶ ἔρχονται ἀπὸ τὴν Τροίαν καὶ τὸν παρεκάλεσε νὰ τοὺς φιλοκατέστησε.

οίνον ἀπὸ τὸν ἄσκον. Ὁ Κύκλωψ εὐχαριστήθη τόσον πολὺ ἀπὸ τὸν οἶνον, ὃστε ἔξήτησε πολλὰς φοράς, ἔως ὅτου τέλος ἐμέθυσε καὶ ἔξηπλώθη ὑπτιος καὶ ἀναισθῆτος. Ἀμέσως ὁ Ὀδυσσεὺς ἔλαβε τὸ κρυμμένον ἔύλον, ἔκαυσε τὴν ἄκραν εἰς τὴν φωτιὰν καὶ μὲ τὴν βοήθειαν τῶν ἀλλῶν συντρόφων του τὸ ἔχωσεν εἰς τὸν ὁφθαλμὸν τοῦ Κύκλωπος καὶ τὸν ἐτύφλωσεν.

Ο Πολύφημος ἀπὸ τοὺς δυνατοὺς πόνους ἀνετινάχθη, ἐπέταξε τὸ ἔύλον ἀπὸ τὸν ὁφθαλμὸν του καὶ ἔψαχνε νὰ εὔρῃ τοὺς Ἐλληνας καὶ νὰ τοὺς συλλάβῃ.

Αλλ “εἰς μάτην. Ὄταν ἔξημέρωσεν,” ὁ τυφλὸς Πολύφημος ἤνοιξε τὴν εῖσοδον τοῦ σπηλαίου καὶ ἐκάθησεν ἐκεῖ μὲ ἀπλωμένας τὰς χειρας διὰ νὰ τοὺς συλλάβῃ, διαν ότι ἔφευγον. Ο Οδυσσεὺς δμως τὴν νύκτα είχε δέσει ἀπὸ ἕνα σύντροφόν του κάτω ἀπὸ τὰς κοιλίας τριῶν κριῶν, αὐτὸς δὲ είχε κρεμασθη ὑπὸ τὴν κοιλίαν τοῦ μεγαλυτέρου καὶ δασμαλλού κριοῦ. “Όταν δὲ ἐβγῆκαν τὰ πρόβατα ἀπὸ τὸ σπήλαιον, ἐβγῆκαν μαζὶ καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς μὲ τοὺς συντρόφους του, οἱ διοιοι ἔτρεξαν ἀμέσως εἰς τὸ πλοίον καὶ ἐπέστρεψαν εἰς τὴν νῆσον καὶ ἀπ’ ἐκεῖ ἀπέπλευσαν μὲ τοὺς ἄλλους συντρόφους. Ο Ποσειδῶν δμως ὠργισμένος διὰ τὴν τύφλωσιν τοῦ νίοῦ του ἀπεφάσισε τὴν τιμωρίαν τοῦ Ὀδυσσέως.

Εἰκ. 29.—Ο Κύκλωψ ψηλαφῶν τὸν κριόν.

"**Αλλα παθήματα τοῦ Ὁδυσσέως.**

"Αμα ἔφυγεν ἀπὸ τὴν χώραν τῶν Κυκλώπων ὁ Ὁδυσσεὺς ἔφθασεν εἰς τὴν νῆσον τοῦ Αἴόλου, θεοῦ τῶν ἀνέμων. Ὁ Αἴολος διὰ νὰ βοηθήσῃ τὸν Ὁδυσσέα τοῦ ἔδωκεν ἔνα ἀσκόν, εἰς τὸν ὅποιον εἶχε κλείσει δλους τοὺς ἀνέμους, εἶχεν ἀφήσει δὲ ἐλεύθερον μόνον τὸν Ζέρφυον, διὰ νὰ φθάσῃ ἀσφαλῶς εἰς τὴν πατρίδα του. Κατὰ τὸ ταξείδιον δμως, ἐνῷ ἐπλησίαζον εἰς τὴν Ἰδάκην καὶ ὁ Ὁδυσσεὺς κουρασμένος ἔκοιματο, οἱ σύντροφοί του ἐνόμισαν δτι μέσα εἰς τὸν ἀσκὸν ὑπῆρχον θησαυροὶ καὶ τὸν ἔλυσαν. Τότε δμως ἔξωρμησαν οἱ ἄνεμοι, οἱ δποῖοι ἔφεραν τὰ πλοῖα πάλιν εἰς τὴν νῆσον τοῦ Αἴόλου. Ὁ Αἴολος δμως δὲν τοὺς ἐδέχθη πλέον καὶ ἡναγκάσθησαν νὰ ἀποπλεύσουν καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἔφθασαν εἰς τὴν χώραν τῶν Λαιστρυγόνων. Οἱ Λαιστρυγόνες ἦσαν ἀνθρωποφάγοι. "Οταν δὲ ἔφθασαν τὰ πλοῖα εἰς τὴν χώραν των, ἐπετέθησαν αἰφνιδίως καὶ τὰ κατέστρεψαν δλα καὶ ἐφόνευσαν δλους τοὺς ἀνθρώπους. Μόνον τὸ πλοῖον τοῦ Ὁδυσσέως καὶ οἱ ἄνθρωποί του ἐπρόφθασαν νὰ φύγουν καὶ νὰ σωθοῦν.

"Απ' ἔκει δὲ ὁ Ὁδυσσεὺς ἔφθασεν εἰς τὴν νῆσον τῆς Κίρκης, ἡ ὥποια ἦτο μάγισσα. Οἱ Ὁδυσσεὺς ἐσταμάτησε μὲ τὸ πλοῖον του εἰς τὴν παραλίαν, ἔστειλε δὲ πολλοὺς συντρόφους του νὰ κατασκοπεύσουν τὴν χώραν. Αὐτοὺς δμως, δταν ἐπροχώρησαν εἰς τὸ ἐστατερικὸν καὶ ἔφθασαν εἰς τὰ ἀνάκτορα τῆς Κίρκης, τοὺς μετεμόρφωσεν ἡ μάγισσα εἰς χοίρους. Τότε ὁ Ὁδυσσεὺς μὲ ἐν μαγικὸν χόρτον, τὸ δποῖον τοῦ ἔδωκεν ὁ Ἐρμῆς, κατώρθωσε νὰ ἀντισταθῇ εἰς τὰς μαγείας τῆς Κίρκης καὶ τὴν ἡνάγκασε νὰ ἀποδώσῃ εἰς τοὺς συντρόφους του τὴν μορφήν των. "Εμειναν δὲ εἰς τὴν

Eik. 30.—Κίρκη καὶ χοῖροι.

νῆσον τῆς Κίρκης ἐπὶ ἐν ἑτοῖς διπου ἐφιλοξενοῦντο ἀπ' αὐτήν.

Κατόπιν δὲ Ὁδυσσεὺς κατὰ συμβουλὴν τῆς Κίρκης κατέβη εἰς τὸν Ἀδην, διπου ἔμενον αἱ ψυχαὶ, διὰ νὰ ἐρωτήσῃ τὴν ψυχὴν τοῦ μάντεως Τειρεσίου διὰ τὴν ἐπιστροφήν του εἰς τὴν πατρίδα του. Ὁ Τειρεσίας τοῦ εἶπεν διτι θὰ ὑποφέρῃ ἀκόμη πολλὰ βάσανα καὶ τὸν συνεβούλευσε νὰ μὴ βλάψῃ τὰς ἀγελάδας τοῦ Ἡλίου, διταν θὰ περάσουν ἀπὸ τὴν νῆσον Τρινακρίαν. Ἀφοῦ δὲ συνωμήλησε μὲ τὴν ψυχὴν τῆς μητρός του καὶ ἄλλας ψυχὰς ἐπέστρεψεν εἰς τὴν νῆσον τῆς Κίρκης.

Ἐπειτα δὲ Ὁδυσσεὺς μὲ τὸ πλοιόν του ἐπέρασεν ἔμπροσθεν τῶν Σειρήνων, αἱ ὅποιαι ἐγοήτευον μὲ τὸ ἄσμά των τοὺς παραπλέοντας καὶ τοὺς κατέστρεφον. Ἄλλος δὲ Ὁδυσσεὺς ἔφραξε μὲ κηρὸν τὰ ὁτα τῶν συντρόφων του, αὐτὸν δὲ ἔδεσαν κατὰ παραγγελίαν του ἐκεῖνοι εἰς τὸ κατάρτι τοῦ πλοίου. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον δὲ Ὁδυσσεὺς ἤκουσε τὸ ἄσμα τῶν Σειρήνων.

Ἐπειτα ἔφθασαν εἰς στενὸν πορθμόν, εἰς τοὺς ἀποκρήμνους βράχους τοῦ διποίου ἥσαν δύο φοβερὰ τέρατα, ἡ Σκύλλα καὶ ἡ Χάρυβδις. Ὁ Ὁδυσσεὺς κατώρθωσε νὰ περάσῃ τὸν πορθμόν, ἀφοῦ ἔχασεν ἔξι συντρόφους του, τοὺς διποίους ἥρπασεν ἡ Σκύλλα.

Ἄπ' ἐκεῖ ἔφθασαν εἰς τὴν νῆσον Τρινακρίαν, διπου ἐβοσκον αἱ ἀγελάδες καὶ τὰ πρόβατα τοῦ Ἡλίου. Ὁ Ὁδυσσεὺς ὠρκισε τοὺς συντρόφους του νὰ μὴ πειράξουν κανὲν ἀπὸ τὰ ἕστα ἐκεῖνα. Ἄλλος δὲ ἐπειδὴ ἔμειναν ἐκεῖ ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας καὶ δὲν είχον τροφάς, οἱ σύντροφοι τοῦ Ὁδυσσέως κατὰ τὴν ἀπουσίαν του ἔσφαξαν μερικὰ καὶ τὰ ἔφαγαν. Ἄλλος ἀμα ἔφυγον ἀπ' ἐκεῖ τὸ πλοιόν ἐβιθυνθή, οἱ σύντροφοι τοῦ Ὁδυσσέως ἐπνίγησαν καὶ μόνος αὐτὸς ἐσώθη εἰς τὴν νῆσον Ωγυγίαν, διπου κατώκει ἡ θεὰ Καλυψώ.

Ἡ νύμφη Καλυψώ ἐδέχθη καλῶς τὸν Ὁδυσσέα καὶ τὸν ἐπεριποιήμη πολύ. Τοῦ ὑπερσχέμη δὲ νὰ τὸν κάμη ἀθάνατον καὶ νὰ τὸν λάβῃ σύζυγον, ἀν ἔμενεν ἐκεῖ. Ἄλλος δὲ Ὁδυσσεὺς ἐπεθύμει νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν πατρίδα του, εἰς τὴν σύζυγόν του Πηγελόπην καὶ τὸν υἱόν του Τηλέμαχον. Ἡ Καλυψώ δμως.

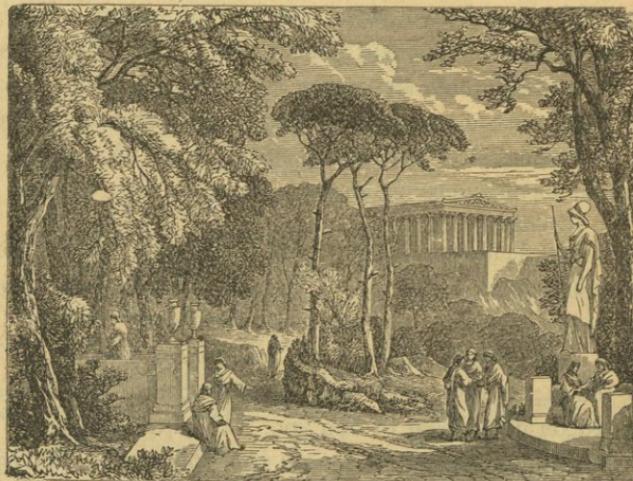
δὲν τὸν ἄφηνε. Τέλος οἱ θεοὶ ἐλυπήθησαν τὸν Ὁδυσσέα καὶ κατὰ παραγγελίαν τοῦ Διὸς ἡ Καλυψώ τὸν ἀφῆκε νὰ φύγῃ. Κατεσκεύασε τότε μόνος σχεδίαν, ἔλαβε τροφάς, ἀνέβη εἰς αὐτὴν καὶ ἀπέπλευσε.

ΜΑΘΗΜΑ 29ον

·Ο Ὁδυσσεὺς εἰς τὴν νῆσον τῶν Φαιάκων.

·Η Ναυσικᾶ.

Ἐπὶ δέκα ἑπτὰ ἡμέρας ὁ Ὁδυσσεὺς ἐταξίδευσε μὲ καλὸν καιρὸν, τὴν δὲ δεκάτην ὅγδοην εἶδε μακρὰν τὰ ὅρη τῆς νήσου τῶν Φαιάκων. Ἀλλὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην εἶδεν αὐτὸν ὁ Ποσει-

Εἰκ. 31 — Τὰ ἀνάκτορα τοῦ Ἀλκινόου.

δῶν, ὁ ὅποιος ἐπέστρεφεν ἀπὸ τὴν Αἴθιοπίαν, καὶ ἔκαμε φοβερὰν τρικυμίαν, ἡ ὅποια κατέστρεψε τὴν σχεδίαν. Τότε ὁ Ὁδυσσεὺς ἐπεσεν εἰς τὴν θάλασσαν καὶ κολυμβῶν ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας ἐβγῆκεν εἰς τὴν παραλίαν τῆς νήσου. Ἐκεῖ πλησίον εἰς τὴν ὅχθην μικροῦ ποταμοῦ, δπου ἥσαν πυκνὰ

δένδρα, κατακουρασμένος ἀπὸ τοὺς κόπους δὲ Ὁδυσσεὺς ἔπεσε νὰ κοιμηθῇ, ἀφοῦ ἐσκεπάσθη μὲ ξηρὰ φύλλα.

Τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἡ Ναυσικᾶ, ἡ ώραία κόρη τοῦ βασιλέως τῶν Φαιάκων Ἀλκινοού, ἐπῆγεν εἰς τὸ μέρος ἐκείνο μὲ ἄμαξαν καὶ μὲ τὰς ὑπηρετοίας της διὰ νὰ πλύνῃ τὰ φορέματα τῆς οἰκογενείας. Ἀφοῦ δὲ ἔπλυναν τὰ φορέματα, τὰ ἱπλωσαν διὰ νὰ στεγνώσουν. Ἐπειτα τὰ κοράσια ἐλούσθησαν εἰς τὸν ποταμὸν καὶ ἥχισαν νὰ παίζουν τὴν σφαιρὰν. Ἀλλὰ μίαν φορὰν ἡ σφαιρὰ ἔξεφυγε καὶ ἔπεσεν εἰς τὸν ποταμόν. Αὐτὸν ἔκαμε τὰ κοράσια νὰ φωνάξουν δυνατά, ὅλλα ἀπὸ τὰς φωνάς των ἔξπνησεν δὲ Ὁδυσσεὺς καὶ ἀνετινάχθη ὁρθιος. Τότε ἐκοψεν ἔνα πυκνόφυλλον κλάδον, μὲ τὸν ὅποιον ἐσκεπάσθη καὶ ἐπροχώρησε πρὸς τὸ μέρος τῶν φωνῶν. Ὅταν διμως τὰ κοράσια εἶδον αὐτόν, ἐφοβήθησαν καὶ ἔφυγον νὰ κρυφθοῦν καὶ μόνον ἡ Ναυσικᾶ δὲν ἐφοβήθη καὶ ἔμεινε. Τότε δὲ Ὁδυσσεὺς ἐστάθη ἀπέναντι, ὀλέγον μακρὰν ἀπὸ τὴν Ναυσικᾶν καὶ τὴν παρεκάλεσε μὲ γλυκεῖς λόγους νὰ τοῦ δώσῃ ἐν φόρεμα καὶ νὰ τὸν βοηθήσῃ. Ἡ Ναυσικᾶ ἐλυπήθη τὸν Ὁδυσσέα, τοῦ εἴπεν διτεῖναι ἡ Ναυσικᾶ, ἡ κόρη τοῦ βασιλέως τῶν Φαιάκων, τὸν παρηγόρησε καὶ τοῦ ὑπεσχέθη διτεῖναι τὸν βοηθήσῃ. Ἐπειτα ἡ Ναυσικᾶ ἐκάλεσε τὰς ὑπηρετοίας καὶ τὰς διέταξε νὰ τοῦ δώσουν φορέματα καὶ τροφήν. Ἀφοῦ δὲ δὲ Ὁδυσσεὺς ἔφαγεν, ἡ Ναυσικᾶ τὸν ἐσυμβούλευσε νὰ κάμῃ διὰ νὰ τὸν προστατεύσῃ δὲ πατήρ της. Ἄμα δὲ ἐστέγνωσαν τὰ φορέματα, διέταξε τὰς ὑπηρετοίας νὰ τὰ φορτώσουν εἰς τὴν ἄμαξαν, ἀνέβη καὶ αὐτὴ ἐπάνω καὶ ἐξεκίνησε διὰ τὴν πόλιν. Ἡ κοιλούθουν δὲ αἱ ὑπηρετοίαι πεζαὶ καὶ σιγά-σιγά ἀπὸ μακρὰν ἤκολούθει καὶ δὲ Ὁδυσσεύς. Κατὰ τὴν παραγγελίαν τῆς Ναυσικᾶς δὲ Ὁδυσσεὺς ἐμβῆκεν εἰς τὰ ἀνάκτορα ως ἀγνωστος καὶ ἐξήτησε τὴν φιλοξενίαν τοῦ βασιλέως.

Ο Ἀλκίνοος ὑπεδέχθη καὶ ἐπειποιήθη καλῶς τὸν ἀγνωστόν ξένον καὶ τοῦ ὑπεσχέθη διτεῖναι τὸν στείλη εἰς τὴν πατρίδα του. Τὴν δὲ ἄλλην ἡμέραν ἔκαμε συμπόσιον πρὸς τιμὴν τοῦ ξένου, εἰς τὸ ὅποιον προσεκάλεσε καὶ ὀλους τοὺς εὐγενεῖς,

Φαίακας. Κατὰ τὸ συμπόσιον τοῦτο ἔγειναν καὶ διάφοροι ἀγῶνες, εἰς τοὺς ὁποίους ἔλαβε μέρος καὶ ὁ Ὀδυσσεύς. Ἐπειτα ὁ Ἀλκένοος τὸν ἡρώτησε ποῖος εἶναι καὶ πόθεν ἔρχεται. Καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς διηγήθη ὅλα ὅσα ὑπέφερεν, ἀφ' ὃ του ἀνεχώρησεν ἀπὸ τὴν Τροίαν. Ἀφοῦ δὲ ἐτελείωσε τὴν διήγησιν, οἱ βασιλεῖς καὶ οἱ εὐγενεῖς Φαίακες προσέφεραν πολλὰ δῶρα καὶ ἡτοίμασαν πλοῖον διὰ νὰ τὸν στείλουν εἰς τὴν Ἰθάκην.

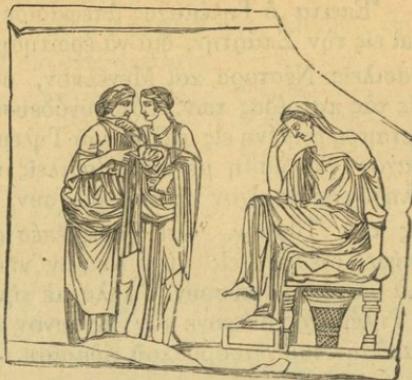
Τὸ πλοῖον ἀπέπλευσε περὶ τὴν ἑσπέραν, πολὺ δὲ προῶ ἔφθασεν εἰς τὴν Ἰθάκην. Τότε οἱ ναῦται ἀπεβίβασαν εἰς τὴν παραλίαν τὰ δῶρα καὶ τὸν Ὀδυσσέα, ὁ ὁποῖος ἐκοιμᾶτο ἀκόμη, καὶ ἀπέπλευσαν. Ὁταν ἐξύπνησεν ὁ Ὀδυσσεύς, δὲν ἀνεγνώρισε τὴν πατρίδα του, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἔλειπεν 20 ἔτη. Ἐνόμισε δὲ ὅτι οἱ Φαίακες τὸν ἔγέλασαν καὶ τὸν ἔφεραν εἰς ἄλλην χώραν καὶ ἥρχισε νὰ καταρᾶται καὶ νὰ κλαίῃ. Τότε παρουσιάσθη εἰς αὐτὸν ἡ Ἀθηνᾶ μὲ μορφὴν ποιμένος καὶ τὸν ἐβεβαίωσεν διὶ αὐτὴν ἡτο ἡ πατρίς του Ἰθάκη. Ἐπειτα ἐφανερώθη εἰς αὐτὸν καὶ τὸν ὠδήγησε τὶ νὰ κάμη διὰ νὰ τιμωρήσῃ τοὺς μνηστῆρας τῆς Πηνελόπης.

ΜΑΘΗΜΑ 30δν

Πίστις τῆς Πηνελόπης.

Εἰς τὰ ἀνάκτορα τοῦ Ὀδυσσέως καὶ εἰς δῆλην τὴν Ἰθάκην εἰχον ἀπελπισθῆ διὰ τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ Ὀδυσσέως. Εἰς τὰ ἀνάκτορά του ἔμενον ἡ πιστὴ σύζυγός του Πηνελόπη μὲ τὸν νιόν της Τηλέμαχον, τὸν δοποῖον ὁ Ὀδυσσεύς, δταν ἀνεχώρησεν εἰς Τροίαν, ἀφῆκε βρέφος. Ο γέρων πατήρ του Λαέρτης εἶχεν ἀποσυρθῆ εἰς τὴν ἔξοχήν. Ἀπὸ τοὺς ὑπηρέτας τῶν δὲ οἱ μόνοι πιστοὶ εἰς αὐτὸὺς ἥσαν ὁ χοιροβοσκὸς Εὔμαιος καὶ ὁ Φιλοίτιος καὶ ἡ γραῖα οἰκονόμος Εύρυκλεια. Πολλοὶ δὲ νέοι πρόκριτοι ἀπὸ τὴν Ἰθάκην καὶ ἄλλα πλησίον μέρη εἰχον ἐγκατασταθῆ εἰς τὰ ἀνάκτορα τοῦ Ὀδυσσέως, ἔτρωγον καὶ κατεσπατάλουν τὴν περιουσίαν του καὶ ἥθελον νὰ ὑποχρεώσουν τὴν σύζυγόν του Πηνελόπην νὰ ἐκλέξῃ ὡς σύζυγον ἵνα ἀπὸ αὐτούς, διὰ νὰ

γίνη βασιλεύς. Ἀλλὰ ήπιστή σύζυγος Πηνελόπη δὲν ἔχανε τὴν ἐλπίδα διτι θὰ ἐπέστρεφεν ὁ Ὁδυσσεύς. Διὰ τοῦτο ἀπεπλάνα τοὺς μνηστῆρας καὶ τοὺς παρεκάλει νὰ περιμένουν ἔως ὅτου τελειώσῃ τὴν κατασκευὴν ἐνὸς ὑφάσματος διὰ σάβανον τοῦ γέροντος Λαέρτου. Αὐτὴ δῆμως δ, τι ὑφαίνε τὴν ἡμέραν διέλυε τὴν νύκτα κρυφίως καὶ τοιουτορόπως τὸ ὑφασμα δὲν ἐτελείωνε. Ἀλλ' ἐπὶ τέλους οἱ μνηστῆρες ἐνόησαν τὴν ἀπάτην καὶ ἡνάγκασαν τὴν Πηνελόπην νὰ τελειώσῃ τὸ ὑφασμα καὶ νὰ ἀποφασίσῃ νὰ ἐκλέξῃ ἐνα ἄπ' αὐτούς. Ἡ Πηνελόπη δῆμως δὲν ἐλησμόνει τὸν ἀγαπητὸν σύζυγόν της Ὁδυσσέα καὶ δὲν ἀπεφάσιζεν ἀκόμη νὰ ἐκλέξῃ.

Εἰκ. 32.—Πηνελόπη.

ΜΑΘΗΜΑ 31ον

Φιλοστοργία τοῦ Τηλεμάχου.

Ο Τηλέμαχος, δι υἱὸς τοῦ Ὁδυσσέως, δι ὅποιος ἦτο πλέον εἴκοσι ἐτῶν, ἔβλεπε τὴν καταστροφὴν τοῦ οἴκου του καὶ τὸν ὑβριστικὸν τρόπον τῶν μνηστήρων καὶ ἥγανάκτει πολύ. Καὶ μίαν ἡμέραν ἐκάλεσε τὸν λαὸν τῆς Ἰθάκης εἰς συνέλευσιν καὶ παρεπονέθη διὰ τὰς ἀδικίας καὶ τὰς παρανομίας τῶν μνηστήρων. Αὐτοὶ δῆμως ἀπήντησαν ἀποτόμως διτι πταίει ἡ μήτηρ του μὲ τὰς ἀναβολάς της καὶ τὸν συνεβούλευσαν νὰ τὴν στείλῃ εἰς τὸν γονεῖς της καὶ ἐκεῖ νὰ ἐκλέξῃ ἐνα ἄπ' αὐτοὺς ὡς σύζυγόν της. Τότε ο Τηλέμαχος ἐθύμωσε καὶ ἀπήντησεν διτι ποτὲ δὲν θὰ κάμη τοιοῦτον κακὸν πρὸς τὴν μητέρα του, ἡ ὅποια τὸν

έγέννησε καὶ τὸν ἀνέθρεψε, καὶ παρεκάλεσε τοὺς θεοὺς νὰ τιμωρήσουν τὴν αὐθάδειαν τῶν μνηστήρων.

Ἐπειτα ὁ Τηλέμαχος ἀπεφάσισε νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν Πύλον καὶ εἰς τὴν Σπάρτην, διὰ νὰ ἐρωτήσῃ περὶ τοῦ πατρός του τοὺς βασιλεῖς Νέστορα καὶ Μενέλαιον, οἱ δόποιοι εἶχον ἐπιστρέψει εἰς τὰς πατρίδας των. Τὸν συνόδευσεν ἔκει καὶ ἡ θεὰ Ἀθηνᾶ μεταμορφωμένη εἰς φύλον τοῦ Τηλεμάχου. Ἀφοῦ δὲ ὁ Τηλέμαχος ἐγνωρίσθη μὲ τοὺς βασιλεῖς τούτους καὶ ἔλαβεν δσας πληροφορίας εἶχον νὰ τοῦ δώσουν, ἀπεφάσισε νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν Ἰθάκην. Ὁτε δμως ἐπέστρεφεν, οἱ μνητῆρες εἶχον στήσει ἐνέδραν εἰς μίαν μικρὰν νῆσον πλησίον τῆς Ἰθάκης διὰ νὰ τὸν φονεύσουν. Ἄλλα μὲ τὴν βοήθειαν τῆς Ἀθηνᾶς ὁ Τηλέμαχος διέψυγε τὸν κίνδυνον καὶ ἐφθασε σῷος εἰς τὴν καλύβην τοῦ χοιροβοσκοῦ Εὔμαιου.

ΜΑΘΗΜΑ 32ον

‘Ο ‘Οδυσσεὺς εἰς τὰ ἀνάκτορά του.

‘Οταν ὁ Τηλέμαχος ἐφθασεν εἰς τὴν καλύβην τοῦ Εὔμαιου, εῦρεν ἔκει τὸν

Εἰκ. 33— ‘Ο ‘Οδυσσεὺς ἀναγνωριζόμενος
ὑπὸ τοῦ Ἀργού.

‘Οδυσσέα μεταμορφωμένον εἰς ἐπαίτην. Ἐστιλε δὲ τὸν Εὔμαιον εἰς τὰ ἀνάκτορα διὰ νὰ εἴπῃ εἰς τὴν μητέρα του τὴν ἐπιστροφήν του! Κατὰ τὴν ἀπονοσίαν τοῦ Εὔμαιου ὁ ‘Οδυσσεὺς ἐφανερώθη εἰς τὸν Τηλέμαχον καὶ ἐσκέφθησαν πᾶς θὰ φονεύσουν τοὺς μνηστῆρας. Τὴν ἀλλην ἡμέραν τὸ πρωῒ ὁ Τηλέμαχος ἀνεχώρησεν εἰς τὴν πόλιν, ἐπειτα δὲ

ἀπὸ πολλὴν ὥραν ἐπῆγεν εἰς τὰ ἀνάκτορα καὶ ὁ ‘Οδυσσεὺς

ώς ἐπαίτης, ὁδηγούμενος ἀπὸ τὸν Εῦμαιον. "Οταν ἔφθασεν εἰς τὰ ἀνάκτορα ὁ Ὀδυσσεύς, κανεὶς δὲν τὸν ἐγνώρισε. Μόνον ὁ παλαιὸς κύων του "Αργος τὸν ἀνεγνώρισε, ἐκένησε τὴν οὐράν του ἀπὸ χαρᾶν καὶ ἀμέσως ἀπέθανε.

Eik. 34.—Η νῆσος Ἰθάκη.

Οἱ μνηστῆρες ἔτρωγον, ἔπινον καὶ διεσκέδαζον εἰς τὰ ἀνάκτορα. Τότε ὁ Ὀδυσσεύς, βοηθούμενος ἀπὸ τὴν Ἀθηνᾶν, ἀπὸ τὸν υἱόν του Τηλέμαχον καὶ ἀπὸ τοὺς πιστοὺς ὑπηρέτας του, εἰς τοὺς ὅποιους ἐφανερώθη, κατώρθωσε νὰ φονεύσῃ δλους τοὺς μνηστῆρας. "Επειτα δὲ παρουσιάσθη εἰς τὴν σύζυγόν του καὶ ἀπὸ μερικὰ μυστικά, τὰ ὅποια ἐγνώριζον οἱ δύο των, ἡ Πηνελόπη ἀνεγνώρισε τὸν Ὀδυσσέα. Τὴν ἄλλην ἡμέραν ἐπῆγεν εἰς τὴν ἔξοχὴν δπου ἐγνωσίσθη μὲ τὸν πατέρα του Λαέρτην. "Εζησε δὲ ὁ Ὀδυσσεὺς μὲ τὴν Πηνελόπην ἐπὶ πολλὰ ἔτη καὶ ἐτιμᾶτο καὶ ἦγαπᾶτο ἀπὸ τὸν λαόν του.

ΤΑΞΙΣ Δ'

Η ΕΛΛΑΣ ΠΡΟ ΤΩΝ ΠΕΡΣΙΚΩΝ ΠΟΛΕΜΩΝ

ΜΑΘΗΜΑ 1ον

Κοινὰ ἵερὰ καὶ κοινὰ πανηγύρεις

Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες δὲν ἦσαν ἡνωμένοι εἰς ἐν κράτος, δπως σήμερον, ἀλλὰ κάθε πόλις μὲ τὰ περίχωρά της ἦτο καὶ ἰδιαίτερον βασίλειον μὲ ἴδικόν της βασιλέα καὶ ἴδικούς της νόμους· Ἐν τούτοις δημοσίαις τὰ βασίλεια αὐτὰ ἦσαν μεταξύ των συνδεδεμένα μὲ διαφόρους δεσμούς, ὥστε δλοι οἱ Ἕλληνες ἐθεώρουν δτι ἀπετέλουν ἐν ἔθνος, τὸ Ἑλληνικόν. Οἱ κυριώτεροι δὲ δεσμοὶ ἦσαν ἡ κοινὴ καταγωγὴ των, τὰ αὐτὰ ἥθη καὶ ἔθιμα, ἡ αὐτὴ γλῶσσα, ἡ αὐτὴ θρησκεία, τὰ μαντεῖα, αἱ ἀμφικτυονίαι, οἱ ἀγῶνες καὶ ἄλλα.

Ολοι οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ώμιλουν τὴν ἴδιαν γλῶσσαν καὶ είχον τὴν ἴδιαν θρησκείαν, ἐπιστευον δηλαδὴ εἰς τοὺς ἴδιους θεούς. Ἡσαν δὲ τόσον θεοσεβεῖς, ὥστε πρὸς τιμὴν τῶν θεῶν ἔκτιζον εἰς ὁραῖα μέρη διαφόρους ναοὺς ἀπὸ μάρμαρον, τὰ ἐρείπια δὲ πολλῶν σφίζονται μέχρι σήμερον. Ὑπῆρχον δημοσίαις καὶ ναοὶ ἡ ἱερά, δπως ἔλεγον οἱ ἀρχαῖοι, εἰς τὰ δποῖα δὲν ἐπήγαιναν μόνον οἱ κάτοικοι μιᾶς πόλεως διὰ νὰ λατρεύσουν τὸν θεόν των καὶ νὰ προσφέρουν θυσίας, ἀλλὰ Ἕλληνες ἀπὸ διαφόρους πόλεις. Ἐσυνείδησον δὲ κατὰ τὰς ἑορτὰς καὶ πανηγύρεις αὐταὶς νὰ κάμνουν καὶ ἀγώνας κοινούς. Συνηθοῦσαν τότε ἀπὸ δλα τὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος καὶ ἥγωνται οντο εἰς τὸν δρόμον, εἰς τὴν πάλην, εἰς τὴν πυγμήν, εἰς τὸν δίσκον, εἰς τὸ ἀκόντιον, εἰς Ἱπποδρομίας καὶ ὁρματοδρομίας. Τοιουτοτρόπως ἐγνωμόζοντο τότε καὶ ἥσθιάνοντο καλά, δτι δλοι κατήγοντο ἀπὸ τὴν ἴδιαν φυλήν, ἦσαν Ἕλληνες.

Τὰ κοινὰ αὐτὰ ιερὰ ἦσαν πολλά, τὰ κυριώτερα δύμως καὶ τὰ ἐπισημότερα ἦσαν τέσσαρα· τῶν Δελφῶν, ὃπου ἦτο ιερὸν τοῦ Διός, τοῦ Ἀπόλλωνος, τῆς Νεμέας, ὃπου ἦτο ιερὸν τοῦ Διός, τοῦ Ἰσθμοῦ τῆς Κορίνθου, ὃπου ἦτο ιερὸν τοῦ Ποσειδῶνος καὶ τῆς Ὀλυμπίας, ὃπου ἦτο τὸ περίφημον ιερὸν τοῦ Διός. Ἀπὸ τοὺς τόπους δὲ αὐτοὺς ὀνομάζοντο καὶ οἱ ἀγῶνες, Πύθια, Νέμεα, Ἰσθμια καὶ Ὀλύμπια.)

ΜΑΘΗΜΑ 2ον

Tὸ ἐν Δελφοῖς μαντεῖον.

Οἱ πρόγονοι μας, οἱ ἀρχαῖοι Ἑλληνες, ἐπίστευον δια οἱ θεοὶ προέλεγον εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὴν θέλησίν των ἢ ὅσα θὰ συνέβαινον εἰς αὐτοὺς, μὲ τοὺς μάντεις ιερεῖς, οἱ διόποιοι διέμενον εἰς τὰ μαντεῖα, δηλαδὴ ναοὺς ἀφειρωμένους εἰς ἕνα θεόν.

Εἰκ. 35.—Οἱ Δελφοί.

Μαντεῖα ὑπῆρχον εἰς πολλὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος, εἰς τὴν Λεβάδειαν, εἰς τὸν Ωρωπόν, εἰς τὴν νῆσον Δῆλον, εἰς τὴν Δωδώνην τῆς Ἡπείρου, τὸ διόποιον ἦτο τὸ ἀρχαιότατον ἀπὸ δλα καὶ εἰς τὸ διόποιον ἔξηγουν τὴν θέλησιν τοῦ Διός ἀπὸ τὸν ψίθυ-

ρον τῶν φύλλων τῆς ιερᾶς δρυός. Ἀλλὰ τὸ ὄνομαστότερον ἀπὸ δλα ἦτο τὸ εἰς τοὺς Δελφοὺς τῆς Φωκίδος καὶ εἰς τὴν μεσημβρινὴν πλευρὰν τοῦ Παρνασσοῦ, τὸ ὅποιον, ὡς εἴπομεν, ἦτο ἀφιερωμένον εἰς τὸν Ἀπόλλωνα. Εἰς τὸ μαντεῖον τῶν Δελφῶν ὁ θεὸς οὗτος ἐδίδε τὴν δύναμιν νὰ προλέγῃ τὰ μέλλοντα εἰς μίαν ιέρειαν, ἡ ὅποια ὠνομάζετο Πυθία. Ἡ ἀπάντησις τοῦ μαντείου ἐλέγετο χρησμός. Διὰ νὰ δώσῃ δὲ ἡ Πυθία τὸν χρησμὸν προητομάζετο κατὰ τὸν ἔξης τρόπον.

Ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ἔμενε νῆστις· ὅταν δὲ ἔμελλε νὰ δώσῃ τὸν χρησμόν, ἐλούνετο εἰς τὴν Κασταλίαν κρήνην, ἡ ὅποια ἦτο πλησίον τοῦ ιεροῦ καὶ ἐθυμιάζετο μὲ φύλλα δάφνης. Ἐπειτα ἔπινεν ὕδωρ ἀπὸ τὴν πηγήν, ἡ ὅποια ἦτο μέσα εἰς τὸ μαντεῖον καὶ ὠνομάζετο Κασσωτίς, καὶ ἐμάσα φύλλα δάφνης. Ἐπειτα ἐκάθητο ἐπάνω εἰς τρίποδα σκεπασμένον μὲ φύλλα δάφνης καὶ τοποθετημένον εἰς ἓν χάσμα, ἀπὸ τὸ ὅποιον ἔξηρχοντο ἀναθυμιάσεις. Ἀπὸ τὰς ἀναθυμιάσεις αὐτὰς ἡ Πυθία ἐζαλίζετο τόσον, ὥστε κατελαμβάνετο ἀπὸ σπασμωδικὰς κινήσεις καὶ ἐλεγεν ἀσυναρτήτους λέξεις, ἀπὸ τὰς ὅποιας οἱ ιερεῖς ἐσχημάτιζον τοὺς χρησμούς. Τόσος δὲ μεγάλος ἦτο ὁ σεβασμὸς πρὸς τὸ μαντεῖον τῶν Δελφῶν καὶ τόσον μεγάλη ἦτο ἡ φήμη του, ὥστε μετέβαινον εἰς αὐτὸ δχι μόνον Ἑλληνες, ἀλλὰ καὶ ξένοι ἀπὸ διάφορα μέρη τῆς Ἀσίας, τῆς Ἀφρικῆς καὶ τῆς Ἰταλίας, ἐφερον δὲ πρὸς αὐτὸ ἄπειρα καὶ πλούσια δῶρα. Διὰ τοῦτο ὁ ναὸς τῶν Δελφῶν εἶχεν ἀπειρούς θησαυρούς.)

Μερικαὶ δὲ πόλεις ἦλασι, οἱ δποῖοι κατώκουν πέριξ ιερῶν ἢ μαντείων, ὅταν συνηθοίζοντο νὰ ἑορτάσουν τὰς κοινὰς ἑορτάς των, ἔκαμνον συνέδρια καὶ συνεσκέπτοντο διὰ διαφόρους ὑποθέσεις των κοινάς, τὰς ὅποιας ἔλυνον εἰρηνικῶς. Τοιουτοτρόπως ἔκαμνον μικρὰς πολιτικὰς ἐνώσεις. Τὰ συνέδρια αὐτὰ ὠνομάζονται Ἀμφικτυονίαι. Ἀμφικτυονίαι ἦσαν πολλαί. Ἡ σπουδαιοτέρα δμως ἦτο ἡ Ἀμφικτυονία τῶν Δελφῶν, τὴν ὅποιαν ἀπετέλουν δώδεκα λαοί. Οὗτοι ἔστελλον εἰς τοὺς Δελφοὺς δύο φορὰς τὸ ἔτος ἀνὰ δύο ἀντιπροσώπους, ἵνα διὰ νὰ φροντίζῃ διὰ τὰς θρησκευτικὰς ὑποθέσεις καὶ ὠνομάζετο Ιερο-

μνήμων καὶ ἔνα διὰ τὰς πολιτικὰς ὑποθέσεις, ὁ ὅποιος ὠνομάζετο Πυθαγόρας. Οἱ ἀντιπρόσωποι αὐτοὶ ἐφρόντιζον νὰ λύσουν εἰρηνικῶς τὰς διαφορὰς τῶν λαῶν, οἱ δποῖοι ἀπετέλουν τὴν Ἀμφυκτιονίαν, ἐφρόντιζον διὰ τὰ κοινὰ συμφέροντα καὶ ἀπεφάσιζον διὰ τὴν ἀμοιβὴν τῶν ἐνεργειῶν τῆς κοινῆς πατρίδος ἥ τὴν τιμωρίαν τῶν προδοτῶν.

ΜΑΘΗΜΑ 32

Oἱ Ὄλυμπιακοὶ ἄγωνες.

Εἴπομεν δτι πολλαὶ Ἑλληνικαὶ πόλεις ἔκαμνον θρησκευτικὰς πανηγύρεις, εἰς τὰς ὅποιας ἐλάμβανον μέρος καὶ οἱ κάτοικοι τῶν γύρω πόλεων. Τὰς πανηγύρεις δὲ αὐτὰς ἔκαμνον περισσότερον εὐχαρίστους καὶ διασκεδαστικὰς μὲ ἀγῶνας μουσικούς, ποιητικούς καὶ ἴδιως γυμναστικούς. Οἱ κυριώτεροι ἀπὸ δλους τοὺς ἀγῶνας ἦσαν οἱ λεγόμενοι Ὄλυμπιακοί, οἱ δποῖοι ἐγίνοντο εἰς τὴν Ὄλυμπιαν τῆς Ἡλείας κατὰ τετραετίαν καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν διήρχουν μίαν ἡμέραν, ἐπειτα δὲ ἐπὶ πέντε ἡμέρας. Οἱ Ὄλυμπιακοὶ ἀγῶνες ἐθεωροῦντο ὡς ἐθνικὴ ἕορτὴ τῶν προγόνων μας, ἥρχοντο δὲ εἰς αὐτὸν ἀπὸ δλα τὰ μέρη, ὅπου ἦσαν διεσκορπισμένοι οἱ Ἑλληνες. Πρὸν ἀρχισῃ ἡ πανηγυρις, κήρυκες Ἡλεῖοι ἐκήρηττον πρῶτον εἰς τὴν χώραν των τὴν ἐκεχειρίαν, δηλαδὴ τὴν διακοπὴν τῶν πολέμων καὶ τῶν ἐμφυλίων στάσεων. Ἐπειτα ἐπήγαινον καὶ εἰς τὰς ἄλλας Ἑλληνικὰς πόλεις, ὅστε εἰς δλα τὰ μέρη κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς Πανηγύρεως νὰ είναι εἰρήνη. Ἐπειτα πρῶτοι ἐπήγαινον εἰς τὴν Ὄλυμπιαν οἱ Ἑλλανοδίκαι, οἱ δποῖοι ἦσαν δέκα Ἡλεῖοι καὶ ἐφρόντιζον διὰ τοὺς ἀγῶνας καὶ ἔκρινον τοὺς ἀγωνιστάς. Ἐπειτα ἀπ' αὐτοὺς ἐπήγαινον οἱ ἀθληταί, οἱ δποῖοι ἐπρεπε νὰ είναι Ἑλληνες καὶ ἐκ πατρὸς καὶ ἐκ μητρός, διότι δσοι δὲν ἦσαν γνήσιοι Ἑλληνες δὲν ἐπετρέπετο νὰ λάβουν μέρος εἰς τοὺς ἀγῶνας.

Οἱ ἀγῶνες κατ' ἀρχὰς περιωρίζοντο μόνον εἰς τὸν δρόμον, κατὰ τὸν δποῖον οἱ ἀγωνισταὶ διέτρεχον διάστημα 180 περίπου μέτρων. Ἀργότερον ἐπρόσθεσαν τὴν πάλην, τὸ πήδημα,

τὴν δισκοβολίαν καὶ τὸ ἀκόντισμα καὶ τοιουτοτρόπως ἀπατελέσθη τὸ λεγόμενον πένταθλον. Ἀργότερον ἐπρόσθεσαν τὴν

Εἰκ. 36.—Ὀπλιτοδρόμοι.

πυγμὴν καὶ τὸ παγκράτιον (ἀγῶνα πάλης καὶ πυγμῆς), τὰς ἵπποδρομίας καὶ τὰς ἀρματοδρομίας. Ἐπήγαινον δὲ ἔκει διάφοροι καλλιτέχναι, ρήτορες καὶ συγγραφεῖς διὰ νὰ ἐπιδείξουν τὰ ἔργα τῆς τέχνης των ἡ τοῦ λόγου.

Ἄμα ἐτελείωνον οἱ ἀγῶνες, ἐδίδοντο εἰς τοὺς νικητὰς τὰ βραβεῖα, τὰ δποῖα ἥσαν στέφανοι ὅπδ κλάδους ἀγριελαίας, τοὺς δποίους ἀπέκοπτε ἀπὸ τὴν ἱερὰν ἐλαίαν μὲ χρυσοῦν μαχαιρίδιον παῖς ἔχων ζῶντας τοὺς γονεῖς του. Οἱ νικηταί, οἱ δποῖοι

Εἰκ. 37.—τέθριππον.

ώνομαζοντο Ὄλυμπιονίκαι, ἐστεφανοῦντο ἀπὸ τοὺς Ἐλλανοδίκας, ὁ δὲ κῆρυξ ἐφώναζε δυνατὰ ἐνώπιον τοῦ πλήθους τὸ ὄνομα του, τὸ δόνομα τοῦ πατρός του καὶ τῆς πατρίδος του.

*Οταν δὲ Ὄλυμπιονίκης ἐπέστρεψεν εἰς τὴν πατρίδα του, οἱ συμπολῖται του τὸν ὑπεδέχοντο μὲ μεγάλην πομπὴν καὶ μὲ πολλὰς τιμάς. Ἐλάμβανε σύνταξιν, δὲν ἐπλήρωνε κανένα φόρον, εἶχε τιμητικὴν θέσιν εἰς τὸ θέατρον καὶ εἰς τὰς ἰορτάς, οἱ δὲ ποιη-

ταὶ ἔξυμνουν μὲ τὰ ποιήματά των τὰ προτερήματα αὐτοῦ.

Κάθε Ὀλυμπιονίκης ἐνεγράφετο εἰς τὸν κατάλογον τῶν Ὀλυμπιονικῶν, τὸν ὁποῖον ἐφύλαττον οἱ Ἡλεῖοι, ἐπειτα δὲ ἀπὸ τρεῖς νίκας εἶχε δικαιώμα νὰ στήτῃ τὸν ἄνδριάντα του εἰς τὸ ιερὸν ἄλσος τῆς Ἀλτεως. Μέσα εἰς τὴν Ἀλτιν ἥσαν πολλὰ καὶ διάφορα καλλιτεχνικὰ ἔργα, βιωμοὶ καὶ ναοὶ μεγαλοπόρεις, μεταξὺ τῶν ὁποίων διεκρίνετο ὁ ναὸς τοῦ Διός. Μέσα εἰς τὸν ναὸν αὐτὸν ἦτο τὸ χρυστελεφάντινον ἄγαλμα τοῦ Διός, ὑψους 15 περίπου μέτρων, ἔργον τοῦ περιφήμου γλύπτου Φειδίου. Εἰς τὴν Ἀλτιν ὑπῆρχον ἀκόμη πλεῖστα ἄγάλματα λαμπρᾶς τέχνης, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἡ Νίκη τοῦ Παιωνίου καὶ ὁ Ἐρμῆς τοῦ Προξειτέλους, τὰ ὁποῖα εὑρέθησαν καὶ εὑρίσκονται εἰς τὸ ἐκεῖ Μουσεῖον καὶ προκαλοῦν τὸν θαυμασμὸν δσων ἐπισκέπτονται τὴν Ὀλυμπίαν.

ΜΑΘΗΜΑ 4ον

Η ΣΠΑΡΤΗ

Κάθοδος τῶν Ἡρακλειδῶν.

Ἡρακλεῖδαι ὠνομάζοντο οἱ ἀπόγονοι τοῦ Ἡρακλέους. Οὗτοι, ἀφοῦ ἀπέθανεν ὁ Ἡρακλῆς, ἐξεδιώχθησαν ἀπὸ τὸν Εὐρυσθέα ἐκ τῆς Πελοποννήσου καὶ ἐγκατεστάθησαν εἰς τὴν χώραν, ἡ ὁποία ἦτο πρὸς τὴν μεσημβρινὴν πλευρὰν τοῦ Ὀλύμπου, δπου κατόχουν οἱ Δωριεῖς. Ἐκεῖ δὲ ἤνωθησαν μὲ αὐτοὺς καὶ ἔγιναν καὶ ἀρχηγοὶ των. Ἐπειτα διμως ἀπὸ δλίγον χρόνον ἐξεδιώχθησαν ἀπ' ἐκεῖ καὶ Ἡρακλεῖδαι καὶ Δωριεῖς ἀπὸ τοὺς θεσσαλούς, οἱ ὁποῖοι ἦλθον ἀπὸ τὴν Ἡπειρον καὶ κατέλαβον τὴν χώραν των, καὶ κατέκησαν εἰς τὴν μεταξὺ Οἴητης καὶ Παρνασσοῦ χώραν, ἡ ὁποία τότε ὠνομάσθη Δωρίς.

Ἀφοῦ δὲ ἔμειναν ἐκεῖ πολλὰ ἔτη, ἀπεφάσισαν οἱ Ἡρακλεῖδαι μὲ τοὺς Δωριεῖς νὰ καταλάβουν τὴν Πελοπόννησον, ἀπὸ τὴν ὁποῖαν ἀλλοτε εἶχον ἐκδιωχθῆ. Διὰ τὸν σκοπὸν τοῦτον κατεσκεύασαν πλοῖα εἰς τὸν λιμένα, ὁ ὁποῖος ὀνομάσθη Ναύ-

πακτο; καὶ διεπεραιώθησαν εἰς τὴν ἀπέναντι παραλίαν τῆς Πελοποννήσου καὶ ἐκυρίευσαν τὴν Ἀργολίδα, τὴν Λακωνικὴν καὶ τὴν Μεσσηνίαν. Ἡ ἐκστρατεία αὐτὴ ὡνομάσθη κάθιδος τῶν Ἡρακλειδῶν δηλαδὴ ἐπιστροφὴ τῶν ἀπογόνων τοῦ Ἡρακλέους εἰς τὴν πατρίδα των, ἢ κάθιδος τῶν Δωριέων. Τότε δοι κάτοικοι τῆς Λακωνικῆς δὲν ἀντεστάθησαν εἰς τοὺς Δωριεῖς, ἀλλ’ ὑπετάχθησαν ἀμέσως, ὡνομάσθησαν περίοικοι ἢ Λακεδαιμόνιοι. δοι δὲ ἀντεστάθησαν καὶ ὑπεδουλώθησαν διὰ τῆς βίας, ὡνομάσθησαν Εἴλωτες. Διὰ τοῦτο εἰς τὴν Λακωνικὴν ἥσαν τρία εἰδὴ κατοίκων, οἱ Δωριεῖς ἢ Σπαρτιᾶται, οἱ δοιοὶ ἥσαν οἱ κύριοι καὶ κατώκουν εἰς τὴν πρωτεύουσαν Σπάρτην, κατείχον δῆλας τὰς δημοσίας υἱέσις καὶ ἥσαν πάντοτε στρατιῶται οἱ περίοικοι οἱ Λακεδαιμόνιοι, οἱ δοιοὶ κατώκουν τὴν γύρῳ τῆς Σπάρτης, χώραν τὴν δοιαίν τοις ἔκαλλιέργουν ἐλευθέρως, ἐπλήρων φόρον εἰς τοὺς Δωριεῖς τὸ ἥμισυ τῶν προϊόντων καὶ ἡσχολοῦντο εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ εἰς τὰς τέχνας, ἐλάμβανον δὲ μέρος εἰς τὸν πόλεμον καὶ οἱ Εἴλωτες, οἱ δοιοὶ ἥσαν δοῦλοι τῶν Σπαρτιατῶν, ἔκαλλιέργουν τὰ κτήματα τῶν κυρίων των καὶ ἔκαμνον τὰς ἄλλας οἰκιακὰς ἐργασίας.

Ἐπειδὴ δὲ οἱ ἀρχηγοὶ τῶν Ἡρακλειδῶν ἢ Δωριέων, οἱ δοιοὶ κατέλαβον τότε τὴν Λακωνικήν, ἥσαν δύο, ὁ Εὔρυσθέντης καὶ ὁ Προκλῆς, ἔβασίλευσαν εἰς τὴν Σπάρτην καὶ οἱ δύο. Ἐπειδὴ δὲ ἥσαν ἀδελφοὶ δίδυμοι, ἀπὸ τότε ἔμεινε συνήθεια εἰς τὴν Σπάρτην νῦν εἶναι δύο βασιλεῖς, δι εἰς ἀπὸ τὴν οἰκογένειαν τοῦ Εύρισθένους καὶ ὁ ἄλλος ἀπὸ τὴν οἰκογένειαν τοῦ Προκλέους.

ΜΑΘΗΜΑ 5ον

‘Ο Λυκοῦργος.

‘Ο Λυκοῦργος ἦτο νεώτερος νιός τοῦ βασιλέως τῆς Σπάρτης Εύνομου. Ἀφοῦ δὲ ὁ Εύνομος ἀπέθανε, ἔλαβε τὴν βασιλείαν δι πρωτότοκος νιός του Πολυδεύκης. Αἰτὸς δημος μετ’ ὀλίγον ἀπέθανε καὶ ἀφῆκε τὴν σύζυγόν του ἔγκυον. Ἔως διου δημος γεννηθῆ τὸ παιδίον, ἔβασίλευσεν ὁ Λυκοῦργος. Ἡ βασί-

λισσα ἐπερότεινεν εἰς τὸν Λυκοῦργον, ἀν θέλη νὰ τὴν νυμφευθῆ,
νὰ φονεύσῃ τὸ παιδίον, ἄμα γεννηθῆ καὶ τοιουτοτρόπως νὰ
βασιλεύσουν αὐτοί. Ὁ Λυκοῦργος προσεποιήθη δι τέχεται·
μόλις δμως ἐγεννήθη τὸ παιδίον, ἔλαβεν αὐτό, τὸ παρουσίασεν
εἰς τοὺς ἀρχοντας καὶ εἰς τὸν λαὸν ὡς διάδοχον τοῦ θρόνου
καὶ τὸ ὠνόμασε Χαρίλαον. Ἐξηκολούθησε δὲ ὁ Λυκοῦργος νὰ
κυβερνᾶ τὴν χώραν ὡς ἐπίτροπος τοῦ ἀνηλίκου βασιλέως.

Ἡ χήρα ὅμως τοῦ Πολυδεύκους ὠργίσθη διὰ τὴν ἀπάτην
τοῦ Λυκοῦργου καὶ κατώρθωσε μὲ ἄλλους ἔχθρούς του νὰ τὸν
διαβάλῃ, δι τέλει νὰ φονεύσῃ τὸν
Χαρίλαον διὰ νὰ λάβῃ αὐτὸς τὴν βα-
σιλείαν. Ὁ Λυκοῦργος, ὁ ὄποιος ἦτο
δίκαιος καὶ ἐνάρετος, διὰ νὰ ἀπο-
φύγῃ τὰς συκοφαντίας, ἀνεκώρησεν
ἀπὸ τὴν Σπάρτην καὶ ἐπῆγεν εἰς
Κορήτην, Αἴγυπτον καὶ ἄλλας χώρας,
ὅπου ἐσπούδασε τὰ ἥθη καὶ ἔθιμα
καὶ τοὺς νόμους των καὶ ἔμαθε πολλά.
Δέκα ἐπτὰ ἔτη ἔμεινεν ὁ Λυκοῦρ-
γος εἰς ἔνας χώρας. Ἐπειδὴ δὲ εἰς
τὴν πατρίδα του ἐγίνοντο τόσαι πολ-
λαὶ ταραχαί, ὡς τε ἡ Σπάρτη ἐκινδύνευε νὰ καταστραφῇ, οἱ
Σπαρτιάται ἔστειλαν καὶ προσεκάλεσαν τὸν Λυκοῦργον νὰ ἔλθῃ
εἰς τὴν Σπάρτην ἐπῆγεν εἰς τοὺς Δελφοὺς διὰ νὰ ἐρωτήσῃ τὸ
μαντεῖον διὰ τοὺς νόμους του. Ἡ Πυθία ἀπήντησεν δι τοι
νόμοι του ἥσαν ἀριστοι καὶ μὲ αὐτοὺς ἡ Σπάρτη θὰ γίνη με-
γάλη καὶ ισχυρά. Τότε ὁ Λυκοῦργος ἤλθεν εἰς τὴν Σπάρτην καὶ
ἔθεσε νόμους τοὺς ὄποιους οἱ πολῖται ἐδέχθησαν μὲ προθυμίαν.

Εἰκ. 38.—Ὁ Λυκοῦργος.

ΜΑΘΗΜΑ 62

Νομοθεσία τοῦ Λυκοῦργου.

‘Ο Λυκοῦργος, διὰ νὰ κάμη τοὺς Σπαρτιάτας ἵσους μεταξύ
των, διήρεσεν ὅλην τὴν Λακωνικὴν εἰς 39000 μερίδια ἥ κλή-

ρους, ἀπὸ τοὺς δποίους 9 χιλ. ἔδωκεν εἰς τοὺς Σπαρτιάτας καὶ 30 χιλ. εἰς τοὺς περιοίκους. Κανεὶς δὲν εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ πωλήσῃ τὸν κλῆρόν του εἰς ἄλλον. Καὶ τὰ μὲν κτήματα τῶν Σπαρτιατῶν ἐκαλλιέργουν οἱ Εὔλωτες, τὰ δὲ κτήματα τῶν Περιοίκων ἐκαλλιέργουν οἱ Ἰδιοί.

Κατήργησε τὰ χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ νομίσματα καὶ ἐπέτρεψε σιδηρᾶ, τὰ δποῖα ἥσαν πολὺ βαρέα.

Διετήρησε καὶ τοὺς δύο βασιλεῖς, ὅπως ἥσαν καὶ πρότερον, ἀλλὰ περιώρισε τὴν δύναμιν των καὶ ἥσαν οἱ ἀρχηγοὶ τοῦ στρατοῦ ἐν καιρῷ πολέμου.

Συνέστησε τὴν Γερουσίαν, ἡ δποία ἀπετελεῖτο ἀπὸ 28 γέροντας, τοὺς δποίους ἔξελεξεν ὁ λαός. Οἱ γέροντες αὐτοὶ ἐπρεπε νὰ εἰναι ἀπὸ τὰς καλυτέρας οἰκογενείας καὶ νὰ εἰναι πλέον τῶν 60 ἑτῶν. Ἡσαν ίσοβιοι ἀρχοντες καὶ συνεσκέπτοντο μὲ τοὺς βασιλεῖς διὰ τὰ συμφέροντα τῆς χώρας, ὑπέβαλλον δὲ τὰς ἀποφάσεις των εἰς τὴν συνέλευσιν τοῦ λαοῦ, ἡ δποία τὰς ἐδέχετο ἢ τὰς ἀπέρριπτε.

Ἐκτὸς τῆς Γερουσίας ἦτο καὶ ἄλλη ἀρχή, οἱ "Εφοροι οἱ δποῖοι ἔξελέγοντο ἀπὸ τὸν λαὸν κατ' ἔτος. Οἱ "Εφοροι κατ' ἀρχὰς μὲν είχον μικρὰν ἔξουσίαν, ὀλίγον δμως κατ' ὀλίγον ἀπέκτησαν τόσην ἔξουσίαν, ὥστε ἐδίκαζον καὶ αὐτοὺς τοὺς βασιλεῖς.

Συνέστησε τὰ συσσίτια, εἰς τὰ δποῖα δλοι οἱ Σπαρτιάται καὶ αὐτοὶ οἱ βασιλεῖς ἥσαν ὑποχρεωμένοι νὰ τρώγουν. Ἡ καθημερινὴ δὲ τροφὴ ἦτο ὁ μέλας ζωμός, ὁ δποῖος ἐγίνετο ἀπὸ χοιρειον κρέας βρασμένον μέσα εἰς τὸ αἷμα, εἰς τὸ δποῖον ἐργιπτον ὅξος, ἀλευρον καὶ ἄλας. Ἡσαν δὲ ὑποχρεωμένοι οἱ Σπαρτιάται νὰ συνεισφέρουν διὰ τὰ συσσίτια ώρισμένην ποσότητα κριθῆς, τυροῦ, ἀλεύρου, ὀπωρικῶν κλπ. κατὰ μῆνα.

ΜΑΘΗΜΑ 7ον

Ανατροφὴ τῶν παίδων ἐν Σπάρτῃ.

Κατὰ τοὺς νόμους τοῦ Λυκούργου, μόλις ἥθελε γεννηθῆ τὸ παιδίον, τὸ ἔφερον εἰς τοὺς γέροντας διὰ νὰ τὸ ἔξετάσουν καὶ

ἄν μὲν δὲν ἡτο ἀρτιμελὲς ἢ ἡτο ἀσθενικόν, τὸ ἔρριπτον εἰς τὸν Καιάδαν, ἐν βάραθρον εἰς τὸν Τούγετον, δην ἐφονεύετο, ἀν δὲ ἡτο ἀρτιμελὲς καὶ εὔρωστον, παρεδίδετο εἰς τοὺς γονεῖς του διὰ νὰ τὸ ἀναθρέψουν. Καὶ τὰ μὲν κοράσια ἀνετρέφοντο εἰς τὰς οἰκογενείας των, τὰ δὲ παιδία ἅμα ἐγίνοντο ἐπτὰ ἑτῶν, ἐπήγανον εἰς τὰ δημόσια σχολεῖα, δην διέμενον μέχρι τοῦ εἰκοστοῦ ἔτους. Ἐκεὶ ἔτρωγον, ἐκοιμῶντο καὶ ὀδίδασκοντο. Ἡ τροφὴ των ἥτο λιτή· ὀλίγος ἄρτος καὶ ὀλίγα ψωρικὰ ἥσαν ἀρκετά. Ἐτρωγον δὲ καὶ τὸν μέλανα ζωμόν. ἐκοιμῶντο κατὰ γῆς ἐπάνω εἰς καλάμια τὰ ὅποια ἔκοπτον μόνα των ἀπὸ τὰς ὅχθας τοῦ Εὐρώπα ποταμοῦ. Ἐφόρουν πάντοτε, χειμῶνα καὶ θέρος,

Εἰκ. 39.—Ο ποταμὸς Εὐρώπας.

τὸ ἵδιον φόρεμα, ἐν μάλλινον ὑποκάμισον· οὗτε ὑποδήματα ἐφόρουν, οὕτε κάλυμμα εἰς τὴν κεφαλήν. Πολλὰ γράμματα δὲν ἔδιδασκοντο, ὀλίγην ἀνάγνωσιν καὶ γραφήν ἐμάνθανον πολλὰ πατριωτικὰ ποιήματα καὶ πολεμικὰ ὕσματα, ἐχόρευον στρατιωτικὸς χοροὺς καὶ ἀπεστήθιζον τοὺς νόμους τοῦ Λυκούργου καὶ τὰ ποιήματα τοῦ Ὄμήρου. Συνείθιζον νὰ σέβωνται τοὺς γέροντας, νὰ ἀποκρίνωνται μὲ ὀλίγας λέξεις καὶ νὰ ἀγαποῦν τὴν πατρίδα των περισσότερον ἀπὸ τοὺς γωνεῖς των.

Καθημερινῶς τὰ παιδία τῆς Σπάρτης ἐγυμνάζοντο εἰς τὸν δρόμον, εἰς τὸν δίσκον, εἰς τὸ πήδημα, εἰς τὴν πάλην καὶ εἰς τὸ ἀκόντιον. Συνείθιζον νὰ μὴ φοβῶνται τὸ σκότος μήτε τὴν μονοξίλαν, νὰ ὑποφέρουν τὴν πεῖναν, τὴν δίψαν καὶ τοὺς πόνους καὶ διαφόρους ἄλλας στερεήσεις. Ὁταν δὲ ἐγίνοντο εἴκοσιν ἑτῶν κατετάσσοντο εἰς τὸν στρατὸν καὶ ὑπηρέτουν ὡς στρατιῶται.

μέχρι τοῦ τριακοστοῦ ἔτους τῆς ἡλικίας των, ὅτε καὶ ἔξελέγοντο ἀρχοντες. Κατὰ τὸ τριακοστὸν ἔτος ἐνυμφεύοντο· ὅποιος δὲ δὲν ἐνυμφεύετο, ἐθεωρεῖτο ἄτιμος καὶ ἀνωφελής εἰς τὴν πάτριδα του. Ἐπίσης ἐθεωρεῖτο ἄτιμος καὶ ὅποιος ἄφινε τὴν θέσιν του ἐνώπιον τοῦ ἔχθρου.

Κατὰ τὸν ἵδιον τρόπον ἐγυμνάζοντο αἱ νέαι Σπαρτιάτιδες εἰς τὴν σκληραγωγίαν, διὰ νὰ εἶναι εὔρωστοι καὶ ύγιεις, γενναῖαι καὶ φιλοπάτριδες. Ἡ Σπαρτιάτις μήτηρ, δταν ἔστελλε τὸν υἱόν της εἰς τὸν πόλεμον, τῷ ἕδιδε τὴν ἀσπίδα καὶ τῷ ἔλεγε: «Ἡ τὰν ἦ ἐπὶ τᾶς», δηλαδὴ ἦ νὰ τὴν φέρῃς δ ἵδιος νικητής, ἦ νὰ σὲ φέρουν νεκρὸν ἐπάνω εἰς αὐτήν. «Οταν δὲ ἐμάνθανεν δτι διοῖς της ἐφονεύθη, δὲν ἔκλαιεν, ἀλλ’ ἥρώτα νὰ μάθῃ, ἀν ἐφονεύθη πολεμῶν γενναίως.

Μὲ τοὺς νόμους αὐτοὺς οἱ Σπαρτιάται ἀνεδείχθησαν οἱ ἀνδρειότατοι καὶ οἱ πολεμικώτατοι ἀπὸ δλους τοὺς Ἑλληνας. Ἐπειδὴ δὲ διοῖς Λυκούργος ἔβλεπεν δτι μὲ αὐτοὺς ἡ Σπάρτη θὰ προώδευε καὶ θὰ ἐδοξάζετο πολύ, ὥρκισε τοὺς βασιλεῖς καὶ τοὺς Σπαρτιάτας νὰ μὴ τοὺς μεταβάλουν ἔως δτου ἐπιστρέψῃ. Καὶ ἀνεχώρησε. Ἀλλὰ δὲν ἐπέστρεψε πλέον εἰς τὴν Σπάρτην, διὰ νὰ μὴ τὸν ἀναγκάσουν οἱ Σπαρτιάται νὰ τοὺς μεταβάλῃ. Ἐπειτα δὲ ἀπὸ δλίγα ἔτη ἡ συμένησε καὶ ἀπέθανεν εἰς τὴν Κρήτην. Παρόηγγειλε δὲν νὰ καύσουν τὸ σῶμα του, τὴν δὲ κόνιν νὰ φύσουν εἰς τὴν θάλασσαν διὰ νὰ μὴ τὴν φέρουν οἱ Σπαρτιάται εἰς τὴν Σπάρτην καὶ λυθοῦν ἀπὸ τὸν δρόκον.

ΜΑΘΗΜΑ 8ον

‘Υποταγὴ τῆς Μεσσηνίας εἰς τὴν Σπάρτην.

Οἱ Σπαρτιάται, ἀφοῦ μὲ τοὺς νόμους τοῦ Λυκούργου, τοὺς ὅποιους ἐφύλαξαν 500 σχεδὸν ἔτη, προώδευσαν καὶ ἐδοξάσθησαν πολύ, ἥθέλησαν νὰ κατακτήσουν τὴν εὔφορον καὶ μεγάλην χώραν τῆς Μεσσηνίας. Ἐξήτουν λοιπὸν ἀφορμήν, ἥ δποια δὲν ἐβράδυνε νὰ δοῦθῃ.

Εἰς τὰ σύνορα τῆς Μεσσηνίας καὶ τῆς Λακωνίας ἦτο ναὸς

τῆς θεᾶς Ἀρτέμιδος, ὁ ὅποιος ἀνῆκε εἰς τοὺς Μεσσηνίους καὶ εἰς τοὺς Σπαρτιάτας· εἰς αὐτὸν ἐπανηγύριζον κατ' ἔτος καὶ οἱ δύο λαοί. Μίαν δμως, φροάν, ἐνῷ ἔχόρευον τὰ κοράσια τῶν Σπαρτιατῶν, ἥρπασαν αὐτὰ οἱ Μεσσηνοί καὶ ἐφόνευσαν καὶ τὸν βασιλέα των Τήλεκλον, ὁ ὅποιος ἡθέλησε νὰ τὰ ὑπερασπίσῃ.

Τότε οἱ Σπαρτιᾶται ἐκήρυξαν πόλεμον κατὰ τῶν Μεσσηνίων, τοὺς ὅποιους ἐνίκησαν εἰς πολλὰς μάχας καὶ ἡνάγκασαν νὰ κλεισθοῦν εἰς τὸ φρούριον τῆς Ἰθώμης, ἀπὸ τὸ ὅποιον ἐπολέμουν. Τέλος οἱ Σπαρτιᾶται μετὰ πολλοὺς ἀγῶνας, οἱ ὅποιοι διήρκεσαν εἴκοσιν ἔτη, ἐκυρίευσαν τὴν Ἰθώμην καὶ κατέκτησαν τὴν Μεσσηνίαν. Ἀπὸ τοὺς Μεσσηνίους ἄλλοι κατέψυγον εἰς διαφόρους πόλεις τῆς Ἑλλάδος, ἄλλοι δὲ ἔμειναν ἐκεῖ καὶ ἔγιναν δοῦλοι τῶν Σπαρτιατῶν. Ὁ πόλεμος αὐτὸς ὠνομάσθη Πρῶτος Μεσσηνιακὸς καὶ διήρκεσεν ἀπὸ τοῦ 746 – 724 π.Χ.

Οἱ Μεσσηνοί ἔμειναν δοῦλοι τῶν Σπαρτιατῶν περὶ τὰ ὅγδοήκοντα ἔτη, ὅτε ὑπὸ τὴν ἀρχηγὰν τοῦ γενναίου Ἀριστομένους, ὁ ὅποιος καιτίγετο ἀπὸ βασιλικὸν γένος, ἐπανεστάτησαν κατ' αὐτῶν καὶ κατώρθωσαν ὅχι μόνον νὰ ἐκδιώξουν τοὺς Σπαρτιάτας ἀπὸ τὴν χώραν των, ἀλλὰ καὶ νὰ φθάσουν μέχρι τῆς Σπάρτης. Μίαν μάλιστα νύκτα βροχερὰν καὶ πολὺ σκοτεινὴν κατώρθωσεν ὁ Ἀριστομένης νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν Σπάρτην καὶ νὰ κρεμάσῃ εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἀθηνᾶς μίαν ἀσπίδα, ἐπὶ τῆς ὅπιας ἔγραψεν: «Ο Ἀριστομένης τῇ Ἀθηνᾶ ἐκ τῶν λαφύρων τῶν Σπαρτιατῶν».

Τὴν ἄλλην ἡμέραν οἱ Σπαρτιᾶται ἔστειλαν νὰ ἐρωτήσουν τὸ μαντείον τῶν Δελφῶν τὶ νὰ κάμουν διὰ νὰ ἀπαλλαγοῦν ἀπὸ τοὺς Μεσσηνίους. Τὸ μαντείον ἀπήντησεν ὅτι θὰ νικήσουν, δταν λάβουν στρατηγὸν Ἀθηναῖον. Τότε ἔστειλαν εἰς τὸς Ἀθηνᾶς καὶ ἐξήτησαν στρατηγόν. Οἱ δὲ Ἀθηνοί, ἐπειδὴ ἡθελον νὰ νικηθοῦν οἱ Σπαρτιᾶται, τοὺς ἔστειλαν ἵνα χωλὸν ποιητὴν, ὁ ὅποιος ὠνομάτεζος Τυρταῖος. Ὁ Τυρταῖος δμως μὲ τὰ ποιήματά του καὶ μὲ τὰ πολεμικὰ ὕματά του τόσον ἐνθουσίασε καὶ τόσον θάρρος ἔδωκεν εἰς τοὺς Σπαρτιάτας, ὡστε κατώρθωσαν νὰ νικήσουν τοὺς Μεσσηνίους καὶ νὰ ἀποσυρθοῦν

εἰς τὸ φρούριον τῆς. Εἶρας. Ἀπ' ἔκει οἱ Μεσσήνιοι ἐπολέμουν ἐπὶ ἔνδεκα ἔτη τοὺς Σπαρτιάτας. Ἀλλὰ κατὰ τὸ ἔνδεκατον ἔτος οἱ Σπαρτιάται κατώρθωσαν διὰ τῆς προδοσίας νὰ κυριεύσουν τὴν Εἶραν καὶ ἐπειτα δὲ λην τὴν Μεσσηνίαν. Ἀπὸ τοὺς Μεσσηνίους δὲ ἄλλοι μὲν κατέφυγον εἰς τὴν Ἀρκαδίαν, ἄλλοι δὲ εἰς τὴν νῆσον Σικελίαν, δπου ἔκτισαν μίαν πόλιν, τὴν Μεσσήνην, ή δποία σφύζεται μέχρι σήμερον.

Ο δὲ Ἀριστομένης συνελήφθη ἀπὸ τοὺς Σπαρτιάτας καὶ ἐρρίφθη εἰς τὸν Καιάδαν, δπου ἔρριπτον τοὺς κακούργους. Ἀπ' ἔκει δμως διέφυγε ἀπὸ μίαν τρύπαν, τὴν ὅποιαν ἀνεκάλυψε ἀπὸ μίαν ἀλώπεκα, ή δποία εἰσήρχετο καὶ ἐτρωγε πτώματα. Ο Ἀριστομένης τὴν συνέλαβε ἀπὸ τὴν οὐράνιαν καὶ τὴν ἡιούμησε μέχρι τῆς ἔξοδίου. Ἐπειτα δὲ κατέφυγεν εἰς τὴν νῆσον Ρόδον, δπου ἀπέθανε. Ο πόλεμος αὐτὸς ὠνομάσθη Δεύτερος Μεσσηνιακὸς καὶ διήρκεσε 17 ἔτη, ἀπὸ τοῦ 645 — 628 πρ. Χ.

ΜΑΘΗΜΑ 9ον

ΑΙ ΑΘΗΝΑΙ

Ο βασιλεὺς Κόδρος.

Οι Δωριεῖς, ἀφοῦ κατέλαβον τὴν Μεσσηνίαν καὶ ἄλλας χώρας τῆς Πελοποννήσου, ἥθέλησαν νὰ κυριεύσουν καὶ τὴν Ἀττικήν. Ἐπέρασαν λοιπὸν τὸν ισθμόν, ἐκυρίευσαν τὴν Μεγαρίδα καὶ ἐφθασαν πλησίον τῶν Ἀθηνῶν. Οι Ἀθηναῖοι καὶ οἱ Δωριεῖς ἔστειλαν καὶ ἥρωτησαν τὸ μαντεῖον τῶν Δελφῶν, ἃν θὰ νικήσουν. Τὸ δὲ μαντεῖον ἀπήντησεν δι τοῦ ἔκεινος δ στρατὸς θὰ νικήσῃ, τοῦ δποίου θὰ φονευθῇ δ βασιλεὺς. Διὰ τοῦτο οἱ Δωριεῖς εἶχον δώσει διαταγὴν εἰς δλον τὸν στρατὸν νὰ προσέχουν νὰ μὴ φονεύσουν τὸν Κόδρον, τὸν βασιλέα τῶν Ἀθηνῶν.

Ο Κόδρος ἀφοῦ ἔμαθε τὸν χρησμόν, ἀπεφάσισε νὰ υσιάσῃ τὴν ζωήν του διὰ νὰ σώσῃ τὴν πατρίδα του. Ἐκαμελοιπὸν τὸ ἔξῆς: Ἐφόρεσε φορέματα χωρικοῦ, ἔλαβεν ἓνα πέ-

λεκυν καὶ ἐπῆγεν εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Δωριέων καὶ ἔκαμνε δῆθεν δι τι μαζεύει ξύλα. Ἐκεῖ ἐφιλονίκησε μὲν ἓνα στρατιώτην Δωριέα, τὸν δόποιον ἐκτύπησε, ὃ δὲ στρατιώτης χωρὶς νὰ τὸν γνωρίζῃ τὸν ἐφόνευσε. Μετ' ὀλίγον οἱ Ἀθηναῖοι ἔστειλαν εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Δωριέων καὶ ἐξήτησαν τὸ πτῶμα τοῦ βασιλέως των διὰ νὰ τὸ θάψουν. Οἱ Δωριεῖς, μόλις ἤκουσαν δι τοῦ φρονευθεὶς ἡτο ὁ βασιλεὺς τῶν Ἀθηνῶν, ἀνεχώρησαν διὰ τὴν Πελοπόννησον, διότι ἐφοβήθησαν μήπως νικηθοῦν.

Οἱ Ἀθηναῖοι μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Κόδρου, ἐπειδὴ ἔθεώρουν δι τι κανεὶς ἄλλος δὲν ἦτο ἄξιος νὰ βασιλεύσῃ, κατήργησαν τὴν βασιλείαν καὶ διώρισαν ἴσοβιον ἄρχοντα τὸν νιόν του Μέδοντα. Μετὰ τὸν Μέδοντα ἔλαβον διαδοχικῶς τὴν ἀρχὴν ἄλλοι ἔνδεκα ἀπόγονοι τοῦ Κόδρου, ἀπὸ τοὺς δοπίους τελευταῖος ἦτο ὁ Ἀλκμέων. Ἄργοτερον τὸ ἀξέωμα τοῦ ἀρχοντος δὲν ἐδίδετο ἴσοβιως, ἀλλὰ διὰ δέκα ἔτη, ἀργότερον δὲ ἀντὶ ἐνὸς ἔξελέγοντο ἐννέα ἄρχοντες δι ἐν μόνον ἔτος. Καὶ ὁ μὲν πρῶτος ἐλέγετο ἐπώνυμος, διότι μὲ τὸ ὄνομά του ἔχοντος οὐντο δλα τὰ δημόσια ἔγγραφα, ὁ δὲ δεύτερος βασιλεύς, ὁ δόποιος ἐφρόντιζε διὰ τὰς θρησκευτικὰς ὑποθέσεις· ὁ τρίτος πολέμαρχος, ὁ δόποιος ἐφρόντιζε διὰ τὰς ὑποθέσεις τοῦ πολέμου, καὶ οἱ ἄλλοι ἐξ νομοθέται, διότι ἐπέβλεπον καὶ ἐφρόντιζον νὰ ἐφαρμόζωνται οἱ νόμοι. Οἱ ἐννέα αὐτοὶ ἄρχοντες ἔξελέγοντο καὶ διωρίζοντο ἀπὸ τὴν Βουλὴν τοῦ Ἀρείου Πάγου, ἡ δόποια ἐφρόντιζε διὰ τὰ συμφέροντα τῆς πόλεως, ἀπεφάσιζε δι ὅλας τὰς σπουδαίας ὑποθέσεις τῆς πολιτείας καὶ ἐδίκαζε καὶ ἐτιμώρει τοὺς πολίτας, δσοι ἥθελον παρεκτραπῆ

ΜΑΘΗΜΑ 102v

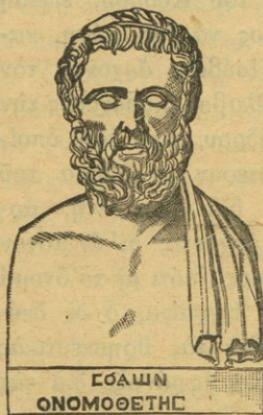
Ο ΣΟΛΩΝ

Ἐ άνάκτησις τῆς Σαλαμῖνος.

Ο Σόλων ἦτο Ἀθηναῖος καὶ κατήγετο ἀπὸ τὴν γενεὰν τοῦ Κόδρου. Οταν ἦτο νέος ἔκαμε πολλὰ ταξιδία εἰς τὴν Ἑλ-

λάδα καὶ εἰς πολλὰς ἔνεας χώρας, δπου ἐμελέτησε τοὺς νόμους καὶ τὰς προόδους των καὶ ἀπέκτησε πολλὰς καὶ διαφόρους γνώσεις, ὥστε δικαιώσειται ως εἰς τῶν τότε ἑπτὰ σοφῶν τῆς Ἑλλάδος.

Ο Σόλων ἦτο μεγαλοφυής, μετριόφρων, εὔγλωτος, χρηστὸς καὶ εὐγενῆς τοὺς τρόπους, ἡσχολεῖτο δὲ καὶ εἰς τὴν πολησιν καὶ ἡσθάνετο μεγάλην ἀγάπην καὶ ἀφοσίωσιν πρὸς τὴν πατρίδα του. Ἀπόδειξις δὲ τῆς μεγάλης φιλοπατρίας του εἶναι ή ἔξῆς :

Εἰκ. 40.— Σόλων.

Οι Ἀθηναῖοι ἐπολέμουν ἐπὶ πολὺν χρόνον πρὸς τοὺς Μεγαρεῖς διὰ νὰ ἀνακτήσουν τὴν νῆσον Σαλαμῖνα. Διὰ τοῦτο δὲ εἶχον ἀποκάμει καὶ εἶχον ἀπελπισθῇ τόσον πολύ, ὥστε ἐψήφισαν νόμον, διὰ τοῦ ὅποιουν ἐτιμωρεῖτο μὲν θάνατον ἐκεῖνος ποὺ θὰ ἐπρότεινε νὰ γίνῃ πόλεμος διὰ τὴν Σαλαμῖνα. Ο Σόλων ἐθεώρει τοῦτο ως μεγάλην ἐντροπήν, τὴν ὁποίαν δὲν ὑπέφερε. Ἐκλείσθη λοιπὸν εἰς τὴν οἰκίαν του καὶ συνέταξεν ἐνθουσιῶδες ποίημα ἀπὸ 100 στίχους, τὸ δοποῖον ἐπεγράφετο «Σαλαμῖς».

Μίαν ἡμέραν, διὰ νὰ μὴ τιμωρηθῇ ἀπὸ τὸν νόμον, ἔκαμε τὸν τρελλόν, ἐφόρεσε τὸν ναυτικὸν του σκοῦφον καὶ ἔτρεξεν εἰς τὴν ἀγοράν, δπου περιεκυλώθη ἀπὸ πλῆθος περιέργων. "Οταν δὲ εἶδεν δτι ἐμαζεύθηκαν πολλοί, ἀνέβη εἰς ἓν ὑψηλὸν μέρος καὶ ἤρχισε νὰ ἀπογγέλῃ τὸ ποίημά του. Οι Ἀθηναῖοι τότε ἐνθουσιάσθησαν τόσον πολύ, ὥστε ἥλλαξαν ἀμέσως γνώμην, κατήργησαν τὸν ταπεινωτικὸν νόμον, διώρισαν στρατηγὸν τὸν Σόλωνα καὶ ἔξεστράσευσαν κατὰ τῶν Μεγαρέων, τοὺς ὁποίους ἐνίκησαν καὶ ἀνέκτησαν τὴν Σαλαμῖνα.

Ἡ νομοθεσία τοῦ Σόλωνος.

Οἱ Ἀθηναῖοι πρὸ τοῦ Σόλωνος εὑρίσκοντο εἰς ἀθλίαν κατάστασιν. Πολλοὶ ἀπ' αὐτοὺς εἶχον γίνει δοῦλοι τῶν πλουσίων, ἄλλοι δὲ εἶχον πωληθῆ εἰς ἄλλους ἀπὸ τοὺς δανειστάς των. Καὶ δσοι ἡσαν ἀκόμη ἐλεύθεροι, ἔζων δυσιγχεῖς, διότι εἶχον χρέη πολλά, διὰ τὰ δποῖα ἐπλήρωνον εἰς τοὺς πλουσίους τόκους βαρεῖς. Διὰ τοῦτο συνέβαινον εἰς τὰς Ἀθήνας πολλαὶ ταραχαὶ καὶ στάσεις. Ἐπὶ τέλους, διὰ νὰ παύσουν αἱ στάσεις καὶ ἡ ἀναρχία, ἀπεφάσισαν οἱ Ἀθηναῖοι κατὰ τὸ 594 νὰ ἀναθέσουν εἰς τὸν Σόλωνα νὰ κάμῃ νέους νόμους καὶ νὰ συμφιλιώσῃ τὸν λαὸν μὲ τοὺς εὐγενεῖς. Ὁπως δὲ ὁ Σόλων ἦτο ἔξοχος στρατηγὸς καὶ ποιητής, τοιουτορόπως ἦτο μέγας καὶ ὡς νομοθέτης.

Ο Σόλων κατὰ πρῶτον κατήργησε τὴν δουλείαν¹ δσοι εἶχον γίνει δοῦλοι διὰ χρέη, ἥλευθερώθησαν. Δὲν ἐπετρέπετο δὲ εἰς τὸ ἔξῆς νὰ δανείζωνται μὲ ὑποθήκην τῶν σωμάτων. Τὰ μέτρα αὐτὰ ὠνομάσθησαν σεισάχθεια, διότι ἐσήκωσαν τὸ βάρος ἀπὸ τὸν λαόν.

Ἐπειτα διήρεσε τοὺς κατοίκους εἰς τέσσαρας τάξεις ἀναλόγως μὲ τὴν κτηματικὴν περιουσίαν των. 1) Εἰς πεντακοσιομεδίμνους, δσοι ἔκαμνον ἀπὸ 300—500 μεδίμνους οἵτου ἡ κριθῆς ἢ μετρητὰς οἴνου καὶ ἑλαίου. Ἀπὸ αὐτοὺς ἔξελέγοντο οἱ ἀρχοντες. 2) Εἰς ἵππεις, δσοι ἔκαμναν ἀπὸ 200—300 μεδίμνους ἢ μετρητὰς καὶ ἐπομένως ἡμπόρουν νὰ τρέφουν πολεμικὸν ἵππον. 3) Εἰς Ζευγίτας, δσοι ἔκαμνον ἀπὸ 150 μεδίμνους ἢ μετρητὰς καὶ ἐπομένως ἡμπόρουν νὰ τρέφουν ἐν ζεῦγος βοῦν. Ἀπὸ τὰς τρεῖς αὐτὰς τάξεις διωρίζοντο δλαι αἱ ἀρχαὶ. 4) Εἰς Θῆτας, δσοι ἔκαμνον ὀλιγωτέρους ἀπὸ 150 μεδίμνους ἢ μετρητὰς. Αὐτοὶ εἶχον τὸ δικαίωμα νὰ λαμβάνουν μέρος μόνον εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ λαοῦ.

Ο Σόλων ἔκαμε τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ λαοῦ κυρίσσοχον τῆς *Ιστορία τῆς Ἀρχαίας Ἑλλάδος Ἔκδοσις Γ'*

πολιτείας· ἔλάμβανον δὲ μέρος εἰς αὐτὴν ὅλοι οἱ πολῖται, ὃσοι εἶχον ἡλικίαν ἄνω τῶν 20 ἑτῶν. Αὐτὴ ἐψήφιζε τοὺς νόμους, ἔξέλεγε τοὺς ἀρχοντας καὶ τοὺς δικαστάς, ἔξήτει ἀπὸ αὐτοὺς εὐθύνας, ὥριζε τοὺς φόρους καὶ ἀπεφάσιζε διὰ πόλεμον ἢ εἰρήνην.

"Ἐκαμε τὴν Βουλήν, ἡ ὁποία ἀπετελεῖτο ἀπὸ 400 βουλευτάς, οἱ ὁποῖοι ἔκαμνον τοὺς νόμους καὶ τοὺς ὑπέβαλλον εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ λαοῦ. Οἱ βουλευταὶ ἔξελέγοντο μὲ κλῆρον καὶ ἔπειτα νὰ ἔχουν ἡλικίαν ἄνω τῶν 30 ἑτῶν.

Διωργάνωσε τὸ ἀνώτατον δικαστήριον τοῦ Ἀρείου Πάγου. Οἱ δικασταὶ τοῦ Ἀρείου Πάγου ἦσαν ἰσόβιοι καὶ ἔπειτα νὰ ἔχουν ὑπηρετήσει ὡς ἀρχιντες. Ἐπέβλεπε δὲ ὁ Ἀρειος Πάγος τὴν ἐφαρμογὴν τῶν νόμων, τὰ ἥμη καὶ τὴν διαγωγὴν τῶν πολιτῶν, τὴν θρησκείαν, τὴν ἐκπαίδευσιν τῶν νέων καὶ ἐδίκαζε καὶ ἐτιμώρει τοὺς κακούς.

'Ο Σόλων ηὔξησε τὴν ἀξίαν τῶν νομισμάτων. "Ἐκαστος πολίτης ἔπειτα νὰ ἔχῃ ὀρισμένον ἐπάγγελμα, ἄλλως ἐτιμωρεῖτο. Καὶ τέλος ἐφόροντισε πολὺ διὰ τὴν ἀνατροφὴν τῶν πολιτῶν. Οἱ παιᾶνες τῶν Ἀθηναίων μέχρις ἡλικίας ἐπτὰ ἑτῶν ἀνετρέφοντο εἰς τὴν οἰκογένειαν, ἔπειτα δὲ ἐπήγανον εἰς τὰ σχολεῖα. Ἐκεῖ ἐδιδάσκοντο γράμματα, μουσικὴν καὶ γυμναστικὴν διὰ νὰ ἀναπτύσσεται τὸ πνεῦμα καὶ νὰ δυναμώνῃ τὸ σῶμα, ὥστε νὰ γίνουν γενναῖοι ὑπερασπισταὶ τῆς πατρίδος. "Οπως δὲ εἰς τὴν Σπάρτην, τοιουτορόπως καὶ εἰς τὰς Ἀθήνας, ὁ ὑπὲρ πατρίδος μάνατος ἐθεωρεῖτο ὡς ὁ ἐνδοξότερος. Διὰ τοῦτο ὅσοι ἐφονεύοντο εἰς τὸν πόλεμον ἐθάπτοντο μὲ μεγάλας τιμάς, τὰ δὲ τέκνα τῶν ἀνετρέφοντο μὲ ἔξοδα τοῦ Δημοσίου.

ΜΑΘΗΜΑ 12ον

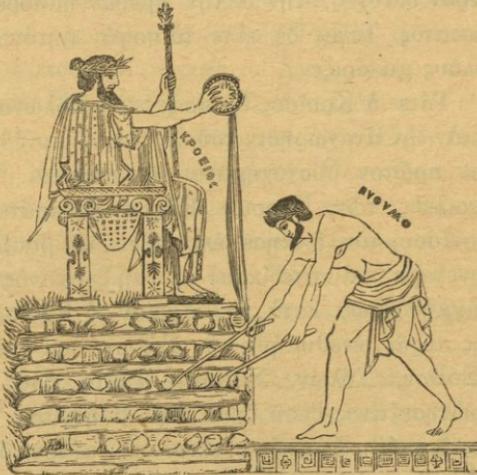
‘Ο περὶ Σόλωνος καὶ Κροίσου θρῆνος.

“Ο Σόλων, ἀφοῦ ἔθεσε τοὺς νόμους του, ὤρκισε τοὺς Ἀθηναίους νὰ τοὺς φυλάξουν ἐπὶ δέκα ἔτη καὶ ἔπειτα ἀνεγώρησεν εἰς ἔνεας χώρας διὰ νὰ αὐξήσῃ τὰς γνώσεις του.”

Κατὰ τὰ ταξείδια αὐτὰ λέγεται ὅτι ἐπῆγε καὶ εἰς τὴν Λυδίαν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, διὰ νὰ ἐπισκεφθῇ τὸν βασιλέα αὐτῆς Κροῖσον, ὁ ὅποιος ἦτο πλουσιώτατος καὶ ἔθεώρει τὸν ἑαυτὸν του εὑδαιμονέστατον.

“Ο Κροῖσος, ἀφοῦ ὑπεδέχθη καὶ ἐπεριποιήθη καλῶς τὸν Σόλωνα, διὰ τὸν ὅποιον εἶχεν ἀκούσει πολλά, ἀπέδειξε εἰς αὐτὸν τοὺς θησαυρούς του καὶ τὸν ἡρώτησεν, ἢν ἐγγάροιζεν ἄλλον ἀνθρώπον εὐδαιμονέστερον ἢ τὸ αὐτόν. Τότε ὁ Σόλων χωρὶς νὰ τὸν κολακεύσῃ ἀπήντησε. «Τέλλον τὸν Ἀθηναῖον, ὡς βασιλεῦ». Καὶ ὅταν ὁ Κροῖσος τὸν ἡρώτησε μὲ πολλὴν ἀπορίαν διατί ἦτο ὁ Τέλλος εὐδεμονέστερος, ὁ Σόλων ἀπήντησεν: «ὅ Τέλλος ἔζησεν εὐτυχῆς εἰς εὐτυχοῦσαν πόλιν καὶ ἀπέκτησε τέκνα καλλὰ καὶ ἀγαθά, τὰ ὅποια ἀπέκτησαν πάλιν τέκνα καλὰ καὶ ἀγαθά, ἀπέθανε δὲ τὸν ἐνδοξότατον θάνατον πολεμῶν ὑπὲρ πατρόλος καὶ οἱ Ἀθηναῖοι τὸν ἔθαψαν ὅτου ἐφονεύθη μὲ δημόσια χρήματα καὶ τὸν ἐτύμησαν».

“Ἐπειτα ὁ Κροῖσος ἡρώτησε τὸν Σόλωνα ποιὸν θεωρεῖ δεύτερον, διότι ἥλπιζεν ὅτι θὰ ἦτο αὐτός. ‘Ἄλλ.’ ὁ Σόλων ἀπήντησε· «Τὸν Κλέοβιν καὶ τὸν Βίτωνα». Αὐτοὶ ἦσαν ἀπὸ τὸ Ἀργος, είχον ἀρκετὴν περιουσίαν καὶ τόσην σωμα-

Ex. 41. — Ο Κροῖσος ἐπὶ τῆς πυρᾶς.

τικὴν δύναμιν ὡστε ἦσαν πάντοτε νικηταὶ εἰς τοὺς ἀγῶνας. Ἡ μήτηρ των ἦτο Ιέρεια εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἡρας. Ἐπειδὴ ἐπρόκειτο νὰ μεταβῇ εἰς τὸν ναὸν διὰ τὴν θυσίαν καὶ οἱ βόες, οἱ ὅποιοι θὰ

εσυρον τὴν ὄμαξαν ἐβράδυναν νὰ ἔλθουν, ἐζεύχθησαν εἰς αὐτὴν οἱ δύο ἀδελφοὶ καὶ ἔφερον τὴν μητέρα των εἰς τὸν ναόν. Τότε ἡ μῆτηρ των ηὔχήθη εἰς τὴν θεάν νὰ δώσῃ εἰς τὰ τέκνα της τὸ καλύτερον πρᾶγμα διὰ τὸν ἀνθρωπὸν. Καὶ ἡ Ἡρα εἰσήκουσε τὴν παράκλησέν της καὶ τὰ τέκνα της, δταν ἐκοιμήθησαν εἰς τὸν ναόν, δὲν ἔξυπνησαν πλέον. Οἱ δὲ Ἀργεῖοι κατεσκεύασαν τὰ ἀγάλματα αὐτῶν καὶ τὰ ἀφιέρωσαν εἰς τοὺς Δελφούς».

«Αμα ἥκουσεν αὐτὰ ὁ Κροῖσος, ἐθύμωσε πολὺ καὶ εἶπεν· «Ω ἔνε τὸν Αὐτηναίε, τὴν δὲ ίδικήν μου εὐδαιμονίαν δὲν θεωρεῖς ἀξίαν νὰ παραβάλῃς οὕτε μὲ τὴν εὐδαιμονίαν κοινῶν ἀνθρώπων!» Τότε ὁ Σόλων ἔξήγησεν εἰς αὐτὸν ὅτι κανεὶς ἀνθρωπὸς δὲν ἡμπορεῖ νὰ θεωρηθῇ εὐτυχῆς ἐν δσω ζῆ, διότι ἡ τύχη εὐκόλως μεταβάλλεται καὶ ἐκεῖνος, ποὺ θεωρεῖται σήμερον εὐτυχῆς, τὴν ἄλλην ἡμέραν ἡμπορεῖ νὰ γίνη δυστυχέστατος. Τέλος δὲ εἶπε τὸ σοφὸν φητόν· «Μηδένα πρὸ τοῦ τέλους μακάριζε».

Τότε ὁ Κροῖσος ἔξεδίωξε τὸν Σόλωνα ὡς ἀμαθῆ. Ἄλλὰ μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Σόλωνος συνέβησαν εἰς τὸν Κροῖσον πρῶτον δυστυχήματα οἰκογενειακά. Ἐπειτα ἐθνικά. Ο βασιλεὺς τῶν Περσῶν Κῦρος ἔξεστρατευσεν ἐναντίον τοῦ Κροῖσου, τὸν ἐνίκησε, ἐκυρίευσε τὸ βασιλεῖον του, αὐτὸν δὲ συνέλαβε καὶ κατεδίκασε νὰ καῆ ζωντανὸς ἐπὶ τῆς πυρᾶς. Τὴν στιγμὴν δμως, κατὰ τὴν ὅποιαν ὁ Κροῖσος ἀνεβιβάζετο ἐπὶ τῆς πυρᾶς, ἐνεθυμήθη τὸν Σόλωνα καὶ ἐφώναξε τρεῖς φοράς· «Σόλων, Σόλων, Σόλων!» Τοῦτο ἄμα ἥκουσεν ὁ Κῦρος, ἥρωτησε τίνος θεοῦ ζητεῖ τὴν, βοήθειαν. Ὁταν δὲ ὁ Κροῖσος διηγήθη δλα, δσα εἶπεν εἰς αὐτὸν ὁ Σόλων, ὁ Κῦρος ἐσκέψθη καὶ ἐφοβήθη διὰ τὸν ἔαυτόν του καὶ ἐχάρισεν εἰς τὸν Κροῖσον τὴν ζωήν.

ΜΑΘΗΜΑ 13ον

ΠΕΡΣΙΚΟΙ ΠΟΛΕΜΟΙ

Ἐλληνικαὶ ἀποικίαι.

Μὲ τὴν κάθιδον τῶν Ἡρακλειδῶν εἰς τὴν Πελοπόννησον καὶ μὲ τὰς μεταναστεύσεις ἄλλων λαῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα πολλοὶ λαοὶ αὐτῆς ἡναγκάσθησαν νὰ ἀφήσουν τὰς πατρίδας των καὶ νὰ κατοικήσουν εἰς τὰ δυτικὰ παράλια τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ὅπου ἔκτισαν νέας Ἑλληνικὰς πόλεις, αἱ ὁποῖαι ἐλέγοντο ἀποικίαι. Καὶ εἰς μὲν τὰ βόρεια παράλια τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ εἰς τὰς νήσους Λέσβον καὶ Τένεδον ἔκτισαν οἱ Αἰολιεῖς, οἱ ὁποῖοι ἦλθον ἀπὸ τὴν Βοιωτίαν καὶ θεσσαλίαν. Νοτιώτερον ἀπὸ αὐτὰς καὶ εἰς τὰς νήσους Χίον καὶ Σάμον ἔκτισαν οἱ Ἰωνεῖς, οἱ ὁποῖοι ἦλθον ἀπὸ τὴν Ἀττικὴν καὶ τὴν Εὔβοιαν. Ἀκόμη δὲ νοτιώτερον καὶ εἰς τὰς νήσους Ρόδον, Κῶν καὶ Κρήτην καὶ λοιπὰς ἔκτισαν οἱ Δωριεῖς, οἱ ὁποῖοι ἦλθον ἀπὸ τὴν Μεγαρίδα καὶ τὴν Πελοπόννησον. Τοιουτοτόπως δὲ εἰς τὰ παράλια τῆς Μικρᾶς Ἀσίας διεκρίθησαν τρεῖς Ἑλληνικαὶ φυλαὶ : ἡ Αἰολική, ἡ Ιωνικὴ καὶ ἡ Δωρική. Ὄλαι δὲ αὐταὶ αἱ ἀποικίαι προώδευσαν πολὺ εἰς τὸ ἐμπόριον, τὴν ναυτιλίαν, τὰς τέχνας καὶ τὰς ἐπιστήμας. Εἰς αὐτὰς ἐγεννήθησαν οἱ ἔξοχώτεροι ἄνδρες τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος : ως δὲ Ὅμηρος, δὲ Θαλῆς, δὲ Πυθαγόρας, δὲ Ἰπποκράτης, δὲ Πιττακός, η Σαπφώ, δὲ Ἡρόδοτος καὶ πολλοὶ ἄλλοι. •

Ἄργότερον οἱ Ἑλληνες ἔκτισαν καὶ ἄλλας πολλὰς ἀποικίας εἰς τὰ παράλια τῆς Μακεδονίας, τῆς Θράκης καὶ τοῦ Εὔξείνου Πόντου. Ἐπίσης εἰς τὰ βόρεια παράλια τῆς Ἀφρικῆς, εἰς τὰ μεσημβρινὰ παράλια τῆς Ἰσπανίας καὶ τῆς Γαλλίας, εἰς τὴν νῆσον Σικελίαν καὶ κάτω Ἰταλίαν. Εἰς αὐτὴν μάλιστα τόσον πολλαὶ ἦσαν αἱ Ἑλληνικαὶ ἀποικίαι, ὥστε ἡ χώρα ὠνομάσθη μεγάλῃ Ἑλλάς. Τοιουτοτόπως ἡ Ἑλληνικὴ γλώσσα, τὰ Ἑλληνικὰ ἥδη καὶ ἔθιμα, οἱ Ἑλληνικοὶ νόμοι καὶ ἐν γένει ὁ Ἑλληνικὸς πολιτισμὸς ἐξηπλώθησαν εἰς δλα τὰ γνωστὰ τότε μέρη τῆς γῆς.

ΜΑΘΗΜΑ 14ον

•Επανάστασις τῶν ἐν Ἀσίᾳ Ἐλλήνων
κατὰ τῶν Περσῶν.

Αἱ Ἐλληνικαὶ ἀποικίαι τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ὑπεδουλώθησαν κατ’ ἀρχὰς εἰς τοὺς Λυδούς, εἰς τοὺς ὄποιους ἐπλήρωνον μόνον φόρον καὶ εἰχον ἐλευθέρους τοὺς λιμένας των. Ἄλλα μετ’ δὲ πόλεις χρόνον ἀνεφάνη ἄλλοις ἔχθρος φοβερώτερος ἀπὸ τοὺς Λυδούς, οἱ Πέρσαι. Αὗτοὶ διὰ τοῦ βασιλέως Κύρου καὶ τοῦ διαδόχου του Καρβύσου ἐντὸς δὲ λίγων ἐτῶν εἰχον κατακτήσει δλα σχεδὸν τὰ ιράτη τῆς Ἀσίας, μεταξὺ τῶν ὄποιων καὶ τοὺς Λυδούς. Ἐπομένως κατέκτησαν καὶ τὰς Ἐλληνικὰς ἀποικίας τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, τὰς ὄποιας διήρεσαν εἰς σατραπίεις· εἰς κάθε μίαν δὲ ἀπὸ αὐτῶν εἰχον διοικεῖσθαι καὶ ἀπὸ ἓνα σατράπην (τύραννον), δὲ ὄποιος ὥφειλε νὰ μαζεύῃ τοὺς φόρους καὶ νὰ τοὺς ἀποστέλλῃ εἰς τὸν βασιλέα.

Οἱ ισχυρότερος τύραννος τῶν Ἐλληνικῶν ἀποικιῶν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἦτο δὲ τύραννος τῆς Μιλήτου Ἰστιαῖος. Διὰ τοῦτο δὲ βασιλεὺς τῶν Περσῶν Δαρεῖος τὸν ἐθεώρησεν ἐπικίνδυνον καὶ τὸν ἐκάλεσεν εἰς τὰ ἀνάκτορά του εἰς τὰ Σοῦσα, δῆποτε τὸν ἐκράτει μὲ διοφόρους προφάσεις. Οἱ γαμβρὸς δῆμος τοῦ Ἰστιαίου Ἀρισταγόρας, δὲ ὄποιος ἐκυβέρνει τὴν Μίλητον κατὰ τὴν ἀπουσίαν του, ἀπεφάσισε νὰ ἐπανασταθῆσῃ κατὰ τῶν Περσῶν δλας τὰς Ἰωνικὰς πόλεις. Ἄλλος δὲν ἡμπόρει νὰ κάμῃ τοῦτο μόνος, ἐπῆγεν εἰς τὴν Σπάρτην, εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ εἰς τὴν Ἐρετριαν διὰ νὰ ξητήσῃ βοήθειαν. Καὶ οἱ μὲν Σπαρτιάται δὲν ἔδωκαν, οἱ Ἀθηναῖοι δῆμος καὶ οἱ Ἐρετριεῖς τοῦ ἔδωκαν καὶ πλοῖα καὶ χρήματα. Ὅταν δὲ δὲ τὸν Ἀρισταγόρας ἤλθεν ὁπίσω εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν ἐπανεστάτησεν δλας τὰς Ἰωνικὰς πόλεις καὶ βοηθούμενος ἀπὸ τοὺς Ἀθηναίους καὶ τοὺς Ἐρετριεῖς ἐκυρίευσε τὰς Σάρδεις, πρωτεύουσαν τῆς Λυδίας, ἡ ὄποια κατεστράφη ἀπὸ πυρκαϊάν.

Οἱ Δαρεῖος ἐθύμωσε τότε πολὺ καὶ ἔστειλε πολὺν στρατὸν καὶ μετὰ πολλοὺς ἀγῶνας ἐκυρίευσε καὶ ὑπέταξε πάλιν τὰς

πόλεις αὐτὰς Ὡρκίσθη δὲ νὰ ἐκδικηθῇ τοὺς Ἀθηναίους καὶ τοὺς Ἐρετριεῖς, οἱ ὅποιοι εἶχον βοηθήσει τὸν Ἀρισταγόραν. Λέγεται μάλιστα, δι τὸ Δαρεῖο εἶχεν διατάξει ἔνα δοῦλόν του, δταν ἐκάθητο εἰς τὴν τράπεζαν διὰ νὰ φάγῃ, νὰ λέγῃ εἰς αὐτὸν τρεῖς φοράς: «Κύριε, μὴ λησμονῆς τοὺς Ἀθηναίους». Τοιουτοτρόπως ἡ Ἰωνικὴ αὐτὴ ἐπανάστασις ἔγινεν ἀφορμὴ νὰ ἐκστρατεύσουν οἱ Πέρσαι ἐναντίον τῆς κυρίως Ἑλλάδος.

*Ἐπειτα λοιπὸν ἀπὸ δίλεγον χρόνον ἔστειλε κατὰ τὸ ἔτος 491 π. Χ. τὸν γαμβρόν του Μαρδόνιον ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος μὲ πολὺν στρατὸν καὶ πολλὰ πλοῖα. Ἀλλ' ὁ Μαρδόνιος δὲν κατώρθωσε νὰ φθάσῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα διότι ὁ μὲν στρατὸς του ἔπαθε πολλὰς ζημιὰς ἀπὸ τοὺς Θράκας, τὰ δὲ πλοῖά του κατεστράφησαν ἀπὸ τρικυμίαν, δταν παρέπλεε τὸ ἀκρωτήριον τοῦ Ἀθω, τοῦ σημερινοῦ Ἅγιου Ορούς.

ΜΑΘΗΜΑ 152ν

ΑΜΥΝΤΙΚΟΙ ΠΟΛΕΜΟΙ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΠΕΡΣΩΝ

Δαρεῖος, Μαραθών, Μιλτιάδης καὶ Πλαταιεῖς.

*Ο Δαρεῖος ἐθύμωσεν ἀκόμη περισσότερον, ἐπειδὴ ὁ Μαρδόνιος ἐπέστρεψε χωρὶς νὰ κάμῃ τίποτε, καὶ ήτοίμασε νέον στρατὸν καὶ στόλον μὲ δύο στρατηγούς, τὸν Δᾶτιν καὶ Ἀρταφέροντην. Τότε ὁ Περσικὸς στρατός, ὁ ὅποιος ἀπετελεῖτο ἀπὸ 100 χιλιάδας ἄνδρας, ἐμβῆκεν εἰς 600 πλοῖα καὶ διημύνθη πρὸς τὴν Ἑλλάδα διὰ τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου πελάγους, τὰς ὁποίας ὑπέταξεν. Ὄταν δὲ Περσικὸς στρατὸς ἐφθασεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἐποιόρκησε τὴν Ἐρέτριαν, τὴν ὁποίαν ἐκυρίευσε διὰ προδοσίας εἰς ἃξημέρας καὶ κατέστρεψεν ἐντελῶς. *Ἀπ' ἐκεῖ οἱ Πέρσαι ἐπλευσαν ἀπέναντι εἰς τὴν Ἀττικὴν καὶ ἀπεβίβασθησαν εἰς τὸν Μαραθῶνα.

Οἱ Ἀθηναῖοι, δταν ἔμαθον τὴν ἀπόβασιν τῶν Περσῶν εἰς τὴν πεδιάδα τοῦ Μαραθῶνος, ἔτρεξαν ἐκεὶ ἐν δλῷ 10.000. *Ἐστειλαν δὲ εἰς τὴν Σπάρτην τὸν ταχυδρόμον Φειδιππίδην

διὰ νὰ ζητήσουν βοήθειαν, ἀλλ' οἱ Σπαρτιάται δὲν ἔστειλαν, διότι κατὰ θρησκευτικὴν συνήθειαν δὲν ἔξεστράτευον ποὺν γίνη πανσέληνος. Τότε δὲ ή σελήνη ἦτο 9 ἡμερῶν. Μόνον

Εἰκ. 42.—Ἡ Σαλαμῖς.

χλιοι ὁ πλῖται ἀπὸ τὰς Πλαταιάς, μικρὰν πόλιν τῆς Βοιωτίας, ἥλθον προθυμότατοι διὰ νὰ λάβουν μέρος εἰς τὸν ἀγῶνα.

Εἰκ. 43.—Ο Μιλτιάδης.

“Οταν ἥλθεν ἡ ἡμέρα τῆς ἀρχηγίας τοῦ Ἀριστείδου, οὗτος παρεχώρησε τὴν ἀρχηγίαν εἰς τὸν Μιλ-

Δέκα ἡσαν οἱ στρατηγοὶ τῶν Ἀθηναίων, διότι ἡσαν διηρημένοι εἰς δέκα φυλάς, ἔκαστος δὲ εἶχε τὴν στρατηγίαν ἀνὰ μίαν ἡμέραν. Μεταξὺ αὐτῶν ἦσαν ὁ Ἀριστείδης καὶ ὁ Μιλτιάδης. Ὁ Μιλτιάδης ὅμως ἦτο ὁ καλύτερος ἀπὸ δλους, διότι ἦτο ἐμπειρος εἰς τὴν πολεμικὴν τέχνην καὶ ἐγνώριζε πᾶς ἑπολέμουν οἱ Πέρσαι, διότι ἄλλοτε εἶχε πολεμήσει μὲ αὐτοὺς εἰς τὴν Θράκην.

τιάδην. Τὸ ἴδιον ἔκαμαν καὶ οἱ ἄλλοι καὶ τοιουτορόπως ἔγινε ἀρχιστράτηγος ὁ Μιλτιάδης. Τότε ὁ Μιλτιάδης παρέταξε τὸν στρατὸν ὅπως αὐτὸς ἐγνώριζε καλύτερον ἀπέναντι τοῦ Περσικοῦ καὶ ἥρχισε πεισματώδης μάχη, κατὰ τὴν δοποῖαν οἱ Πέρσαι ἐτράπησαν εἰς φυγὴν πρὸς τὴν παραλίαν. "Ἄλλ' οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς ἐκυνήγησαν καὶ ἥθελον νὰ τοὺς ἐμποδίσουν νὰ ἔμβουν εἰς τὰ πλοιά των. Ἐκεῖ δὲ ὁ Ἀθηναῖος Κυναίγειρος ἥρπασε μὲ τὴν μίαν χειρὶ του ἐν πλοίον, τὸ δοποῖον ἡτοιμάζετο νὰ φύγῃ, ἀλλ' οἱ Πέρσαι τὴν ἀπέκοψαν μὲ πέλεκυν. Ἐπειτα τὸ ἥρπασε διὰ τῶν δδόντων, ἀλλ' οἱ Πέρσαι τοῦ ἀπέκοψαν τὴν κεφαλήν. Ἀλλος στρατιώτης ἔτρεξεν εἰς τὰς Ἀθήνας μὲ τὰ ὄπλα του διὰ νὰ φέρῃ τὴν εἰδῆσιν τῆς νίκης, ἀλλὰ μόλις ἔφθασε καὶ εἶπε «νενικήκαμεν», ἔξπενευσεν ἀπὸ τὸν κόπον.

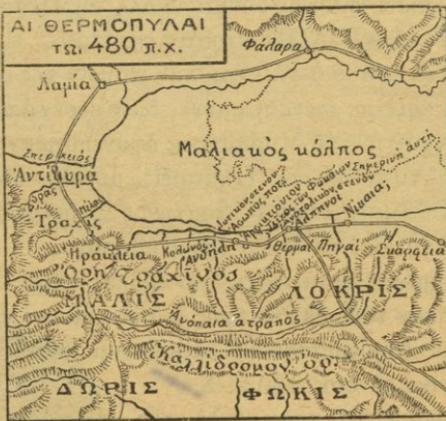
Κατὰ τὴν μάχην τοῦ Μαραθῶνος ἐφονεύθησαν 6400 Πέρσαι καὶ 192 Ἀθηναῖοι καὶ Πλαταιεῖς, μεταξὺ τῶν δοποίων ὁ πολέμαρχος Καλλιμαχος καὶ ὁ στρατηγὸς Στησίλαος. Ἀπειραδὲ ἦσαν τὰ λάφυρα, τὰ δοποῖα ἐκυριεύθησαν.

Δύο δὲ ἡμέρας μετὰ τὴν μάχην ἤλθον καὶ οἱ Σπαρτιᾶται καὶ συνεχάρησαν τοὺς Ἀθηναίους διὰ τὴν νίκην· ἐλυτήθησαν δέ, διότι δὲν ἔπορφθασαν νὰ λάβουν καὶ αὐτοὶ μέρος. Ἡ μάχη αὐτῇ ἔγινε τὸ ἕτος 490 π. Χ.

Οἱ Ἀθηναῖοι ἐτίμησαν πολὺ τὸν Μιλτιάδην, ὁ δοποῖος κατόπιν διὰ νὰ ὠφελήσῃ τὴν πατρίδα του ἔλαβε ἑβδομήκοντα πλοῖα, στρατὸν καὶ χρήματα καὶ ὑπῆργε νὰ τιμωρήσῃ τοὺς κατοίκους τῆς νήσου Πάρου, διότι ὑπετάγησαν εἰς τοὺς Πέρσας. Ἐνῷ δὲ ὁ Μιλτιάδης ἐποιιόρκει τὴν Πάρον, ἐπληγώθη εἰς τὸν μηρὸν καὶ ἤναγκάσθη νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὰς Ἀθήνας χωρὶς νὰ κάμη τίποτε. Τότε οἱ ἔχθροι του τὸν κατηγόρησαν ὡς προδότην καὶ οἱ ἀχάριστοι Ἀθηναῖοι τὸν κατεδίκασαν νὰ πληρώσῃ πρόστιμον πεντήκοντα τάλαντα, δηλ. 300 χιλιάδας δραχμάς. Ἐπειδὴ δμως δὲν εἶχε νὰ πληρώσῃ, τὸν ἔβαλαν εἰς τὴν φυλακήν, ὃπου ἀπέθανε. Τὸ δὲ πρόστιμον ἐπλήρωσεν ὁ υἱός του Κέμων.

Ξέρξης, Θερμοπύλαι, Δεωνίδας καὶ Θεσπιεῖς.

Ο Δαρείος ὡργίσθη πολὺ κατὰ τῶν Ἀθηναίων, ὅταν ἔμαθεν ὅτι ὁ στρατός του ἐνικήθη εἰς τὸν Μαραθῶνα, καὶ ἥρχισε νὰ κάμη μεγάλας ἑτοιμασίας διὰ νὰ ἔκστρατεύσῃ ὁ ἴδιος κατὰ τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος. Ἀλλὰ κατὰ τὸ ἔτος 487 ἀπέθανε καὶ διεδέχθη αὐτὸν εἰς τὸν θρόνον ὁ υἱός του Ξέρξης. Ο Ξέρξης ἀπεφάσισε νὰ κάμη ὅσα ἐσκέπτετο ὁ πατήρ του.

Θερμοπύλαι.

ἡτοίμασε νέον στρατὸν καὶ στόλον καὶ ἔξεστρατευσε κατὰ τὴν Ἑλλάδος τῷ 480 π. Χ. Καὶ ὁ μὲν στρατός της ξηρᾶς ὀνήρχετο εἰς ἓν ἑκατομμύριον ἐπτακοσίας χιλιάδας πεζοὺς καὶ 80.000 ἵππεις, ὁ δὲ στόλος εἰς 1200 πλοῖα. Ο στρατὸς αὐτὸς ἐπέρασεν ἀπὸ τὴν Ἀσίαν εἰς τὴν Εύρωπην μὲν γεφύρας, αἱ δοιαὶ εἶχον κατασκευασθῆ ἐις τὸν Ἑλλήσποντον, καὶ ἀπὸ τὴν Θράκην, τὴν Μακεδονίαν καὶ τὴν Θεσσαλίαν ἐφθασεν εἰς τὰ στενὰ τῶν Θερμοπυλῶν. Ο δὲ στόλος ἦλθε καὶ ἔμεινε εἰς τὸ ἀκρωτήριον τῆς Εύβοιας Ἀρτεμίσιον.

Οι Ἑλληνες, ἀμα ἔμαθον ὅτι ὁ Ξέρξης ἐφθασεν εἰς τὴν

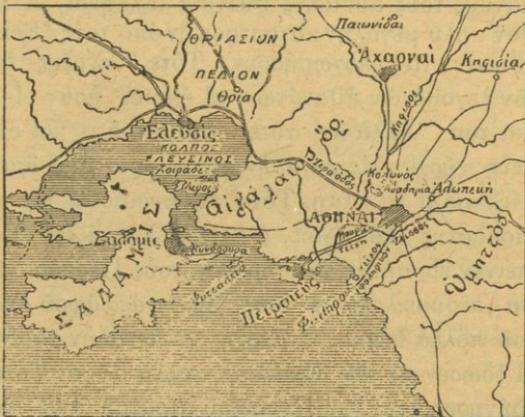
Θεσσαλίαν, ἀπεφάσισαν νὰ ἑνώσουν τὰς δυνάμεις των κατὰ τῶν Περσῶν καὶ ἔστειλαν εἰς τὰ στενὰ τῶν Θερμοπυλῶν 7200 ἄνδρας, ἀπὸ τοὺς ὅποιους 300 ἤσαν Σπαρτιῆται καὶ 700 Θεσπιεῖς. Ἡσαν δὲ ὑπὸ τὴν ἀρχηγὸν τοῦ Λεωνίδου, βασιλέως τῆς Σπάρτης.

Ο Ξέρξης, ὁ ὄποιος ἦτο ἀνθρωπος ὑπερήφανος, ἔστειλε καὶ ἔζητησεν ἀπὸ τὸν Λεωνίδαν νὰ τοῦ παραδώσῃ τὰ δόλα. Αὐτὸς δικαίως τοῦ ἀπήντησε λακωνικῶς (μὲ δλίγας λέξεις) «Μολῶν λαβέ», δηλαδὴ «Ἐλα νὰ τὰ πάρης». Ο Ξέρξης, ἀμα ἤκουσε τὴν περιφρονητικὴν αὐτὴν ἀπάντησιν, ἐθύμωσε πολὺ καὶ ἔστειλε τοὺς Μῆδους νὰ συλλάβουν καὶ νὰ φέρουν εἰς αὐτὸν ζωντανοὺς τοὺς οὐδιάδεις ἐκείνους Ἐλληνας. Ἀλλ’ οἱ Μῆδοι ἔπαθον πολὺ μεγάλην καταστροφὴν ἀπὸ τοὺς Ἐλληνας καὶ ἤναγκασθησαν νὰ ὑποχωρήσουν. Τότε ὁ Ξέρξης ἔστειλε τὸ σῶμα τῶν λεγομένων ἀδυνάτων, οἱ ὄποιοι ἤσαν οἱ ἐκλεκτοὶ στρατιῶται του. Ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ ἔπαθον δ, τι καὶ οἱ Μῆδοι. Ο βασιλεὺς εὐρέθη εἰς μεγάλην στενοχωρίαν καὶ ἀπελπισθεὶς, διότι δὲν ἥξεν τις τὸν κάμψη. Τότε παρουσιάσθη εἰς τὸν Ξέρξην εἰς προδότης Τραχίμος, ὁ ὄποιος ὠνομάζετο Ἐφιάλτης, καὶ ἐπρότεινεν εἰς αὐτὸν νὰ ὀδηγήσῃ τοὺς Πέρσας ἀπὸ ἄλλον δρόμον νὰ περικυρώσουν τοὺς Ἐλληνας, ἀφοῦ δικαίως λάβῃ παρ’ αὐτοῦ πολλὰ δῶρα. Ο Ξέρξης μὲ μεγάλην χαρὰν ἐδέχθη τοῦτο καὶ ἔδωσεν εἰς τὸν Ἐφιάλτην πολλὰ δῶρα. Τοιε δὲ προδότης ὠδήγησε μέρος τοῦ Περσικοῦ στρατοῦ ἀπὸ ἕνα στενὸν δρόμον τοῦ οὅρους διὰ νὰ καταλάβῃ τὸ διπυσθεν μέρος τῶν Ἐλλήνων. Ο Λεωνίδας μόλις ἐνόησεν διὰ ἐπρόκειτο νὰ περικυρώθῃ, ἐδιωξεν τοὺς ἄλλους Ἐλληνας διὰ νὰ χρησιμεύσουν ἄλλοι καὶ ἐκράτησε μόνον τοὺς 300 Σπαρτιάτας. Ἐμειναν δὲ καὶ ἐπτακόσιοι Θεσπιεῖς, ἀπὸ τὴν μικρὰν πόλιν τῆς Βοιωτίας Θεσπιάς, οἱ ὄποιοι μὲ κανένα τρόπον δὲν ἥθελον νὰ φύγουν. Τὴν πρωῖαν οἱ Ἐλληνες περικυρώμενοι, ἀλλὰ ἀποφασισμένοι νὰ ἀποθάνουν, ἥρχισαν τὴν μάχην μὲ μεγάλην δρμήν, ὥστε νὰ φονεύσουν δύον τὸ δυνατόν περισσότερους. Ἀφοῦ ἔσπασαν τὰ δόρατά των, ἐμάχοντο μὲ τὰ ξίφη, μὲ τὰς χειρας, μὲ τοὺς ὁδόν-

τας. Ἐπὶ τέλους δμως ἐφονεύθη ὁ Λεωνίδας, ὃς καὶ ὄλοι οἱ Ἑλληνες, ἀφοῦ ἐπροξένησαν εἰς τὸν ἔχθρὸν μεγάλην καταστροφήν. Ἀπὸ τοὺς Πέρσας ἐφονεύθησαν εἴκοσι χιλιάδες, μαζί δὲ μὲ αὐτοὺς καὶ δύο ἀδελφοὶ τοῦ Ξέρξου.

Οἱ Ἑλληνες ἀργότερον εἰς τιμὴν τῶν φονευθέντων ἔκαμψαν εἰς τὰς Θερμοπύλας μνημεῖον, εἰς τὸ ὅποιον ἔγραψαν τὰ ἔπη: «Ω̄ ξεῖν» ἀγγέλειν Λακεδαιμονίοις ὅτι τῇδε κείμεθα τοῖς κείνων ὄγμασι πειθόμενοι», δηλ. «Ω̄ ξένε (διαβάτα), εἰπὲ εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους ὅτι ἐδῶ εἴμεθα θαυμένοι ὑπακούοντες εἰς τοὺς νόμους ἐκείνων».

Ο δὲ Ἑλληνικὸς στόλος ἐναυμάχησεν εἰς τὸ ἀκρωτήριον

Σαλαμίς

Ἄρτεμίσιον μὲ τὸν Περσικόν, εἰς τὸν ὅποιον ἔκαμψε μεγάλας ζημίας. Ἀφοῦ δὲ ἔμαθον οἱ Ἑλληνες ὅτι ὁ Περσικὸς στρατὸς μὲ τὸν Ξέρξην ἐπέρασε τὰς Θερμοπύλας, ἐπλευσαν εἰς τὴν στενὴν θάλασσαν τῆς Σαλαμίνος.

ΜΑΘΗΜΑ 17ον

Ἡ ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχία.

Ο Ξέρξης, ἀφοῦ ἐπροξώρησεν ἀπὸ τὰς Θερμοπύλας καὶ κατέστρεψε τὰς χώρας ἀπὸ τὸς ὅποιας ἐπέρασε, ἐφύπασεν εἰς

τὰς Ἀθήνας, τὰς ὁποίας εῦρον ἐρήμους. Διότι οἱ Ἀθηναῖοι τὰς μὲν γυναικάς των, τοὺς γέροντας καὶ τὰ παιδία εἰχον στείλει εἰς τὴν Σαλαμίνα, Αἴγιναν καὶ Τροιζῆνα, οἱ δὲ ἄνδρες εἰσῆσθλον εἰς τὰ πλοῖα. Μόνον ὀλίγοι γέροντες κατέφυγον εἰς τὴν Ἀκρόπολιν, τοὺς ὁποίους ἔσφαξαν οἱ Πέρσαι, τὴν δὲ πόλιν κατέστρεψαν καὶ κατέκαυσαν.

Οἱ Ἑλληνικὸς στόλος, ὁ ὁποῖος ἦτο ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Σπαρτιάτου Εύρυνθιάδου καὶ ἀπετελεῖτο ἀπὸ 378 πλοῖα, εἶχε παραταχθῆ πρὸς τὸ ἀνατολικὸν μέρος τῆς Σαλαμίνος. Ἡκολούθησε δὲ αὐτὸν ἀπὸ τὸ Ἀρτεμίσιον ὁ Περσικὸς στόλος, ὁ ὁποῖος ἀπετελεῖτο ἀπὸ 1200 πλοῖα καὶ παρετάχθη ἀπέναντι.

Οταν οἱ Ἑλληνες ναύαρχοι είδον ἀπὸ τὸ στενὸν τῆς Σαλαμίνος τὰς φλόγας καιομένης πόλεως τῶν Ἀθηνῶν, ἐσκέπτοντο νὰ καταφύγουν εἰς τὸν Ἰσθμὸν τῆς Κορινθου. Οἱ Θεμιστοκλῆς δῆμος, ὁ μεγαλοφυῆς στρατηγὸς τῶν Ἀθηναίων, προέβλεπεν διτι, ἂν ὁ Ἑλληνικὸς στόλος ἐναυμάχει μὲ τὸν Περσικὸν εἰς ἀνοικτὴν θάλασσαν, θὰ κατεστρέφετο. Διὰ τοῦτο προσεπάθει νὰ πείσῃ τοὺς Ἑλληνας νὰ ναυμαχήσουν εἰς τὸ στενὸν τῆς Σαλαμίνος, διου θὰ ἡσαν ἵσοι σχεδὸν πρὸς τὸν ἔχθρον. Ἄλλοι οἱ Ἑλληνες δὲν ἐπείθοντο. Οἱ Εύρυνθιάδης μάλιστα ἐσήκωσε τὴν ὁράδον του εἰς τὸ συμβούλιον νὰ κτυπήσῃ τὸν Θεμιστοκλέα. Οἱ Θεμιστοκλῆς δῆμος μὲ μεγάλην ἀταραξίαν εἶπε : « Πάταξον μέν, ἀκουσον δέ », δηλαδὴ « Κτύπησέ με, ἀλλὰ ἀκουσέ με. » Τότε ὁ Θεμιστοκλῆς ἤναγκάσθη νὰ στελλῃ κρυφίως τὴν νύκτα εἰς τὸν Ξέρξην τὸν παιδαγωγὸν τῶν τέκνων του καὶ ὡς φίλος του δῆθεν τοῦ παρήγγειλεν, διτι οἱ Ἑλληνες σκοπεύουν νὰ φύγουν κρυφὰ ἀπὸ τὴν Σαλαμίνα, καὶ, ἀν θέλῃ νὰ τοὺς νικήσῃ, νὰ τοὺς περικυκλώσῃ ἐκεῖ ποὶν φύγουν. Οἱ Ξέρξης ἐπίστευσεν εἰς αὐτὰ καὶ διέταξε τὸν στόλον του καὶ περιεκύλωσε τὴν νύκτα τὸν Ἑλληνικόν. Τότε οἱ Ἑλληνες ἤναγκάσθησαν νὰ μείνουν καὶ νὰ ναυμαχήσουν ἐκεῖ. Πρῶτοι ἐπετέμησαν μὲ μεγάλην δρμὴν οἱ Ἑλληνες, οἱ ὁποῖοι μετὰ μακρὸν ἀγόνα κατώρθωσαν νὰ νικήσουν τοὺς Πέρσας.

καὶ νὰ καταστρέψουν πολλὰ περσικὰ πλοῖα. Εἰς τὴν ἔνδοξον αὐτὴν ναυμαχίαν, ἡ ὅποια ἔγινε κατὰ τὸ ἔτος 480 π. Χ., περισσότερα ἀπὸ 200 Περσικὰ πλοῖα ἐβυθίσθησαν καὶ 50,000 ἄνδρες ἐφονεύθησαν, ἀπὸ τὰ 'Ελληνικὰ δὲ πλοῖα μόνον 40 ἔχάθησαν.

'Ο δὲ Ξέρξης, ὁ ὅποιος ἐκάθητο ἐπὶ λαμπροῦ θρόνου εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ὅρους Αἰγάλεω διὰ νὰ ἔδῃ τὴν ναυμαχίαν, μόλις εἶδε τὴν καταστροφὴν τοῦ στόλου του, ἐφοβήθη καὶ ἔφυγεν ἐντροπιασμένος ὀπίσω εἰς τὴν Περσίαν, ἀφησε δὲ τὸν Μαρδόνιον μὲ τριακοσίας χιλιάδας στρατοῦ διὰ νὰ ὑποτάξῃ τὴν Ἐλλάδα.

ΜΑΘΗΜΑ 18ον

'Η ἐν Πλαταιαῖς μάχη. 'Ο Μαρδόνιος.

'Ο Μαρδόνιος, ἀφοῦ ἐπέρασε τὸν χειμῶνα εἰς τὴν Θεσσαλίαν, ἥτοι μάσθη τὴν ἄνοιξιν τοῦ 479 π. Χ. νὰ ἐκστρατεύσῃ πάλιν κατὰ τῆς Ἐλλάδος. Πρὸν δμως κινήσῃ ἔστειλε τὸν βασιλέα τῆς Μαρδόνιας 'Αλέξανδρον Α' εἰς τοὺς 'Αθηναίους καὶ ἐπρότεινεν εἰς αὐτοὺς νὰ κτίσῃ πάλιν τὴν πόλιν των καὶ τοὺς ναοὺς καὶ νὰ τοὺς δώσῃ καὶ ἄλλην χώραν, ἀν ἐγίνοντο σύμμαχοι τῶν Περσῶν.. Οἱ Σπαρτιάται, μόλις ἔμαθον τοῦτο, ἔστειλαν πρέσβεις εἰς τοὺς 'Αθηναίους καὶ τοὺς παρεκάλουν νὰ μὴ δεχθοῦν τὰς προτάσεις τοῦ Μαρδόνιου. Τότε οἱ 'Αθηναῖοι ἀνέθεσαν εἰς τὸν 'Αριστείδην νὰ δώσῃ τὴν ἀπάντησιν. 'Ο δὲ 'Αριστείδης πρὸς μὲν τὸν 'Αλέξανδρον εἶπε· «Ἐν δσῳ ὁ ἥιος ἀκολουθεῖ τὸν δρόμον του, οἱ 'Αθηναῖοι δὲν θὰ κάμουν συνθήκην μὲ τοὺς Πέρσας ἐπειδὴ δὲ ἔζουν τὰς ἐπιλίδας των εἰς τοὺς θεούς, τῶν ὁποίων τοὺς ναούς καὶ τὰ ἀγάλματα κατέκαυσαν, θὰ ἔξακολουθήσουν νὰ πολεμοῦν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας». Πρὸς δὲ τοὺς πρέσβεις τῶν Σπαρτιατῶν εἶπε· «Οὔτε τόσος χρυσὸς ὑπάρχει εἰς τὴν γῆν, οὕτε χῶραι ώραιαὶ καὶ εὔφοροι, ὅστε νὰ λάβωμεν καὶ νὰ δεχθῶμεν νὰ γίνωμεν φίλοι

καὶ σύμμαχοι τῶν Περσῶν. Ἀλλὰ σπεύσατε νὰ στείλετε βοήθειαν, διότι ὁ Μαρδόνιος γρήγορα θὰ ἔλθῃ ἐναντίον μας».

“Οταν ὁ Μαρδόνιος ἔμαθεν δι τοιούτου ἀντικείμενου, ἐκάλησεν ἀμέσως ἀπὸ τὴν Θεσσαλίαν καὶ εἰσέβαλεν εἰς τὴν Ἀττικήν, τὴν δοποίαν ἐλεγλάτησεν, Ἀφοῦ δὲ ἐπροχώρησε μέχρι τῶν Ἀθηνῶν καὶ τὰς εὗρε πάλιν ἐρήμους, κατέστρεψεν δι τοιούτου ἀπομείνει καὶ ἤλθεν εἰς τὴν Βοιωτίαν. Τότε οἱ Ἀθηναῖοι, οἱ Σπαρτιᾶται καὶ οἱ ἄλλοι Ἕλληνες ἡγάπησαν εἰς τὴν Σαλαμίνα καὶ ἐστείλαν ἐκατὸν δέκα χιλιάδες στρατοῦ ὑπὸ τὴν ἀρχηγὸν τοῦ βασιλέως τῆς Σπάρτης Παυσανίου διὰ νὰ πολεμήσῃ κατὰ τῶν τριακοσίων χιλιάδων Περσῶν, τοὺς δοποίους ἐβοήθουν καὶ πεντήκοντα χιλιάδες Θεσσαλοὶ καὶ Θηβαῖοι.

Οι Ἕλληνες κατ’ ἀρχὰς παρετάχθησαν εἰς τὰς ὑπωρείας τοῦ Κιθαιρῶνος, ὃ δὲ Μαρδόνιος ἐστείλε κατ’ αὐτῶν τὸ ἵπποκόν του. Ἀλλὰ οἱ Ἕλληνες ἐνίκησαν τὸ ἵπποκόν τῶν βαρβάρων καὶ ἐφόνευσαν τὸν ἀρχηγὸν του Μασίστιον. Τότε οἱ Ἕλληνες ἔλαβον θάρρος καὶ κατέβησαν εἰς τὴν πεδιάδα πλησίον τῶν Πλαταιῶν καὶ ἐστρατοπέδευσαν ἀπέναντι τῶν ἐχθρῶν. Ἐκεῖ ἔγινε τότε τρομερὰ μάχη, κατὰ τὴν δοποίαν οἱ Πέρσαι ἐπαύθον μεγάλην καταστροφήν. “Ολος ὁ στρατὸς τοῦ Μαρδόνιου κατενικήθη, ἐφονεύθη δὲ καὶ αὐτὸς κτυπηθεὶς μὲν λιθον εἰς νῆν κεφαλήν. Ἀπὸ τὰς 300 χιλιάδας στρατοῦ μόνον 3 χιλιάδες ἐσώθησαν καὶ ἐν σῶμα στρατοῦ ἀπὸ 40 χιλιάδας, διότι εἶχεν ἀναχωρήσει πρὶν ἀρχίσῃ ἡ μάχη. Ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας δὲ ἐφονεύθησαν 169 στρατιῶται, τοὺς δοποίους οἱ Ἕλληνες ἐτίμησαν μὲν θυσίας καὶ ἀγῶνας.

Μετὰ τὴν καταστροφὴν τοῦ Περσικοῦ στρατοῦ εἰς τὰς Πλαταιάς οἱ Ἕλληνες εὔρον ἀπειρα πλούσια λάφυρα εἰς τὸ πεδίον τῆς μάχης, ἀπὸ τὰ δοποία τὰ τρία δέκατα ἀφιέρωσαν εἰς τοὺς θεούς. Ἐπίσης μέγα μέρος ἔδωσαν εἰς τὸν Παυσανίαν, μεταξὺ τῶν δοποίων τὴν σκηνὴν τοῦ Ξέρξου, τὴν δοποίαν εἶχεν ἀφή-

σει εἰς τὸν Μαρδόνιον δταν ἔφυγεν ὁ Ξέρξης, τὰ δὲ ἄλλα διεμοίρασαν μεταξύ των.

ΜΑΘΗΜΑ 19ον

·Ο Παυσανίας.

Κατὰ τὸ ἔτος 478 π. Χ, οἱ Ἑλληνες ἔστειλαν τὸν Παυσανίαν μὲ στόλον καὶ στρατὸν ἀπὸ ἑκατὸν χιλιάδας ἄνδρας διὰ νὰ ἐκδιώξῃ τὸν Πέρσας ἀπὸ τὴν Θράκην. Ὅταν ὁ Παυσανίας ἐπῆγεν ἐκεῖ, ἐκυρίευσε τὸ Βυζάντιον καὶ συνέλαβεν αἰχμαλώτους πολλοὺς ἐπισήμους Πέρσας, μεταξύ τῶν ὅποιων καὶ μερικούς συγγενεῖς τοῦ βασιλέως. Ὁ Παυσανίας τόσον πολὺ ἐθαμβώθη ἀπὸ τὸν πλοῦτον τῶν Περσῶν, ὥστε ἐσκέφθη νὰ προδώσῃ τὴν πατρίδα του. Ἀπέλυσε λοιπὸν κρυφίως μερικοὺς ἐπισήμους αἰχμαλώτους καὶ μὲ αὐτοὺς ἔστειλε ἐπιστολὴν πρὸς τὸν Ξέρξην, διὰ τῆς ὅποιας ὑπέσχετο νὰ τοῦ ὑποδούλωσῃ τὴν Ἑλλάδα, ἃν τοῦ ἔδιδε τὴν υπαγατέρα του εἰς γάμον,

Ο Ξέρξης ἐδέχθη μὲ προθυμίαν τὰς προτάσεις τοῦ Παυσανίου καὶ ἤρχισε νὰ φέρεται ὑβριστικῶς πρὸς τὸν Ἑλληνας καὶ ἐνεδύετο μὲ Περισικὰ φορέματα. Ἄμα ἔμαθον οἱ Σπαρτιᾶται τὴν διαγωγὴν τοῦ Παυσανίου, τὸν ἐκάλεσαν εἰς τὴν Σπάρτην διὰ νὰ ἀπολογηθῇ. Ἀλλὰ δὲν εἶχον ἀποδεῖξεις διὰ τὴν προδοσίαν του νὰ τὸν φυλακίσουν καὶ ἤθωώθη.

Ο Παυσανίας δμως καὶ ἀπὸ τὴν Σπάρτην ἔξηκολούθει τὴν ἄλληλογραφίαν του μὲ τὸν βασιλέα τῶν Περσῶν. Τέλος εἰς Σπαρτιάτης, τὸν ὅποιον ἐπόρκειτο νὰ στείλῃ ὁ Παυσανίας μὲ ἐπιστολὴν πρὸς τὸν σατράπην Ἀρταβάζον, παρετήρησεν διτι κανεὶς ἀπὸ τοὺς ταχυδρόμους δὲν ἐπέστρεφεν εἰς τὴν Σπάρτην. Ἐβαλε λοιπὸν ὑποψίαν καὶ ἀπεσφράγισε τὴν ἐπιστολὴν, εἰς τὸ τέλος δὲ αὐτῆς ὁ Παυσανίας ἔγραφε: «Νὰ θανατωθῇ ὁ φέρων τὴν ἐπιστολὴν μου». Ο Σπαρτιάτης ἔτρεξεν ἀμέσως καὶ ἔδωσε τὴν ἐπιστολὴν εἰς τὸν Ἐφόρους. Αὐτοὶ δέ, ἀφοῦ ἐβεβαιώθησαν διὰ τὴν προδοσίαν τοῦ Παυσανίου διέταξαν νὰ

τὸν συλλάβουν. Ἀλλ᾽ ὁ Παυσανίας κατέφυγεν εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἀθηνᾶς, ἀπὸ τὸν ὄποιον δὲν ἐπετρέπετο νὰ τὸν συλλάβουν καὶ νὰ τὸν φέρουν ἔξω. Διὰ τοῦτο ἔκτισαν μὲ πέτρας τὰς θύρας καὶ ἔξεσκεπασαν τὸν ναὸν καὶ τὸν ἀφῆκαν ἐκεῖ νὰ ἀποθάνῃ ἀπὸ τὴν πεῖναν καὶ τὸ ψυχορ. Λέγουν μάλιστα ὅτι τὴν πρώτην πέτραν, εἰς τὴν θύραν ἔβαλεν ἡ γραία μήτηρ του Θεανώ. Ὅταν δὲ ἐψυχοράγει, τὸν ἔσυραν ἔξω ἀπὸ τὸν ναὸν διὰ μὴ τὸν μολύνη.

Αὐτὸς ἦτο τὸ τέλος τοῦ προδότου Παυσανίου.

ΜΑΘΗΜΑ 20ον

‘Ο Θεμιστοκλῆς.

Ο Θεμιστοκλῆς ἦτο υἱὸς πιωχῶν γονέων. Ἀπὸ τὴν παιδικήν του ἡλικίαν ἦτο φιλότιμος καὶ συνετός. Ἡθελε δὲ νὰ κάμῃ μεγάλα κατορθώματα διὰ νὰ δοξασθῇ καὶ αὐτὸς καὶ νὰ δοξάσῃ καὶ τὴν πατρόλια του. Διὰ τοῦτο μετὰ τὴν νίκην τοῦ Μαραθῶνος, δτε ὁ Μιλιτιάδης ἐδοξάσθη πολύ, ἔπαθε ἀπὸ τόσην φιλοδοξίαν, ὥστε τὴν μὲν ἡμέραν ἦτο σκεπτικός, τὴν δὲ νύκτα δὲν ἡμπόρει νὰ κοιμηθῇ. Ὅταν δὲ τὸν ἡρώτων διατί εὐρίσκετο εἰς τοιαύτην κατάστασιν, ἔλεγε: «Δὲν μὲ ἀφήνει νὰ κοιμηθῶ τὸ τρόπαιον τοῦ Μιλιτιάδου».

Ο Θεμιστοκλῆς προέβλεπεν δτι μετὰ τὴν μάχην τοῦ Μαραθῶνος δὲν ἐτελείωσεν ὁ πόλεμος τῶν Περσῶν κατὰ τῆς Ἑλλάδος. Διὰ τοῦτο ἥθελε νὰ κάμῃ τὰς Ἀθήνας πόλιν ισχυρὰν καὶ ἀθλασσαν. Κατώρθωσε λοιπὸν νὰ πείσῃ τοὺς Ἀθηναίους νὰ μὴ μοιράζουν πλέον μεταξὺ των τὰ εἰσοδήματα ἀπὸ τὰ μεταλλεῖα τοῦ Λαυρείου, ἀλλὰ μὲ αὐτὰ νὰ κατασκευάσουν πλοῖα.

Ὅταν ἐτελείωσαν οἱ Περσικοὶ πόλεμοι, ὁ Θεμιστοκλῆς ἐφόροντισε νὰ ὁχυρώσῃ τὰς Ἀθήνας μὲ φρούριον. Ὅταν δμως ἔκτιζετο, οἱ Σπαρτιᾶται παρεπονέθησαν ἀπὸ φθόνον. Τότε ὁ Θεμιστοκλῆς ἐπῆγεν εἰς τὴν Σπάρτην, ἀφῆκεν δμως διαταγὴν εἰς τοὺς Ἀθηναίους νὰ ἔξακολουθήσουν τὴν ἐργασίαν. Αὐτὸς

Τοτορία τῆς Ἀρχαίας Ἑλλάδος. Εκδοσις Γ'

δὲ μὲ διαφόρους πανουργίας ἐνέπαιζε τοὺς Σπαρτιάτας, ὡς
ὅτου τὸ φρούριον ἐτελέσωσε. Οἱ Σπαρτιᾶται ἐθύμωσαν δι᾽ αὐτό,
ἄλλὰ δὲν ἐφανέρωσαν τὸν θυμόν των.

Εἰκ. 46.—Ο Θεμιστοκλῆς.

“Επειτα ὁ Θεμιστοκλῆς ἤρχισε νὰ
ἐνώνῃ τὰς Ἀθήνας μὲ τὸν Πειραιᾶ μὲ
τὰ μακρὰ τείχη, τὰ διοῖα δμῶς δὲν ἐ-
πρόφθασε νὰ τελειώσῃ. Τὰ ἀπετελείω-
σαν ἀργότερον ὁ Κίμων καὶ ὁ Περι-
κλῆς. *

“Ο Θεμιστοκλῆς ἔλαβε μεγάλας τι-
μᾶς καὶ ἀπὸ τοὺς Ἀθηναίους καὶ ἀπὸ
τοὺς Σπαρτιάτας καὶ ἀπὸ δλους τοὺς Ἐλ-
ληνας. Ἀπὸ τὴν μεγάλην δμως δόξαν
καὶ τὰς τιμᾶς ὑπερηφανεύθη. Διὰ τοῦτο
οἱ ἔχθροι του κατώρθωσαν μὲν ὁδιουρ-
γίας νὰ ἔξορισθῇ. Κατέφυγε λοιπὸν εἰς τὸ Ἀργος. Τὴν ἐποχὴν
ἔκεινην ἔτυχε νὰ ἀνακαλυφθῇ ἡ προδοσία τοῦ Παυσανίου.
Οἱ Σπαρτιᾶται λοιπὸν κατηγόρησαν εἰς τοὺς Ἀθηναίους τὸν
Θεμιστοκλέα ὅτι συνεννοεῖτο μὲν ἔκεινον. Οἱ Ἀθηναῖοι ἐκάλε-
σαν τὸν Θεμιστοκλέα εἰς ἀπολογίαν, αὐτὸς δμως κατέφυγεν εἰς
τὰ Σοῦσα, εἰς τὸν βασιλέα τῶν Περσῶν Ἀρταξέρξην.

“Ο Ἀρταξέρξης ἐδέχθη τὸν Θεμιστοκλέα καὶ παρεχώρησεν
εἰς αὐτὸν τρεῖς πόλεις, διὰ νὰ ζῇ μὲ τὰ εἰσοδήματά των. Διότι
ἔνομιζεν διι μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεμιστοκλέους θὰ κατώρθωνε
νὰ ὑποτάξῃ τὴν Ἑλλάδα. “Οταν δμως μετ’ ὀλίγα ἔτη ὁ Ἀρτα-
ξέρξης τοῦ εἶπε νὰ ἐκστρατεύσῃ ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος, ὁ Θεμι-
στοκλῆς ἐφαρμακώθη μόνος του διὰ νὰ μὴ φανῇ ἀχάριστος
πρὸς τὸν εὐεργέτην του βασιλέα καὶ διὰ νὰ μὴ πολεμήσῃ τὴν
πατρίδα του, τὴν ὁποίαν ἀλλοτε εἶχε δοξάσει.

M A Θ H M A 21ον

Ἀριστείδης ὁ Δίναιος.

“Ο Ἀριστείδης ἦτο εἰς ἀπὸ τοὺς δέκα στρατηγοὺς τῶν Ἀ-

Θηναίων εἰς τὴν μάχην τοῦ Μαραθῶνος, μετὰ τὴν ἔξοριαν δὲ τοῦ Θεμιστοκλέους ἀνέλαβε, τὴν διοίκησιν τῆς πολιτείας. Ὁ Ἀριστείδης ἡγοεύγενής καὶ πολὺ ἡσύχου χαρακτῆρος, μετριόφρων καὶ πρὸ πάντων φιλοδίκαιος. Διὰ τὴν ἀρετήν του δέ αὐτὴν ἐπωνομάζη «δίκαιος Ἀριστείδης». Λέγουν μάλιστα δτι, δταν μὲ τὰς ἐνεργείας τοῦ Θεμιστοκλέους ἐπρόκειτο νὰ ἔξορισθῇ, εἰ; χωρικὸς τὸν συνήντησεν εἰς τὸν δρόμον καὶ χωρὶς νὰ τὸν γνωρίζῃ, τὸν παρεκάλεσε νὰ γράψῃ εἰς τὸ διτρακόν, ποῦ ἐκράτει, τὸ ὄνομα «Ἀριστείδης». Τότε δὲ Ἀριστείδης ἥρωτησε τὸν χωρικὸν τί κακὸν τοῦ ἔκαμε. δὲ δὲ χωρικὸς ἀπήντησε «Κανέν, ἀλλὰ βαρύνομαι νὰ τὸν ὄνομάζουν δίκαιον». Καὶ δὲ Ἀριστείδης, χωρὶς νὰ εἴπῃ τίποτε ἄλλο, ἔγραψε τὸ ὄνομά του. Ὅταν δὲ ἀνεχώρει ἀπὸ τὴν πατρίδα του ἔξοριστος, δὲν ὠργισθῇ κατὰ τῶν Ἀθηναίων, ἀλλὰ ὑψώσε τὰς χεῖράς του πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ ηὔχήθη νὰ μὴ λάβουν ποτὲ ἀνάγκην αὐτοῦ καὶ τὸν ζητήσουν.

Πρὸν ἀρχής ἡ ναυμαχία τῆς Σαλαμῖνος, δὲ Ἀριστείδης ἐνῷ ἦτο ἔξοριστος, ἐπέρασε κρυφίως τὴν νύκτα ἀπὸ τὸν Περσικὸν στόλον καὶ ἐπῆγεν εἰς τὴν Σαλαμῖνα πρὸς τὸν Θεμιστοκλέα καὶ τοῦ εἶπε: «Θεμιστόκλεις, ἂς ἀφήσωμεν τὰς μεταξύ μας φιλονεικίας καὶ ἂς προσπαθήσωμεν νὰ σώσωμεν τὴν πατρίδα μας».

Οἱ Ἀθηναῖοι εἶχον μεγάλην ἐμπιστοσύνην εἰς τὸν Ἀριστείδην. Ὅταν δὲ ὁ Θεμιστοκλῆς εἶπεν εἰς τοὺς Ἀθηναίους ὅτι ἔχει νὰ εἴπῃ εἰς αὐτοὺς πολὺ σπουδαῖον μυστικὸν σχέδιον, ἀνέθεσαν εἰς τὸν Ἀριστείδην νὰ τὸ ἀκούσῃ καὶ νὰ ἀποφασίσῃ. Ὁ Ἀριστείδης, μόλις ἤκουσε τὸ μυστικόν, εἶπεν εἰς τοὺς Ἀθηναίους δτι τὸ σχέδιον εἶναι ὡφελιμώτατον, ἀλλὰ ἀδικώτατον.

Eik. 47. — Ἀριστείδης

Καὶ οἱ Ἀθηναῖοι δὲν τὸ ἐδέχθησαν. Τὸ σχέδιον αὐτὸν ἦτο νὰ καύσουν τὸν στόλον τῶν ἄλλων Ἑλληνικῶν πόλεων, ὁ ὅποιος ἦτο τότε εἰς τὸν Παγασητικὸν κόλπον.

“Οταν δὲ Ἀριστείδης ἐστάλη μὲ τὸν Παυσανίαν στρατηγὸς κατὰ τῶν Περσῶν, κατώρθωσε μὲ τοὺς καλοὺς καὶ εὐγενεῖς τρόπους του ν' ἀφῆσουν οἱ σύμμαχοι τὸν ὑπερήφανον Παυσανίαν καὶ νὰ ζητήσουν τὴν συμμαχίαν τῶν Ἀθηναίων. Εἰς τὸν Ἀριστείδην ἀνετέθη καὶ ἡ διαχείρησις τοῦ συμμαχικοῦ ταμείου. Ἐνῶ δὲ διεχειρίσθη ἑκατομμύρια δραχμῶν, ἀπέθανε πτωχότατος καὶ δὲν ἀφῆσε εὔτε τὰ ἔξοδα τῆς κηδείας του. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι πρὸς τιμὴν τὸν ἔμαψαν μὲ ἔξοδα τοῦ δημοσίου καὶ ἐπροίκισαν τὰς ψυγατέρας του.

~~~~~
ΜΑΘΗΜΑ 22ον

ΕΠΙΘΕΤΙΚΟΙ ΠΟΛΕΜΟΙ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΠΕΡΣΩΝ

· Ή ἐν Μυκάλῃ ναυμαχίᾳ.

Τὴν ἴδιαν ἡμέραν, κατὰ τὴν ὅποιαν οἱ Ἑλληνες ἐνίκησαν τοὺς Πέρσας εἰς τὰς Πλαταιαίς, ὁ Ἑλληνικὸς στόλος ὑπὸ τὴν ὀρχηγίαν τοῦ Σπαρτιάτου Λεωτυχίδου καὶ τοῦ Ἀθηναίου Ξανθίπου ἐνίκησε τοὺς Πέρσας εἰς τὴν Μυκάλην, ἀκρωτήριον τῆς Μικρᾶς Ασίας. Ὁ Ἑλληνικὸς στόλος ἐπλευσεν εἰς τὴν Σάμον, διὰ νὰ βοηθήσῃ τὰς Ἑλληνικὰς πόλεις καὶ νήσους τῆς Μικρᾶς Ασίας νὰ ἐλευθερωθοῦν ἀπὸ τὸν Περσικὸν ξυγόν. Ἐκεῖ ἦτο καὶ ὁ Περσικὸς στόλος. Ἄλλοι οἱ Πέρσαι, μόλις

εἰδον τὸν Ἑλληνικὸν στόλον νὰ πλέῃ κατ' αὐτῶν, ἐφοβήθησαν καὶ ἐπλευσαν εἰς τὴν Μυκάλην, δους ἡσαν ἐστρατοπεδευμένοι ἔξηκοντα χιλιάδες. Πέρσαι ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Τιγράνου. Τὸν Περσικὸν ἡκολούθησε καὶ ὁ Ἑλληνικὸς στόλος. Τότε ἀπεβιβάσθησαν εἰς τὴν ξηρὰν 25 χιλιάδες Ἑλληνες, οἱ δοῖοι ἐπέτειθησαν κατὰ τῶν Περσῶν, τοὺς ἐνίκησαν καὶ ἔκαυσαν καὶ τὸν στόλον των. Οἱ Πέρσαι ἡσαν περισσότεροι ἀπὸ 100 χιλιάδας καὶ ἡσαν καὶ τὰ τελευταῖα στρατεύματα τοῦ Ξέρξου.

“Ἡ διπλῆ αὐτὴ νίκη τῶν Ἑλλήνων εἰς τὰς Πλαταιὰς καὶ εἰς τὴν Μυκάλην ἔκαμε νὰ τελειώσουν οἱ πόλεμοι τῶν Περσῶν ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος. Καὶ ἀπὸ τότε ἥρχισαν οἱ Ἑλληνες τοὺς ἐπιθετικοὺς πολέμους των κατὰ τῶν Περσῶν, πρὸ πάντων μὲ τὸν στόλον των.”

ΜΑΘΗΜΑ 23ον.

*Nīkai tōū Kíμawos πaρà tōn Eúqymédonτa
πoτaμoν.*

“Ο Κίμων ἦτο υἱὸς τοῦ ἐνδόξου στρατηγοῦ Μιλιάδου καὶ τῆς Ἡγησιπύλης, θυγατρὸς τοῦ βασιλέως τῶν Θράκων Ὀλδορού. Μετὰ τὴν ἔξορίαν δὲ τοῦ Θεμιστοκλέους καὶ τὸν θάνατον τοῦ Ἀριστείδου διέπρεπεν εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ ὡς πολιτικὸν καὶ ὡς στρατηγός.

“Ο Κίμων ἤθελε νὰ ἐλευθερώσῃ τοὺς Ἑλληνας τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἀπὸ τοὺς Πέρσας. Ἐλαβε λοιπὸν διακόσια Ἀθηναῖκα καὶ ἔκατὸν συμμαχικὰ πλοῖα καὶ ἐπλευσεν ἐκεῖ καὶ ἔξεδίωξε τοὺς Πέρσας ἀπὸ πολλὰς πόλεις τῆς Καρίας καὶ τῆς Δυσκίας. Ἐπειτα κατὰ τὸ ἔτος 465 π.Χ. ἐπλευσεν εἰς τὰ παράλια τῆς Παμφυλίας, δους πλησίον τῶν ἐκβολῶν τοῦ Εύρυμέδοντος ποταμοῦ συνήντησε τὸν Περσικὸν στόλον ἀπὸ 350 πλοῖα, τὸν δοποῖον κατέστρεψε. Ἀμέσως δὲ ἀπεβιβάσθη εἰς τὴν ξηρὰν καὶ ἐπετέθη κατὰ τοῦ ἐκεῖ εὑρισκομένου Περσικοῦ στρατοῦ, τὸν

Etu. 48.—Κίμων.

δποιον διεσκόρπισε. Κατόπιν δ Κίμων ἐπετέθη ἐναντίον 80 Φοινικικῶν πλοίων, τὰ δποια ἥρχοντο εἰς βοήθειαν τῶν Περσῶν, καὶ τὰ κατέστρεψε. Τοιουτοδόπως κατώρθωσε νὰ νικήσῃ τοὺς Πέρσας τρεῖς φοράς κατὰ τὴν Ἰδίαν ἡμέραν.

Κατὰ τὰς μάχας αὐτὰς ὁ Κίμων ἔλαβε πλῆθος λαφύρων, τὰ δποια ἔφερεν εἰς Ἀθήνας. Ἀπὸ τὰ λάφυρα ἐλάμβανε ὡς στρατηγὸς τὸ δέκατον. Ἐπώλει δὲ αὐτὰ καὶ ἀπέκτησε τοιουτοδόπως πολλὰ πλούτη, τὰ δποια μετεχειρίσθη καλῶς. Ἐφιλοξένει εἰς τὴν οἰκίαν του ἀνθρώπους πάσης τάξεως. Τοὺς δραίους κήπους του ἐπέφραξε διὰ νὰ ἐμβαίνουν ἐλευθέρως οἱ πολίται καὶ κόπτουν καρπούς. Ἐμοιράζεν εἰς τοὺς πτωχοὺς χοήματα καὶ φρέματα.

Ο Κίμων ἤγάπα πολὺ τοὺς Σπαρτιάτας. Κατὰ τὸ ἔτος 464 ἔγινεν εἰς τὴν Σπάρτην καταστρεπτικὲς σεισμός, ἀπὸ τῶν δποιον δλαι σχεδὸν αἱ οἰκίαι κατεστράφησαν καὶ περὶ τὰς 20

Εἰκ. 49.—Οἱ ὑπηρέται τοῦ Κίμωνος μοιράζοντες ἐνδύματα εἰς τοὺς πτωχούς.

χιλιάδας Σπαρτιατῶν ἐφονεύθησαν. Τότε οἱ Μεσσήνιοι καὶ οἱ Εἴλωτες ἐπανεστάησαν κατὰ τῶν κυρίων τῶν καὶ οἱ Σπαρτιάται ἔζήτησαν βοήθειαν ἀπὸ τοὺς Ἀθηναίους. Ο Κίμων κατώρθωσε νὰ πείσῃ τοὺς Ἀθηναίους νὰ τὸν στείλουν μὲ 4000 ὀπλίτας. Ο Κίμων τότε ἐποιιόρκησε τὸ φρούριον τῆς Ἰθώμης, ἀλλὰ ἡ πολιορκία παρετείνετο καὶ οἱ Σπαρτιάται ὑπο-

πτεύθησαν αὐτοὺς καὶ τοὺς εἰπον νὰ ἀναχωρήσουν, διότι δὲν εἶχον πλέον ἀνάγκην ἀπὸ τὴν βοήθειάν των. Τοῦτο οἱ Ἀθηναῖοι ἔθεώρησαν μεγάλην προσβολὴν καὶ ἐξώσισαν τὸν Κίμωνα ἐπὶ δέκα εἰη. Ἄλλ' ἐπεδὴ ὁ Κίμων εἶχε κάμει πολλὰς εὐεργεσίας εἰς τοὺς Ἀθηναῖους, τὸν ἀνεκάλεσαν ἀπὸ τὴν ἐξορίαν δύο εἴη ποὶν τελειώσῃ αὐτῇ.

ΜΑΘΗΜΑ 24^ν

•Εκστρατεία εἰς Κύπρον. Κιμώνειος εἰρήνη.

Χ. Ο Κίμων, ἀφοῦ ἐπέστρεψεν ἀπὸ τὴν ἐξορίαν, πατώριθωσε νὰ συμφιλιώσῃ τοὺς Ἀθηναῖους μὲ τοὺς Σπαρτιάτας. Ἐπειτα ἔλαβε 200 πολεμικὰ πλοῖα καὶ ἐπλευσαν εἰς τὴν νῆσον Κύπρον, διοῦ ἐξεδίωξε τοὺς Πέρσας ἀπὸ πολλὰς πόλεις αὐτῆς. Ἄλλ' ἐνῷ ἐποιούσκει τὸ Κίτιον ἐπληγώθη βαρέως καὶ ἀπέθανε τὸ 449 π. Χ. Ποὶν διως ἐκπνεύση συνεβούλευσε τοὺς Ἀθηναῖους νὰ ἀφήσουν τὴν πολιορκίαν καὶ νὰ ἐπιστρέψουν εἰς Ἀθήνας χωρὶς νὰ φανερώσουν τὸν θάνατὸν του. Ὁταν δὲ ἐπέστρεψον, συνήντησαν παρὰ τὴν Σαλαμῖνα τῆς Κύπρου τὸν Περσικὸν στόλον καὶ ἐπετέθησαν κατ' αὐτοῦ. Οἱ Πέρσαι, ἐπειδὴ ἐνόμιζον δι τὸν στόλον τῶν Ἀθηναίων ὡδήγηε ὁ Κίμων, ἐράπτησαν εἰς φυγὴν, ἀφοῦ ἔπαθον πολλὰς ξημίας. Ἐπειτα ὁ στόλος τῶν Ἀθηναίων κατέπλευσεν εἰς τὸν Πειραιᾶ, ὁ δὲ νεκρὸς τοῦ Κίμωνος μετεφέρθη εἰς Ἀθήνας, διοῦ ἐτάφη μὲ μεγάλην πομπὴν.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Κίμωνος ἐπαυσαν οἱ ἐπιθετικοὶ πόλεμοι ἐναντίον τῶν Περσῶν. Οἱ Πέρσαι διως τόσον πολὺ ἐφοβήθησαν ἀπὸ τὰς νίκας τοῦ Κίμωνος, ὥστε ἡναγκάσθησαν νὰ κάμουν μὲ τοὺς Ἀθηναῖους εἰρήνην, ἡ ὥστα πρὸς τιμὴν τοῦ Κίμωνος ὀνομάσθη Κιμώνειος εἰρήνη. Ἐπὶ πολλὰ δὲ ἐτῇ οἱ Πέρσαι δὲν ἐτόλμησαν οὔτε τὰς Ἑλληνικὰς πόλεις τῆς Μικρᾶς Ἀσίας νὰ ἐνοχλήσουν, οὔτε τοὺς στόλους των νὰ στελλουν πρὸς τὸ Αἴγαιον πέλασγος.

ΜΑΘΗΜΑ 25^ν

ΑΚΜΗ ΤΩΝ ΑΘΗΝΑΙΩΝ

Χ. Οι Ἀθηναῖοι ἡγεμόνες τῶν Συμμάχων.

“Οταν δὲ Παυσανίας εἰς τὸ Βυζάντιον ἤρχισε νὰ φέρεται τυραννικῶς πρὸς τοὺς συμμάχους, οἱ μὲν Αἰγινῆται καὶ οἱ Πελοποννήσιοι ἀνεχώρησαν εἰς τὰς Παρίδας των, οἱ δὲ νησιῶται

καὶ πρὸ πάντων οἱ Σάμιοι, οἱ Χῖοι, οἱ Λέσβιοι καὶ οἱ Ἰωνες παρεκάλεσαν τοὺς ἔκει στρατηγοὺς τῶν Ἀθηναίων Ἀριστείδην καὶ Κίμωνα νὰ ἀναλάβουν τὴν ἀρχηγίαν τῆς συμμαχίας. Ὁ Ἀριστείδης καὶ δὲ Κίμων μὲ τοὺς καλοὺς καὶ εὐγενεῖς τρόπους των κατώρθωσαν νὰ ἀποκτήσουν τὴν ἀγάπην τῶν συμμάχων. Καὶ τοιουτορόπως ἡ ἡγεμονία τῆς Ἑλλάδος κατὰ θάλασσαν περιῆλθεν εἰς τοὺς Ἀθηναίους.

Διὰ νὰ ἔξακολουθήσουν τὸν πόλεμον κατὰ τῶν Περσῶν ἀπεφασίσθη ὅλαι αἱ σύμμαχοι πόλεις νὰ πληρώνουν κατ' ἕτος ὥρισμένουν φόρον εἰς τοὺς Ἀθηναίους, οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἀνέλαβον νὰ προστατεύσουν τὰς πόλεις αὐτὰς ἀπὸ τοὺς ἔχθρούς. Τὸ ταμεῖον τῶν συμμαχικῶν πόλεων ἦτο τότε εἰς τὴν νῆσον Δῆλον. Ὅταν δὲ μὲ τὰς νίκας τοῦ Κίμωνος ἐτελείωσεν ὁ πόλεμος κατὰ τῶν Περσῶν, ἡ σύμμαχία ἔξηκολούθει νὰ ὑπάρχῃ. Πολλοὶ δῆμοι σύμμαχοι ἐπροτίμησαν νὰ δίδουν μόνον χρήματα εἰς τοὺς Ἀθηναίους διὰ τὸν πόλεμον καὶ ὅχι πλοῖα καὶ ἀνδρας. Διὰ τοῦτο οἱ Ἀθηναῖοι ἀπέκτησαν πάρα πολλὰ χρήματα, μὲ τὰ δημοῖα κατεσκέψασαν πολλὰ πολεμικὰ πλοῖα καὶ ἔγιναν ἡ πρώτη ναυτικὴ δύναμις τῆς Ἑλλάδος. Μὲ τὴν δύναμιν αὐτὴν ἤρχισαν νὰ ἐπιβάλλωνται εἰς τοὺς συμμάχους, ἀν κανεὶς ἀπὸ αὐτοὺς ἐδείκνυε διαθέσεις νὰ χωρισθῇ ἀπὸ τὴν σύμμαχίαν ἢ δὲν ἐπλήρωνται τοὺς φόρους. Ἐπιμόρουν δὲ αὐτοὺς οἱ Ἀθηναῖοι καὶ τοὺς ἡνάγκαζον ἀπὸ σύμμαχοι νὰ γίνουν υπήκοοι των

ΜΑΘΗΜΑ 26^η

* Ο Περικλῆς.

Ο Περικλῆς ἦτο υἱὸς τοῦ Ξανθίππου, ὁ ὄποιος εἶχε νικήσει τοὺς Πέρσας εἰς τὴν Μυκάλην, καὶ τῆς Ἀγαρίστης· ἐγεννήθη εἰς τὰς Ἀθήνας κατὰ τὸ ἔτος 494 π. Χ.

Ο Περικλῆς ἦτο εὐγενῆς τοὺς τρόπους, ἔντιμος καὶ μεγαλοφυῆς καὶ ἥθελε νὰ ἀσχολῆται πάντοτε εἰς σοβαρὰ καὶ σπουδαῖα πράγματα. Εἶχε δὲ διδάσκαλον τὸν περίφημον φιλόσοφον Ἀναξαγόραν, ὁ ὄποιος μὲ τὴν διδασκαλίαν του τὸν ἐμόρφωσε τελείως. Ὅταν ὥμιλει εἰς τὰς συνελεύσεις τοῦ λαοῦ, οἱ λόγοι του ἔκαμπνον τόσον μεγάλην ἐντύπωσιν, ὡστε οἱ Ἀθηναῖοι τὸν παρωμοίαζον μὲ τὸν Δία καὶ ἔλεγον δτὶ ἡστραπτε καὶ ἐβρόντα. Καὶ ἐν δσῳ μὲν ἔζη δὲ Κίμων, τὰ πολεμικὰ κατορθώματα ἔκεινου ἐπεσκίαζον τὴν πολεμικὴν δόξαν τοῦ Περικλέους, μετὰ τὸν θάνατον δὲ τοῦ Κίμωνος ἔγινε παντο-

δύναμος καὶ ἐκυβέρνησε τὰς Ἀθήνας ἐπὶ πολλὰ ἔτη, ἔχων πάντοτε εἰς τὸν νοῦν του πᾶς νὰ κάμη τὴν πατρίδα του ἵσχυρὰν καὶ ἔνδοξον.

Πράγματι δὲ ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Περικλέους αἱ Ἀθῆναι εἶχον φθάσει εἰς μεγίστην ἀκμήν. Τὸ πολιτευμά των ἦτο δημοκρατικόν, κυρίαρχος δῆλος ἦτο δὲ λαός, δῆλα δὲ τὰ ἀπεφάσιζεν ἡ Ἐκκλησία τοῦ Δήμου. Τριακόσιαι ἑλληνικαὶ πόλεις μὲ πληθυσμὸν περισσότερον ἀπὸ δύο ἑκατομμύρια ἀνεγνώριζον τὴν ἡγεμονίαν τῶν Ἀθηνῶν. Διὰ νὰ ἐπιδεικνύῃ δὲ τὴν δύναμιν τῶν Ἀθηνῶν δὲ Περικλῆς ἔστελλε κατέτοις ἔξηκοντα πολεμικὰ πλοῖα, τὰ ὅποια περιέπλεον τὰ παράλια τῶν συμμάχων πόλεων πρὸς ἐκφοβίσμὸν καὶ εἰσπραξὶν τῶν φόρων. Ἔκαμε δὲ τὰς Ἀθήνας ἵσχυρὰς καὶ παταξηράν, ἀποτελειώσας τὰ μακρὰ τείχη, τὰ ὅποια τὰς ἥγνωσαν μὲ τὸν Πειραιᾶ καὶ τὰ ὅποια εἶχεν ἀρχίσει δὲ Θεμιστοκλῆς.

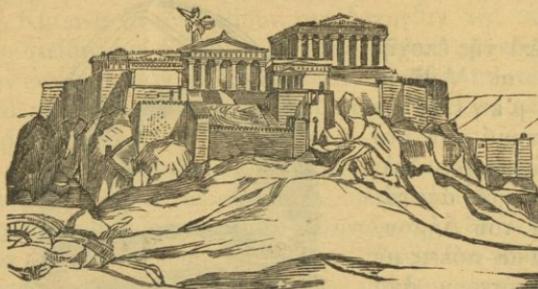

Εἰκ. 50.—Περικλῆς.

ΜΑΘΗΜΑ 27ον
Αἱών τοῦ Περικλέους.

Ἄπο τοὺς φόροις τῶν συμμαχικῶν πόλεων οἱ Ἀθηναῖοι εἶχον μαζεύση πολλοὺς θησαυρούς. Εἶχε δὲ μεταφέρει δὲ Περικλῆς τὸ συμμαχικὸν ταμεῖον ἀπὸ τὴν Δῆλον εἰς τὰς Ἀθήνας. Ἄφοι δὲ ἐφάτησεν εἰς αὐτὸν ἀρκετὰ χορήματα ὡς ἀπόθεμα διένδεχόμενον πόλεμον, μὲ τὰ ἄλλα ἐσκέφθη νὰ στολίσῃ τὰς Ἀθήνας μὲ διάφορα μεγαλοπρεπῆ κτίρια καὶ καλλιτεχνικὰ ἔργα. Ἐπιστάτην δὲ εἰς δῆλα αὐτὰ τὰ ἔργα διώρισε τὸν μέγιστον καλλιτέχνην τῆς ἀρχαιότητος Φειδίαν, δὲ ὁποῖος ἐκάλεσεν εἰς Ἀθήνας δῆλους τοὺς ἀριστους καλλιτέχνας καὶ τεχνίτας τῆς ἐποχῆς ἐκείνης,

δπως ὁ Ἰκτῖνος, ὁ Καλλικράτης καὶ ἄλλοι. Τὰ σπουδαιότερα δὲ κτίρια καὶ καλλιτεχνήματα ἐπάνω εἰς τὴν Ἀκρόπολιν ἥσαν:

α') Ὁ Παρθενών, ναὸς τῆς Ἀθηνᾶς, τὸ τελείωτερον καὶ μεγαλοπρέπεστες ον κτίριον τῆς Ἑλληνικῆς τέχνης. Μέσα εἰς τὸν Παρθενῶνα ἔστιήθη τὸ χρυσοειδεφάντινον

Εἰκ. 51.—Ο Παρθενών.
ἄγαλμα τῆς Ἀθηνᾶς, ἔργον τοῦ Φειδίου β') Τὰ Προπύ-

λαία, τὰ δόποια ἥσαν ἡ μεγαλοπρεπής εἰσοδος εἰς τὴν Ἀκρόπολιν. γ') Ὁ ναὸς τῆς Ἀπτέρου Νίκης. δ') Τὸ Ἐρέχθειον, κομψότατον κτίριον, τὸ δόποιον δμως ἐτελείωσεν ἀργότερον. ε') Τὸ χαλκοῦν ἄγαλμα τῆς προμάχου Ἀθηνᾶς, ὑψηλότατεν.

Ἐξω δὲ ἀπὸ τὴν Ἀκρόπολιν κατεσκευάσθησαν τὸ Θρεῖον, ὁ ναὸς τοῦ Ποσειδῶνος εἰς τὸ Σούνιον, ὁ ναὸς τῆς Δήμητρος εἰς τὴν Ἐλευσίνα καὶ ἄλλα. Ἀπὸ τὰ ἔργα αὐτὰ σφέζονται σήμερον ἔρεπτα, θαυμάζονται δὲ ἀπὸ δλους τοὺς ἀνθρώπους.

Εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ Περικλέους δὲν προώδευσαν μόνον αἱ τέχναι ἀλλὰ καὶ αἱ ἐπιστήμαι. Τότε ἔζησαν οἱ σοφάτεροι ἄνδρες τοῦ κόσμου, οἱ δόποιοι ἐδόξασαν τὸ Ἑλληνικὸν ὄνομα. Τοιοῦτοι εἶναι οἱ μεγάλοι φιλόσοφοι Ἀναξαγόρας καὶ Σωκράτης, οἱ ποιηταὶ Αἰσχύλος, Σοφοκλῆς καὶ Εύριπίδης, οἱ ιστορικοὶ Ἡρόδοτος καὶ Θουκιδῆς, ὁ ἀστρονόμος Μέτων, ὁ περίφημος ἱατρὸς Ἰπποκράτης καὶ ἄλλοι. Διὰ τοῦτο ἡ ἐποχὴ αὐτὴ ὀνομάσθη

Εἰκ. 52.—Τὸ χρυσοειδεφάντινον ἄγαλμα τῆς Ἀθηνᾶς, οἱ δόποιοι φιλόσοφοι Ἀναξαγόρας καὶ Σωκράτης, οἱ ποιηταὶ Αἰσχύλος, Σοφοκλῆς καὶ Εύριπίδης, οἱ ιστορικοὶ Ἡρόδοτος καὶ Θουκιδῆς, ὁ ἀστρονόμος Μέτων, ὁ περίφημος ἱατρὸς Ἰπποκράτης καὶ ἄλλοι. Διὰ τοῦτο ἡ ἐποχὴ αὐτὴ ὀνομάσθη

«Χρυσοῦς αἰών τοῦ Περικλέους», αἱ δὲ Ἀθῆναι «μητρόπολις· τᾶν τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν».

ΜΑΘΗΜΑ 28^{ον}

ΑΛΛΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΑΙ ΠΟΛΕΙΣ

“Αργος – Κόρινθος – Θῆβαι.

“Αργος. – Τὸ ”Αργος ὑπῆρξεν ἡ μητρόπολις τῶν Δωριέων, οἱ δοποὶ εἶχον ἔγκατασταθῆ εἰς τὴν ”Αργολίδα. Ἀφοῦ δὲ συνεχωνεύθησαν μὲ τοὺς ἀρχαιοτέρους κατοίκους Ἀχαιούς, ἐφρόντιζον μὲ κάθε τρόπον νὰ ἀποκτήσουν τὴν ἡγεμονίαν τῆς Πελοποννήσου. Κατὰ τὸν ἔνατον δὲ αἰῶνα κατώρθωσαν νὰ κόμουν ὁμοσπονδίαν μὲ τὰς πόλεις Ἐπίδαυρον, Τροιζῆνα, Αἴγιναν, Κλεωνάς, Φλιοῦντα, καὶ Σικυῶνα.

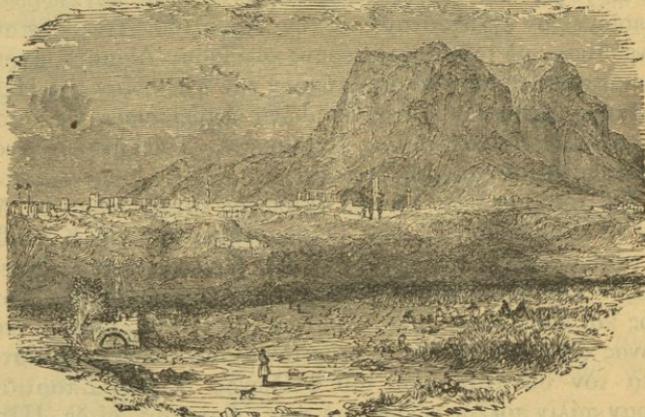
Ἐπὶ τοῦ βασιλέως των δὲ Φειδωνος κατώρθωσαν οἱ ”Αργεῖοι νὰ προσθέσουν εἰς τὴν ”Ομοσπονδίαν των τὴν Κόρινθον καὶ νὰ ἀναλάβουν τὴν ἡγεμονίαν τῆς Πελοποννήσου. ”Επειτα ἐδίωξαν τοὺς Σπαρτιάτας ἀπὸ τὰς γειτονικὰς χώρας τῆς ”Αργολίδος καὶ ἀπέκλεισαν τοὺς ”Ηλείονς ἀπὸ τοὺς ”Ολυμπιακοὺς ἀγῶνας καὶ ἀνέθεσαν τὴν προεδρείαν αὐτῶν εἰς τοὺς Πισάτας. Μετὰ τὸν θάνατον δομῶς τοῦ Φειδωνος οἱ μὲν Σπαρτιάται ἐπῆραν πάλιν πολλὰς χώρας ἀπὸ τοὺς ”Αργείους, οἱ δὲ ”Ηλεῖοι ἐνίκησαν τοὺς Πισάτας καὶ ἀνέλαβον πάλιν τὴν προεδρείαν τῶν ”Ολυμπιακῶν ἀγῶνων.

Τὸ ”Αργος εἶχε μεγάλην σχολὴν καλλιτεχνῶν καὶ γλυπτῶν, εἰς τὴν δοποίαν ἀνεδείχθη ὁ Πολύκλειτος ἐφάμιλλος μὲ τὸν Φειδίαν.

Κόρινθος. – Ἡ ἀρχαία Κόρινθος ἦτο ἐκπισμένη εἰς τοὺς πρόποδας ὑψηλοῦ καὶ ἀποτόμου βράχου, εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ δοποὶ ήτο ἡ ἀκρόπολις, ἡ λεγομένη ”Ἀκροκόρινθος. Ἀπὸ τότε δὲ ποὺ τὴν ἐκνοεύσαν οἱ Δωριεῖς, ἔγιναν βασιλεῖς οἱ Βακχιάδαι ἀπὸ τὸ γένος τῶν ”Ηρακλειδῶν. Μετὰ ταῦτα δομῶς οἱ Βακχιάδαι κατήργησαν τὴν βασιλείαν καὶ ἀνέθετον κατ’ ἔτος τὴν διοικησιν τῆς πόλεως εἰς ἓνα ἀπὸ αὐτούς, δ ὁ δοποὶ ὠνομάζετο Πρύτανις.

”Αργότερον ἡ Κόρινθος ἔγινε πόλις πλουσία, ναυτικὴ καὶ ἐμπορικὴ, δ δὲ λαὸς ἐπανεστάτησε κατὰ τῶν Βακχιαδῶν καὶ ἔγινε τύραννος τῆς πόλεως ὁ Κύψελος. Μετὰ τὸν θάνατον δὲ αὐτοῦ ἀνέβη εἰς τὸν θρόνον ὁ υἱός του Περικλῆς, εἰς τῶν

έπτα σοφῶν τῆς Ἑλλάδος. Οἱ δύο αἱ τοὶ τύραννοι ἀνύψωσαν τὴν Κόρινθον, διότι ἔκαμον ἐμπορικοὺς σταθμοὺς εἰς τὰ παράλια τῆς Αἰτωλίας, τῆς Ἀκαρνανίας, τῆς Ἡπείρου καὶ τῆς Ἰλλυρίας, ἔκτισαν ἀποικίαν τὴν Ποτίδαιαν εἰς τὴν Χαλκιδικὴν χερσόνησον καὶ τὰς Συρακούσας εἰς τὴν νῆσον Σικελίαν. Ἀνέπτυξαν τὴν βιομηχανίαν, τὴν καλλιτεχνίαν καὶ τὴν ναυπηγικήν καὶ ὑπέταξαν τὴν Κέρκυραν, τὴν Ἀμβρακίαν, τὴν Λευ-

Εἰκ. 53.—Ἀρχαία Κόρινθος.

κάδα, τὴν Ἀπολλωνίαν τὴν Ἐτίδαυρον, τὰ Μέγαρα καὶ ἄλλας πόλεις. Ἡρχισε δὲ νὰ παραχμάζῃ ἡ Κόρινθος διαταν ἡ διοίκησις ἐδόθη εἰς τοὺς πλουσίους.

Ἡ παλαιὰ Κόρινθος κατεστράφη ἀπὸ σεισμοὺς κατὰ τὸ έτος 1858 καὶ ἐκτίσθη ἡ Νέα Κόρινθος εἰς τὴν παραλίαν τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου.

Θῆβαι.—Αἱ Θῆβαι εἶναι ἀρχαιοτάτη πόλις τῆς Βοιωτίας, λέγουν δὲ δι τὴν ἐκτίσθη καθὼς καὶ ἡ ἀκρόπολις Καδμεία, ἀπὸ τὸν Κάδμον, ὁ ὄποιος πρῶτος ἐδίδαξε τὰ τότε 16 γράμματα τοῦ ἀλφαριθμοῦ. Αἱ Θῆβαι κατὰ τὴν ἀρχαίαν ἐποχὴν ἦσαν πόλις ὀχυρὰ καὶ πατρὸς τῶν ἐνδόξων στρατηγῶν Πελοπίδου καὶ Ἐπαμεινώνδου, εἰς τὴν ἐποχὴν τῶν δρούσων εἶχε καὶ τὴν ἡγεμονίαν τῆς Ἑλλάδος, καὶ τοῦ ποιητοῦ Πινδάρου. Κατὰ τὴν μάχην τῶν Πλαταιῶν οἱ Θῆβαιοι συνεμάχησαν μὲ τοὺς Πέρσας καὶ διὰ τοῦτο ἐτιμωρήθησαν σκληρότατα ἀπὸ τοὺς Ἑλλους Ἐλληνας. Αἱ ἀρχαῖαι Θῆβαι κατεστράφησαν ἀπὸ τὸν

Μ. Ἀλέξανδρον, ή δὲ σημεριγή πόλις ἔπαθεν ἀπὸ σεισμοὺς κατὰ τὰ ἔτη 1853 καὶ 1893.

ΜΑΘΗΜΑ 29ον

Θεσσαλία—Κέρκυρα—Συράκουσαι.

Θεσσαλία.—Ἡ Θεσσαλία εἶναι χώρα πεδινὴ καὶ εὐφοριῶτάτη καὶ περικλείεται ἀπὸ ὑψηλὰ καὶ κατάφυτα ὄρη, τὸν Ὀλυμπὸν, ἐπὶ τοῦ ὅποιου κατώκουν οἱ θεοί, τὰ Καμβούνια, τὰ Χάσια, τὴν Πίνδον, τὴν Ὀδυσσαν, τὸ Πήλιον, τὸ Μαυροβούνιον καὶ τὴν Ὀσσαν. Κατὰ τὴν ἀρχαιοτάτην ἐποχὴν μυθολογεῖται διτὶ ἡ Θεσσαλία ἥτο λίμνη καὶ διτὶ τὰ ὄντα αὐτῆς ἔχυθησαν διὰ τῆς κοιλάδος τῶν Τεμπῶν εἰς τὸ Αίγαιον πέλαγος.

Ἡ Θεσσαλία διαρρέεται ἀπὸ τὸν ποταμὸν Πηνειόν, ὃ ὅποιος δέχεται ἀπὸ ὅλας τὰς διευθύνσεις πολλοὺς παραποτάμους καὶ ἔχει μερικάς μικρὰς λίμνας ἵχθυοτρόφους. Εἰς τὴν βορειοδυτικὴν πλευράν της καὶ πλησίον τῆς Καλαμπάκας εἶναι τὰ Μετέωρα, βράχοι ὑψηλοὶ καὶ ἀπότομοι, δους εἶναι ἐκτισμένα μοναστήρια, εἰς τὰ ὅποια οἱ Ἑλληνες ἔσωσαν τὴν θρησκείαν καὶ τὴν ἔλευθερίαν των κατὰ τοὺς χρόνους τῆς δουλείας. Ἀναβαίνοντας δὲ εἰς αὐτὰ ἡ μὲ κλίμακας κρεμαστὸς ἡ μὲ δίκτυα ἀπὸ χονδρὸν σχοινίον.

Κέρκυρα.—Ἡ Κέρκυρα εἶναι ἡ βορειοτάτη καὶ μία ἀπὸ τὰς δραιοτάτας νήσους τοῦ Ιονίου πελάγους. Εἰς τὸν ἀρχαίους χρόνους ἐκαλεῖτο νῆσος τῶν Φαιάκων, εἰς τὴν διοιλαν ἐσώθη καὶ ἐφιλοξενήθη ὁ βασιλεὺς τῆς Ἰθάκης Ὁδυσσεύς. Εἰς τὴν πόλιν τῆς Κερκύρας ὑπάρχει σήμερον ναὸς τοῦ πολιούχου τῆς νήσου Ἀγίου Σπυρίδωνος, εἰς τὸν διοιλόν φυλάσσεται τὸ ιερὸν λείφανον.

Συράκουσαι.—Αἱ Συράκουσαι ἥσαν ἡ ἰσχυροτέρα καὶ ἐπισημοτέρα πόλις τῆς νήσου Σικελίας καὶ πατρὸς τοῦ περιφήμου μαθηματικοῦ Ἀρχιμήδους. Σπουδαιότερα μέρη τῶν Συρακουσῶν ἥσαν ἡ Ἀρχαδίνη, δους ἥτο ὁ ναὸς τοῦ Ὁλυμπίου Διός, ἡ Νᾶσος, δους ἥσαν τὰ βασιλεία τοῦ Ιέρωνος, ἡ Νικόπολις, δους ἥτο ὁ ναὸς τῆς Δήμητρος καὶ αἱ Ἐπιπολαὶ, δους ἥσαν ὀνομαστὰ λατομεῖα, εἰς τὰ ὅποια ἐροιπτὸν τοὺς καταδίκους καὶ ἔρριψαν τοὺς αἰχμαλωτισθέντας κατὰ τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον Ἀθηναίους.

ΜΑΘΗΜΑ 30ον

Ο ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ

Αἰτία τοῦ πολέμου. Θάνατος τοῦ Περικλέους. Βρασίδας.

Νικίειος Εἰρήνη.

Οἱ Σπαρτιᾶται ἐφθόνουν τοὺς Ἀθηναίους διὰ τὴν μεγάλην δύναμιν καὶ τὴν δόξαν, ποὺ ἀπέκτησαν, καὶ δι' αὐτὸ προσεπάθουν νὰ εὔρουν ἀφορμὴν νὰ τοὺς πολεμήσουν καὶ νὰ τοὺς ταπεινώσουν. Δυτικῶς ἡ ἀφορμὴ εὑρέθη τῷ 431 π. Χ. καὶ ἥρχισεν ὁ μαροδός ἔκεινος πόλεμος μεταξὺ Ἀθηναίων καὶ Σπαρτιατῶν, ὁ ὅποιος διήρκεσεν 27 ἔτη καὶ ώνομάσθη Πελοποννησιακός.

Κατ' ἀρχὰς περιεπλάκηταν εἰς τὸν πόλεμον οἱ Κερκυραῖοι μὲ τοὺς Κορινθίους χάριν τῶν Ἐπιδαμνίων, κατόπιν δὲ ὅλοι οἱ Ἑλληνες, οἱ ὅποιοι διηρέθησαν εἰς δύο στρατόπεδα. Τὸ πρῶτον ἔτος οἱ Σπαρτιᾶται, ἴσχυροι κατὰ ἔηράν, ἐπροχώρησαν εἰς τὴν Ἀττικὴν κατέστρεψαν δλα τὰ περίχωρα τῶν Ἀθηνῶν, οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἐκλίσθησαν εἰς τὰ μαρού τείχη, τὰ ὅποια ἦναν τὰς Ἀθήνας μὲ τὸν Πειραιᾶ, καὶ ἐστειλαν στόλον, ὁ ὅποιος κατέστρεψε τὰ παράλια τῆς Λακωνίας. Τὸ δλλο ἔτος οἱ Σπαρτιᾶται ἐπροχώρησαν πάλιν εἰς τὴν Ἀττικὴν καὶ κατέστρεψαν τὴν χώραν. Ἀλλὰ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο φοβερὰ καὶ θανατηφόρος ἀσθένεια ἥλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον, ἡ ὅποια ἔκαμνε μεγάλην καταστροφήν. Ἀπὸ τὴν ἀσθένειαν δὲ αὐτὴν ἀτέμανεν καὶ ὁ μέγας Περικλῆς κατὰ τὸ ἔτος 429 π. Χ. Μὲ τὸν θίνατον τοῦ Περικλέους αἱ Ἀθήναι ἔχοσαν τὸν ἔξοχον κυβερνήτην τῶν καὶ ἐπεσαν εἰς χεῖρας ἀνθρώπου φιλοδόξου καὶ ὑπερηφάνου, ἀλλὰ ἀνικάνου πολιτικοῦ, τοῦ Κλέωνος. Οἱ Κλέων ἐτυχεν νὰ νικήσῃ τοὺς Σπαρτιάτας εἰς τὴν νῆσον Σφακτηρίαν καὶ νὰ συλλάβῃ 420 αἰχμαλώτους. Τοῦτο ἔκαμε τὸν Κλέωνα νὰ ὑπερημανευθῇ ἀκόμη περισσότερον.

Ἄλλ' ὁ στρατηγὸς τῶν Σπαρτιατῶν Βρασίδας, διὰ νὰ ἀναγκάσῃ τοὺς Ἀθηναίους νὰ φύγουν ἀπὸ τὴν Πελοπόννησον ἐπῆγε μὲ στρατὸν εἰς τὴν Μακεδονίαν καὶ κατώρθωσε νὰ πάρῃ ἀπὸ τὴν συμμαχίαν τῶν Ἀθηναίων πολλὰς πόλεις καὶ νὰ κυριεύσῃ τὴν ἀποικίαν σύτῶν Ἀμφίπολιν. Τότε ἐστάλη κατὰ τοῦ Βρατίδου ὁ Κλέων, ὁ ὅποιος ἐνικήθη πλησίον τῆς Ἀμφίπο-

λεως καὶ ἐφονεύθη, ἐνῷ ἔφευγεν. Εἰς τὴν μάχην δμως αὐτὴν ἐφονεύθη καὶ ὁ Βρασίδας, ἀφοῦ ἐπολέμησε γενναῖως.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Βρασίδου, καὶ τοῦ Κλέωνος ὁ στρατηγὸς τῶν Ἀθηναίων Νικίας ἐφόρτισε καὶ ἔγινε τῷ 421 εἰρήνη διὰ πεντήκοντα ἔτη μετοξὺ Ἀθηναίων καὶ Σπαρτιατῶν, ἡ ὅποια ώνομάσθη διὰ τοῦτο Νικείος εἰρήνη.

ΜΑΘΗΜΑ 31ον

Δεύτερον μέρος τοῦ πολέμου. Ἀλκιβιάδης.

Ἡ Νικείος εἰρήνη διήρκεσεν ἐξ περίπου ἔτη, διότι ἐδόθη νέα ἀφορμὴ πρὸς πόλεμον. Κατὰ τὸ ἔτος 415 οἱ κάτοικοι τῆς πόλεως Σελινούντος τῆς Σικελίας, βοηθούμενοι καὶ ἀπὸ τοὺς Σπαρτιάτας, ἐκίνησαν πόλεμον κατὰ τῶν Ἐγεσταίων. Οἱ Ἐγεσταῖοι ἐξήτησαν τότε τὴν βοήθειαν τῶν Ἀθηναίων. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι παρακινούμενοι ἀπὸ τὸν Ἀλκιβιάδην, νέον ὠραιον καὶ φιλόδοξον, ἀπεφάσισαν νὰ βοηθήσουν τοὺς Ἐγεσταίους, διότι ἦθελον καὶ ἀποτοῦ νὰ κατατήσουν τὴν μεγάλην νῆσον Σικελίαν. Ἡτούμασαν λοιπὸν στόλον καὶ στρατὸν ἀπὸ τριάκοντα δύο χιλιάδας περίπου ἄνδρας μὲ στρατηγοὺς τὸν Λάμαχον, τὸν Νικίαν καὶ τὸν Ἀλκιβιάδην Ἄλλ' ἐνῷ ἥσαν ἔτοιμοι νὰ ἀναχωρήσουν τὴν πρώταν εὑρέθησαν κομμέναι αἱ κεφαλαὶ τῶν Ἐρμῶν. Ἡσαν δὲ αἱ Ἐρμαὶ μικραὶ στῆλαι μαρμάριναι, αἱ ὅποιαι ἔφερον εἰς τὴν κορυφὴν κεφαλὴν τοῦ Ἐρμοῦ καὶ ἥσαν τοποθετημέναι εἰς διάφορα μέρη τῆς πόλεως διὰ νὰ τὴν φυλάττουν ἀπὸ κάθε κλοπῆν.

Διὰ τὴν ἀσεβῆ αὐτὴν πρᾶξιν κατηγορήθη ὁ Ἀλκιβιάδης, ὁ ὅποιος δὲν προσεκλήθη τότε νὰ ἀπολογηθῇ, διότι οἱ ἔχθροι του ἐφιστοῦντο μήπως ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὴν κατηγορίαν, ἐπειδὴ τὸν ἥγάπα ὁ στρατός. Ἐνῷ δὲ ἐπλησίαζεν ὁ στόλος εἰς τὴν Σικελίαν, ἔφθασεν ἡ λειψανία νὰ παραλάβῃ τὸν Ἀλκιβιάδην καὶ τὸν φέρη εἰς Ἀθήνας διὰ τὰ ἀπολογηθῆ. Οἱ Ἀλκιβιάδης δμως κατέφυγεν εἰς τὸ Ἀργος καὶ ἀπ' ἔκει εἰς τὴν Σπάρτην, διου παρεκίνει τοὺς Σπαρτιάτας νὰ πολεμήσουν τοὺς Ἀθηναίους. Τότε οἱ Σπαρτιᾶται ἔστειλαν πλοῖα καὶ στρατὸν μὲ στρατηγὸν τὸν Γύλιππον διὰ νὰ βοηθήσῃ τοὺς Συρακουσίους. Ἔνεκα τούτου ἥρχισε πάλιν πόλεμος μεταξὺ Ἀθηναίων καὶ Σπαρτιατῶν.

Κατὰ τὸν πόλεμον αὐτὸν ὁ Ἀθηναϊκὸς στόλος κατεστράφη, ὁ δὲ πεζὸς στρατὸς συνελήφθη αἰχμάλωτος, καὶ ὅλος μὲν

έφονεύθη ἀπὸ τοὺς Συρακουσίους, ἄλλος δὲ ἔօριφθη εἰς τὰ λατομεῖα καὶ ὀλίγοι μόνον ἐσώθησαν. Ἐτείτα δμως δὲ Ἀλκιβιάδης ἐφιλονίκησε μὲ τοὺς Σπαρτιάτας καὶ ἐπῆγεν εἰς τὸν Ἀθηναϊκὸν στρατόν, ὃ δόποιος ἦτο εἰς τὴν Σάμον. Ἐκεὶ κατώρθωσε διὰ τῶν στρατηγῶν νὰ ἀνακληθῇ εἰς Ἀθήνας, ἀφοῦ προηγουμένως ἐνίκησε τοὺς Σπαρτιάτας, εἰς Ἀβυδον καὶ Σηστὸν καὶ ἐκυρίευσε τὸ Βυζάντιον, τὴν Χαλκηδόνα καὶ ὅλας πόλεις τοῦ Ἑλλησπόντου. Ὁταν δὲ τῷ 408 ἐπλευσεν εἰς τὸν Πειραιᾶ ἔφερε πολλὰ λάφυρα καὶ ἐσυρεν δπισθέν του πολλὰ ἔχθρικὰ πλοῖα. Ὁλος δὲ λαὸς τῶν Ἀθηνῶν κατέβη εἰς τὸν Πειραιᾶ καὶ τὸν ὑπεδέχθη καὶ τὸν ἔξέλεξε στρατηγόν. Ἀλλὰ μετά τινα χρόνον τὸν ὑπωπτεύθησαν καὶ τὸν ἔξωρισαν καὶ τὸν ἡγακασαν νὰ ὑπάγῃ εἰς Θράκην. Ἄπτεται καὶ ἐπῆγεν εἰς τὴν Φρυγίαν, διου ἀπέθανε δολοφονηθεὶς εἰς ἥλικιαν 44 ἑτῶν.

ΜΑΘΗΜΑ 32^{αν}

Δύσανδρος καὶ πτῶσις τῶν Ἀθηνῶν.

Μετά τὴν καταστροφὴν τοῦ Ἀθηναϊκοῦ στόλου εἰς τὴν Σικελίαν, οἱ Ἀθηναῖοι κατεσκεύασαν νέον στόλον ἀπὸ 200 πλοῖα τὸν δόποιον ἔστειλαν εἰς τὴν πιστήν των σύμμαχον τὴν Σάμον. Διότι δλαι σχεδὸν αἱ πόλεις τῆς Ἰωνίας ἀφησαν τοὺς Ἀθηναίους καὶ ἔγειναν ούμμαχοι τῶν Σπαρτιατῶν. Ἐπίσης δὲ καὶ οἱ Πέρσαι συνεννοήθησαν μὲ τοὺς Σπαρτιάτας, εἰς τοὺς δόποιους ἔδωκαν χρήματα καὶ κατεσκεύασαν πολλὰ πλοῖα. Ο στόλος αὐτὸς τῶν Σπαρτιατῶν μὲ ναύαρχον τὸν πανοῦργον Λύσανδρον ἐκυρίευσε κατὰ τὸ ἔτος 405 π.Χ. τὴν Δάμψακον, σύμμαχον τῶν Ἀθηναίων εἰς τὸν Ἑλλήσποντον. Ο Ἀθηναϊκὸς στόλος, δταν ἔμαθε τοῦτο, ἐπλευσεν ἔκει καὶ ἀράξεν ἀπέναντι τῆς Λαμψάκου εἰς ἓν μέρος, τὸ δόποιον ὀνομάζετο Αἴγδες ποταμοί.

Οἱ Ἀθηναῖοι καθ' ἡμέραν προεκάλουν τοὺς Σπαρτιάτας εἰς ναυμαχίαν. Ἀλλ' ὁ Λύσανδρος ἔμενεν ἥσυχος, οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἐπέστρεψαν εἰς τοὺς Αἴγανς ποταμούς, ἀπεβιβάζοντο εἰς τὴν ξηρὰν καὶ διεσκορπίζοντο διὰ νὰ εὔρουν τροφάς. Γὴν πέμπτην ἡμέραν, ἐνῷ οἱ Ἀθηναῖοι ἤσαν διεσκορπισμένοι, ὁ Λύσανδρος ὥρμησε κατὰ τοῦ Ἀθηναϊκοῦ στόλου, εὗρε τὰ πλοῖα χωρὶς ἄνδρας καὶ τὰ κατέλαβε. Μόνον 8 πλοῖα μὲ ὀργηγὸν τὸν Κόνωνα ἐσώθησαν καὶ κατέψυγον εἰς τὴν Κύπρον καὶ ἡ «Πάραλος», ἡ δόποια ἔφερε τὴν λυπηρὰν εἰδησιν εἰς τὰς Ἀθήνας. Ἐπίσης ὁ Λύσανδρος συνέλαβε καὶ τρεῖς χιλιάδας αἰχμαλώτους, τοὺς δόποιους ἔσφαξεν.

"Επειτα δὲ Λύσανδρος ἐπλευσε μὲ τὸν στόλον του εἰς τὸν Πειραιᾶ καὶ ἀπέκλεισε τὰς Ἀθήνας ἀπὸ τὴν θάλασσαν. Ἐπίσης δὲ καὶ διασιλεὺς τῶν Σπαρτιατῶν Ἀγις ἀπὸ τὴν Δεκέλειαν, τὴν δοποίαν εἶχε καταλάβει πρὸ καιροῦ, καὶ ὁ ἄλλος διασιλεὺς αὐτῶν Παυσανίας ἐπολιόρκησαν τὰς Ἀθήνας ἀπὸ τὴν ξηράν. Οἱ Ἀθηναῖοι ἀντεστάθησαν γενναίως κατὰ τῶν Σπαρτιατῶν ἐπὶ ἔξι μῆνας. "Επειτα διμως ἡναγκάσθησαν ἀπὸ τὴν πεῖναν νὰ παραδοθοῦν τῷ 404 π. Χ. Τότε οἱ Σπαρτιάται κατέλαβον τὰς Ἀθήνας καὶ ἡνάγκασαν τοὺς Ἀθηναίους νὰ κρημνίσουν τὰ μακρὰ τείχη, νὰ παραδώσουν τὰ πλοῖα ἐκτὸς δώδεκα, νὰ δεχθοῦν ὅπιστα τοὺς ἔξοιτους καὶ νὰ ἀναγνωρίσουν τοὺς Σπαρτιάτας ως ἀρχηγοὺς αὐτῶν κατὰ ξηράν καὶ καταθάλασσαν.

Αὐτὸς ἦτο τὸ τέλος τοῦ τρομεροῦ καὶ καταστρεπτικοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, ὁ ὅποιος ἔγινεν ἀφορμὴ νὰ χυθῇ ἐπὶ 27 ἔτη τόσον ἀδελφικὸν αἷμα καὶ νὰ ἔξασθενίσῃ ἡ μεγάλη ἄλλοτε καὶ ίσχυρὰ Ἑλλάς.

ΜΑΘΗΜΑ 33ον

Οἱ τριάκοντα τύραννοι καὶ δὲ Θρασύβουλος.

'Ο Λύσανδρος, ἀφοῦ ἐκυρίευσε τὰς Ἀθήνας καὶ τὸν Πειραιᾶ, κατήργησε τὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα καὶ διώρισε τριάκοντα ἄνδρας νὰ διοικοῦν τὰς Ἀθήνας. Οἱ τριάκοντα διμως ούτοι ἄνδρες ἐφέροντο σκληρῶς πρὸς τοὺς Ἀθηναίους. Ἔγυινων τοὺς ναούς, ἐλάμβανον τὰς περιουσίας πολλῶν πολιτῶν, ἐφόρευον πολλοὺς μὲ διαφέρους ψευδεῖς ἀφορμὰς κοὶ ἄλλα κακὰ ἔκαμνον, ὥστε πολλοὶ πολῖται ἡναγκάσθησαν νὰ καταφύγουν εἰς τὰς Θήβας, τὴν Κόρινθον καὶ τὰ Μέγαρα. Οἱ τριάκοντα δὲ αὐτοὶ ἄνδρες ὠνομάσθησαν τύραννοι.

Μαζὶ μὲ τοὺς Ἀθηναίους, οἱ ὅποιοι κατέψυγον εἰς τὸς Θήβας, ἦτο καὶ δὲ φιλόπατροις καὶ γενναῖοι Θρασύβουλος, δὲ ὅποιος ἀπεφάσισε νὰ ἐλευθερώσῃ τὴν πατρίδα του ἀπὸ τοὺς τυράννους. Πρὸς τὸν σκοπὸν λοιπὸν τοῦτον ἐμάζευσε πολλοὺς φυγάδας Ἀθηναίους καὶ ἐπῆγε καὶ ἐκυρίευσε πρῶτον τὸν Πειραιᾶ. Οἱ τριάκοντα τύραννοι ἐπετέθησαν μὲ στρατὸν κατὰ τοῦ Θρασύβουλου, ἀλλὰ ἐνικήθησαν καὶ ἄλλοι μὲν ἐφονεύθησαν, ἄλλοι δὲ κατέψυγον εἰς ἄλλα μέρη. Τότε δὲ Θρασύβουλος ἐπροχώρησε καὶ ἐκυρίευσε τὰς Ἀθήνας, ἐπανέφερε τὸ παλαιὸν δημοκρατικὸν πολίτευμα, ἔδωσε γενικὴν ἀμνηστείαν καὶ ωχύρωσε πάλιν τὸς Ἀθήνας.

"Ιστορία τῆς Ἀρχαίας Ἑλλάδος. Ἐκδόσις Γ"

ΜΑΘΗΜΑ 34ον

ΗΓΕΜΟΝΙΑ ΤΗΣ ΣΠΑΡΤΗΣ

Μετὰ τὴν καταστροφὴν τῶν Ἀθηνῶν ἐκ τοῦ Πελοποννησι-
ακοῦ πολέμου οἱ Σπαρτιᾶται ἥνωσαν μὲ αὐτοὺς τὸν συμμάχους
τῶν Ἀθηναίων, ὡστε ἔγιναν ἡγεμόνες δλῆς τῆς Ἑλλάδος. Ἀλ-
λὰ οἱ Σπαρτιᾶται ἐφέροντο μὲ πολλὴν ὑπερηφάνειαν καὶ αὐτη-
ρότητα πρὸς τὰς Ἑλληνικὰς αὐτὰς πόλεις. Κατήργησαν τὰ πο-
λιτεύματα τῶν πόλεων αὐτῶν καὶ ἔστειλαν ἴδιους διοικητάς, οἱ
ὅποιοι ὠνομάζοντο ἀρμοσταί. Αὐτοὶ ἐκυβέρνων τυραννικῶς τὰς
πόλεις, οἱ δὲ κάτοικοι ἐγόγγυζον πολὺ κατὰ τῶν Σπαρτιατῶν, οἱ
ὅποιοι ἦρχισαν νὰ φέρωνται ὑβριστικῶς καὶ ὑπερηφάνως καὶ
πρὸς αὐτοὺς τοὺς ἀρχαίους συμμάχους των. Διὰ τοῦτο ἐντὸς διλ-
γων ἐτῶν ἦρχισαν πάλιν εἰς τὴν Ἑλλάδα νέοι ἐμφύλιοι πόλεμοι,
οἱ δὲ σύμμαχοι, διαν ἀργότερον οἱ Σπαρτιᾶται ἐπολέμουν πρὸς
τοὺς Πέρσας, κατώρθωσαν νὰ καταργήσουν τὴν ἡγεμονίαν τῆς
Σπάρτης.

ΜΑΘΗΜΑ 35ον

* * * Η κάθοδος τῶν μυρίων. Ξενοφῶν.

Ο βασιλεὺς τῆς Περσίας Δαρεῖος Β', διαν ἀπέθανεν, ἀφῆ-
κε δύο υἱούς, τὸν Ἀρταξέρξην καὶ τὸν Κῦρον. Ο Ἀρταξέρ-
ξης ὃς μεγαλείτερος ἔγινε βασιλεὺς τῆς Περσίας, ὁ δὲ Κῦρος
σατράπης εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν. Ο Κῦρος δμως βοηθούμε-
νος καὶ ἀπὸ τὴν μητέρα του Παρυσάτιδα, η δποία τὸν ἡγάπα
πολύ, ἀπεφάσισε νὰ καταλάβῃ αὐτὸς τὸν θρόνον τοῦ ἀδελφοῦ
του. Ἐμάζευσε λοιπὸν 100 χιλιάδας Πέρσας καὶ 13 χιλιάδας
Ἐλληνας μισθοφόρους καὶ ἔξεστρατευσεν ἐναντίον τοῦ ἀδελ-
φοῦ του τὴν ἄνοιξιν τοῦ 401.

Ο Κῦρος, ἀφοῦ ἐπέρασεν ἀπὸ πολλὰς ἐρήμους καὶ ἔχθρι-
κὰς χώρας, ἐφθασεν εἰς τὰ Κούναξα τῆς Βαβυλῶνος. Ἐκεῖ
ἔγινε τρομερὸς μάχη μὲ τὰ πολυάριθμα στρατεύματα τοῦ Ἀρτα-
ξέρξου, τὰ δποία ὁ Κῦρος ἐνίκησε πρὸ πάντων μὲ τὰ Ἑλληνικὰ
στρατεύματα. Κατὰ τὴν μάχην δμως αὐτὴν ὁ Κῦρος ἐφονεύθη

καὶ τὰ Περσικὰ στρατεύματα ἡνώθησαν, τὰ δὲ Ἑλληνικὰ ἔμειναν μόνα των καὶ ἀνθίσταντο κατὰ τῶν Περσῶν.

Τότε ὁ στρατηγὸς τοῦ Ἀρταξέρξου Τισσαφέροντος, ἐπειδὴ ἔφοβεῖτο τὸν "Ἐλληνας, προσεκάλεσεν εἰς τὴν σκηνήν του τοὺς στρατηγοὺς αὐτῶν διὰ νὰ συνεννοθοῦν δῆθεν, ἀλλ' ἐκεῖ μὲ ἀπάτην τοὺς ἔφόνευσαν δλους. Ἀλλὰ καὶ πάλιν οἱ "Ἐλληνες δὲν ἀπῆλπισθησαν. ἔέλεξαν Ἐάμεσως στρατηγούς, Ξενοφῶντα τὸν Ἀθηναῖον καὶ Χειρίσιφον τὸν Λακεδαιμόνιον, οἱ δόποιοι ὑπηρέτουν ὡς ἀπλοὶ στρατιῶται, καὶ ἔξηρολούθουν νὰ ἀνθίστανται κατὰ τῶν Περσῶν. Οἱ δύο αὐτοὶ στρατηγοὶ ἐνεθάρ-
ρυναν τὰ Ἑλληνικὰ στρατεύματα καὶ ἥρχισαν νὰ τὰ ὅδηγοῦν ἀπὸ ἄλλον δρόμον πρὸς βορρᾶν, ἀνάμεσα ἀπὸ ὅρη ὑψηλά, πο-
ταμοὺς ἀδιαβάτους καὶ χώρας ἀγνώστους καὶ ὁχυράς.

Εἰς τὸν δρόμον αὐτὸν ἄλλοι "Ἐλληνες ἀπέθανον ἀπὸ τὴν πεῖναν, ἄλλοι ἀπὸ τὸ ψυχος, ἄλλοι ἐτυφλώθησαν ἀπὸ τὴν χιόνα, ἄλλοι ἔχάμησαν εἰς τὰ βάραυνα τῶν βουνῶν καὶ μόνον περὶ τὰς 9 χιλιάδας ἔφθασαν εἰς τὰ παράλια τοῦ Εὗξείνου Πόντου, εἰς τὴν Ἑλληνικὴν πόλιν Τραπεζοῦντα, διόπου ἐώρτασαν τὴν ἀπ-
ελευθέρωσίν των. Οἱ δὲ "Ἐλληνες τῶν μερῶν αὐτῶν τοὺς ἐδέ-
χθησαν ὡς ἀδελφούς καὶ τοὺς ἔστειλαν μὲ πλοῖα εἰς τὸ Βυζάν-
τιον καὶ ἀπ' ἐκεῖ εἰς τὰς πατρίδας των.

"Η ἔνδοξος αὐτὴ ἐκστρατεία εἶνε ἀξιομνημόνευτος διὰ τὴν μεγάλην γενναιότητα καὶ ἀντοχὴν τῶν Ἑλλήνων. Περιεγράφη δὲ ἀπὸ τὸν ἴδιον Ξενοφῶντα μὲ πολλὰς λεπτομερείας καὶ ώνο-
μάσθη «ἀνάβασις καὶ κάθοδος τῶν μυρίων». Ἔγινε δὲ κατὰ τὸ ἔτος 401 π. Χ.

ΜΑΘΗΜΑ 36ον

'Εκστρατεία Ἀγησιλάου εἰς Ασίαν.

Οἱ Ἀρταξέρξης μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Κύρου ἡμέλησε νὰ τιμωρήσῃ καὶ τὰς Ἑλληνικὰς πόλεις, αἱ δόποιαι ἐπολέμησαν κατ' αὐτοῦ. Πρὸς τοῦτο ἔστειλεν εἰς τὴν Μικρὰν Ασίαν τὸν δόλιον καὶ πονηρὸν στρατηγὸν του Τισσαφέροντος, διόποιος ἥρ-
χισε νὰ ὑποτάσσῃ τὰς Ἰωνικὰς πόλεις. Αὐταὶ τότε ἐξήτησαν τὴν βοήθειαν τῆς Σπάρτης, ἡ δόποια ἔστειλε πρὸς βοήθειάν των περὶ τὰς εἴκοσι χιλιάδας στρατοῦ ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Ἀγη-
σιλάου τῷ 396 π. Χ.

Οἱ Ἀγησιλαος ἦτο στρατηγὸς ἔξοχος, φιλότιμος καὶ φι-
λόδοξος. Ἔνικησε δὲ εἰς πολλὰς μάχας τὸν Τισσαφέροντος καὶ

ἥρχισε νὰ προχωρῇ εἰς τὸ ἔσωτερικὸν τῆς Ἀσίας μὲ τὸν σκοπὸν δχι μόνον νὰ ἐλευθερώσῃ τὰς Ἰωνικὰς πόλεις, ἀλλὰ καὶ νὰ υποτάξῃ τὸ Περσικὸν κράτος. Ἐνῷ δμως ὁ Ἀγησίλαος ἐπροχώρει, διετάχθη νὰ ἐπιστρέψῃ τάχιστα εἰς τὴν Σπάρτην, διότι οἱ Κορινθιοὶ οἱ Θηβαῖοι, οἱ Ἀργείοι καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐκήρυξαν πόλεμον ἐναντίον της, ἀφοῦ ἔλαβον χρήματα ἀπὸ τοὺς Πέρσας. Ὁ Ἀγησίλαος τότε ἐπιστρέψων διὰ τῆς Θράκης καὶ τῆς Μακεδονίας συνήντησε τὸν συμμαχικὸν στρατὸν τῶν Ἀθηναίων, Θηβαίων, Κορινθίων καὶ Ἀργείων εἰς τὴν Κορώνειαν πόλιν τῆς Βοιωτίας. Ἐκεῖ ἔγινε τὸ 394 π. Χ. πεισματώδης μάχη, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐνίκησαν μὲν οἱ Σπαρτιᾶται, ἐπληγώθη δμως ὁ Ἀγησίλαος,

Ἄλλος δὲ πόλεμος μεταξὺ τῶν Ἀθηναίων καὶ Σπαρτιατῶν ἔξηκολούμθησε, διότι οἱ Πέρσαι ὑπεστήριξαν μὲ κάθε τρόπον τοὺς Ἀθηναίους. Ἐδωκαν λοιπὸν πολλὰ χρήματα καὶ πολλὰ Περσικὰ πλοῖα εἰς τὸν ἴκανώτατον ναύαρχον τῶν Ἀθηναίων Κόνωνα, δὲ διότις ἐνίκησε παρὰ τὴν Κνίδον τὸν στόλον τῶν Σπαρτιατῶν καὶ ἐφόνευσε καὶ τὸν ναύαρχον αὐτῶν Πείσανδρον. Ὁ Κόνων ἔπειτα ἔξεδιωξεν ἀπὸ δλας τὰς παραλίους πόλεις καὶ νήσους τῆς Μικρᾶς Ἀσίας τοὺς Σπαρτιάτας ἄρμοστάς, ἐκνοίευσε τὰς Κυκλαδας καὶ ἐλεγχάτησε τὰ παράλια τῆς Λακωνικῆς. Ἐπειτα κατέπλευσε εἰς τὸν Πειραιᾶ καὶ μὲ τὰ Περσικὰ χρήματα ἔκτισε πάλιν τὰ μακρὰ τείχη τῶν Ἀθηνῶν.

Οἱ Σπαρτιᾶται, ἔπειδη ἐνόησαν δτὶ δὲν ἡμπόρουν πλέον νὰ πολεμοῦν ἐναντίον πολλῶν ἔχθρῶν, ἀπέστειλαν εἰς τὴν Περσίαν τὸν Ἐφορον Ἀνταλκίδαν καὶ ἔκαμπον εἰρήνην τῷ 386 π. Χ. μὲ πολὺ αἰσχρούς δρους διὰ τὴν Ἑλλάδα. Διότι ἀφήνοντο δλαι αἱ Ἑλληνικαὶ πόλεις τῆς Μικρᾶς Ἀσίας εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν Περσῶν ἀντὶ νὰ ἐλευθερωθοῦν. Η εἰρήνη αὕτη ὀνομάσθη Ἀνταλκίδειος.

ΜΑΘΗΜΑ 37ον

ΗΓΕΜΟΝΙΑ ΤΩΝ ΘΗΒΩΝ

Πελοπίδας καὶ Ἐπαμεινώνδας.

Ο Πελοπίδας ἦτο υἱὸς τοῦ Ἰππόκλου καὶ κατήγετο ἀπὸ πλουσίαν καὶ ἐπίσημον οἰκογένειαν τῶν Θηβῶν. Ἡτο δὲ νέος ζωηρὸς καὶ τολμηρός. Οταν δὲ ὁ στρατηγὸς τῶν Σπαρτιατῶν

Φοιβίδας ἐπῆρε μὲ προδοσίαν τὴν ἀκρόπολιν τῶν Θηβῶν Καδ· μείαν, ὁ Πελοπίδας μὲ ἄλλους τετρακοσίους Θηβαίους ἔφυγε καὶ ἤλθεν εἰς Ἀθήνας. Ἐνῶ δὲ ἔμενεν ἐκεῖ, ἐσκέφθη καὶ ἀπεφάσισε νὰ ἐλευθερώσῃ τὴν πατρίδα του, δπως ὁ Θρασύβουλος. Συνεννοήθη λοιπὸν μὲ μερικοὺς ὅμοφρονάς του, οἱ δποὶοι εἶχον μείνει εἰς τὰς Θήβας. Ἀπ' αὐτοὺς ὁ μὲν Χάρων παρεχώρησε τὴν οἰκίαν του εἰς τοὺς συνωμότας, ὁ δὲ Φυλλίδας κατώρθωσε νὰ γίνη γραμματεὺς τῶν τυράννων.

“Ωρισμένην λοιπὸν ἡμέραν ἔξεινησαν οἱ συνωμόται ἀπὸ τὰς Ἀθήνας, ἀφοῦ ἐφόρεσαν φορέματα κυνηγῶν, ἐπῆραν τοὺς κύνας των καὶ ἔκαμνον δῆθεν διτὶ πηγαίνουν εἰς τὸ κυνήγιον. Ἐπειτα συνηντήθησαν μὲ ἄλλους εἰς ἓν μέρος πλημίον τῆς Ἐλευσίνος καὶ ἀπ' ἐκεῖ ἐτῆγαν εἰς τὰς Θήβας, εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Χάρωνος, χωρὶς νὰ τοὺς ἵδῃ κανεῖς.

Τὸ βράδυ ἐκεῖνο οἱ τύραννοι ἦσαν προσκεκλημένοι εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Φυλλίδου, δπου διεσκέδαζον. Μετ' ὀλίγον οἱ συνωμόται μὲ τὸν Πελοπίδαν, ἀφοῦ ἐφόρεσαν γυναικεῖα φορέματα, ἥλθον καὶ ἐκτύπησαν τὴν μύραν τοῦ Φυλλίδου καὶ παρεκάλεσαν τοὺς ἀντηρέας νὰ τοὺς ἀνοίξουν. Οἱ ὑπηρέται μὲ τὴν ἄδειαν τῶν ἀρχόντων ἦνοιξαν. Μόλις δὲ ἐμβῆκαν οἱ συνωμόται, ἐπετέθησαν ἀμέσως κατάτῶν τυράννων καὶ τοὺς ἐφόνευσαν ὅλους.

Τότε ὁ Φυλλίδας ἔτρεξε καὶ ἤνοιξε τὰς φυλακάς, ἥλευθερώσε τοὺς φυλακισμένους καὶ μὲ κήρυκας προσεκάλει τὸν λαὸν εἰς ἐλευθερίαν ἀπὸ τῶν τυράννων. Ἐπειτα ἐποιιόρκησαν τὴν Καδμείαν καὶ ἡγάγκασαν τοὺς εἰς αὐτὴν Σπαρτιάτας νὰ παραδοθοῦν καὶ νὰ φύγουν ἐπειτα εἰς τὴν Σπάρτην. Τοιουτοτρόπως ὁ Πελοπίδας ἥλευθερώσε τὴν πατρίδα του ἀπὸ τοὺς Σπαρτιάτας Ἀπὸ τότε δμως ἐσκέφθη διτὶ ἡμιπορεὶ νὰ γίνη ἡ πατρίς του ἔνδοξος καὶ ἴσχυρά. Πρὸς τοῦτο δὲ συνεννοήθη μὲ τὸν στενὸν φίλον του Ἐπαμεινώνδαν, τὸν δποῖον ἡγάπα ως ἀδελφόν.

“Οἱ Ἐπαμεινώνδας ἦιο πτωχός, ἀλλὰ κατήγετο ἀπὸ εὐγενῆ οἰκογένειαν· ἦτο καλὸ μορφωμένος καὶ εἶχε μεγάλην ἀσκησιν εἰς τὰ πολεμικά, ἀναδειχθεὶς εἰς ἀπὸ τοὺς μεγαλυτέρους στρατηγούς τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος.

‘Αφοῦ ἥλευθερώθησαν αἱ Θήβαι, ὁ Πελοπίδας καὶ ὁ Ἐπαμεινώνδας ἐπροσπάθησαν νὰ ἐτοιμάσουν στρατὸν ἵκανὸν διὰ νὰ νικήσῃ τοὺς Σπαρτιάτας. Τότε ὁ Πελοπίδας ὠργάνωσε τὸν περιφημόν ιερὸν λόχον ἀπὸ 300 νέους τῶν καλυτέρων οἰκογενειῶν τῶν Θηβῶν. Ἡσαν δὲ ὑποχρεωμένοι οἱ Ἰερολοχῖται

νὰ καταλαμβάνουν τὴν πλέον ἐπικίνδυνον θέσιν καὶ νὰ μὴ ἀφήνουν τὴν θέσιν των.

Οἱ Θηβαῖοι ἔντδες δὲ λίγων ἐτῶν μὲ τοὺς δύο αὐτοὺς ἄνδρας ὑπέταξαν δλας τὰς πόλεις τῆς Βοιωτίας καὶ ἥρχισαν νὰ γίνωνται ἐπικίνδυνοι ἀντίπαλοι τῶν Σπαρτιατῶν. Διότι δισάκις οἱ Σπαρτιᾶται ἐπροσπάθησαν νὰ ἐπιτεθοῦν ἐναντίον των, εὗρον ἐμπρός των ἰσχυρότατον Θηβαϊκὸν στρατόν.

ΜΑΘΗΜΑ 38ον

Ἐν Λεύκτροις μάχη.

Οἱ Σπαρτιᾶται ἔζητον ἀφορμὴν νὰ ταπεινώσουν τοὺς Θηβαῖους οἱ δόποιοι εἰχον μείνει οἱ μόνοι δυνατοὶ ἀντίπαλοι των. Ἐθεώρησαν λοιπὸν ὡς προσβολὴν τὴν ἐκδίωξιν τῆς φρουρᾶς των ἀπὸ τὰς Θήβας καὶ ἔστειλαν κατ' αὐτῶν τῷ 371 π. Χ. τὸν βασιλέα των Κλεόμβροτον μὲ στρατὸν ἀπὸ 14,000 πεζοὺς καὶ 1600 ἵππεις. Οἱ Θηβαῖοι εἰχον μόνον 6,000 πεζοὺς καὶ 500 ἵππεις καὶ στρατηγὸν τὸν Ἐπαμεινώνδαν. Ἡτο δὲ καὶ δ Πελοπίδας ἀρχηγὸς τοῦ ἱεροῦ λόγου. Τὰ δύο στρατεύματα συνηντήθησαν εἰς μίαν μικρὰν πόλιν τῆς Βοιωτίας, τὰ Λεῦκτρα. Οἱ Σπαρτιᾶται τότε παρετάχθησαν κατὰ τὴν συνήθειάν των εἰς βάθος 12 ἀνδρῶν εἰς δλον τὸ μέτωπον. Ὁ Ἐπαμεινώνδας διὼς παρέταξε τοὺς Θηβαῖους κατὰ νέον τρόπον, παρέταξε δηλαδὴ τὴν ἀριστερὰν πτέρυγα εἰς βάθος 50 ἀνδρῶν καὶ ἐτοποθέτησεν ἐκεῖ καὶ τὸν ἱερὸν λόχον μὲ τὸν Πελοπίδαν. Ἐπειτα ἥρχισε μάχη πεισματώδης, κατὰ τὴν δόποιαν ἐνικήθησαν οἱ Σπαρτιᾶται. Τέσσαρες χιλιάδες τετρακόσιοι ἀπ' αὐτοὺς ἐφονεύθησαν, μαζὶ δὲ μὲ αὐτοὺς καὶ δι βασιλεύς των Κλεόμβροτος. Μετὰ τὴν μάχην αὐτὴν ἡ ἡγεμονία τῆς Ἐλλάδος περιῆλθενεις τοὺς Θηβαίους.

Μετὰ δύο ἔτη δ Πελοπίδας ἐστάλη εἰς τὴν Θεσσαλίαν διὰ νὰ ἐλευθερώσῃ τοὺς Θεσσαλοὺς ἀπὸ τὸν τύραννον τῶν Φερῶν Ἀλέξανδρον. Ἀλλ' οὗτος συνέλαβε τὸν Πελοπίδαν μὲ ἀπάτην καὶ τὸν ἐψυλάκισε. Διὰ τοῦτο ἐπῆγεν εἰς τὴν Θεσσαλίαν μὲ στρατὸν ὁ Ἐπαμεινώνδας, δοποῖος ἡλευθέρωσε τὸν Πελοπίδαν. Ἀλλ' ἐπειτα ἀπὸ δλίγον χρόνον οἱ Θηβαῖοι ἔστειλαν πάλιν τὸν Πελοπίδαν κατὰ τοῦ τυράννου Ἀλέξανδρου, δοποῖος ἥρχετο συγχρόνως κατὰ τοῦ Πελοπίδουν. Τὰ δύο στρατεύματα συνηντήθησαν πλησίον τῶν λόφων, οἱ δόποιοι δονομάζονται Κυνὸς κεφαλαί. Ἐκεῖ ἔγινε πεισματώδης καὶ φονικὴ μάχη κατὰ τὴν δόποιαν δ Πελοπίδας ἐφονεύθη κατὰ τὸ ἔτος 364 π. Χ.

ΜΑΘΗΜΑ 39ον

·*Η ἐν Μαντινείᾳ μάχη.*

·Ο ·Ἐπαμεινώνδας μετὰ τὴν μάχην τῶν Λεύκτρων ἔκαμε τρεῖς ἐκστρατείας εἰς τὴν Πελοπόννησον διὰ νὰ βοηθήσῃ τοὺς συμμάχους τῶν Θηβῶν κατὰ τῆς Σπάρτης. Κατὰ τὰς ἐκστρατείας αὐτὰς ἐπροχώρησε καὶ ἡλευθέρωσε τὴν Μεσσηνίαν, ὅπου ἔκτισε τὴν πόλιν Μεσσήνην καὶ ἔπειτα τὴν Μεγαλόπολιν. Ἀλλὰ κατὰ τὸ ἔτος 362 ἔξεστρατευσε καὶ τετάρτην φορὰν κατὰ τῆς Σπάρτης τὴν δόποιαν είχε σκοπὸν νὰ κυριεύσῃ. Ἐπειδὴ δύως τὸ σχέδιον τοῦτο δέν ἐπέινχεν, ἐστρατοπέδευσεν εἰς τὴν Τεγέαν τῆς Ἀρκαδίας, ἐνῷ οἱ Σπαρτιᾶται, οἱ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ ἄλλοι σύμμαχοι των εἰχον στρατοπεδεύσει εἰς τὴν Μαντινείαν. Ἐκεῖ ἐπετέθη ὁ ·Ἐπαμεινώνδας κατὰ τῶν ἔχθρῶν καὶ ἔγινε φοβερὰ μάχη, κατὰ τὴν δόποιαν ἐνίκησαν μὲν οἱ Θηβαῖοι, ἐπληγώθη δύμως βαρέως εἰς τὸ στήθος ὁ ·Ἐπαμεινώνδας μὲ δόρυ, τὸ δόποιον ἔσπασε καὶ ἔμεινεν εἰς τὴν πληγήν. Τότε οἱ στρατιῶται του τὸν ἔφεραν εἰς τὴν σκηνήν του, δποι οἱ λατροὶ εἶπον, διτι ἀν ἀποσπάσουν τὸ δόρυ ἀπὸ τὴν πληγήν, θὰ ἀποθάνῃ ·Ἀμα ἥκουσε τοῦτο ὁ ·Ἐπαμεινώνδας, ἥρωτησεν, ἀν ἡ ἀσπίς του ἐσώθη καὶ ἀν ἐνίκησαν οἱ Θηβαῖοι. ·Οταν δὲ ἔμαθε διὰ τὴν νίκην καὶ τοῦ ἔφεραν τὴν ἀσπίδα του, διέταξε νὰ ἀποσπάσουν τὸ δόρυ ἀπὸ τὴν πληγὴν καὶ εἶπε: «Τώρα θὰ ἀποθάνω εὐχαριστημένος». Τὴν στιγμὴν ἐκείνην οἱ φίλοι του τὸν εἰχον περικυκλώσει καὶ ἔκλαιον. Τότε εἰς ἀπὸ αὐτοὺς εἶπε μὲ δάκρυα: «·Ἐπαμεινώνδα, ἀποθνήσκεις ἀτεκνος». ·Ο δὲ ·Ἐπαμεινώνδας ἀπεκρίθη: «·Οχι· ἀφήνω δύο ἀδυνάτους θυγατέρας, τὴν ἐν Λεύκτροις καὶ τὴν ἐν Μαντινείᾳ νίκην». Καὶ μόλις εἶπεν αὐτὰ ἀπέθανεν καὶ ἐτάφη εἰς τὸ πεδίον τῆς μάχης.

ΜΑΘΗΜΑ 40ον

ΗΓΕΜΟΝΙΑ ΤΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

·*Ο Φίλιππος.*

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ·Ἐπαμεινώνδου αἱ Θῆβαι ἔχασαν πλέον τὴν ἡγεμονίαν τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ καὶ αἱ Ἀθηναῖοι καὶ ἡ Σπάρτη ἤσαν ἔξηντλημέναι. Τὴν ἡγεμονίαν λοιπὸν τῆς Ἑλλάδος ἀνέλαβε μία νέα Ἑλληνικὴ χώρα, ἡ Μακεδονία, ἡ δόποια ἔως τώρα δὲν είχεν ἀναμιχθῆ σχεδὸν εἰς τὰ πράγματα τῆς ἄλλης Ἑλλάδος.

·Η Μακεδονία, δταν ἡ Ἑλλὰς ἤκμαζε, ἔφθανε πρὸς βορ-

ρᾶν μέχρι τοῦ Σκάρδου, πρὸς νότον μέχρι τοῦ Ὀλύμπου, πρὸς ἀνατολὰς μέχρι τοῦ ποταμοῦ Νέστου καὶ πρὸς δυσμὰς μέχρι τῆς Λυγνίτιδος λμνῆς. Οἱ βασιλεῖς δὲ τῆς Μακεδονίας κατήγοντο ἀπὸ τὸ γένος τοῦ Ἡρακλέους.

Οταν δὲ Ξέρξης ἔξεστράτευσε κατὰ τῆς Ἑλλάδος, οἱ Μακεδόνες μὲ τὸν τότε βασιλέα των Ἀλέξανδρον Α' ἡναγκάσθησαν νὰ τὸν ἀκολουθήσουν. Οταν δμως κατεστράφη δὲ Περσικὸς στρατὸς εἰς τὴν Σαλαμῖνα καὶ τὰς Πλαταιάς, οἱ Μακεδόνες ἀπετίναξαν τὸν Περσικὸν ζυγόν. Κατόπιν ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἡ Μακεδονία εἶχεν ἐμφυλίους πολέμους καὶ πολλοὺς βασιλεῖς ἥλαξεν, ἔως δου κατὰ τὸ ἔτος 359 π. Χ. τὴν βασιλείαν αὐτῆς ἐλαβεν δὲ Φίλιππος Β'.

Ο Φίλιππος ἦτο υἱὸς τοῦ βασιλέως Ἀμύντου τοῦ Β'. Οταν δὲ τοι 15 ἔτῶν καὶ οἱ Θηβαῖοι μὲ τὸν Πελοπίδαν εἶχον

εἰσέλθει εἰς Μακεδονίαν, ἐλαβον αὐτὸν ὡς δημηρον εἰς τὰς Θήβας, δπου ἔμεινε τοια ἔτη εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Ἐπαμεινώνδου, ἀπὸ τὸν δποῖον ἔλοβε πολλὰς στρατιωτικὰς γνώσεις. Ο Φίλιππος εἶχεν εὐγενῆ αἰσθήματα, ἥγάτα τὰ γράμματα καὶ τὰς τέχνας, ἦτο δὲ ἐγκρατῆς καὶ τολμηρός, φιλότιμος καὶ δράστηριος. Αμα ἔγινε βασιλεὺς ὑπέταξε πρῶτον τοὺς Παίονας καὶ Ιλλυρίους. Ἐπειτα διωργάνωσε τὸν Μακεδονικὸν στρατὸν καὶ ἔκαμεν αὐτὸν ἐπίφροβον εἰς τοὺς ἔχθρούς τῆς πατρίδος του. Σπουδαῖον

δὲ σῶμα στρατοῦ ἦτο ἡ Μακεδονικὴ φάλαγξ, ὀπλισμένη μὲ πολὺ μακρὰ δόρατα, τὰ δποῖα ἐλέγοντο σάρισαι.

Ο Φίλιππος, ἀφοῦ ὀργάνωσε τὸν στρατὸν του, ἤθέλησε νὰ κυριεύσῃ καὶ τὰς Ἑλληνικὰς πόλεις αἱ δποῖαι ἦσαν εἰς τὰ παράλια τῆς Χαλκιδικῆς κερι τονήσου, ἀπὸ τὰς δποῖας κυριάτεσσαι ἦσαν ἡ Ἀμφίπολις, ἡ Πύδνα, ἡ Ποιάδαια καὶ ἡ Ὀλυνθος. Αἱ πόλεις δμως αὐταὶ ἀνῆκον εἰς τοὺς Ἀθηναίους. Ἄλλοι δὲ Ἀθηναῖοι ἦσαν ἔξηντλημένοι καὶ δὲν ἤθελον νέους πολέμους. Αφοῦ λοιπὸν δὲ Φίλιππος ὑπέταξεν δλας τὰς Ἑλληνικὰς πόλεις τῆς Μακεδονίας, ἔζήτει ἀφορμὴν νὰ ἀναμιχθῇ εἰς τὰ πράγματα τῆς Ἑλλάδος. Ἀφορμὴν δὲ εἰς αὐτὸ ἔδωκεν δὲ Φωκικὸς πόλεμος, δὲ δποῖος διήρκεσεν 9 ἔτη. Ο πόλεμος αὐτὸς ἔγινεν ἀπὸ τοὺς Θηβαίους, Λοκροὺς καὶ Θεσσαλοὺς ἐναντίον τῶν Φω-

κέων. τοὺς δόποιους ἔβοήθουν οἱ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ Σπαρτιᾶται.
Ἐγίνε δὲ ὁ πόλεμος αὐτός, διότι οἱ Φωκεῖς ἥρπασαν μέρος τῆς
ἰερᾶς γῆς τοῦ Μαντείου τῶν Δελφῶν καὶ κατεδικάσθησαν ἀπὸ
τὸ Ἀμφικτυονικὸν συνέδριον νὰ πληρώσουν μέγα πρόστιμον,
·Αλλ' αὐτὸι ὅχι μόνον δὲν ἐπλήρωσαν, ἀλλὰ ἐκυρίευσαν καὶ
διῆρπασαν τὸ ιερὸν τῶν Δελφῶν. Οἱ Θηβαῖοι καὶ οἱ σύμμα-
χοί των ἔξηντελήθησαν ἐπὶ τέλους καὶ ἔζητησαν τὴν βοήθειαν
τοῦ Φιλίππου. Τότε ὁ Φίλιππος εἰσῆλθε μὲ στρατὸν εἰς τὴν
Φωκίδα, τὴν δόποιαν ἐκυρίευσε καὶ συνεκάλεσε τὸ Ἀμφικτυ-
νικὸν συνέδριον, τὸ δόποιον ἀπεφάσισε τὰ ἔξης: Νὰ κατα-
στραφοῦν αἱ πόλεις τῶν Φωκέων καὶ οἱ κάτοικοι νὰ κατοική-
σουν εἰς κώμας νὰ πληρώνουν κατ' ἔτος 50 τάλαντα εἰς τὸ
Μαντείον· νὰ ἀποκλεισθοῦν οἱ Φωκεῖς ἀπὸ τὸ συνέδριον, αἱ
δὲ δύο ψῆφοι των νὰ δοιθοῦν εἰς τὸν Φίλιππον καὶ εἰς τοὺς
διαδόχους του.

ΜΑΘΗΜΑ 41ον

·Η μάχη τῆς Χαιρωνείας.

Κατὰ τὸ ἔτος 338 μ. Χ. νέος ἐμφύλιος πόλεμος ἔδωκε
ἀφορμὴν εἰς τὸν Φίλιππον νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα. Οἱ κάτοι-
κοι τῆς Ἀμφίστης ἐκαλλιέργησαν τὴν ιερὰν γῆν τοῦ Μαντείου
τῶν Δελφῶν καὶ κατεδικάσθησαν ἀπὸ τὸ Ἀμφικτυονικὸν συνέ-
δριον εἰς πρόστιμον. Ἐπειδὴ δὲ οἱ Ἀμφιστεῖς δὲν ἥθελον νὰ τὸ
πληρώσουν, τὸ Ἀφικτυονικὸν συνέδριον ἀνέθεσεν εἰς τὸν
Φίλιππον νὰ τοὺς τιμωρήσῃ. Οἱ Φίλιππος ἀμέσως κατῆλθε διὰ
τῶν Θερμοπυλῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα μὲ 30 χιλιάδας πεζῶν καὶ
δύο χιλιάδας ἵππεις. Καὶ μέρος μὲν τοῦ στρατοῦ του ἐπῆγε καὶ
ἐκυρίευσε καὶ κατέστρεψε τὴν Ἀμφίστην, αὐτὸς δὲ μὲ τὸν
περισσότερον στρατὸν κατέλαβεν αἰφνιδίως τὴν ὁχυρὰν πόλιν
Ἐλάτειαν, ἡ δόποια ἐκεῖτο εἰς τὴν ὁδόν, τὴν ἄγουσαν ἀπὸ τὰς
Θερμοπύλας εἰς τὴν Βοιωτίαν.

Μόλις ἔγινε γνωστὸν διτὶ ὁ Φίλιππος κατέλαβε τὴν Ἐλά-
τειαν, οἱ Ἑλληνες ἐφοβήθησαν πολύ. Τότε οἱ Ἀθηναῖοι, παρα-
κινούμενοι ἀπὸ τὸν μέγαν ἑήτορα Δημοσθένην, ἦνώθησαν μὲ
τοὺς Θηβαίους καὶ ἄλλους συμμάχους καὶ ἐσπευσαν μὲ 40
χιλιάδας στρατὸν ἐναντίον τοῦ Φίλιππου, δὲ δόποιος ἐν τῷ
μεταξὺ εἶχε στρατοπεδεύσει εἰς τὴν Χαιρώνειαν. Ἐκεῖ ἔγινε φο-
νικωτάτη καὶ πεισματώδης μάχη, κατὰ τὴν δόποιαν οἱ Ἑλληνες
ἐπολέμησαν γενναίως, ἀλλ' ἐνικήθησαν. Οἱ ιερολογῆται ἐφο-

νεύθησαν δλοι καὶ ἐτάφησαν ἐκεῖ, ἀπὸ τοὺς Ἀθηναίους δὲ ἐφονεύθησαν χλιοι καὶ δύο χιλιάδες συνελήφθησαν αἰχμάλωτοι, δὲ ἄλλοι ἐτράπησαν εἰς φυγήν. Πρὸς τιμὴν τοῦ ἱεροῦ λόχου ὀργότερον οἱ Θηβαῖοι ἔστησαν μαρμάρινον λέοντα, ὃς ποιος σώζεται καὶ σήμερον εἰς τὴν ἴδιαν θέσιν.

Μετὰ τὴν μάχην τῆς Χαιρωνείας, ὁ Φίλιππος ὑπέταξεν δλην τὴν Ἑλλάδα, ἀλλὰ δὲν ἔκαμε κακὸν εἰς κανένα. "Επειτα ἐκάλεσεν εἰς τὴν Κόρινθον συνέδριον δλων τῶν Ἑλλήνων, οἱ δοποῖοι τὸν ἀνεγνώρισαν ὡς ἀρχιστράτηγον τῆς ἐκστρατείας, τὴν δοποῖαν ἥθελε νὰ κάμῃ κατὰ τῶν Περσῶν καὶ ἐπέστρεψεν εἰς Μακεδονίαν. 'Αλλ' ἐνῷ δλα τὰ εἰλέν ἔτοιμα διὰ τὴν ἐκστρατείαν, δὲν ἐπρόφθασε νὰ τελειώσῃ τὸ μέγα σχέδιόν του, διότι ἐνῷ ἐπανηγύριζε τοὺς γάμους τῆς θυγατρός του εἰς τὴν Πέλλαν, ἐδολοφονήθη τῷ 336 π. Χ. ἀπὸ ἔνα σωματοφύλακά του Παυσανίαν ὀνομαζόμενον. Καὶ τοιουτορόπως ἀφῆκε τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ σχεδίου του εἰς τὸν υἱὸν καὶ διάδοχόν του Ἀλέξανδρον.

ΜΑΘΗΜΑ 42ον

Ο ΜΕΓΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ

Παιδικὴ ἡλικία καὶ ἀγωγὴ τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου.

"Ο Ἀλέξανδρος ἐγεννήθη εἰς τὴν Πέλλαν, πρωτεύουσαν τῆς Μακεδονίας, ἐκ τῆς Ὄλυμπιάδος, θυγατρὸς τοῦ βασιλέως τῆς Ἡπείρου. "Ο Ἀλέξανδρος, δτε ἥτο παιδίον, εἶχε τοὺς ἐπισημοτάτους διδασκάλους τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Τὴν σωματικὴν ἀγωγὴν του ἀνέλαβεν ὁ Λεωνίδας, συγγενῆς τῆς μητρός του, αὐστηρὸς καὶ καλὸς στρατιωτικός. "Οταν δὲ ὁ Ἀλέξανδρος ἔγινε δεκατριών ἔτῶν, ὁ Φίλιππος προσεκάλεσεν ὡς διδάσκαλον τοῦ υἱοῦ του τὸν μέγιστον φιλόσοφον Ἀριστοτέλην, ἀπὸ τὰ Στάγειρα τῆς Μακεδονίας. "Ο Ἀριστοτέλης ἐνέπνευσεν εἰς τὸν Ἀλέξανδρον τὴν ἀγάπην πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν παιδείαν καὶ τοὺς Ἑλληνας ποιητὰς καὶ συγγραφεῖς. "Απὸ δλα δὲ τὰ ποιήματα ὁ Ἀλέξανδρος ἥγάπα περισσότερον τὴν Ἰλιάδα τοῦ Ὁμήρου, τὴν ὄποιαν ἔφερε πάντοτε μαζὶ του. "Ηγάπα δὲ καὶ ἐτίμα τὸν διδάσκαλόν του Ἀριστοτέλην ὡς δεύτερον πατέρα.

"Απὸ παιδικῆς του ἡλικίας ὁ Ἀλέξανδρος ἐφαίνετο δτι θὰ γίνη μέγας. "Οσάκις ἐμάνθανεν δτι ὁ πατήρ του ἐνίκησεν, ἐλυπεῖτο καὶ ἔλεγεν εἰς τοὺς φίλους του: « 'Ο πατήρ μου σκοπεύει

νὰ τὰ κατορθώσῃ δλα αὐτὸς καὶ δὲν θὰ ἀφήσῃ εἰς ἐμὲ νὰ κά-
μω κανὲν μέγα ἔργον.

“Οταν ὁ Ἀλέξανδρος ἦτο 14 ἑτῶν, ἐδάμασε ἔνα περίφη-
μον ἵππον, τὸν Βουκέφαλον, τὸν ὃποιον κανεὶς ἄλλος δὲν ἤμ-
πόρει νὰ ἴππεύσῃ. Ἐλαβε λοιπὸν αὐτὸν ἀπὸ τὰ ἡνία καὶ τὸν
ἔστρεψε πρὸς τὸν ἥλιον, διότι παρετήρησεν ὅτι ὁ ἵππος ἔφοβεῖ-
το τὴν σκιάν του. Ἐπειτα τὰν ἐθώπευσε καὶ τὸν ἴππευσε. Τότε
ἄμα εἶδεν αὐτὸν πατήρ του ἐδάκρυσεν ἀπὸ χαρᾶν καὶ τοῦ εἶπε:

Εἰκ. 55.—Ο Μέγας Ἀλέξανδρος.

«Υἱέ μου, ζήτησε ἄλλο βασίλειον, διότι ἡ Μακεδονία εἶναι μι-
κρὰ διὰ σέ». Ἀπὸ τότε ὁ Ἀλέξανδρος εἶχε πάντοτε μαζί του
τὸν Βουκέφαλον.

“Οταν ὁ Ἀλέξανδρος ἦτο 18 ἑτῶν, ἔλαβε μέρος εἰς τὴν
μάχην τῆς Χαιρωνείας, ὅπου κατέκοψε τὸν ιερὸν λόχον τῶν

Θηβαίων. Μετὰ τὴν δολοφονίαν τοῦ πατρός του Φιλίππου ἔγινε βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας εἰς ἡλικίαν 20 ἑτῶν. Οἱ Ἐλληνες τότε, ἐπειδὴ ἐθεώρησαν τὸν Ἀλέξανδρον νέον καὶ ἀπειρονήτοιμάσθησαν νὰ ἐπαναστατήσουν. Ὁ Ἀλέξανδρος δμως ἔρχεται ἀμέσως κατὰ τῆς Ἑλλάδος καὶ στρατοπεδεύει πρὸ τῶν Θηβῶν. Ἡ ταχεῖα αὐτὴ ἐμφάνισις τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐξέπληξε τοὺς Ἐλληνας, οἱ δόποιοι ὑπετάγησαν εἰς αὐτὸν χωρὶς νὰ ἀντισταθοῦν. Ἐπειτα ἤλθεν εἰς τὸν Ἰσθμόν, δπου συνεκάλεσε συμβούλιον δλων τῶν Ἑλλήνων, οἱ δόποιοι τὸν ἐξέλεξαν ἀρχιστράτηγον διὰ τὴν ἐκστρατείαν κατὰ τῶν Περσῶν.

Ἐπειτα δ Ἀλέξανδρος ἐπέστρεψεν εἰς Μακεδονίαν καὶ ἐξεστράτευσε κατὰ τῶν βαρβάρων, οἱ δόποιοι κατώς ιουν πλησίον τοῦ Δουνάβεως. Τότε διεδόθη εἰς τὴν Ἑλλάδα ἡ φήμη δι τοῦ ἐφεύρητος ἐζήτησαν τότε νὰ ἐπαναστατήσουν καὶ νὰ ζητήσουν τὴν ἐλευθερίαν των Καὶ πρῶτοι οἱ Θηβαῖοι ἐδίωξαν τὴν Μακεδονικὴν φρουράν. Μόλις ἔμαθε τοῦτο δ Ἀλέξανδρος, ἔρεξεν ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐπῆγεν εἰς τὰς Θήβας, τὰς δόποιας κατέστρεψε, ἐπειτα δὲ κατὰ τῶν Ἀθηνῶν, ἀλλὰ δὲν τὰς ἔβλαψε, διότι οἱ Ἀθηναῖοι ἔστειλαν πρέσβεις καὶ ἐδήλωσαν εἰς αὐτὸν φιλίαν. Ἐπειτα δ Ἀλέξανδρος ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Μακεδονίαν καὶ ἡτοιμάσθη διὰ τὴν ἐκστρατείαν κατὰ τῶν Περσῶν.

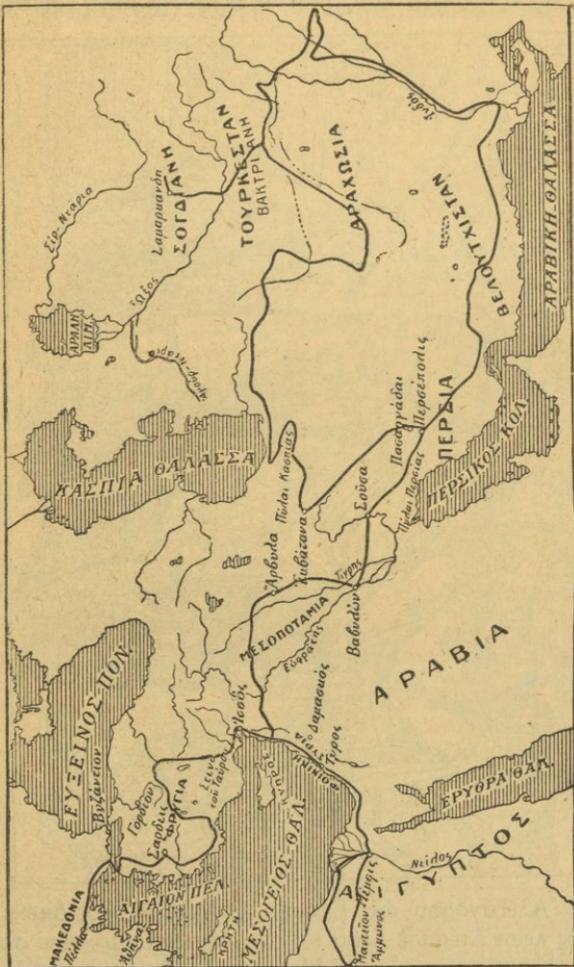
ΜΑΘΗΜΑ 43ον

ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΣΙΑΝ

Ἡ μάχη τοῦ Γρανικοῦ.

Ο Ἀλέξανδρος ἀφοῦ ἐτελείωσε τὰς προετοιμασίας του διὰ τὴν ἐκστρατείαν κατὰ τῆς Ἀσίας, ἐξεκίνησε τὴν ἄνοιξιν τοῦ 334 π. Χ. μὲ 30 χιλιάδας πεζοὺς καὶ τέσσαρας χιλιάδας πεντακοσίους ἵπτεις, ἐπέρασε τὸν Ἑλλήσποντον καὶ ἀπεβιβάσθη εἰς τὴν Ἀσίαν, ἀφοῦ ἀφῆσε ως ἀντιβασιλέα τῆς Μακεδονίας τὸν στρατηγόν του Ἀντίπατρον.

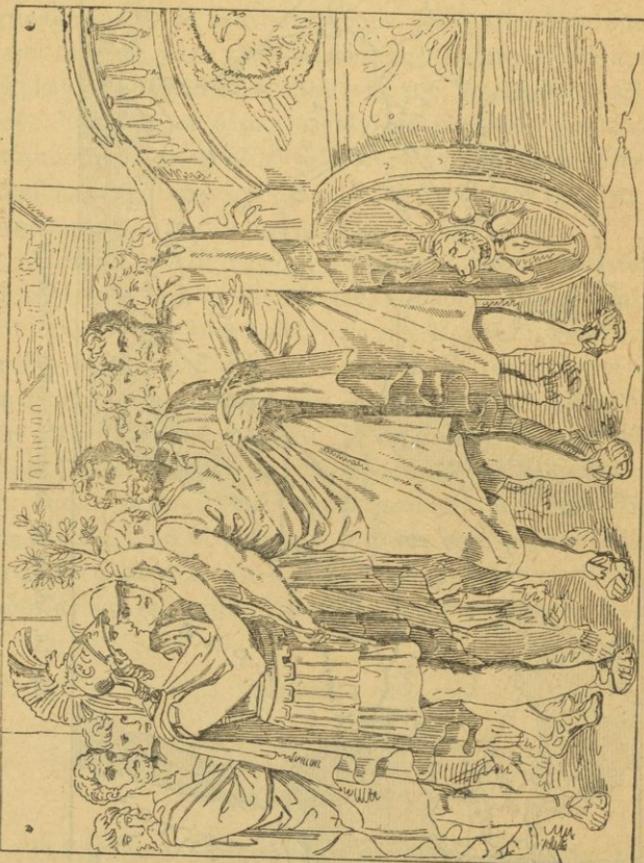
Ο βασιλεὺς τῶν Περσῶν Δαρεῖος, ἀμα ἔμαθεν δι τὸν Ἀλέξανδρος ἀπεβιβάσθη εἰς τὴν Ἀσίαν, ἔστειλε κατ' αὐτοῦ στρατὸν διὰ νὰ τὸν ἐμποδίσῃ νὰ προχωρήσῃ. Ο Περσικὸς στρα-

Εἰκ. 56. Χάρτης τῆς έκστρατείας τοῦ Μ. Αλεξανδρου.

τὸς ἀπειτείτο ἀπὸ 20 χιλιάδας Πέρσας καὶ εἴκοσι χιλιάδας Ἑλληνας μισθοφόρους καὶ παρετάχθη πλησίον τοῦ Γρανικοῦ

ποταμοῦ. Ὁ Ἀλέξανδρος ἂμα ἔμαθε τοῦτο ἐπροχώρησε κατὰ τῶν Περσῶν. Ὅταν δὲ ἐφθασεν εἰς τὸν ποταμὸν, πρῶτος ὁρμῆσε μέ τὸν Βουκέφαλον εἰς τὸ δρμητικὸν ὄεῦμα καὶ τὸν ἡκολούθησε καὶ ὁ στρατός του, ἐνῷ τὰ Περσικὰ βέλη ἐρρίπτοντο

Εἰκ. 57.—Ὁ Γόρδιος Δεσμός.

κατὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου ώς βροχή. Ὁ Ἀλέξανδρος δμως ώς ἀτρόμητος λέων ἐπέρασε μέσα εἰς τὸν ποταμὸν μὲ τὸν στρατὸν του καὶ ὥρμησε κατὰ τῶν Περσῶν, οἱ δποῖοι μετ' ὀλίγον ἐτράπησαν εἰς φυγὴν. Κατὰ τὴν μάχην αὐτὴν ὁ Ἀλέξανδρος ἐκινδύνευσε νὰ φονευθῇ ἀπὸ τὸν σατράπην τῆς Ιωνίας Σπι-

θριδάτην, ὁ ὅποιος ἦτο ἔτοιμος νὰ τὸν κτυπήσῃ εἰς τὴν κεφαλὴν ἐι τῶν ὄπισθεν μὲ τὸ ξίφος. 'Αλλ' ὁ στρατηγὸς Κλείτος ἐπρόλαβε καὶ ἔκοψε τὴν χεῖρα τοῦ Πέρσου καὶ ὁ 'Αλέξανδρος ἐσώθη. Δύο χιλιάδες πεντακόσιοι Πέρσαι ἐφονεύθησαν, μαζὶ δὲ μὲ αὐτοὺς καὶ πολλοὶ στρατηγοί· ἀπὸ τὸν στρατὸν τοῦ

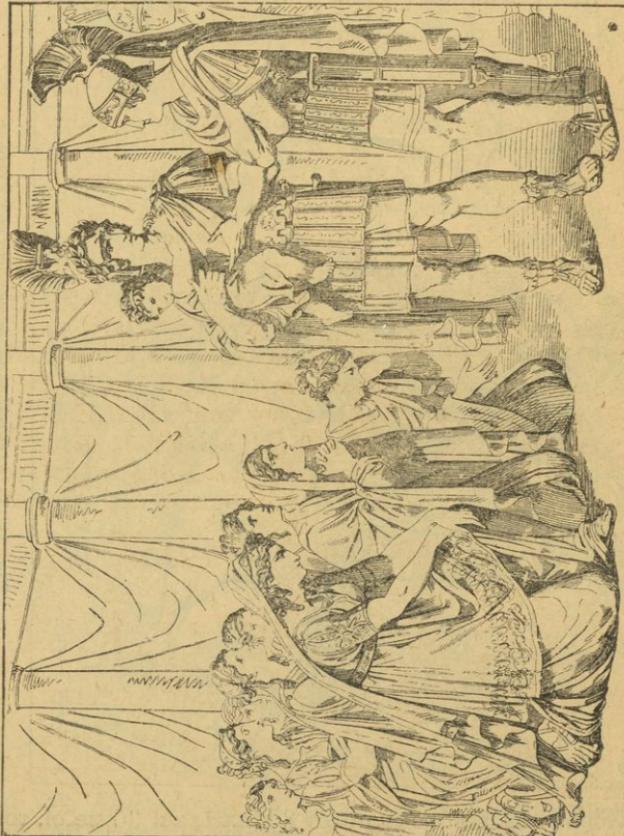
Εἰκ. 58. Ο 'Αλέξανδρος αφόρμιενος ὑπὸ τοῦ Κλείτου.

‘Αλεξάνδρου ἐφονεύθησαν μόνον 85 ἵππεῖς καὶ 30 πεζοί, τοὺς δῆποιούς ὁ 'Αλέξανδρος διέταξε νὰ θάψουν μεγαλοπρεπῶς.

Ἐπειτα ὁ 'Αλέξανδρος ἀνήγγειλε τὴν πρώτην αὐτὴν νίκην εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ ἔστειλεν εἰς τὰς Ἀθήνας τριακοσίας περσι-

κας ἀσπίδας διὰ νὰ ἀφιερωθοῦν εἰς τὴν Ἀθηνᾶν μὲ τὴν ἐπι-
γραφήν : « Ἀλέξανδρος ὁ Φίλιππου καὶ οἱ Ἑλληνες ἀπὸ τῶν
βαρβάρων τῆς Ἀσίας ».

Μετὰ ταῦτα δὲ Ἀλέξανδρος ἔκυρευσε τὰς Σάρδεις καὶ ἐπρο-
χώρησεν εἰς τὴν Φρυγίαν, ὅπου ἔκοψε μὲ τὸ ξίφος του τὸν
λεγόμενον Γόρδιον δεσμόν . Ἀπ' ἐκεῖ ἐπροχώρησε καὶ ἔφθιασεν
εἰς τὸν Κύδον ποταμόν, ὅπου ἔλούσθη . Ἐπειδὴ δμως ἦτο-

Εἰκ. 59. Ο Ἀλέξανδρος περιποιήμενος τὴν οἰκουμέναν τοῦ Δρείου.

κουρασμένος καὶ ἰδρωμένος, ἐκρύωσεν ἀπὸ τὸ λουτρὸν καὶ
ἡσυχένησεν, ὥστε δλίγον ἔλειψε νὰ ἀποθάνῃ . Ἔσωσε δὲ αὐ-
τὸν ὁ φίλος του ιατρὸς Φίλιππος ὁ Ἀκαρνάν.

ΜΑΘΗΜΑ 44ον

· Η μάχη τῆς Ἰσσοῦ.

Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ὁ Δαρεῖος ἡτοίμασε στρατὸν ἀπὸ τετρακοσίας χιλιάδας πεζούς καὶ ἑκατὸν χιλιάδας ἵππεis καὶ ἐποχώρῳσεν εἰς τὴν παράλιον πεδιάδα τῆς Ἰσσοῦ, ὃπου περιέμενε τὸν Ἀλέξανδρον. Ὅταν ὁ Ἀλέξανδρος ἔμαθε τοῦτο, χωρὶς νὰ χάσῃ καιρόν, ἔρχεται εἰς τὴν Ἰσσὸν καὶ δρμῷ μὲ τὸν στρατὸν του κατὰ τῶν Περσῶν, τοὺς δποίους ἔτρεψεν εἰς φυγήν. Πρῶτος δὲ ἔδωσε τὸ παράδειγμα τῆς φυγῆς ὁ Δαρεῖος. Κατὰ τὴν φυγήν του δὲ ἀφῆκεν αἰχμαλώτους τὴν μητέρα του, τὴν σύζυγόν του καὶ τὰς θυγατέρας του, τὰς δποίας ὁ Ἀλέξανδρος περιποιήθη βασιλικῶς.

Μετὰ τὴν μάχην αὐτὴν δλα τὰ παράλια τοῦ Περσικοῦ βασιλείου ὑπετάχθησαν εἰς τὸν Ἀλέξανδρον ἐκτὸς τῆς Τύρου, πρωτευούσης τῆς Φοινίκης, τὴν δποίαν ἐκυρίευσε μετὰ ἐπτάμηνον πολιορκίαν. Κατόπιν ἐκυρίευσε τὴν πόλιν Γάζαν, τὴν δποίαν ἐποιούρχησεν ἐπὶ δύο μῆνας. Ἀπὸ τὴν Γάζαν ὁ Ἀλέξανδρος ἐποχώρῃσεν εἰς τὴν Ιερουσαλήμ, ὃπου τὸν ὑπεδέχθη καὶ τὸν ηὐλόγησεν ὁ μέγας Ἀρχιερεὺς τῶν Ιουδαίων. Ἄπ' ἐκεὶ ἔπειτα ἐποχώρῃσεν εἰς τὴν Αἴγυπτον, τῆς δποίας ὁ λαὸς τὸν ὑπεδέχθη μὲ μεγάλην χαράν. Ἐκεὶ δὲ ἔκτισε παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Νείλου τὴν πόλιν Ἀλεξάνδρειαν, ἣ δποία σώζεται μέχρι σήμερον. Ἄπ' ἐκεὶ ἐποχώρῃσε διὰ τῆς ἐρήμου Λιβύης καὶ ἐπεσκέψθη τὸ μαντεῖον τοῦ Ἀμμωνος Διός, τοῦ δποίου οἱ ιερεῖς τὸν ὠνόμασαν υἱὸν τοῦ Διός. Ἀφοῦ δὲ Ἀλέξανδρος ἐμεινεν εἰς τὴν Αἴγυπτον πέντε μῆνας, ἔπειτα ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Φοινίκην.

ΜΑΘΗΜΑ 45ον

· Η μάχη τὸν Γανγαμήλων.

Ο Δαρεῖος μετὰ τὴν μάχην τῆς Ἰσσοῦ ἐποσπάθησε νὰ συμβιβασθῇ μὲ τὸν Ἀλέξανδρον, ὁ δποίος δμως ἀπέρρουψε τὰς προτάσεις του. Τότε ὁ Δαρεῖος ἡτοίμασε νέον στρατὸν ἀπὸ ἑν ἑκατομμύριον πεζούς καὶ τεσσαράκοντα χιλιάδας ἵππεis καὶ ἔφερεν εἰς τὴν πεδιάδα τῶν Γανγαμήλων, ὃπου ἐστρατοπέδευσε. Ο Ἀλέξανδρος χωρὶς νὰ χάσῃ καιρὸν ἐπέρρεσε τὸν Εύφρατην καὶ τὸν Τίγρητα ποταμὸν καὶ ἔφυσε πρὸ τοῦ στρατοπέδου τοῦ Δαρείου μὲ τεσσαράκοντα χιλιάδας πεζούς καὶ ἐπὶ τὰ χιλιάδας ἵππεis. Τὴν ἄλλην ἡμέραν ὁ Ἀλέξανδρος παρέταξε τὸν στρατὸν του καὶ ἐπετέθη κατὰ τῶν Περσῶν. Τότε ἔγινε μεγάλη καὶ πει-

Ιστορία τῆς Ἀρχαίας Ἑλλάδος "Εκδοσις Γ"

σματώδης μάχη, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ στρατὸς τοῦ Δαρείου κατε-
στράφη, καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Δαρεῖος μόλις κατώρθωσε νὰ σωθῇ.
Εἰς τὴν μάχην αὐτὴν τριάκοντα χιλιάδες Πέρσαι ἐφονεύθησαν,
διπλάσιοι ὥχμαλωτίσθησαν καὶ οἱ λοιποὶ διεσκορπίσθησαν, οἱ
δὲ Μακεδόνες ἔχασαν 500 ἄνδρας καὶ 1000 ἵππους.

Μετὰ τὴν νίκην ταύτην ὁ Ἀλέξανδρος ἤλθεν εἰς τὴν Βα-
σιλῶνα, ὃπου ἔκαμε μυσταὶ εἰς τὸν θεὸν Βῆλον. Ἀπ' ἑκεῖ ἐπρο-
χώρησεν εἰς τὰ Σουσα καὶ ἐπειτα εἰς τὴν Περσέπολιν. Καὶ εἰς
τὰς τρεῖς αὐτὰς πρωτευούσας τοῦ Περσικοῦ κράτους ὁ Ἀλέ-
ξανδρος εὗρεν ἀπέιρους θησαυρούς. Ἀπὸ τὴν Περσέπολιν ὁ
Ἀλέξανδρος μὲ τὸν στρατὸν του ἐπροχώρησεν εἰς τὴν πρωτεύ-
ουσαν τῆς Μηδίας Ἐκβάτανα διὰ νὰ καταδιώῃ τὸν Δαρείον.
Καθ' ὅδον ὅμως ἔμαθεν διὰ τὸ σατράπης Βῆσσος συνέλαβε τὸν
Δαρείον διὰ νὰ γίνῃ αὐτὸς βασιλεὺς τῆς Ἀσίας καὶ κατόπιν
τὸν ἐφόνευσε. Οἱ Ἀλέξανδρος κατεδίωξε τὸν Βῆσσον, δὲ ὁποῖος
ὅμως διέφυγε, εὗρεν ὅμως τὸ πτῶμα τοῦ Δαρείου, τὸ δόποιον
ἔστειλεν εἰς τὴν Περσέπολιν καὶ παρήγγειλε νὰ τὸ θάψουν εἰς
τοὺς τάφους τῶν βασιλέων.

Ἐπειτα ὁ Ἀλέξανδρος ἐκυρίευσε τὰς παρὰ τὴν Κασπίαν
θάλασσαν χώρας καὶ τὸ Ἀφγανιστάν, ἐπέρασε μὲ πολλὰς κα-
κουχίας τὸν Ἰνδικὸν Καύκασον καὶ κατέλαβε τὴν Βακτριανήν,
ἡ δοιά υπετάχθη ἀμαχητί. Ἐπειτα κατέλαβε τὴν Σογδιάνην,
ὅπου καταδιώκων συνέλαβε τὸν Βῆσσον, τὸν ὁποῖον παρέδωκεν
εἰς τοὺς συγγενεῖς τοῦ Δαρείου πρὸς τιμωρίαν. Οὗτοι δὲ τὸν ἐβα-
σάνισαν σκληρότατα καὶ ἐπειτα τὸν ἐφόνευσαν. Τοιουτορόπως
ὁ Ἀλέξανδρος εἰς διάστημα ἐπέτα ἐτῶν (334—327 π. Χ.) ἔγινε
κύριος τοῦ ἀπεράντου Περσικοῦ κράτους. Ἐνῷ δὲ εὑρίσκετο
εἰς τὴν Βακτριανήν, ἐνυμφεύθη τὴν ὁραιοτάτην Ρωξάνην.

ΜΑΘΗΜΑ 46^η

•Επιστρατεία εἰς Ἰνδικήν.

Οἱ Ἀλέξανδρος ἀφοῦ κατέκτησε τὸ Περσικὸν κράτος, ἀπε-
φάσισε νὰ ἐκστρατεύσῃ εἰς τὴν Ἰνδικήν. Τὸ 327 λοιπὸν ἑτοί.
μασες στρατὸν ἀπὸ 120 χιλιάδας πεζοὺς καὶ 15 χιλιάδας ἵπ-
πεις, Ἐλληνας καὶ βαρβάρους, καὶ μετὰ πολλοὺς κόπους καὶ
κινδύνους ἐπέρασε τὸν Ἰνδὸν ποταμὸν καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὴν
χώραν τοῦ Ἰνδοῦ βασιλέως Ταξίλου, δὲ ὁποῖος ὑπετάχθη καὶ ἐ-
δώρησεν εἰς τὸν Ἀλέξανδρον πεντήκοντα ἔλέφαντας. Ἐπειτα ἐ-
φθασεν εἰς τὴν χώραν τοῦ βασιλέως Πώρου, τοῦ δόποιου τὸ βασι-

λειον ἡτο μεταξὺ τῶν ποταμῶν· "Υδάσπου καὶ Υδραώτου." Ο Πωρος μετὰ γενναίαν ἀντίστασιν ἐνικήθη καὶ ἡναγκάσθη γὰ παραδοθῆ." Οταν δὲ ὁ Ἀλέξανδρος τὸν ἥρωτησε πᾶς θέλει νὰ τὸν μεταχειρισθῇ, διΠῶρος ἀπήντησεν: «'Ως βασιλέα». Ο' αλέξανδρος ἔθαυμασε τὴν τόλμην τοῦ Ἰνδοῦ βασιλέως καὶ τοῦ ἔχαρισεν ὅχι μόνον τὸ βασιλεῖόν του, ἀλλὰ τοῦ ἔδωσε καὶ ἄλλας χώρας.

"Επειτα ὁ Ἀλέξανδρος ἐπροχώρησεν εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς Ἰνδικῆς καὶ ἔφθασεν εἰς τὸν ποταμὸν "Υφασιν. Ἐνῷ δύμως ἡτοιμάζετο νὰ περάσῃ τὸν ποταμόν, οἱ ἀξιωματικοὶ καὶ στρατιῶται του, ἐπειδὴ εἶχαν κουρασθῆ ἀπὸ τοὺς κόπους καὶ τοὺς ἀγῶνας καὶ τὰς μεγάλας ταλαιπωρίας, δὲν ἦθέλησαν νὰ τὸν ἀκολουθήσουν καὶ τὸν ἡνάγκασαν νὰ ἐπιστρέψῃ. "Απ' ἐκεὶ μὲ πλοϊα ἔφθασεν εἰς τὸ δέλτα τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ, ἀφοῦ ὑπέταξε τὰς παραποταμίους χώρας καὶ ἔκτισε πόλεις. "Επειτα ἐπέστρεψε διὰ Ἑρᾶς, καὶ ἀφοῦ ὑπέταξε τὴν Γερδωσίαν, τὸ σημερινὸν Βελουχιστάν, καὶ ἄλλας χώρας, ἔφθασεν εἰς τὰ Σοῦσα.

Ἐκεὶ ὁ Ἀλέξανδρος ἔκαμε μεγάλας ἕορτίς διὰ τὴν ἔνωσιν τῶν Εὐρωπαϊκῶν καὶ Ασιατικῶν, λαῶν, εἰς τὰς ὁποίας προσεκάλεσεν δλους τοὺς μεγιστάτας τοῦ ἀπεράντου κράτους του μὲ τὰς γυναικας καὶ τὰς θυγατέρας των. Πρῶτος αὐτὸς ἔδωσε τὸ παράδειγμα τῆς ἔνωσεως αὐτῆς, νυμφευθεὶς τὴν ὥραίαν Στάτειραν, κόρην τοῦ Δαρείου. Μετ' αὐτὸν δὲ 80 στρατηγοὶ καὶ φίλοι του ἔνυμφευθησαν ὥραίας καὶ εὐγενεῖς Περσίδας, ὡς καὶ ἄλλοι δέκα χιλιάδες Μακεδόνες.

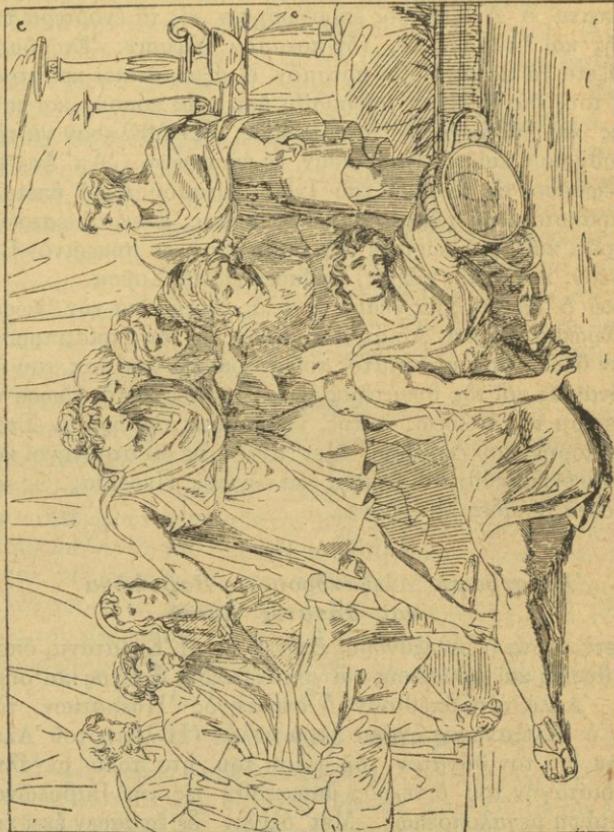
ΜΑΘΗΜΑ 47ον

•Επιστροφὴ Ἀλεξάνδρου εἰς Βαβυλῶνα καὶ θάνατος αὐτοῦ.

Μετὰ ταῦτα ὁ Ἀλέξανδρος ἐπῆγεν εἰς τὰ Ἐκβάτανα, ὅπου ἔκαμε θυσίας καὶ μουσικοὺς καὶ γυμναστικοὺς ἀγῶνας καὶ συμπόσια. Ἄλλο τότε ἀπέθανεν ὁ στρατηγὸς Ἡφαιστίων, τὸν δποῖον ὁ Ἀλέξανδρος ἤγάπα παρὰ πολὺ. Ἡ λύπη τοῦ Ἀλέξανδρου διὰ τὸν θάνατον τοῦ φίλου του ἡτο πολὺ μεγάλη. Κατὰ διαταγῆν του διεκόδε μετεφέρθη εἰς τὴν Βαβυλῶνα, δπου ἐτάφη μεγαλοπρεπῶς. Μετ' ὀλίγον δὲ ἔφθασεν ἐκεὶ καὶ ὁ Ἀλέξανδρος μὲ τὸν σκοπὸν νὰ κάμη τὴν Βαβυλῶνα πρωτεύουσαν τοῦ ἀπεράντου κράτους του.

Εἰς τὴν Βαβυλῶνα ὁ Ἀλέξανδρος ἐδέχθη πρέσβεις ἀπὸ δλας τὰς χώρας τῆς γῆς διὰ νὰ τὸν συγχαροῦν διὰ τὰ κατορ-

θώματά του καὶ νὰ ζητήσουν τὴν φιλίαν του. Μετ' ὀλίγον
ἡρχισε νὰ ἐτοιμάζῃ ἑκστρατείαν κατὰ τῆς Ἀραβίας. Ἐπίσης
εἶχε σκοπὸν νὰ ὑποτάξῃ τὴν Καρχηδόνα, τὴν Ἰσπανίαν καὶ τὴν
Ἴταλίαν. Ἀλλὰ ἀπὸ τὰς πολλὰς κακοπαθείας καὶ ἀπὸ τὴν
πολλὴν λύπην διὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἡφαιστίωνος καὶ ἄλλας

Εἰκ. 63.—Θάνατος τοῦ Ἀλεξανδροῦ.

στενοχωρίας προσεβλήθη ἀπὸ σφοδρὸν πυρετόν. Μετὰ ὅκτω
ἡμέρας ἀπὸ τῆς ἀσθενείας του ἀπέθανεν εἰς ἡλικίαν 33 ἔτῶν, τῷ
323, δὲ νεκρός του ἐταριχεύθη καὶ μετεφέρθη ἐντὸς χρυσῆς λάρ-
νακος εἰς Ἀλεξάνδρειαν, δπου ἐτάφη μὲ ἔκτυκτον λαμπρότητα.

Ο Ἀλέξανδρος ἐβασίλευσε δώδεκα ἔτη καὶ ὥκτῳ μῆνας. Κατὰ τὸ μικρὸν δὲ αὐτὸ διάστημα κατώρθωσε τόσα πολλὰ καὶ μεγάλα κατορθώματα, ὡστε δικαίως ὀνομάσθη ὑπὸ τῆς ἴστορίας Μέγας.

ΜΑΘΗΜΑ 48^{ον}

Τὸ ἐκπολιτιστικὸν ἔργον τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου.

Τὸ σχέδιον τοῦ Μεγ. Ἀλεξάνδρου ἦτο νὰ μεταδώσῃ εἰς τοὺς βαρβάρους τὸν Ἑλληνικὸν πολιτισμὸν, τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα, τὰς τέχνας, τὰ Ἑλληνικὰ ἥθη καὶ ἔθυμα καὶ νὰ ἀναπτύξῃ τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν ναυτιλίαν. Διὰ τοῦτο εἰς δλα τὰ μέρη τοῦ ἀπεράντου κράτους του Ἰδρυσεν Ἑλληνικὰς ἀποικίας μὲ πολεοτευμα τῶν Ἑλληνικῶν πόλεων. Ἐβδομήκοντα νέας πόλεις ἐκτίσε—τὰς περισσοτέρας μὲ τὸ ὄνομά του.

Εἰς δλα δὲ τὰ μέρη δπου ἔμεινεν, ἔκαμνεν Ἑλληνικὰς ἔօρτὰς καὶ πανηγύρεις! Ἐφρόντισε νὰ ἐνώσῃ τοὺς λαοὺς τῆς Ἀσίας μὲ τοὺς Ἑλληνας εἰς ἐν ἔθνος, τὸ δποῖον ἔξετείνετο ἀπὸ τὸν Δούναβιν μέχρι τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ καὶ ἀπὸ τὴν Ἀράλην λμνην μέχρι τῆς ἐρήμου τῆς Σαχάρας. Διὰ τοῦτο ἔλαβε τὰς συνηθείας τῆς περισκῆς αὐλῆς καὶ ἐπεριποιείτο τοὺς ἐπιφανεῖς Πέρσας. Διὰ τοῦτο ἐνυμφεύθη Περσίδα καὶ Περσίδας κόρας ἔδωκεν εἰς τοὺς στρατηγούς του καὶ τοὺς στρατιώτας του. Εἰς δλον τὸ ἀπέραντον κράτος ὅμιλειτο ἡ ὁραία Ἑλληνικὴ γῆδσσα. Ωστε δὲν ἦτο κατακτητὴς δ' Ἀλέξανδρος, ἀλλ' ὁ μεγαλύτερος ἐκπολιτιστὴς τοῦ κόσμου. Καὶ διὰ τοῦτο τὸ ὄνομά του θὰ μένῃ ἀδάνατον.

ΜΑΘΗΜΑ 49^{ον}

ΟΙ ΔΙΑΔΟΧΟΙ ΤΟΥ ΜΕΓ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ

Διανομὴ τοῦ κράτους εἰς τέσσαρα βασίλεια.

Ο Ἀλέξανδρος δὲν ἀφῆκε κανένα διάδοχον νὰ κυβερνήσῃ τὸ ἀπέραντον κράτος του. Οταν δὲ πρὸ τοῦ θανάτου του τὸν ἡρώητησαν εἰς ποῖον ἀφήνει τὴν βασιλείαν, «εἰς τὸν κράτιστον», εἶπε. Μετὰ τὸν θανάτον δμως τοῦ Ἀλεξάνδρου συνῆλθον οἱ στρατηγοὶ Περδίκας, Λεονάτος, Πτολεμαῖος καὶ ἄλλοι διὰ νὰ ἀποφασίσουν διὰ τὴν διαδοχήν. Ἐπειδὴ δὲ δὲν ἦτο κανεὶς ἀπὸ τοὺς συγγενεῖς τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἀπεφάσισαν νὰ ἀναγνωρίσουν ως βασιλέα τὸ τέκνον, τὸ δποῖον θὰ ἐγεννᾶτο ἀπὸ τὴν Ρωξάνην, ἡ δποία ἦτο ἔγκυος, νὰ διοικοῦν δὲ αὐτοὶ τὰ διάφορα μέρη τοῦ βασιλείου ώς ἐπίτροποι αὐτοῦ, ἔως δτου ἐνηλικιωθῆ.

Μετ' ὀλίγον ἡ Ρωξάνη ἐγέννησεν υἱόν, τὸν δποῖον ὡνδ-

μασαν Ἀλέξανδρον. Καὶ δὲ μὲν Περδίκας ἔγινεν ἐπιμελητὴς τοῦ βασιλικοῦ οἴκου καὶ ἀνώτατος ἀρχηγὸς τῶν στρατευμάτων καὶ εἶχε τὴν βασιλικὴν σφραγίδα, οἱ δὲ καλύτεροι στρατηγοὶ ἀνέλαβον τὰς διαφόρους σατραπείας τοῦ κράτους. Ἀλλὰ δὲν ἐπέρασε πολὺς χρόνος καὶ οἱ στρατηγοὶ ἥρχισαν μεταξὺ των μακρούς καὶ αἰματηρούς πολέμους, κατὰ τοὺς ὅποιους ἐφονεύθη ὁ Περδίκας, καὶ ἔγινε νέα διαιρεσίς τοῦ κράτους, ἐπιμελητὴς δὲ διωρίσθη ὁ Ἀντίπατρος. Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν διαιρεσίν αὐτὴν ἥρχισαν πάλιν νέοι ἐμφύλιοι πόλεμοι, οἱ ὅποιοι ἐπαυσσον μετὰ τὴν μάχην τῆς Ἰψοῦ τῆς Φρυγίας, διου ἐφονεύθη ὁ ἴσχυρότατος ἀπὸ τοὺς διαδόχους, Ἀντίγονος. Τότε τὸ κράτος τοῦ Μεγ. Ἀλεξάνδρου διηρέθη εἰς τέσσορα ἀνεξάρτητα βασίλεια. α') Τὸ βασίλειον τῆς κυριότερης Ἑλλάδος καὶ Μακεδονίας, τὸ ὅποιον ἔλαβεν ὁ Κάσσανδρος, υἱὸς τοῦ Ἀντιπάτρου, β') τὸ βασίλειον τῆς Θρακίης, τὸ ὅποιον ἔλαβεν ὁ Λυσιμάχος, γ') τὸ βασίλειον τῆς Συρίας, τὸ διοίκησεν ὁ Σέλευκος καὶ δ') τὸ βασίλειον τῆς Αἰγύπτου, τὸ διοίκησεν ὁ Πτολεμαῖος. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον τὸ βασίλειον τοῦ Λυσιμάχου κατελύθη.

ΜΑΘΗΜΑ 5ον

Τὸ βασίλειον τῶν Πτολεμαίων.

Ἄπο τὰ βασίλεια αὐτὰ ἤκμασε καὶ ἔγινεν εὐτυχέστατον τὸ βασίλειον τῆς Αἰγύπτου ἰδίως κατὰ τοὺς χρόνους, κατὰ τοὺς ὅποιους ἔβιοι οὖσαν τρεῖς πρῶτοι Πτολεμαῖοι, δηλαδὴ Πτολεμαῖος ὁ σωτήρ, Πτολεμαῖος ὁ φιλάδελφος καὶ Πτολεμαῖος ὁ εὐεργέτης.

Οἱ Πτολεμαῖοι ἔκτισαν εἰς τὴν χώραν των νέας Ἑλληνικὰς ἀποικίας καὶ διέδωσαν τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα, τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν καὶ τὸν Ἑλληνικὸν πολιτισμόν. Ωργάνωσαν καλὰ τὸ κράτος των καὶ κατὰ ἡρῷαν καὶ κατὰ θάλασσαν, προώδευσαν πολὺ τὰς ἐπιστήμας καὶ τὰς τέχνας καὶ ἐστόλισαν τὰς διαφόρους πόλεις των μὲ λαμπρὰ δημόσια οἰκοδομήματα.

Εἰςτὴν Ἀλεξάνδρειαν, ἡ δοπία ἐνεκα τῆς καταλλήλου θέσεώς της ἔγινε τὸ κέντρον τοῦ παγκοσμίου ἐμπορίου, οἱ Πτολεμαῖοι ἔκτισαν τὴν ὄνομαστὴν βιβλιοθήκην, εἰς τὴν ὅποιαν ἐμάζευσαν 700 χιλιάδες περίπου βιβλία χειρόγραφα, τὸ Μουσεῖον καὶ διάφορα ἄλλα κτίσια ἐκπαιδευτικά, εἰς τὰ δόποια ἐδίδασκον οἱ μεγαλύτεροι διδάσκαλοι καὶ οἱ σοφώτεροι ἀνδρες τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Ἐκτισαν ἔνα ὁραῖον καὶ ὑψηλὸν φάρον ἐμπρόσθιν τοῦ λιμένος Ἀλεξανδρείας ὃς νυκτερινὸν δόδηγὸν τῶν ταξιδευόντων εἰς αὐτὴν πλοίων.

Ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῶν Πτωλεμαίων μετεφράσθη ἡ Παλαιὰ διαδήκη ἀπὸ τὴν Ἐβραϊκὴν γλῶσσαν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ἀπὸ ἔβδομήκοντα μεγάλους ἑλληνομαθεῖς Ἐβραίους διδασκάλους.
Ωστε ἡ Ἀλεξάνδρεια εἶχε γίνει μεγαλυτέρα καὶ πλουσιωτέρα πόλις τοῦ κόσμου, ἀλλὰ καὶ ἡ πόλις τῶν τεχνῶν, τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῶν γραμμάτων.

ΜΑΘΗΜΑ 51ον

ΥΠΟΤΑΓΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΡΩΜΑΙΟΥΣ

Πόλεμος τῶν Ρωμαίων κατὰ τῶν Μακεδόνων.

Κατὰ τὸν δεύτερον π. Χ. αἱῶνα, δταν ἡ Ἑλλὰς καὶ ἡ Μακεδονία εὐδίσκοντο εἰς ἀδλίαν κατάστασιν, ἥκμαζε τὸ Ρωμαϊκὸν κράτος, τὸ ὅποιον εἶχε πρωτεύουσαν τὴν Ρώμην τῆς Ἰταλίας. Οἱ Ρωμαῖοι ἦσαν ἀνδρεῖος καὶ πολεμικὸς λαός, καὶ εἶχον κατορθώσει νὰ κατακτήσουν πολλὰς πόλεις καὶ χώρας, ὡς καὶ ὅλας τὰς Ἑλληνικὰς πόλεις τῆς κάτω Ἰταλίας. Ἀφοῦ δὲ ἐνίκησαν εἰς τρεῖς πολέμους καὶ τοὺς Καρχηδονίους, ἔστειλαν τὸν ὑπατὸν Κοῖντιον Φλαμινῖνον ἐναντίον τοῦ Φιλίππου· παρὰ τὰς Κυνδὶς κεφαλὰς τῆς Θεσσαλίας, ὁ Φλαμινῖνος ἐνίκησε τὸν Φιλίππον καὶ τὸν ἥναγκασε νὰ συνθηκολογήσῃ μὲ βαρυτάτους δρονις, δηλ. νὰ παραδώσῃ εἰς τοὺς Ρωμαίους δόλον τὸν πολεμικὸν στόλον του, νὰ ἀφήσῃ δλας τὰς ἐκτὸς τῆς Μακεδονίας κτήσεις του καὶ νὰ μὴ κάμῃ μήτε πόλεμον, μήτε συμμαχίαν μὲ κανένα λαὸν χωρὶς τὴν συγκατάθεσιν τῶν Ρωμαίων.

Μετὰ ταῦτα ὁ Φλαμινῖνος ἐπῆγεν εἰς τὴν Κόρινθον, δπου ἐγένοντο τότε τὰ "Ισθμία. Ἐκεῖ ὁ Φλαμινῖνος ἐκήρυξεν ἐξ ὄνοματος τῆς Ρώμης δτι εἰς τὸ ἔξης οἱ Ἑλληνες εἰνε ἐλεύθεροι καὶ ἀνεξάρτητοι. Ὁταν δὲ ὁ βασιλεὺς τῆς Συρίας Ἀντίοχος Γ' ὑπέταξε τὰς Ἑλληνικὰς πόλεις τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ τῆς Θρακικῆς Χερσονήσου, αὐταὶ ἐκάλεσαν εἰς βοήθειάν των τοὺς Ρωμαίους. Οἱ Ρωμαῖοι ἐπετέμησαν τότε κατὰ τοῦ Ἀντίοχον Γ', τὸν ἐνίκησαν καὶ τὸν ἥναγκασαν γὰ κάμῃ εἰρήνην αἰσχρὰν δι' αὐτὸν καὶ τοιουτορόπως ἀνεμίχθησαν εἰς τὰ Ἑλληνικὰ πράγματα.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Φιλίππου Ε', ὁ υἱός του Περσέν ήθέλησε νὰ κάμῃ τὴν Μακεδονίαν ἀνεξάρτητον ἀπὸ τοὺς Ρωμαίους. Τότε αὐτοὶ ἔστειλαν τὸν στρατηγὸν των Παῦλον Αἰμίλιον, ὁ ὅποιος ἐνίκησε τὸν Περσέα τῷ 168 π. Χ. καὶ τὸν συνέλαβεν αἰχμάλωτον. Μετά τινα ἔτη παρουσιάσθη ὁ Ἀνδρίσκος, ὁ ὅποιος ἦθέλησε νὰ καταλάβῃ τὸν θρόνον τῆς Μακεδονίας. Τότε οἱ Ρω-

μαῖοι ἔστειλαν κατ' αὐτοῦ τὸν Καικίλιον Μέτελλον, ὁ δποῖος συνέλαβε τὸν Ἀνδρίσκον καὶ τὸν ἔστειλε δέσμιον εἰς τὴν Ρώμην, τὴν δὲ Μακεδονίαν ἔκαμε Ρωμαϊκὴν ἐπαρχίαν τῷ 148 π. Χ.

ΜΑΘΗΜΑ 52ον

‘Υποταγὴ τῆς Ἑλλάδος εἰς τὸν Ρωμαίον.

Εἰς τὴν Ἑλλάδα είχον γίνει δύο συμπολιτεῖαι, αἱ δποῖαι ἔλαβον μὲ τὸ μέρος τῶν καὶ ἄλλας Ἑλληνικὰς πόλεις. Ἡσαν δὲ ἡ Αίτωλικὴ συμπολιτεία, ἡ δποία ἔγινεν εἰς τὴν Στερεάν Ἑλλάδα, καὶ ἡ Ἀχαική, ἡ δποία ἔγινεν εἰς τὴν Πελοπόννησον. Ἄλλὰ κατὰ τὸ ἔτος 150 π. Χ. ἡ Σπάρτη ἐξήτησε νὰ ἀποχωρισθῇ ἀπὸ τὴν Ἀχαικήν συμπολιτείαν. Διὰ τοῦτο ἐξήτηθη ἡ γνώμη τῆς Ρωμαϊκῆς Συγκλήτου, ἡ δποία ἔστειλε πρόσβεις εἰς τὴν Ἑλλάδα διὰ νὰ ἀποφασίσουν ἐπὶ τόπου. Ὁταν δὲ οἱ πρόσβεις ἐπῆγαν εἰς τὴν Κόρινθον, δπον εἶχε συνέλθει καὶ ἡ σύνοδος τῶν Ἀχαιῶν, ἐδήλωσαν δτὶ ὅχι μόνον ἡ Σπάρτη, ἄλλὰ καὶ αἱ ἄλλαι πόλεις ἥμποδοῦν νὰ ἀποχωρισθοῦν ἀπὸ τὴν Ἀχαικήν συμπολιτείαν. Αὐτὴ ὅμως δὲν ἐδέχθη τοῦτο καὶ κατὰ παρακίνησιν τοῦ στρατηγοῦ τῆς Κριτολάου ἐκήρυξε τὸν πόλεμον κατὰ τῆς Σπάρτης. Τότε οἱ Ρωμαῖοι διέταξαν τὸν στρατηγὸν Μέτελλον νὰ ἔλθῃ ἀπὸ τὴν Μακεδονίαν κατὰ τῆς Ἑλλάδος. Ὁ Μετέλλος συνήντησε τὸν Κριτόλαον παρὰ τὴν Σκάρφειαν τῆς Λοκρίδος καὶ τὸν ἐνίκησε. Ἀπ' ἑκεὶ ἐπῆγεν εἰς τὸν Ἰσθμὸν καὶ ἐπρότεινεν εἰρήνην εἰς τὸν Ἀχαιοὺς μὲ τὴν συμφωνίαν ἡ Ἀχαική συμπολιτεία νὰ περιορισθῇ μόνον εἰς τὰς Ἀχαικὰς πόλεις. Ἄλλὰ ἡ σύνοδος τῶν Ἀχαιῶν ἀπέρριψε τὴν πρότασιν.

Διὰ τοῦτο οἱ Ρωμαῖοι ἀνεκάλεσαν τὸν Μέτελλον καὶ ἔστειλαν διάδοχον αὐτοῦ τὸν σκληρὸν καὶ βάροβαρον Μούμμιον, ὁ δποῖος, ἀφοῦ ἐνίκησε τὸν Ἀχαιοὺς καὶ ἐπειτα τὸν ἄλλους Ἑλληνας παρὰ τὸν Ἰσθμὸν τῆς Κορίνθου τῷ 146 π.Χ., ἔγινε κύριος δῆμος τῆς Ἑλλάδος. Εισῆλθε τότε ἀμαχητὶ εἰς τὴν πλουσίαν Κόρινθον, τὴν δποίαν ἐσύλησε, ἐπυρπόλησε καὶ μετέβαλεν εἰς τέφραν. Μετὰ ταῦτα, ἀφοῦ ἐκρημνίσθησαν τὰ φρούρια δλων τῶν πόλεων, αἱ δποῖαι ἔλαβον μέρος εἰς τὸν πόλεμον, ἡ Ἑλλὰς ἔγινε Ρωμαϊκὴ ἐπαρχία ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἀχαΐα.

ΤΕΛΟΣ